

Pravo okoliša kroz prizmu Zakona o zaštiti okoliša

Rožac, Domagoj; Gongeta, Sanja; Miličić, Filip

Authored book / Autorska knjiga

Publication status / Verzija rada: **Published version / Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)**

Publication year / Godina izdavanja: **2025**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:150:886577>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-12**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Applied Sciences
"Lavoslav Ružička" Vukovar](#)

PRAVO OKOLIŠA KROZ PRIZMU ZAKONA O ZAŠTITI OKOLIŠA

*KORAK PO KORAK
PRIRUČNIK ZA POLAZNICE/IKE*

**DOMAGOJ ROŽAC
SANJA GONGETA
FILIP MILIČIĆ**

Domagoj Rožac

Sanja Gongeta

Filip Miličić

PRAVO OKOLIŠA KROZ PRIZMU

ZAKONA O ZAŠTITI OKOLIŠA

Izdavač:

VELEUČILIŠTE „LAVOSLAV RUŽIČKA“ U VUKOVARU

Za izdavača:

doc. dr. sc. Željko Sudarić, prof. struč. stud.

Recenzenti:

izv. prof. dr. sc. Patricija Janković

dr. sc. Antun Marinac, prof. struč. stud.

Lektorica:

Jelena Martinović, mag. educ. philol. angl. et croat.

Grafičko rješenje naslovnice:

Katarina Kovačević, univ. mag. physioth.

Ovaj nastavni materijal predstavlja elektroničko izdanje priručnika iz predmeta Pravo okoliša koji se izvodi na stručnom prijediplomskom Upravnom studiju. Priručnik je dostupan na mrežnim stranicama Veleučilišta „Lavoslav Ružička“ u Vukovaru.

Objavljivanje priručnika odobrilo je Vijeće Veleučilišta „Lavoslav Ružička“ u Vukovaru na 134. redovitoj sjednici održanoj 23. prosinca 2024. godine (Odluka o odobrenju izdavanja elektroničkog izdanja, KLASA: 003-01/24-03/134, URBROJ: 2196-115/01-24-06).

ISBN 978-953-7734-55-8

Veleučilište „Lavoslav Ružička“ u Vukovaru

**PRAVO OKOLIŠA KROZ PRIZMU
ZAKONA O ZAŠTITI OKOLIŠA**

**KORAK PO KORAK – PRIRUČNIK ZA
POLAZNICE/IKE**

Obrazovni materijal izradili:

Domagoj Rožac, univ. mag. iur., pred.

doc. dr. sc. Sanja Gongeta, prof. struč. stud.

Filip Miličić, mag. iur.

Vukovar, 2024.

UVODNE NAPOMENE

Poštovane studentice i studenti,

pred vama se nalazi „Korak po korak – Priručnik“ (dalje: Priručnik), osmišljen kako bi vam približio Zakon o zaštiti okoliša te olakšao praćenje predavanja i vježbi, kao i svladavanje pravne materije obuhvaćene ovim Zakonom. Priručnik pruža temeljita objašnjenja ključnih odredbi Zakona, popraćena dodatnim poveznicama i komentarima, koji će vam omogućiti dublje razumijevanje relevantnih pravnih instituta i načela.

Priručnik je strukturiran na način koji omogućava sustavno praćenje i usvajanje znanja nužnih za uspješno polaganje ispita. Svaki segment Zakona razrađen je kroz praktične primjere i dodatne napomene koje će vam pomoći u boljem shvaćanju pravnih pojmova i načela na kojima se Zakon temelji.

Nadamo se da će vam ovaj Priručnik poslužiti ne samo kao sredstvo za pripremu ispita, već i kao vrijedan resurs koji će obogatiti vaše pravno razumijevanje zaštite okoliša, što će vam biti korisno u budućem profesionalnom radu.

Želimo vam uspješno učenje i ugodno čitanje!

SADRŽAJ

1.	OPĆE ODREDBE.....	10
1.1.	PRAVNA OSNOVA KROZ POVIJESNI PRESJEK RAZVOJA ZAŠTITE OKOLIŠA.....	10
1.2.	TEMELJNE ODREDBE I IMPLEMENTACIJA EUROPSKE PRAVNE STEČEVINE U ZAKON O ZAŠTITI OKOLIŠA	14
1.3.	CILJEVI ZAŠTITE OKOLIŠA U KONTEKSTU ODRŽIVOG RAZVOJA	18
1.4.	PITANJA ZA PONAVLJANJE.....	19
1.5.	ZAKLJUČAK POGLAVLJA	20
2.	NAČELA ZAŠTITE OKOLIŠA.....	22
2.1.	PITANJA ZA PONAVLJANJE.....	25
2.2.	ZAKLJUČAK POGLAVLJA	25
3.	SASTAVNICE OKOLIŠA KAO JEDAN OD TEMELJNIH POJMOVA ZAŠTITE OKOLIŠA	27
3.1.	PITANJA ZA PONAVLJANJE.....	32
3.2.	ZAKLJUČAK POGLAVLJA	33
4.	SUBJEKTI NADLEŽNI ZA ZAŠTITU OKOLIŠA I ODRŽIVI RAZVOJ	35
4.1.	DJELOKRUG POJEDINOG SUBJEKTA ZADUŽENOG ZA ZAŠTITU OKOLIŠA.....	35
4.2.	PITANJA ZA PONAVLJANJE.....	38
4.3.	ZAKLJUČAK POGLAVLJA	38
5.	STRATEŠKI DOKUMENTI ZA ODRŽIVI RAZVOJ I ZAŠTITU OKOLIŠA U REPUBLICI HRVATSKOJ.....	40
5.1.	STRATEGIJA ODRŽIVOG RAZVITKA.....	41
5.2.	NACIONALNI PLAN ZAŠTITE OKOLIŠA.....	42
5.3.	PROGRAM ZAŠTITE OKOLIŠA NA REGIONALNOJ I LOKALNOJ RAZINI.....	44

5.4.	IZVJEŠĆE O STANJU OKOLIŠA U RH	45
5.5.	PITANJA ZA PONAVLJANJE.....	46
5.6.	ZAKLJUČAK POGLAVLJA	47
6.	KLJUČNI INSTRUMENTI I MEHANIZMI ZA UČINKOVITU ZAŠTITU OKOLIŠA	49
6.1.	NORME KAKVOĆE OKOLIŠA I TEHNIČKI STANDARDI ZAŠTITE OKOLIŠA.....	49
6.2.	STRATEŠKI DOKUMENTI I NJIHOV UTJECAJ NA OKOLIŠ	50
6.3.	SUSTAVNA OCJENA UTJECAJA ZAHVATA NA OKOLIŠ	51
6.4.	ISHOĐENJE OKOLIŠNE DOZVOLE KROZ ODREĐENJE CILJEVA, OBVEZA, POSTUPAKA I NADZORA.....	53
6.5.	PREVENCIJA VELIKIH NESREĆA POVEZANIH S OPASNIM TVARIMA..	56
6.6.	PROSTORNI PLANOVI KAO KLJUČNI INSTRUMENTI ZA INTEGRIRANU ZAŠTITU OKOLIŠA I ODRŽIVO PROSTORNO UREĐENJE	57
6.7.	STRATEŠKO-PLANSKA DOKUMENTACIJA KROZ PREKOGRANIČNI UTJECAJ NA OKOLIŠ.....	58
6.8.	MJERE ZAŠTITE OKOLIŠA ZA ZAHVATE ZA KOJE NIJE PROPISANA OBVEZA PROCJENE UTJECAJA NA OKOLIŠ.....	60
6.9.	PITANJA ZA PONAVLJANJE.....	61
6.10.	ZAKLJUČAK POGLAVLJA	61
7.	SVEOBUHVAATNO PRAĆENJE OKOLIŠA: ZAKONSKE OBAVEZE, ANALIZE I UPRAVLJANJE	63
7.1.	PITANJA ZA PONAVLJANJE.....	65
7.2.	ZAKLJUČAK POGLAVLJA	66
8.	UPRAVLJANJE PODACIMA I IZVJEŠTAVANJE U INFORMACIJSKOM SUSTAVU ZAŠTITE OKOLIŠA	67
8.1.	PITANJA ZA PONAVLJANJE.....	69

8.2.	ZAKLJUČAK POGLAVLJA	69
9.	TRANSPARENTNOST U PITANJIMA OKOLIŠA: INFORMIRANJE, SUDJELOVANJE I PRAVNA ZAŠTITA	71
9.1.	INFORMIRANJE JAVNOSTI O OKOLIŠU	71
9.2.	SUDJELOVANJE JAVNOSTI I ZAINTERESIRANE JAVNOSTI	72
9.3.	PRISTUP PRAVOSUĐU	73
9.4.	PITANJA ZA PONAVALJANJE.....	74
9.5.	ZAKLJUČAK POGLAVLJA	75
10.	ODGOVORNOST ZA ŠTETU U OKOLIŠU: PREVENTIVNE MJERE, SANACIJA I MEĐUNARODNA SURADNJA.....	76
10.1.	UPRAVLJANJE RIZICIMA OPASNIH DJELATNOSTI U OKOLIŠU	76
10.2.	ODGOVORNOST ZA ŠTETU U OKOLIŠU I VRSTE ODGOVORNOSTI	77
10.3.	OSLOBAĐANJE OD ODGOVORNOSTI ZA ŠTETU U OKOLIŠU I OBVEZA SANACIJE: PRAVNA OSNOVA I OPERATIVNE MJERE	78
10.4.	OBVEZE OPERATERA I OVLASTI NADLEŽNIH TIJELA U SLUČAJU ŠTETE U OKOLIŠU	79
10.5.	UTVRĐIVANJE ODGOVORNOSTI I SANACIJA ŠTETE U OKOLIŠU	81
10.6.	ODOBRENJE I PROVEDBA SANACIJSKOG PROGRAMA: ULOGE MINISTARSTVA I OPERATERA.....	82
10.7.	FINANCIJSKA ODGOVORNOST OPERATERA ZA SANACIJU ŠTETE U OKOLIŠU I OSIGURANJE SREDSTAVA ZA OTKLANJANJE PRIJETEĆE OPASNOSTI.....	83
10.8.	PRAVNA ODGOVORNOST ZA SANACIJU OKOLIŠA I POSTUPANJE KOD PREKOGRANIČNE ŠTETE.....	84
10.9.	PITANJA ZA PONAVALJANJE.....	85
10.10.	ZAKLJUČAK POGLAVLJA	86
11.	FINANCIJSKI IZVORI I MODELI ZA ZAŠTITU OKOLIŠA	87

11.1.	PITANJA ZA PONAVLJANJE.....	88
11.2.	ZAKLJUČAK POGLAVLJA	88
12.	KLJUČNI ASPEKTI POLITIKE ZAŠTITE OKOLIŠA	90
12.1.	EKOLOŠKO UPRAVLJANJE I CERTIFIKACIJA (EMAS).....	90
12.2.	DODJELA PRIZNANJA I NAGRADA VEZANIH UZ ZAŠTITU OKOLIŠA .	91
12.3.	OBVEZE PROIZVOĐAČA ZA EKOLOŠKO OZNAČAVANJE I ZAŠTITU POTROŠAČA.....	92
12.4.	PITANJA ZA PONAVLJANJE.....	93
12.5.	ZAKLJUČAK POGLAVLJA	93
13.	UPRAVNI I INSPEKCIJSKI NADZOR NAD ZAŠTITOM OKOLIŠA	95
13.1.	UPRAVNI I INSPEKCIJSKI NADZOR	95
13.2.	INSPEKCIJSKE, PREKRŠAJNE I KAZNENE MJERE	96
13.3.	PITANJA ZA PONAVLJANJE.....	98
13.4.	ZAKLJUČAK POGLAVLJA	98
14.	PREKRŠAJNA DJELA PO ZAKONU O ZAŠTITI OKOLIŠA.....	100
14.1.	PITANJA ZA PONAVLJANJE.....	101
14.2.	ZAKLJUČAK POGLAVLJA	102
15.	KAZNENA DJELA PROTIV OKOLIŠA	103
15.1.	PITANJA ZA PONAVLJANJE.....	105
15.2.	ZAKLJUČAK POGLAVLJA	105
16.	GRAĐANSKOPRAVNA ZAŠTITA OKOLIŠA.....	107
16.1.	SUSJEDSKA PRAVA I POVREDA VLASNIŠTVA.....	107
16.2.	ODGOVORNOST ZA ŠTETU PROUZROČENU POVREDOM PRAVA VLASNIŠTVA	108
16.3.	PITANJA ZA PONAVLJANJE.....	109
16.4.	ZAKLJUČAK POGLAVLJA	109

17.	ZAKLJUČAK	110
18.	PRILOZI	112
	Prilog 1. Nacionalni plan djelovanja na okoliš, Dodatak II: Popis propisa i međunarodnih ugovora vezanih uz zaštitu okoliša, Opći (lex generalis tuzemni propisi)	112
	Prilog 2. Suglasnost za obavljanje stručnih poslova	113
	Prilog 3. Rješenje Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja	115
	Prilog 4. Nacrt Rješenje Ministarstva zaštite okoliša i zelene tranzicije	116
	Prilog 5. Objavljene Odluke o Zaključcima o NRT-u	117
	Prilog 6. Rješenje o Okolišnoj dozvoli	118
	Prilog 7. Prostorni plan Grada Vukovara	119
	Prilog 8. Obavijest o sudjelovanju javnosti	120
	Prilog 9. Znak zaštite okoliša	121
	Prilog 10. Zapisnik inspekcijskoga nadzora	123
	Prilog 11. Rješenje DIRH-a kojim se obustavlja postupak nadzora	124
	Prilog 12. Zapisnik o izvršenom inspekcijskom pregledu DIRH-a	126
	Prilog 13. Rješenje DIRH-a	128
	Prilog 14. Presuda Upravnog suda u Osijeku	130
	Prilog 15. Presuda Visokog prekršajnog suda RH	136
	Prilog 16. Presuda Županijskog suda u Zagrebu	140
	Prilog 17. Presuda i Rješenje Županijskog suda u Rijeci	143
	LITERATURA	148
	KNJIŠKI IZVORI	148
	POZITIVNO PRAVNI IZVORI	153
	SUDSKA PRAKSA	159
	MREŽNI IZVORI	160

1. OPĆE ODREDBE

1.1. PRAVNA OSNOVA KROZ POVIJESNI PRESJEK RAZVOJA ZAŠTITE OKOLIŠA

Temeljni akt na osnovu kojeg je donesen *Zakon o zaštiti okoliša* je *Ustav Republike Hrvatske*¹ (dalje: *Ustava RH*). U članku 3. *Ustava RH* propisano je da su sloboda, jednakost, nacionalna ravnopravnost i ravnopravnost spolova, mirotvorstvo, socijalna pravda, poštovanje prava čovjeka, nepovredivost vlasništva, očuvanje prirode i čovjekova okoliša, vladavina prava i demokratski višestranački sustav najviše vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske i temelj za tumačenje *Ustava RH*. Iz navedenog je vidljivo da očuvanje prirode i čovjekovog okoliša predstavlja jednu od najviših vrednota ustavnog poretka Republike Hrvatske.

Nadovezujući se na prethodno navedene potrebno je navesti kako se na odredbe *Ustava RH* kojim se propisuju gospodarska, socijalna i kulturna prava², oslanjaju odredbe kojima se pripisuje kako svaki čovjek ima pravo na zdrav život³. Republika Hrvatska je na osnovu citiranog prava, obveze kojom Država mora osigurati uvjete za zdrav okoliš⁴, kao i obveze da je svaki pojedinac unutar svojih djelovanja dužan posvetiti osobitu skrb u zaštiti zdravlja ljudi, ljudskog okoliša te prirode⁵, 5. lipnja 1992. godine donijela Deklaraciju o zaštiti okoliša u Republici Hrvatskoj⁶ (dalje: Deklaracija).

Deklaracijom se jasno odredilo stajalište RH ka osiguravanju uravnoteženog ekološkog i gospodarskog pristupa s ciljem trajnog očuvanja nacionalne baštine za sadašnje i buduće generacije⁷. Iako Deklaracija nema provedbenu pravnu snagu, već deklaratornu, navedena predstavlja politički, pravni ili drugi proglas, izrečen u obliku deklaracije, koja sadrži temeljna

¹ Ustav Republike Hrvatske („Narodne novine“, broj: 56/1990., 135/1997., 8/1998., 113/2000., 124/2000., 28/2001., 41/2001., 55/2001., 76/2010., 85/2010. i 5/2014.)

² članak 69. Ustava RH

³ članak 70. stavak 1. Ustava RH

⁴ članak 70. stavak 2. Ustava RH

⁵ članak 70. stavak 3. Ustava RH

⁶ („Narodne novine“, broj: 34/1992.)

⁷ točka II. stavak 2. Deklaracije

načela ili stajališta o važnim pitanjima vezanim uz okoliš. Donošenje Deklaracije smatra se ključnom radnjom koja je postala osnova za donošenje Zakona o zaštiti okoliša^{8,9}.

Republika Hrvatska je temeljem ranije navedenih propisa 27. listopada 1994. godine donijela *Zakon o zaštiti okoliša*¹⁰. Zakonom se na sustavan način pristupilo uređenju pravnog područja koje do tada nije bilo razloženo. Takvim pristupom postavljeni su temelji moderne zaštite okoliša u Republici Hrvatskoj, dok ZZO/’94 predstavlja prvi ekološki zakon koji propisuje zaštitu okoliša s ciljem njegova očuvanja, što samo po sebi smanjuje rizik za čovjekov okoliš pa samim time i za čovjekovo zdravlje te postavlja temelje za stvaranje boljeg i kvalitetnijeg okoliša. Budući je kroz aktivnu primjenu propisa iz djelokruga zaštite okoliša utvrđena potreba za praćenjem čovjekovog utjecaja na okoliš, pristupilo se izradi prijedloga Nacionalnog plana djelovanja na okoliš, koji bi za cilj imao da se na sveobuhvatan način odredi i propiše procese vezane uz politiku zaštite okoliša. Nakon što je završen, upućen je u zakonodavnu proceduru provedbom koje je isti stupio na pravnu snagu¹¹.

Napretkom gospodarstva i industrije te razvojem cjelokupnog društva kroz provedbu ZZO/’94 identificirane su određene nepreciznosti i nejasnoće u nekim zakonskim rješenjima, koje je bilo potrebno ispraviti. Istovremeno, ukazala se potreba za dopunom postojećih i uvođenjem novih zakonskih rješenja, s obzirom na status Republike Hrvatske kao zemlje kandidatkinje za članstvo u Europskoj uniji, što uključuje obvezu usklađivanja s pravnom stečevinom Europske unije (*acquis communautaire*)¹². Ova je potreba postala još izraženija donošenjem novih pravnih instrumenata na razini Europske unije te noveliranjem postojećih direktiva¹³. Donošenjem novog Zakona o zaštiti okoliša¹⁴, (*lex generalis*) krovnog zakona u području zaštite okoliša, pružio se pravni temelj za donošenje niza provedbenih propisa kojima se tuzemno zakonodavstvo uskladilo

⁸ Lončarić-Horvat, O. et al. (2003), *Pravo okoliša*, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

⁹ Proso, M. (2015), *Građanskopravna odgovornost u području zaštite okoliša*, Zbornik radova Pravnoga fakulteta u Splitu, god. 52, 3/2015., str. 705-719.

¹⁰ *Zakon o zaštiti okoliša* („Narodne novine“, broj: 82/1994. i 128/1999., dalje: ZZO/’94)

¹¹ Nacionalni plan djelovanja na okoliš („Narodne novine“, broj: 46/2002.)

¹² Klepač Pogrmilović, B., (2005), *Prilagodba hrvatskoga prava pravu Europske unije*, *Anali Hrvatskog politološkog društva*, 2 (1), str. 165-183.

¹³ *ibid.*

¹⁴ *Zakon o zaštiti okoliša* („Narodne novine“, broj: 110/2007. i 80/2013., dalje: ZZO/’07)

s europskim te su uvedeni novi pojmovi i standardi iz pravne stečevine EU¹⁵. Isto tako potrebno je naglasiti kako je u razdoblju od 13 godina od stupanja na snagu ZZO/'94 u RH ratificirano više međunarodnopravnih ugovora iz područja zaštite okoliša, što je za sobom povuklo i pitanje izmjene postojećeg zakonodavnog okvira¹⁶. Prilikom izrade prijedloga ZZO/'07 pojavila se potreba za propisivanjem odredbi ključnih međunarodnopravnih izvora kao što su: Konvencija o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica (ESPO)¹⁷, Konvenciju o prekograničnim učincima industrijskih akcidenata¹⁸, Konvencija o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša¹⁹ (poznatija kao Arhuška konvencija), Okvirna konvencija Ujedinjenih naroda o promjeni klime²⁰, Protokol o strateškoj procjeni utjecaja na okoliš, te Konvencija o europskim krajobrazima²¹. Unutar zakonodavnog procesa usklađenja tuzemnog pravnog okvira valjalo je iste uskladiti s ranije navedenim međunarodnopravnim izvorima donošenjem ZZO/'07-a²². Zakonodavne promjene utemeljene su na ranije provedenoj analizi relevantnih pravnih izvora, uključujući sudsku praksu Suda Europske unije²³, kao i smjernice UNECE-a (Ekonomska komisija Ujedinjenih naroda za Europu)²⁴. Predmetnim je

¹⁵ Mrežna stranica Hrvatskog Sabora, poveznica: <https://edoc.sabor.hr/NewReports/GetReport.aspx?reportType=1&id=8011&loggedInUser=False>, posljednji put pristupljeno lipanj 2024.

¹⁶ Lončarić-Horvat, O. et al. (2003), loc. cit. (bilj.8.)

¹⁷ Zakon o potvrđivanju Konvencije o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica („Narodne novine“, Međunarodni dio, broj: 6/1996.)

¹⁸ Zakon o potvrđivanju Konvencije o prekograničnim učincima industrijskih nesreća („Narodne novine“, Međunarodni dio, broj: 7/1999.)

¹⁹ Zakon o potvrđivanju Konvencije o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša („Narodne novine“, Međunarodni dio, broj: 1/2007.)

²⁰ Zakon o potvrđivanju Okvirne konvencije Ujedinjenih Naroda o promjeni klime („Narodne novine“, Međunarodni dio, broj: 2/1996.)

²¹ Zakon o potvrđivanju Protokola o strateškoj procjeni okoliša uz Konvenciju o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica („Narodne novine“, Međunarodni dio, broj: 7/2009.)

²² Ofak, L. (2018), Usklađivanje hrvatskoga zakonodavstva s pravom EU-a u području zaštite voda s posebnim osvrtom na sudjelovanje javnosti i pristup pravosuđu, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, 39 (1), str. 269-296.,

²³ Presuda Suda EU broj: C-127/02 - Waddenvereniging and Vogelsbeschermingvereniging, poveznica: <https://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?jsessionId=B9E1594D0CF54B01C858F2A6E74AD2F4?text=&docid=49452&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1791428>, posljednji put pristupljeno lipanj 2024.

²⁴ UNECE (2008), Guidance on Public Participation in Environmental Decision-Making, ECE/CEP/AC.13/2008/5, poveznica: <https://unece.org/fileadmin/DAM/env/documents/2008/ece/cep/ac.13/ece.cep.ac.13.2008.5.e.pdf>, posljednji put pristupljeno lipanj 2024.

usklađenjem omogućeno da RH ostane unutar međunarodnopravnih i europskopravnih okvira u području zaštite okoliša²⁵.

Pristupanjem RH u Europsku uniju bilo je potrebno „ugraditi“ sadržaj propisan Direktivom Europskog Parlamenta i Vijeća 2010/75/EU od 24. studenoga 2010. godine o industrijskim emisijama, kojom je značajno izmijenjen sustav izdavanja dozvola za regulaciju industrijskih emisija²⁶. S obzirom na navedenu direktivu i na činjenicu usklađenja tuzemnog pravnog okvira s europskim pravnim okvirom, koji je podrazumijevao usklađenje s: Direktivom 2001/42/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 27. lipnja 2001. godine o procjeni učinaka određenih planova i programa na okoliš²⁷ i Direktivom 2004/35/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 21. travnja 2004. godine o odgovornosti za okoliš u pogledu sprječavanja i otklanjanja štete na okolišu²⁸. Uz prethodno navedene utvrđena je potreba za poboljšanjem u procesnopravnom smislu i to u djelokrugu procjene utjecaja na okoliš uz usklađenje s odredbama Zakona o općem upravnom postupku²⁹. U tom kontekstu zakonodavnog procesa u izradi novog Zakona o zaštiti okoliša, posvećena je posebna pažnja uvjetima za neposrednu primjenu Uredba (EZ) br. 66/2010 Europskog Parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2009. o znaku za okoliš EU-a³⁰ te Uredba (EZ) br. 1221/2009 Europskog Parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2009. o dobrovoljnom sudjelovanju organizacija u sustavu upravljanja okolišem i neovisnog ocjenjivanja Zajednice (EMAS) te stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 761/2001 i odluka Komisije 2001/681/EZ i 2006/193/EZ³¹. Pored navedenog potrebno je ukazati na važnost tuzemnog zakonodavstva s pravnim standardima Europske unije, kako bi se osiguralo učinkovito provođenje novih zakonskih

²⁵ Duić, D. i Ćemalović, U. (2022), Zakonodavstvo zaštite okoliša i održivi ekonomski razvoj u EU, Pravni fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

²⁶ Direktiva 2010/75/EU Europskog Parlamenta i Vijeća od 24. studenoga 2010. o industrijskim emisijama (integrirano sprečavanje i kontrola onečišćenja) („Službeni list EU“, broj: L 334/17)

²⁷ Direktiva 2001/42/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 27. lipnja 2001. godine o procjeni učinaka određenih planova i programa na okoliš („Službeni list EU“, broj: L 197/30)

²⁸ Direktiva 2004/35/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 21. travnja 2004. godine o odgovornosti za okoliš u pogledu sprječavanja i otklanjanja štete na okolišu („Službeni list EU“, broj: L 143/56, dalje: Direktiva o odgovornosti za okoliš)

²⁹ Zakon o općem upravnom postupku („Narodne novine“, broj: 47/2009. i 110/2021.)

³⁰ Uredba (EZ) br. 66/2010 Europskog Parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2009. o znaku za okoliš EU-a („Službeni list EU“, broj: L 27/1)

³¹ Uredba (EZ) br. 1221/2009 Europskog Parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2009. o dobrovoljnom sudjelovanju organizacija u sustavu upravljanja okolišem i neovisnog ocjenjivanja Zajednice (EMAS) („Službeni list EU“, broj: L 342/1)

odredbi, što je ključno za zaštitu okoliša i održivi razvoj³². S tim u vezi pokazalo se kako postoji potreba integracije najbolje prakse iz drugih država članica EU, a s ciljem poboljšanja regulatornog okvira u Hrvatskoj, pri čemu su smjernice i informacije Europske agencija za okoliš o provedbi direktiva u području zaštite okoliša ključne za razumijevanje i primjenu novog zakonodavstva u praksi³³. Sukladno prethodno navedenom razlaganju RH je 2013. nakon iscrpne analize i komparacije zakonodavnih rješenja te usklađenja tuzemnog pravnog okvira s europskim *acquis* donijela treći Zakon o zaštiti okoliša³⁴. ZZO/'13 je u međuvremenu više puta noveliran (4) od kojih posljednji put 2018. Zakonom o izmjenama i dopunama ZZO/'13³⁵. Za očekivati je kako će se u budućem vremenu zbog izmjena kako europskog *acquis*-a tako i međunarodnopravnih izvora biti potrebna dodatna usklađenja ZZO/'13 kako bi tuzemni pravni izvor pratio smjernice i dostignuća u zaštiti čovjekovog okoliša.

1.2. TEMELJNE ODREDBE I IMPLEMENTACIJA EUROPSKE PRAVNE STEČEVINE U ZAKON O ZAŠTITI OKOLIŠA

Zaštita okoliša u RH danas se propisuje Zakonom o zaštiti okoliša³⁶, koja podrazumijeva načela zaštite okoliša unutar koncepta održivog razvoja, zaštitu pojedine sastavnice okoliša i mjere zaštite okoliša od štetnih utjecaja, zatim određuje tko su sve subjekti koji se mogu smatrati odgovornim za zaštitu okoliša (dalje: z.o.) te propisuje izradu dokumenata vezanih uz održivi razvoj i zaštitu okoliša³⁷. Između ostalog ZZO/'13 određuje: mehanizme z.o., nadziranje kakvoće okoliša, mrežni sustav z.o., osigurava pristup podacima o kakvoći okoliša, učestvovanje javnosti u pitanjima okoliša te pravo na pristup pravosuđu. Nadalje, ZZO/13 definira odgovornost za štetu u okolišu, financiranje z.o., instrumente opće politike z.o. te upravni i inspekcijski nadzor nad provedbom ZZO/'13³⁸.

³² Ofak, L. (2018), loc. cit. (bilj. 22.)

³³ Europska agencija za okoliš, poveznica: https://environment.ec.europa.eu/law-and-governance/environmental-implementation-review_en?prefLang=hr&etrans=hr, posljednji put pristupljeno lipanj 2024.

³⁴ Zakon o zaštiti okoliša („Narodne novine“, broj: 80/2013., dalje: ZZO/'13)

³⁵ Zakon o izmjenama i dopunama Zakon o zaštiti okoliša („Narodne novine“, broj: 118/2018.)

³⁶ Zakon o zaštiti okoliša („Narodne novine“, broj: 80/2013., 153/2013., 78/2015., 12/2018. i 118/2018., dalje: ZZO/'13)

³⁷ članak 1. ZZO/'13

³⁸ *ibid.*

Implementacijom europske pravne stečevine (acquis communautaire) u ZZO/'13, integrirane su brojne direktive i uredbe Europske unije. Razlika između provedbene snage direktive od uredbe, je u direktnoj provedbi uredbe u odnosu na direktivu. Naime, direktivom kao propisom Europske unije utvrđuju se ciljevi koje sve države članice EU moraju postići, dok je način postizanja tih ciljeva prepušten članicama EU da iste propišu unutar svog tuzemnog pravnog okvira³⁹. Uredbe, s druge strane, predstavljaju obvezujuće zakonodavne akte koji se u cijelosti primjenjuju izravno u državama članicama Europske unije, uključujući Republiku Hrvatsku⁴⁰.

U ZZO/'13 „ugrađeno“ je nekoliko ključnih direktiva Europske unije koje reguliraju različite aspekte zaštite okoliša, kako bi se osigurala učinkovita i dosljedna primjena pravnih standarda unutar nacionalnog zakonodavstva:

1. **Direktiva 2011/92/EU** Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o procjeni učinaka određenih javnih i privatnih projekata na okoliš (kodifikacija)⁴¹. Direktiva postavlja obvezu procjene utjecaja na okoliš za projekte koji bi mogli značajno utjecati na okoliš, osiguravajući da se okolišni aspekti integriraju u proces odlučivanja tijekom planiranja i provedbe takvih projekata;
2. **Direktiva 2014/52/EU** Europskog parlamenta i Vijeća od 16. travnja 2014. o izmjeni Direktive 2011/92/EU o procjeni utjecaja određenih javnih i privatnih projekata na okoliš⁴². Direktiva donosi izmjene i dopune prethodne direktive, s ciljem poboljšanja kvalitete procjena utjecaja na okoliš i povećanja transparentnosti kroz jačanje sudjelovanja javnosti u postupku procjene;
3. **Direktiva 2003/35/EZ** Europskog parlamenta i Vijeća od 26. svibnja 2003. o osiguravanju sudjelovanja javnosti u izradi određenih planova i programa koji se odnose na okoliš i o izmjeni direktiva Vijeća 85/337/EEZ i 96/61/EZ s obzirom na sudjelovanje javnosti i

³⁹ Klepač Pogrmilović, B., (2005), loc. cit. (bilj. 12.)

⁴⁰ Duić, D. i Ćemalović, U. (2022), loc. cit. (bilj. 25.)

⁴¹ („Službeni list Europske unije“, broj: L 26/1)

⁴² („Službeni list Europske unije“, broj: L 124/1)

pristup pravosuđu⁴³. Ova direktiva osigurava uključivanje javnosti u postupke donošenja odluka o okolišu te omogućava pristup pravosuđu radi zaštite prava povezanih s okolišem;

4. **Direktiva 2001/42/EZ** Europskog parlamenta i Vijeća od 27. lipnja 2001. o procjeni učinaka pojedinih planova i programa na okoliš⁴⁴. Direktiva zahtijeva da se strateški planovi i programi koji bi mogli imati značajan utjecaj na okoliš podvrgnu strateškoj procjeni utjecaja na okoliš, osiguravajući da se okolišni aspekti uzimaju u obzir u ranoj fazi donošenja odluka;

U ZZO/'13 također je „ugrađeno“ nekoliko ključnih uredbi Europske unije, koje se izravno primjenjuju u državama članicama i koje osiguravaju jedinstvenu primjenu pravila unutar EU:

1. **Uredba (EZ) br. 66/2010** Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2009. o znaku za okoliš EU-a⁴⁵. Uredba uvodi sustav ekološkog znaka EU-a, koji prepoznaje proizvode i usluge s manjim utjecajem na okoliš tijekom njihovog životnog ciklusa, čime potiče održivu proizvodnju i potrošnju;
2. **Uredba (EZ) br. 1221/2009** Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2009. o dobrovoljnom sudjelovanju organizacija u sustavu upravljanja okolišem i neovisnog ocjenjivanja Zajednice (EMAS) te stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 761/2001 i odluka Komisije 2001/681/EZ i 2006/193/EZ⁴⁶. Uredba regulira EMAS sustav, omogućavajući organizacijama da procjenjuju i poboljšavaju svoj okolišni učinak, te povećava transparentnost i odgovornost prema okolišu;
3. **Uredba (EZ) br. 66/2006** Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavljanju Europskog registra ispuštanja i prijenosa zagađivala koja izmjenjuje i dopunjuje Direktive Vijeća 91/689/EZ⁴⁷. Uredba uspostavlja Europski registar ispuštanja i prijenosa zagađivala, koji

⁴³ („Službeni list Europske unije“, broj: L 156/17)

⁴⁴ („Službeni list Europske unije“, broj: L 197/30)

⁴⁵ vidi supra str. 10, bilj. 30.

⁴⁶ vidi supra str. 10, bilj. 31.

⁴⁷ („Službeni list Europske unije“, broj: L 33/1)

omogućuje pristup informacijama o zagađenju okoliša i jača kontrolu nad industrijskim emisijama;

4. **Uredba (EZ) br. 401/2009** Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2009. o Europskoj agenciji za okoliš i Europskoj informacijskoj i promatračkoj mreži za okoliš (kodifikacija)⁴⁸. Uredba regulira rad Europske agencije za okoliš, osiguravajući prikupljanje i analizu podataka o okolišu na razini Europske unije, te pruža podršku u provedbi politike zaštite okoliša;
5. **Uredba (EU) 2016/1628** Europskog parlamenta i Vijeća od 14. rujna 2016. o zahtjevima koji se odnose na ograničenja emisija plinovitih i krutih onečišćujućih tvari i homologaciju tipa za motore s unutarnjim izgaranjem za necestovne pokretne strojeve, te o izmjeni i stavljanju izvan snage Direktive 97/68/EZ⁴⁹. Uredba postavlja standarde za smanjenje emisija iz motora koji se koriste u necestovnim pokretnim strojevima, s ciljem smanjenja zagađenja zraka.

Poveznice na neke od ključnih akata RH u području zaštite okoliša koje nadograđuju ZZO/13:

1. Deklaracija o zaštiti okoliša
2. Nacionalni plan djelovanja na okoliš⁵⁰ -> Dodatak II. Popis propisa i međunarodnih ugovora vezanih uz zaštitu okoliša⁵¹
3. Nacionalna strategija zaštite okoliša⁵²
4. Uredba o informiranju i sudjelovanju javnosti i zainteresirane javnosti u pitanjima zaštite okoliša⁵³

⁴⁸ („Službeni list Europske unije“, broj: L 126/13)

⁴⁹ („Službeni list Europske unije“, broj: L 252/53)

⁵⁰ Nacionalni plan djelovanja na okoliš („Narodne novine“, broj: 46/2002.)

⁵¹ vidi Prilog 1. na str. 104. Priručnika

⁵² Nacionalna strategija zaštite okoliša („Narodne novine“, broj: 46/2002.)

⁵³ Uredba o informiranju i sudjelovanju javnosti i zainteresirane javnosti u pitanjima zaštite okoliša („Narodne novine“, broj: 64/2008. i 80/2013.)

5. Uredba o procjeni utjecaja zahvata na okoliš⁵⁴
6. Uredba o strateškoj procjeni utjecaja strategije, plana i programa na okoliš⁵⁵
7. Uredba o odgovornosti za štete u okolišu⁵⁶

1.3. CILJEVI ZAŠTITE OKOLIŠA U KONTEKSTU ODRŽIVOG RAZVOJA

Za postizanje održivog razvoja, zakonodavac je u odredbama ZZO/'13 propisao ciljeve koji se odnose na zaštitu okoliša. Prema zakonskoj terminologiji, održivi razvoj definira se kao razvoj društva koji uključuje ekološku, gospodarsku i sociokulturnu održivost. Cilj takvog razvoja je poboljšanje kvalitete života i zadovoljenje potreba sadašnjih generacija, uz istovremeno uvažavanje mogućnosti budućih generacija da zadovolje svoje potrebe. Održivi razvoj također podrazumijeva dugoročno očuvanje kakvoće okoliša, georaznolikosti, bioraznolikosti te krajobraza⁵⁷.

ZZO/'13 definira nekoliko ključnih ciljeva koji služe kao temelji za održivi razvoj i zaštitu prirodnih resursa. Ovi ciljevi uključuju zaštitu ljudskog zdravlja i života, očuvanje i unaprjeđenje biljnog i životinjskog svijeta, kao i zaštitu georaznolikosti, bioraznolikosti i raznolikosti krajobraza te očuvanje ekološke stabilnosti. Nadalje, navedeni se usredotočuju na poboljšanje kvalitete pojedinih sastavnica okoliša, zaštitu ozonskog omotača, smanjenje utjecaja klimatskih promjena, te očuvanje i obnavljanje kulturnih i estetskih vrijednosti krajobraza. Dodatni ciljevi uključuju sprječavanje velikih nesreća koje uključuju opasne tvari, kao i unaprjeđenje ukupnog stanja okoliša kako bi se osigurao zdrav okoliš za sve građane⁵⁸.

Ovi su ciljevi usklađeni s međunarodnim standardima i obvezama koje je Republika Hrvatska preuzela kroz različite međunarodne sporazume i direktive Europske unije. Primjerice, cilj zaštite ozonskog omotača i ublažavanja klimatskih promjena odražava obveze Hrvatske prema

⁵⁴ Uredba o procjeni utjecaja zahvata na okoliš („Narodne novine”, broj: 61/2014. i 3/2017.)

⁵⁵ Uredba o strateškoj procjeni utjecaja strategije, plana i programa na okoliš („Narodne novine”, broj: 3/2017.)

⁵⁶ Uredba o odgovornosti za štete u okolišu („Narodne novine”, broj: 31/2017. i 50/2020.)

⁵⁷ članak 3. ZZO'13

⁵⁸ članak 7. ZZO/'13

Montrealskom protokolu^{59,60,61,62,63,64} i Pariškom sporazumu⁶⁵. Također, zaštita bioraznolikosti i ekološke stabilnosti usklađena je s obvezama iz Konvencije o biološkoj raznolikosti⁶⁶ i drugih relevantnih međunarodnih sporazuma.

1.4. PITANJA ZA PONAVLJANJE

- 1) Koji je temeljni akt na osnovu kojeg je donesen Zakon o zaštiti okoliša u Republici Hrvatskoj?
- 2) Koje su najviše vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske prema članku 3. Ustava RH?
- 3) Koji je dokument, koji predstavlja temelj za donošenje Zakona o zaštiti okoliša, donesen 5. lipnja 1992. godine?
- 4) Koji je cilj donošenja Deklaracije o zaštiti okoliša u Republici Hrvatskoj?
- 5) Kada je donesen prvi Zakon o zaštiti okoliša u Republici Hrvatskoj?
- 6) Što je bio cilj donošenja Zakona o zaštiti okoliša iz 1994. godine?
- 7) Koji su ključni međunarodnopravni izvori spomenuti u prijedlogu Zakona o zaštiti okoliša iz 2007. godine?
- 8) Koje su bile glavne promjene koje su nastupile donošenjem novog Zakona o zaštiti okoliša 2013. godine?
- 9) Koja je razlika između direktive i uredbe u europskom zakonodavstvu?
- 10) Koje su ključne europske direktive integrirane u Zakon o zaštiti okoliša iz 2013. godine?

⁵⁹ Odluka o objavljivanju mnogostranih međunarodnih ugovora kojih je Republika Hrvatska stranka na temelju notifikacija o sukcesiji („Narodne novine“, Međunarodni dio, broj: 12/1993.)

⁶⁰ Zakon o potvrđivanju (ratifikaciji) dopune Montrealskog protokola o tvarima koje oštećuju ozonski omotač („Narodne novine“, Međunarodni dio, broj: 11/1993.)

⁶¹ Zakon o potvrđivanju izmjene Montrealskog protokola o tvarima koje oštećuju ozonski omotač („Narodne novine“, Međunarodni dio, broj: 8/1996.)

⁶² Zakon o potvrđivanju izmjene Montrealskog protokola o tvarima koje oštećuju ozonski omotač („Narodne novine“, Međunarodni dio, broj: 10/2000.)

⁶³ Zakon o potvrđivanju Izmjene Montrealskog protokola o tvarima koje oštećuju ozonski omotač („Narodne novine“, Međunarodni dio, broj: 12/2001.)

⁶⁴ Zakon o potvrđivanju izmjene Montrealskog protokola o tvarima koje oštećuju ozonski omotač („Narodne novine“, Međunarodni dio, broj: 7/2018.)

⁶⁵ Zakon o potvrđivanju Pariškog sporazuma („Narodne novine“, Međunarodni dio, broj: 3/2017.)

⁶⁶ Zakon o potvrđivanju Konvencije o biološkoj raznolikosti („Narodne novine“, Međunarodni dio, broj: 6/1996.)

- 11) Koje su uredbe Europske unije izravno primjenjive u Republici Hrvatskoj prema Zakonu o zaštiti okoliša iz 2013. godine?
- 12) Koji su temeljni ciljevi zaštite okoliša prema Zakonu o zaštiti okoliša iz 2013. godine?
- 13) Kako Zakon o zaštiti okoliša definira održivi razvoj?
- 14) Koji su međunarodni sporazumi i direktive s kojima su ciljevi Zakona o zaštiti okoliša usklađeni?
- 15) Koje mjere zaštite okoliša od štetnih utjecaja propisuje Zakon o zaštiti okoliša?
- 16) Što uključuje sudjelovanje javnosti u pitanjima okoliša prema Zakonu o zaštiti okoliša?
- 17) Kako Zakon o zaštiti okoliša regulira odgovornost za štetu u okolišu?
- 18) Koje su ključne komponente okoliša na koje se odnosi zaštita prema Zakonu o zaštiti okoliša?
- 19) Što predstavlja sustav ekološkog znaka EU-a prema Uredbi (EZ) br. 66/2010?
- 20) Koje su glavne novosti uvedene izmjenama Zakona o zaštiti okoliša 2018. godine?

1.5. ZAKLJUČAK POGLAVLJA

Razvoj pravnog okvira za zaštitu okoliša u Republici Hrvatskoj temelji se na Ustavu RH, koji u članku 3. definira očuvanje prirode i okoliša kao jednu od najviših vrednota ustavnog poretka. Ovaj temelj osigurava pravnu osnovu za donošenje ključnih propisa, uključujući Deklaraciju o zaštiti okoliša iz 1992. godine, koja je bila ključna u usmjeravanju daljnjeg razvoja zakonodavstva na ovom području. Iako Deklaracija ima deklaratorni karakter, ona je označila političku volju za uspostavu ravnoteže između ekoloških i gospodarskih interesa te je poslužila kao platforma za donošenje prvog Zakona o zaštiti okoliša iz 1994. godine.

Zakonom o zaštiti okoliša iz 1994. godine postavljeni su temelji za moderan sustav zaštite okoliša u Hrvatskoj, uključujući regulaciju gospodarenja otpadom, zaštitu prirodnih resursa i uspostavu mehanizama nadzora. Zakon je, međutim, s vremenom pretrpio brojne izmjene, ponajviše zbog potrebe usklađivanja s europskom pravnom stečevinom (*acquis communautaire*), čime je ojačana pravna i institucionalna podloga za zaštitu okoliša. Posebno su važne bile direktive Europske unije koje su integrirane u domaće zakonodavstvo, poput Direktive 2011/92/EU o procjeni učinaka određenih projekata na okoliš, Direktive 2001/42/EZ o procjeni učinaka planova

i programa, te Uredbe (EZ) br. 1221/2009 o sustavu upravljanja okolišem i neovisnog ocjenjivanja (EMAS).

Implementacija europskih direktiva i uredbi u domaće zakonodavstvo, poput Zakona o zaštiti okoliša iz 2013. godine (ZZO/'13), omogućila je harmonizaciju hrvatskog pravnog okvira s najvišim standardima Europske unije. Navedena usklađenja osigurala su uvođenje novih pojmova i standarda, poput sustava procjene utjecaja na okoliš, sudjelovanja javnosti u procesu donošenja odluka i pristupa pravosuđu. Navedene su promjene omogućile učinkovitu provedbu politika zaštite okoliša, što je ključno za postizanje održivog razvoja, definiranog kao dugoročno očuvanje prirodnih resursa uz istovremeno unapređenje kvalitete života.

U znanstvenim krugovima, prvenstveno u radovima Ofak (2018) i Proso (2015), dodatno se naglašava važnost kontinuirane prilagodbe zakonodavstva kako bi se osigurala učinkovita zaštita okoliša u skladu s međunarodnim i europskim standardima. Također, stručni radovi poput onih iz časopisa *Environmental Law Review* pružaju uvid u komparativne analize različitih pravnih pristupa u području zaštite okoliša te ukazuju na potrebu daljnjeg usklađivanja s najboljim praksama drugih država članica Europske unije.

S obzirom na rastuće globalne izazove, posebice u kontekstu klimatskih promjena i degradacije prirodnih resursa, Hrvatska će i dalje trebati prilagođavati svoj pravni okvir. Novi izazovi zahtijevaju stalno usklađivanje zakona s međunarodnim i europskim standardima, čime se osigurava pravna sigurnost, zaštita okoliša i održivi razvoj za sadašnje i buduće generacije.

2. NAČELA ZAŠTITE OKOLIŠA

Pored uvažavanja općeprihvaćenih načela zaštite okoliša i poštivanja načela međunarodnog prava, Zakon o zaštiti okoliša propisuje temeljna načela koja služe kao vodič za tumačenje njegovih odredbi. Ova načela predstavljaju okvir za provedbu politika zaštite okoliša na nacionalnoj razini.

Ključna načela zaštite okoliša su:

a) Načelo održivog razvoja

Održivi razvoj, kako je definiran u Zakonu, odnosi se na razvoj koji istovremeno uzima u obzir ekološku, gospodarsku i sociokulturnu održivost. Održivi razvoj osigurava da se prilikom donošenja i provedbe strategija, planova, programa i propisa, uvažavaju interesi današnjih generacija, uz očuvanje resursa i kvalitete okoliša za buduće generacije⁶⁷. Svi relevantni organi vlasti, uključujući Hrvatski sabor, Vladu Republike Hrvatske, županije i jedinice lokalne samouprave, dužni su promicati održivi razvoj⁶⁸.

b) Načelo predostrožnosti

Načelo predostrožnosti zahtijeva pažljivo i odgovorno korištenje okolišnih resursa, uz minimiziranje rizika od štete. Ovo načelo naglašava važnost prevencije u upravljanju okolišem, uz određivanje standarda kakvoće okoliša⁶⁹, graničnih vrijednosti emisija i drugih zaštitnih mjera putem propisa. Svaka aktivnost koja utječe na okoliš mora biti planirana i izvedena na način da minimalizira negativne utjecaje na okoliš⁷⁰.

⁶⁷ članak 9. ZZO/13

⁶⁸ ibid.

⁶⁹ o pojmu kakvoća okoliša pročitaj više u članku 4. stavku 1. točki 20. ZZO/13

⁷⁰ članak 10. ZZO/13 i 6. Pinto-Bazurco, J. F. (2020), The Precautionary Principle STILL ONLY ONE EARTH: Lessons from 50 years of UN sustainable development policy, International Institute for Sustainable Development, str. 1 - 7.,

c) Načelo očuvanja prirodnih dobara, bioraznolikosti i krajobraza

Prirodna dobra, bioraznolikost i krajobrazi moraju se koristiti na održiv način koji neće ugroziti njihovu vrijednost za buduće generacije. Ovo načelo nalaže očuvanje ovih resursa na razini koja ne šteti zdravlju ljudi, te ne dovodi u opasnost biljni i životinjski svijet. Zakon zabranjuje zahvate koji mogu negativno utjecati na bioraznolikost i krajobraze, osim ako su ti zahvati posebno regulirani⁷¹.

d) Načelo zamjene i/ili nadomještaja

U cilju zaštite prirodnih dobara, ovo načelo nalaže da se svaki planirani zahvat s potencijalno štetnim utjecajem na okoliš mora zamijeniti ili nadomjestiti aktivnostima koje imaju manji rizik za okoliš. Ovo načelo podržava održivu praksu korištenja resursa, smanjujući rizike povezane s okolišem⁷².

e) Načelo otklanjanja i sanacije štete na izvoru nastanka

Ako je okolišu nanescena šteta zbog djelovanja ili propusta operatera⁷³, ti subjekti imaju obvezu sanirati štetu na samom izvoru nastanka. Ova obveza uključuje hitno otklanjanje uzroka štete i sanaciju posljedica, čime se minimizira dugoročni negativni utjecaj na okoliš⁷⁴.

f) Načelo cjelovitog pristupa

Načelo cjelovitog pristupa ima za cilj smanjenje rizika za okoliš putem sveobuhvatnog razmatranja svih aspekata okoliša pri planiranju zahvata. Ovo načelo naglašava potrebu za integriranjem rizika od prirodnih nepogoda, osjetljivosti okoliša, i utjecaja na kulturnu i prirodnu baštinu prilikom izrade i donošenja prostornih planova⁷⁵.

g) Načelo suradnje

Ovo načelo podrazumijeva da se održivi razvoj i zaštita okoliša postižu kroz suradnju između različitih državnih tijela i drugih dionika. Uspješna zaštita okoliša zahtijeva koordinirano

⁷¹ članak 11. ZZO/'13

⁷² članak 12. ZZO/'13

⁷³ više o određenju pojma operatera vidi članak 4. stavak 1. točka 44. ZZO/'13

⁷⁴ članak 13. ZZO/'13 i vidi supra str. 10, bilj. 28.

⁷⁵ članak 14. ZZO/'13

djelovanje Hrvatskog sabora, Vlade, lokalnih jedinica te aktivno uključivanje svih zainteresiranih strana⁷⁶.

h) Načelo onečišćivač plaća

Načelo onečišćivač plaća određuje da troškove sanacije onečišćenja snosi onaj tko je uzrokovao onečišćenje⁷⁷. Fizičke i pravne osobe koje izravno ili neizravno uzrokuju onečišćenje odgovorne su za pokriće svih troškova sanacije i eventualne kazne koje proisteknu iz takvih aktivnosti⁷⁸.

i) Načelo pristupa informacijama i sudjelovanja javnosti

Načelo osigurava pravo javnosti na pristup informacijama o okolišu koje su u posjedu javnih tijela te pravo sudjelovanja u odlučivanju o pitanjima zaštite okoliša. Ovo načelo jamči pravovremeno obavještanje javnosti o stanju okoliša i mogućnost sudjelovanja u procesu donošenja odluka koje mogu utjecati na okoliš⁷⁹.

j) Načelo poticanja

Vlada, županije i lokalne jedinice potiču aktivnosti usmjerene na zaštitu okoliša kroz provedbu različitih mjera koje imaju za cilj sprječavanje i smanjenje onečišćenja okoliša. Ovo načelo uključuje financijske i druge vrste potpore za projekte i aktivnosti koje doprinose očuvanju okoliša⁸⁰.

⁷⁶ članak 15. ZZO/'13

⁷⁷ više o pojmovima onečišćivač i onečišćenje pročitaj u članku 4. stavku 1. točki 37. i 38.

⁷⁸ članak 16. ZZO/'13 i Gaur, A. et al. (2022), 22 - Circular system of resource recovery and reverse logistics approach: key to zero waste and zero landfill, *Advanced Organic Waste Management*, Elsevier, str. 365-381.

⁷⁹ članak 17. ZZO/'13 vezano uz članak 6. Zakona o pravu na pristup informacijama („Narodne novine“, broj: 25/2013., 85/2015. i 69/2022., dalje: ZPPI) i Zakon o potvrđivanju Konvencije o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša („Narodne novine“, broj: 1/2007.)

⁸⁰ članak 18. ZZO/'13

k) Načelo prava na pristup pravosuđu

Svaka osoba koja smatra da je njezin zahtjev za informacijama o zaštiti okoliša nepravilno obrađen ili zanemaren ima pravo tražiti sudsku zaštitu svojih prava u skladu sa Zakonom o pravu na pristup informacijama⁸¹.

2.1. PITANJA ZA PONAVLJANJE

- 1) Što podrazumijeva načelo održivog razvoja prema Zakonu o zaštiti okoliša?
- 2) Kako načelo predostrožnosti utječe na planiranje i provedbu aktivnosti koje utječu na okoliš?
- 3) Što nalaže načelo očuvanja prirodnih dobara, bioraznolikosti i krajobraza?
- 4) Koja je svrha načela zamjene i/ili nadomještaja u zaštiti okoliša?
- 5) Što je obveza operatera prema načelu otklanjanja i sanacije štete na izvoru nastanka?
- 6) Kako načelo cjelovitog pristupa doprinosi smanjenju rizika za okoliš?
- 7) Koja je uloga suradnje prema načelu suradnje u zaštiti okoliša?
- 8) Što znači načelo onečišćivač plaća u kontekstu troškova sanacije onečišćenja?
- 9) Koje pravo osigurava načelo pristupa informacijama i sudjelovanja javnosti?
- 10) Kako načelo poticanja pridonosi zaštiti okoliša na nacionalnoj i lokalnoj razini?

2.2. ZAKLJUČAK POGLAVLJA

Načela zaštite okoliša definirana ZZO/'13 predstavljaju temelj za uspostavu pravnog okvira koji osigurava održivi razvoj i očuvanje okoliša za buduće generacije. Kroz ova načela, ZZO/'13 integrira međunarodne standarde i direktive Europske unije, čime Hrvatska ispunjava svoje obveze u pogledu zaštite okoliša, kao što je navedeno u Ustavu RH, gdje se očuvanje okoliša navodi kao jedna od najviših vrednota ustavnog poretka.

Načelo održivog razvoja, koje ZZO/'13 izdvaja kao jedno od ključnih, nije samo pravna obveza već i praktičan smjer za donošenje odluka o gospodarskom razvoju uz istovremeno očuvanje prirodnih resursa. Primjena načela predostrožnosti i načela otklanjanja i sanacije štete na

⁸¹ članak 19. vezano uz članak 25. Zakona o pravu na pristup informacijama i članak 29. Ustava RH

izvoru posebno je važna u prevenciji ekoloških katastrofa i ublažavanju njihovih posljedica. Ova načela osiguravaju odgovorno upravljanje prirodnim resursima i naglašavaju potrebu za brzim djelovanjem u slučaju onečišćenja. Prema znanstvenim istraživanjima, prevencija štete, umjesto samo sanacije, predstavlja ekonomski isplativiji i dugoročno učinkovitiji pristup zaštiti okoliša.

Načelo onečišćivač plaća, utemeljeno na međunarodnim sporazumima, jamči da odgovornost za štetu snosi onaj tko je uzrokovao onečišćenje. Time se stvara pravni okvir koji odvraća potencijalne onečišćivače i osigurava da troškovi zaštite okoliša ne padaju na teret javnosti.

Načelo pristupa informacijama i sudjelovanja javnosti omogućuje transparentnost u pitanjima okoliša i jača demokratske procese, čime se osigurava pravovremeno uključivanje građana u donošenje odluka o okolišnim pitanjima. Prema istraživanjima, jačanje sudjelovanja javnosti u ekološkim pitanjima dovodi do učinkovitijih politika i boljeg očuvanja okoliša na lokalnoj razini. Provedba načela suradnje između državnih institucija, privatnog sektora i građana naglašava potrebu za interdisciplinarnim pristupom zaštiti okoliša. Kako je potvrđeno u znanstvenim radovima, uspješna primjena ovih načela ovisi o koordiniranom djelovanju svih relevantnih dionika, pri čemu se potiče inovativnost i integracija najbolje prakse u javnoj politici zaštite okoliša.

U konačnici, ova načela pružaju pravni okvir koji Hrvatsku usmjerava ka postizanju ciljeva održivog razvoja, što je u skladu s globalnim ciljevima utvrđenim Pariškim sporazumom i Montrealskim protokolom. Njihova pravilna implementacija i dalje će biti ključna za postizanje ravnoteže između gospodarskog rasta i očuvanja okoliša, čime će se osigurati dugoročna održivost i zaštita prirodnih resursa za sadašnje i buduće generacije.

3. SASTAVNICE OKOLIŠA KAO JEDAN OD TEMELJNIH POJMOVA ZAŠTITE OKOLIŠA

Sastavnice okoliša čine osnovne elemente koji zajedno oblikuju prirodni okoliš. Prema ZZO/'13, sastavnice okoliša uključuju zrak, vodu, more, tlo, krajobraz, biljni i životinjski svijet te zemljinu kamenu koru⁸². Navedene sastavnice predstavljaju ključne komponente ekosustava koje su međusobno povezane te zajedno osiguravaju uvjete za život na Zemlji⁸³.

ZZO/'13 je jasno propisao da svaka od nabrojanih sastavnica mora biti zaštićena od onečišćenja, kako pojedinačno tako i u međusobnoj povezanosti s drugim sastavnicama okoliša⁸⁴. Predmetno podrazumijeva preventivne mjere, koje imaju za cilj sprječavanje štetnih utjecaja na okoliš, očuvanje kakvoće okoliša te sanaciju i obnovu u slučaju onečišćenja. Navedeno ujedno predviđa obvezu kontinuiranog praćenja stanja okoliša, što uključuje monitoring kvalitete zraka, voda i tla, kao i procjene rizika za zdravlje ljudi i ekosustave⁸⁵.

Usklađivanje zakonskih propisa s međunarodnim standardima također je ključni aspekt ZZO/'13, čime se osigurava sveobuhvatna zaštita okoliša. Primjerice, ZZO/'13 je u velikoj mjeri usklađen s direktivama Europske unije koje se odnose na zaštitu prirodnih resursa i sprječavanje degradacije okoliša, kao što su Direktiva o kvaliteti zraka i čistom zraku za Europu⁸⁶ i Direktiva o uspostavi okvira za djelovanje Zajednice u području vodne politike⁸⁷. Osim toga, međunarodni sporazumi poput Pariškog sporazuma o klimatskim promjenama također postavljaju okvire za

⁸² članak 4. stavak 1. točka 67. vezana uz članak 20. ZZO/'13

⁸³ članak 21. do 33. ZZO/'13 i The European environment - state and outlook 2020 Knowledge for transition to a sustainable Europe (2019), European Environment Agency, poveznica: <https://www.eea.europa.eu/soer/publications/soer-2020>, posljednji put pristupljeno lipanj 2024.

⁸⁴ članak 3. ZZO/'13

⁸⁵ Environmental Monitoring and Assessment (2020), United Nation environment program, poveznica: <https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/32022/ESSFEN.pdf?sequence=1&isAllowed=y> posljednji put pristupljeno lipanj 2024.

⁸⁶ Direktiva 2008/50/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 21. svibnja 2008. o kvaliteti zraka i čistom zraku za Europu („Službeni list Europske unije“, broj: L 152/1)

⁸⁷ Direktiva 2000/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2000. o uspostavi okvira za djelovanje Zajednice u području vodne politike („Službeni list Europske unije“, broj: L 327/1)

nacionalne politike zaštite okoliša⁸⁸. U cilju osiguranja dosljedne provedbe zakonskih odredbi, nadležna tijela provode administrativni i inspeksijski nadzor te surađuju s međunarodnim organizacijama i znanstvenim institucijama u razvoju učinkovitih mjera zaštite okoliša⁷. U tom kontekstu, znanstvena istraživanja i analize okoliša, objavljene u relevantnim stručnim časopisima, igraju ključnu ulogu u oblikovanju politike i regulative zaštite okoliša⁸⁹.

Sukladno navedenom, u daljnjem će se tekstu obraditi zaštita pojedine sastavnice okoliša kao samostalne cjeline kako slijedi:

a) **Zaštita tla i zemljine kamene kore**

ZZO/13 je propisao da zaštita tla i zemljine kore obuhvaća očuvanje zdravlja i funkcija tla, sprječavanje oštećenja tla, praćenje stanja i promjene kakvoća tla te saniranje i obnavljanje oštećenih tala i lokacija. Onečišćenje ili oštećenje tla smatra se štetnim utjecajem na okoliš ako prelazi prihvatljive granične vrijednosti koje su utvrđene na temelju posebnih propisa. Jedan od posebnih zakona (*lex specialis*) kojim se uređuje zaštita tla je Zakon o poljoprivrednom zemljištu⁹⁰. ZPZ u svojim odredbama propisuje održavanje, zaštitu i korištenje poljoprivrednog zemljišta. U navedenom dijelu propisano je da se zaštita poljoprivrednog zemljišta od oštećenja provodi utvrđivanjem stanja poljoprivrednog zemljišta, trajnim praćenjem stanja poljoprivrednog zemljišta – monitoringom. Radi zaštite poljoprivrednog zemljišta vodi se informacijski sustav. Poslove zaštite obavlja Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu^{91,92}.

b) **Zaštita šumskog područja**

Zaštita šumskih područja prema *ZZO/13* uključuje očuvanje prirodnih i djelomično prirodnih sastojina, šumskih kompleksa, šumskog tla, biljnog i životinjskog svijeta te genetskih

⁸⁸ Zakon o potvrđivanju Pariškog sporazuma („Narodne novine“, Međunarodni dio, broj: 3/2017.)

⁸⁹ Minivodič za poslovnu zajednicu Zaštita okoliša (2021), Institut za razvoj i međunarodne odnose, poveznica: <https://www.mingo.hr/public/Poduzetnistvo/107-vodic-zastita-okolisa-lowresfinalweb.pdf>, posljednji put pristupljeno lipanj 2024.

⁹⁰ Zakon o poljoprivrednom zemljištu („Narodne novine“, broj: 20/2018., 115/2018., 98/2019. i 57/2022., dalje: ZPZ)

⁹¹ članak 6. ZPZ-a

⁹² Gudelj, I. et al. (2013) The need for integrated approach to environmental protection in the republic of Croatia. The holistic approach to environment, 3(1), 41-51.

sjemenskih sastojina autohtonih vrsta drveća⁹³. Zakon o šumama, kao poseban zakon (lex specialis) dodatno razrađuje zaštitu kroz gospodarenje šumama na način da određuje obvezu šumoposjednika da održavaju i unaprjeđuju bioraznolikost i krajobraznu raznolikost te da poduzimaju zakonom propisane mjere za zaštitu šumskih ekosustava⁹⁴.

c) **Zaštita zraka**

ZZO/13 propisuje da zaštita zraka obuhvaća poboljšanje kakvoće zraka kako bi se izbjegle ili smanjile štetne posljedice za ljudsko zdravlje, kvalitetu života i okoliš u cjelini, uz očuvanje ozonskog sloja i smanjenje utjecaja na klimatske promjene⁹⁵. Zaštita zraka dodatno je propisana Zakonom o zaštiti zraka kao posebnim zakonom (lex specialisom) u djelokrugu zaštite navedenog zaštićenog dobra, koji predviđa usklađivanje s međunarodnim standardima i pravnom stečevinom Europske unije⁹⁶.

d) **Zaštita voda**

Zaštita voda prema ZZO/13 uključuje mjere usmjerene na očuvanje i poboljšanje stanja voda, s ciljem sprječavanja ili smanjenja štetnih posljedica za ljudsko zdravlje, vodne ekosustave, kvalitetu života i okoliš u cjelini⁹⁷. Upravljanje vodama propisano je Zakonom o vodama, s osnovnim ciljem osiguranja dovoljne količine zdravstveno ispravne vode za ljudsku potrošnju te zaštite zdravlja ljudi, imovina, kao i vodnih i o vodi ovisnih ekosustava⁹⁸.

e) **Zaštita mora i obalnog područja**

ZZO/13 propisuje da zaštita mora i obalnog područja podrazumijeva upravljanje obalnim područjem, morskim dnom i morskim podzemljem te morskim okolišem na temelju ekosustavnog pristupa⁹⁹. Ova zaštita uključuje smanjenje ili uklanjanje onečišćenja i opterećenja u morskom i obalnom okolišu, očuvanje ekološki značajnih područja, te praćenje stanja morskih i obalnih

⁹³ članak 22. ZZO/13

⁹⁴ članak 10. stavak 1. Zakona o šumama („Narodne novine“, broj: 68/2018., 115/2018., 98/2019., 32/2020, 145/2020., 101/2023. i 36/2024., dalje: ZŠ)

⁹⁵ članak 23. ZZO/13

⁹⁶ članak 4. Zakona o zaštiti zraka („Narodne novine“, broj: 127/2019. i 57/2022.)

⁹⁷ članak 24. ZZO/13

⁹⁸ članak 5. stavak 1. i 2. Zakona o vodama („Narodne novine“, broj: 66/2019., 84/2021. i 47/2023.)

⁹⁹ članak 25. stavak 1. ZZO/13

ekosustava¹⁰⁰. Uz navedeni izvor, posebnim izvorima je jasnije i detaljnije propisano postupanje u cilju zaštite mora i obalnog područja kao što su: Uredba o izradi i provedbi dokumenata Strategije upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem¹⁰¹, Plan intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora¹⁰², Uredba o kakvoći mora za kupanje¹⁰³ i dr.¹⁰⁴.

f) **Zaštita prirode**

Zaštita prirode prema ZZO/'13 odnosi se na očuvanje georaznolikosti, bioraznolikosti, krajobrazne vrijednosti i prirodnih resursa¹⁰⁵. Navedeno uključuje praćenje stanja prirode, uspostavu sustava zaštite prirodnih vrijednosti radi njihovog trajnog očuvanja, te osiguranje održivog korištenja prirodnih dobara¹⁰⁶. Zakon o zaštiti prirode dodatno uređuje ciljeve očuvanja bioraznolikosti i prirodnih staništa, uključujući zaštitu divljih vrsta i njihovih staništa¹⁰⁷.

g) **Zaštita od utjecaja opterećenja na okoliš**

Poseban oblike zaštite je zaštita od opterećenja koja je pobliže određena člankom 27. ZZO/'13 gdje se zaštita od nepovoljnog utjecaja i štetnog djelovanja opterećenja na okoliš uređuje posebnim zakonima i propisima koji su doneseni temeljem posebnih zakona za pojedino zaštićeno dobro odnosno sastavnicu okoliša.

h) **Zaštita od štetnog utjecaja genetski modificiranih organizama (GMO)**

Zaštita od štetnog utjecaja GMO-a uključuje mjere kojima se reguliraju prekogranični prijenos, provoz i ograničena uporaba GMO-a, kao i sprječavanje uvođenja GMO-a u okoliš ili njihovo stavljanje na tržište protivno propisima¹⁰⁸. Modaliteti zaštite, te u kojim sve slučajevima i

¹⁰⁰ cf. ibid. stavak 5.

¹⁰¹ Uredba o izradi i provedbi dokumenata Strategije upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem („Narodne novine“, broj: 112/2014., 78/2015., 39/2017. i 112/2018.)

¹⁰² Plan intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora („Narodne novine“, broj: 92/2008. i 80/2013.)

¹⁰³ Uredba o kakvoći mora za kupanje („Narodne novine“, broj: 73/2008. i 80/2013.)

¹⁰⁴ vidi više na mrežnoj stranici Ministarstva gospodarstva, poveznica: <https://mingo.gov.hr/o-ministarstvu-1065/djelokrug/uprava-vodnoga-gospodarstva-i-zastite-mora-2033/zakoni-i-propisi-7482/propisi-iz-podrucja-zastite-mora/5341>, posljednji put pristupljeno lipanj 2024.

¹⁰⁵ članak 26. ZZO/'13

¹⁰⁶ ibid.

¹⁰⁷ članak 4 i 5. Zakona o zaštiti prirode („Narodne novine“, broj: 80/2013., 15/2018., 14/2019., 127/2019. i 155/2023., dalje: ZZZP)

¹⁰⁸ članak 28. ZZO/'13

na koji način se postupa in concreto, određeni su Zakonom o genetski modificiranim organizmima¹⁰⁹.

i) Zaštita od buke

Zaštita od buke prema ZZO/'13 obuhvaća mjere zaštite od buke koja prekoračuje dopuštene razine i predstavlja rizik za zdravlje ljudi. Ove mjere uključuju kontrolu buke na kopnu, u vodi, zraku i obalnom području, s ciljem smanjenja opasnosti za ljudsko zdravlje¹¹⁰. Uz prethodno navedene oblike zaštite od pojavnog oblika opterećenja okoliša¹¹¹, dodatni oblici i modaliteti zaštite kao i mjere za izbjegavanje, sprječavanje ili smanjenje štetnih učinaka buke na zdravlje ljudi određene su Zakonom o zaštiti od buke¹¹².

j) Zaštita od ionizirajućih zračenja i nuklearna sigurnost

Zaštita od ionizirajućih zračenja obuhvaća načela i mjere zaštite, postupanje u izvanrednim događajima te zbrinjavanje radioaktivnog otpada radi smanjenja rizika za zdravlje ljudi i okoliš. Nuklearna sigurnost uključuje mjere sigurnosti pri uporabi nuklearnih materijala i obavljanju nuklearnih djelatnosti kako bi se spriječili izvanredni događaji s potencijalno štetnim posljedicama za okoliš¹¹³. Mjere sigurnosti dodatno su regulirane Zakonom o radiološkoj i nuklearnoj sigurnosti¹¹⁴.

k) Zaštita od štetnog utjecaja kemikalija

U odnosu na zaštitu od štetnog utjecaja kemikalija potrebno je navesti kako ista uključuje mjere i postupke za zaštitu zdravlja ljudi, materijalnih dobara i okoliša od štetnog djelovanja kemikalija, njihovih spojeva i pripravaka¹¹⁵. Uvjeti za proizvodnju, stavljanje na tržište i korištenje

¹⁰⁹ članak 5. do 10. Zakona o genetski modificiranim organizmima („Narodne novine“, broj: 126/2019.)

¹¹⁰ članak 29. ZZO/'13

¹¹¹ članak 155. vezan uz članak 4. stavak 1. točke 7., 9. i 46. ZZO/'13

¹¹² Zakon o zaštiti od buke („Narodne novine“, broj: 30/2009., 55/2013., 153/2013., 41/2016., 114/2018. i 14/2021.)

¹¹³ članak 30. ZZO/'13

¹¹⁴ Zakon o radiološkoj i nuklearnoj sigurnosti („Narodne novine“, broj: 141/2013., 39/2015., 130/2017., 118/2018., 21/2022. i 114/2022.)

¹¹⁵ članak 31. ZZO/'13

kemikalija radi smanjenja njihovog štetnog djelovanja na zdravlje ljudi i okoliš kao zaštita od njihove zlouporabe propisani su Zakonom o kemikalijama¹¹⁶.

l) **Zaštita od svjetlosnog onečišćenja**

Svjetlost kao onečišćenje određeno je kao promjena razine prirodne svjetlosti u noćnim uvjetima zbog unošenja svjetlosti proizvedene ljudskim djelovanjem. Zaštita od svjetlosnog onečišćenja obuhvaća mjere za sprječavanje nepotrebnih emisija svjetlosti u okolinu te zaštitu noćnog neba i prirodnih resursa od prekomjernog osvjetljenja¹¹⁷. Zakonom o zaštiti od svjetlosnog onečišćenja detaljno su propisane mjere navedene u ZZO/'13¹¹⁸.

m) **Gospodarenje otpadom**

Gospodarenje otpadom podrazumijeva mjere za sprječavanje nastanka otpada, smanjenje količine otpada, te smanjenje štetnog djelovanja otpada na zdravlje ljudi i okoliš temeljem članka 33. ZZO/'13. Zakon o gospodarenju otpadom dodatno regulira ove mjere, propisujući postupke koji minimiziraju rizik po okoliš i zdravlje ljudi kroz učinkovito upravljanje otpadom¹¹⁹.

3.1. PITANJA ZA PONA VLJANJE

- 1) Koje su sastavnice okoliša definirane Zakonom o zaštiti okoliša iz 2013. godine?
- 2) Zašto je važno zaštititi svaku sastavnicu okoliša prema ZZO/'13?
- 3) Koje su preventivne mjere predviđene za očuvanje sastavnica okoliša prema ZZO/'13?
- 4) Kako Zakon o zaštiti okoliša regulira zaštitu tla i zemljine kamene kore?
- 5) Koji posebni zakon (lex specialis) dodatno regulira zaštitu poljoprivrednog zemljišta?
- 6) Što uključuje zaštita šumskog područja prema ZZO/'13?
- 7) Kako Zakon o šumama doprinosi zaštiti šumskih ekosustava?
- 8) Koje mjere obuhvaća zaštita zraka prema ZZO/'13?
- 9) Koji zakon dodatno regulira zaštitu zraka u Republici Hrvatskoj?
- 10) Koje su glavne mjere zaštite voda prema ZZO/'13?

¹¹⁶ Zakon o kemikalijama („Narodne novine“, broj: 18/2013., 115/2018. i 37/2020.)

¹¹⁷ članak 32. ZZO/'13

¹¹⁸ Zakon o zaštiti od svjetlosnog onečišćenja („Narodne novine“, broj: 14/2019.)

¹¹⁹ Zakon o gospodarenju otpadom („Narodne novine“, broj: 84/2021. i 142/2023.)

- 11) Što podrazumijeva zaštita mora i obalnog područja prema ZZO/'13?
- 12) Koji posebni propisi reguliraju zaštitu mora i obalnog područja u Republici Hrvatskoj?
- 13) Kako ZZO/'13 definira zaštitu prirode?
- 14) Što uključuje zaštita od utjecaja opterećenja na okoliš prema ZZO/'13?
- 15) Koji zakon regulira zaštitu od štetnog utjecaja kemikalija?

3.2. ZAKLJUČAK POGLAVLJA

Sastavnice okoliša, kako su definirane (ZZO/'13), predstavljaju temeljne elemente ekosustava čije očuvanje je ključno za osiguranje održivog razvoja i zaštite okoliša. Ove sastavnice uključuju zrak, vodu, tlo, more, šume, biljni i životinjski svijet te krajobraz. Njihova zaštita od onečišćenja i degradacije od vitalne je važnosti jer one osiguravaju osnovne uvjete za život na Zemlji. ZZO/'13 jasno određuje obveze svih dionika u sprječavanju štetnih utjecaja na okoliš te propisuje sanaciju i obnovu u slučaju narušavanja okolišne ravnoteže. Gotovo svaka sastavnica okoliša/ zaštićeno dobro uređeno je i *lex specialis*. Za primjer možemo uzeti: Zakon o poljoprivrednom zemljištu, Zakona o šumama i Zakon o zaštiti zraka, kojim se osiguravaju jasnija i sadržajnije regulacije pojedinih sastavnica koja uključuje i mjere za očuvanje bioraznolikosti, smanjenje emisija i održivo gospodarenje resursima. Uz tuzemne pravne izvore potrebno je navesti i europskopravni okvir bitan za prethodno navedene sastavnice, kako slijedi: Direktiva o kvaliteti zraka i Direktiva o vodama, koje dodatno osnažuje cjelokupnu pravni okvir čime se osigurava održivo upravljanje prirodnim resursima i zaštita okoliša u cjelini.

Ključni međunarodni sporazumi, kao što su sporazumi o klimatskim promjenama, pružaju okvir za nacionalne politike usmjerene na smanjenje emisija stakleničkih plinova i prilagodbu klimatskim promjenama. Ovi sporazumi naglašavaju važnost globalne zaštite okoliša i klimatsku stabilnost te stvaraju obveze koje su izravno integrirane u tuzemno zakonodavstvo. Kontinuirano praćenje stanja okoliša, kao što je monitoring kvalitete zraka, vode i tla, te integracija znanstvenih istraživanja u donošenje zakona, ključni su za unapređenje okolišne politike.

Zaključno, ZZO/'13 pruža zaštitu sastavnica okoliša, a propis se kontinuirano usklađuje s europskim i međunarodnim standardima te znanstvenim smjernicama. S navedenim u vezi, ZZO/'13-om se osigurava pravna struktura za učinkovito upravljanje resursima, prevencija

onečišćenja i sanacije okoliša, čime se omogućuje dugoročna zaštitu svih sastavnica okoliša i održivi razvoj istoga. Očuvanje sastavnica okoliša ostaje prioritet u nacionalnoj i međunarodnoj politici zaštite okoliša, s ciljem osiguravanja zdravog okoliša za sadašnje i buduće generacije.

4. SUBJEKTI NADLEŽNI ZA ZAŠTITU OKOLIŠA I ODRŽIVI RAZVOJ

Prema odredbama Zakona o zaštiti okoliša, održivi razvoj i zaštitu okoliša unutar svojih nadležnosti osiguravaju različite institucije i subjekti, od najviših državnih tijela do pojedinaca. Ovi subjekti imaju ključnu ulogu u provođenju zakonskih odredbi te osiguravanju učinkovite zaštite okoliša na lokalnoj i nacionalnoj razini. Institucije i subjekti zaduženi za zaštitu okoliša uključuju:

1. Hrvatski sabor
2. Vladu Republike Hrvatske
3. Ministarstva i druga nadležna tijela državne uprave
4. Županije i Grad Zagreb
5. Velike gradove, ostale gradove i općine
6. Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost
7. Pravne osobe s javnim ovlastima
8. Osobe ovlaštene za stručne poslove zaštite okoliša
9. Pravne i fizičke osobe odgovorne za onečišćavanje okoliša sukladno ovom Zakonu i posebnim propisima te druge pravne i fizičke osobe koje obavljaju gospodarsku djelatnost
10. Udruge civilnog društva koje djeluju na području zaštite okoliša¹²⁰
11. Građane kao pojedince, njihove skupine, udruge i organizacije¹²¹.

4.1. DJELOKRUG POJEDINOG SUBJEKTA ZADUŽENOG ZA ZAŠTITU OKOLIŠA

Hrvatski sabor ima ključnu ulogu u osiguravanju održivog razvoja i zaštite okoliša, sukladno Zakonu o zaštiti okoliša i posebnim zakonima koji uređuju zaštitu okoliša i njegovih sastavnica. Hrvatski sabor prati stanje okoliša kroz izvješća koja podnosi Vlada Republike

¹²⁰ više o ulozi civilnog društva u zaštiti okoliša pročitaj iz Lay, V. i Pudak, J. (2014), Civilno društvo i udruge na području zaštite okoliša u Hrvatskoj 1989. - 2014.. *Ekonomika i ekohistorija*, 10 (1), str. 26-40.

¹²¹ članak 34. ZZO/13

Hrvatske te donosi Strategiju održivog razvoja koja služi kao temelj za utvrđivanje politika zaštite okoliša¹²².

Vlada Republike Hrvatske osigurava provedbu zakona i politika u području zaštite okoliša, te predlaže Saboru odgovarajuće strateške smjernice. Vlada također osigurava potrebna financijska sredstva za provedbu ekoloških projekata i inicijativa te nadzire stanje okoliša kroz sustav redovitih izvješća^{123,124}.

Ministarstvo nadležno za zaštitu okoliša prikuplja i integrira podatke o stanju okoliša i prirode, održava baze podataka i priprema stručne podloge za donošenje ključnih dokumenata o održivom razvoju. Ministarstvo također prati i izvještava o stanju okoliša te obavlja druge poslove vezane uz provedbu politike zaštite okoliša^{125,126}.

Županije i Grad Zagreb imaju odgovornost u okviru svojih nadležnosti za reguliranje, organiziranje, financiranje i unapređenje aktivnosti zaštite okoliša, posebno onih koje su im povjerene ovim Zakonom ili drugim posebnim propisima, a koje su od regionalnog značaja. S druge strane, veliki gradovi, gradovi i općine obavljaju slične poslove na lokalnoj razini, također unutar svog djelokruga i prema propisima. Posebno, veliki gradovi mogu preuzeti i obveze koje su inače regionalnog značaja, ako im to nalažu zakonski ili posebni propisi^{127,128}.

Savjet za održivi razvoj i zaštitu okoliša (dalje: Savjet) uspostavljen je radi osiguravanja koordiniranog i usklađenog gospodarskog razvoja u vezi sa zaštitom okoliša i održivim razvojem te za kontinuirano osiguravanje stručne i znanstvene potpore pri uređenju pitanja iz navedenog područja. Savjet je osnovala Vlada, a isti se sastoji od devet članova, uključujući predsjednika, koje se bira iz reda znanstvenika, stručnjaka, javnih djelatnika te predstavnika relevantnih državnih

¹²² članak 35. stavak 1. ZZO/'13

¹²³ cf. ibid. stavak 2. ZZO/'13

¹²⁴ Nacionalna lista pokazatelja Hrvatske agencije za okoliš i prirodu (2018), poveznica: https://www.haop.hr/sites/default/files/uploads/dokumenti/06_integrirane/dokumenti/nlp/-pdf, posljednji put pristupljeno lipanj 2024.

¹²⁵ članak 36.a ZZO/'13

¹²⁶ više o djelokrugu Ministarstva pročitaj u Andročec, D. (2017), Analiza utjecaja politike zaštite okoliša EU na politiku zaštite okoliša Republike Hrvatske (Diplomski rad), Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

¹²⁷ članak 36. ZZO/'13

¹²⁸ vidi supra str. 31, bilj. 125.

tijela i nevladinih organizacija aktivnih na području zaštite okoliša. Savjet daje stručna mišljenja o prijedlozima dokumenata koji se odnose na zaštitu okoliša i održivi razvoj, te o usklađenosti gospodarskih i ekoloških politika, kao i o pitanjima vezanim za zaštitu klime i ozonskog sloja. Također, Savjet izvršava i druge zadaće prema uputama Vlade ili Ministarstva, te donosi poslovnik kojim regulira svoj rad. Stručne i administrativne poslove za Savjet obavlja Ministarstvo¹²⁹.

Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitosti zadužen je za financiranje, pripremu i provedbu programa i projekata usmjerenih na očuvanje okoliša i poboljšanje energetske učinkovitosti. Sredstva Fonda osiguravaju se iz posebnih naknada koje plaćaju obveznici, kao i iz drugih izvora u skladu sa zakonskim propisima⁶. Primjeri projekata koje financira Fond uključuju zaštitu okoliša, poticanje energetske učinkovitosti te gospodarenje otpadom¹³⁰.

Subjekte zaštite okoliša čine i osobe ovlaštene za obavljanje stručnih poslova u području zaštite okoliša. Prema ZZO'13, ove osobe moraju ispunjavati posebne uvjete i posjedovati odgovarajuće ovlasti koje izdaje Ministarstvo. Ovlaštene osobe dužne su podnijeti zahtjev za izdavanje suglasnosti za obavljanje specifičnih poslova zaštite okoliša^{131,132}. Postupak davanja, ukidanja i prestanka važenja suglasnosti, kao i ostala pitanja vezana uz rad ovlaštenih osoba, regulirana su ZZO/'13¹³³ i Pravilnikom o uvjetima za izdavanje suglasnosti pravnim osobama za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša¹³⁴. Primjerak Suglasnosti za obavljanje stručnih poslova naveden je u Prilogu 2.¹³⁵.

¹²⁹ članak 37. ZZO/'13

¹³⁰ članak 39. ZZO/'13 vezano uz članak 7. Zakona o Fondu za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost („Narodne novine“, broj: 107/2003. i 144/2012.),

¹³¹ vidi članak 40. ZZO/'13

¹³² Nekić, B. i Krajnović, A. (2014), Politika zaštite okoliša u RH nakon pristupanja Europskoj uniji, Tranzicija, 16 (34), str. 39-58.

¹³³ više o navedenom pročitaj članak 41. do 49. ZZO/'13.

¹³⁴ Pravilnik o uvjetima za izdavanje suglasnosti pravnim osobama za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša („Narodne novine“, broj: 57/2010. i 80/2013.)

¹³⁵ vidi Prilog 2. na 105. do 106. stranici Priručnika

4.2. PITANJA ZA PONAVLJANJE

- 1) Koji su ključni subjekti zaduženi za zaštitu okoliša prema Zakonu o zaštiti okoliša?
- 2) Kakvu ulogu ima Hrvatski sabor u zaštiti okoliša i održivom razvoju?
- 3) Koje su glavne odgovornosti Vlade Republike Hrvatske u području zaštite okoliša?
- 4) Što je zadatak Ministarstva nadležnog za zaštitu okoliša prema ZZO/'13?
- 5) Koje su dužnosti županija i Grada Zagreba u vezi s reguliranjem i unapređenjem aktivnosti zaštite okoliša?
- 6) Koje funkcije obavljaju veliki gradovi, gradovi i općine u zaštiti okoliša na lokalnoj razini?
- 7) Kakva je uloga Savjeta za održivi razvoj i zaštitu okoliša, te tko ga čini?
- 8) Koji su glavni izvori financiranja Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost?
- 9) Koje su ovlasti i odgovornosti osoba ovlaštenih za obavljanje stručnih poslova u zaštiti okoliša?
- 10) Što je potrebno za izdavanje suglasnosti pravnim osobama za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša prema ZZO/'13?

4.3. ZAKLJUČAK POGLAVLJA

Subjekti nadležni za zaštitu okoliša i održivi razvoj, prema Zakonu o zaštiti okoliša (ZZO/'13), imaju ključnu ulogu u provedbi ekoloških politika, a njihov djelokrug obuhvaća različite razine upravljanja – od najviših državnih tijela do pojedinaca. Ova struktura omogućuje učinkovitu zaštitu okoliša i postizanje održivog razvoja na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini.

Hrvatski sabor i Vlada Republike Hrvatske imaju središnju ulogu u uspostavljanju politika i donošenju strateških dokumenata za zaštitu okoliša, poput Strategije održivog razvoja. Njihova je zadaća praćenje i provedba politika zaštite okoliša, uključujući osiguranje financijskih sredstava za ekološke projekte. Ove institucije kontinuirano prate stanje okoliša kroz izvješća i predlažu odgovarajuće mjere. Ministarstvo nadležno za zaštitu okoliša zaduženo je za prikupljanje i integraciju podataka o stanju okoliša, održavanje baza podataka te izradu stručnih podloga za donošenje ključnih dokumenata. Ovo Ministarstvo također ima zadaću praćenja provedbe politika

te izvještavanja o stanju okoliša. Njegova uloga u pružanju znanstvene i stručne potpore Savjetu za održivi razvoj i zaštitu okoliša posebno je važna, jer omogućuje koordinaciju gospodarskih i ekoloških politika. Županije, gradovi i općine imaju odgovornost regulirati i financirati aktivnosti zaštite okoliša unutar svojih nadležnosti, pri čemu su veliki gradovi zaduženi i za regionalne zadatke zaštite okoliša ako im to nalažu zakoni ili posebni propisi. Decentralizacijom odgovornosti omogućuje se prilagodba mjera zaštite okoliša specifičnim potrebama lokalnih zajednica, što je ključno za postizanje lokalnih ciljeva održivog razvoja. Znanstvene analize pokazuju da se lokalne vlasti moraju intenzivnije uključiti u procese donošenja odluka kako bi se poboljšala učinkovitost zaštite okoliša. Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost pruža financijsku podršku za projekte usmjerene na zaštitu okoliša, energetska učinkovitost i gospodarenje otpadom. Sredstva Fonda prikupljaju se putem posebnih naknada koje plaćaju obveznici, kao i iz drugih izvora u skladu sa zakonskim propisima. Time se omogućuje kontinuirano financiranje projekata od nacionalnog interesa. Prema znanstvenim studijama, pravilno upravljanje financijskim resursima od presudne je važnosti za učinkovitost ekoloških projekata. Ovlaštene osobe za stručne poslove zaštite okoliša imaju važnu ulogu u provedbi zakonskih odredbi. Njihova stručnost omogućuje provedbu kompleksnih zadataka zaštite okoliša, kao što su monitoring i procjene stanja okoliša. Ovlaštenje za obavljanje ovih poslova izdaje Ministarstvo, čime se osigurava da su stručne osobe kvalificirane za provođenje specifičnih zadataka u skladu sa zakonom.

Zaključno, sustav zaštite okoliša u Republici Hrvatskoj temelji se na jasnoj raspodjeli odgovornosti među različitim subjektima, od nacionalnih do lokalnih razina vlasti, te uključuje civilno društvo i pojedince. Ovaj sustav osigurava provedbu zakona i mjera za očuvanje okoliša te omogućuje prilagodbu promjenama u zakonodavnom okruženju, što je ključno za postizanje dugoročnog održivog razvoja.

5. STRATEŠKI DOKUMENTI ZA ODRŽIVI RAZVOJ I ZAŠTITU OKOLIŠA U REPUBLICI HRVATSKOJ

ZZO/13 je utvrdio ključne dokumente koji čine osnovu za održivi razvoj i zaštitu okoliša u Republici Hrvatskoj¹³⁶. Navedeni predstavljaju temeljni pravni okvir koji određuje ciljeve i mjere potrebne za očuvanje okoliša i održivi razvoj. Među njima se izdvajaju:

- **Strategija održivog razvoja Republike Hrvatske**, koja služi kao najviši strateški dokument za dugoročno planiranje održivog razvoja u zemlji. Ovaj dokument postavlja smjernice i ciljeve te definirane mjere koje su usklađene s međunarodnim obvezama i postojećim stanjem u zemlji^{137,138}.
- **Plan zaštite okoliša Republike Hrvatske**, koji je hijerarhijski niži od Strategije i mora biti u skladu s njom. Plan određuje prioritetne ciljeve zaštite okoliša na nacionalnoj razini, uključujući specifične mjere i aktivnosti potrebne za njihovo ostvarenje.
- **Program zaštite okoliša**, koji dodatno razrađuje mjere iz Plana zaštite okoliša, uzimajući u obzir regionalne i lokalne specifičnosti. Ovaj dokument određuje subjekte odgovorne za provedbu mjera i uvjeta zaštite okoliša te definira način praćenja stanja okoliša na lokalnoj razini.
- **Izvešće o stanju okoliša**, koje služi kao alat za praćenje i ocjenjivanje uspješnosti provedenih mjera iz prethodnih dokumenata. Izvešće pruža pregled ostvarenja ciljeva, podatke o stanju okoliša i integrirane teme relevantne za opću politiku zaštite okoliša^{139,140}.

¹³⁶ članak 50. ZZO/13

¹³⁷ Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske („Narodne novine“, broj: 30/2009.)

¹³⁸ više o održivom razvoju EU vidi Commission's proposal to the Gothenburg European Council , Communication from the Commission A Sustainable Europe for a Better World: A European Union Strategy for Sustainable Development (COM/2001/0264 final), poveznica: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A52001DC0264>, posljednji put pristupljeno lipanj 2024.

¹³⁹ o tome više u Blagojević, M. (2019), Politika zaštite okoliša (Diplomski rad), Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, str. 40

¹⁴⁰ Lay, V. i Pudak, J. (2014), loc. cit. (bilj. 120.)

Ovi su dokumenti od suštinske važnosti za usmjeravanje nacionalnih politika prema održivom razvoju i zaštiti okoliša, čime se osigurava usklađenost s međunarodnim standardima i obvezama.

5.1. STRATEGIJA ODRŽIVOG RAZVITKA

Strategija održivog razvoja Republike Hrvatske (dalje: Strategija) predstavlja najviši hijerarhijski dokument u području održivog razvoja i zaštite okoliša u Republici Hrvatskoj. Strategija služi kao okvir za dugoročno djelovanje, definirajući ciljeve i mjere za njihovo ostvarenje, uzimajući u obzir aktualno stanje u zemlji te preuzete međunarodne obveze u vezi s održivim razvojem i zaštitom okoliša¹⁴¹.

Sadržaj Strategije obuhvaća:

- analizu trenutnog gospodarskog, socijalnog i okolišnog stanja;
- načela i kriterije za određivanje ciljeva i prioriteta održivog razvoja na nacionalnoj razini;
- temeljne ciljeve i mjere za postizanje održivog razvoja gospodarstva, socijalnog razvoja te zaštite okoliša, podijeljene prema specifičnim područjima;
- popis institucija nadležnih za provedbu Strategije te njihove odgovornosti u implementaciji mjera i ostvarivanju zacrtanih ciljeva¹⁴².

Hrvatski je sabor usvojio Strategiju na prijedlog Vlade Republike Hrvatske, s rokom važenja od deset godina. Nakon što je ista usvojena, ona je objavljena u službenom glasilu RH - Narodnim novinama te postaje obvezujuća za sve ostale razvojne dokumente u pojedinim područjima, koji moraju biti usklađeni s osnovnim ciljevima Strategije.

¹⁴¹ članak 51. stavak 1. ZZO/13

¹⁴² cf. ibid. stavak 2. ZZO/13

Osim ZZO/'13, relevantni izvori uključuju:

- Deklaraciju o okolišu i održivom razvoju, usvojenu na Konferenciji Ujedinjenih naroda o okolišu i razvoju (UNCED) održanoj u Rio de Janeiru 1992. godine¹⁴³;
- Europsku strategiju za održivi razvoj, koja je dio širih napora Europske unije da integrira održivi razvoj u sve politike^{144,145};
- Izvještaje o provedbi strategije održivog razvoja, dostupne na mrežnim stranicama Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja Republike Hrvatske¹⁴⁶.

Strategija se temelji na načelima održivog razvoja kao ključnom okviru za usmjeravanje državnih politika, uz obvezu svih državnih tijela da usklade svoje dokumente i planove s ciljevima utvrđenim Strategijom.

5.2. NACIONALNI PLAN ZAŠTITE OKOLIŠA

Nacionalni plan zaštite okoliša Republike Hrvatske (dalje: Plan) predstavlja operativni dokument u okviru zaštite okoliša koji je hijerarhijski podređen Strategiji održivog razvoja Republike Hrvatske. Plan je obavezan biti u skladu sa Strategijom i osigurava njezinu provedbu kroz definiranje prioriteta ciljeva zaštite okoliša na nacionalnoj razini¹⁴⁷.

¹⁴³ Izvješće Konferencije Ujedinjenih naroda o okolišu i razvoju (1992), Rio de Janeiro, sv. I., Rezolucije usvojene na Konferenciji (publikacija Ujedinjenih naroda, prodajni br. E.93.I.8 i ispravak), rezolucija 1, aneks I. O kojoj se više navodi u 17. Drljača, M. (2012), Koncept održivog razvoja i sustav upravljanja, Međunarodni skup Nedelja kvaliteta, Kvalitet i izvrsnost, Vol 1, Br. 1-2, FQCE-Fondacija za kulturu kvaliteta i izvrsnost, Beograd, 2012, str. 20-26. i 110.

¹⁴⁴ Europska komisija (2019), Dokument Za Razmatranje: O Održivoj Europi Do 2030. COM(2019), poveznica: https://commission.europa.eu/document/download/3dab8f75-8c9d-4cf2-b215-d9098e69b654_hr?filename=rp_sustainable_europe_hr_v2_web.pdf, posljednji put pristupljeno lipanj 2024.

¹⁴⁵ Za one koje žele znati više pristupite mrežnoj stranici Europska komisija, Holistički pristup Unije održivom razvoju, poveznica: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/sustainable-development-goals/eu-whole-government-approach_hr, posljednji put pristupljeno lipanj 2024.

¹⁴⁶ Izvješće o stanju okoliša Ministarstvo gospodarstva, poveznica: <https://mingo.gov.hr/pristup-informacijama-4924/strategije-planovi-izvjesca-i-ostali-dokumenti/izvjesce-o-stanju-okolisa/5625>, posljednji put pristupljeno lipanj 2024.

¹⁴⁷ članak 52. ZZO/'13

Plan obuhvaća:

1. konkretne mjere i aktivnosti usmjerene na zaštitu okoliša u Republici Hrvatskoj;
2. detaljne postupke za provedbu predviđenih mjera;
3. redosljed i prioritete u implementaciji mjera te praćenje njihove realizacije¹⁴⁸.

Izradu Plana je do formiranja 11. saziva Sabora u Vladi RH izrađivalo Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, a koje je od formiranja 11. saziva Sabora na svojoj 1. sjednici donijelo Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o ustrojstvu i djelokrugu tijela državne uprave¹⁴⁹. Izrađuje ga Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije, a usvaja Vlada Republike Hrvatske. Plan se donosi za razdoblje od osam godina, uz obvezu preispitivanja njegove provedbe svake četiri godine kako bi se osigurala prilagodba promjenama u okolišnim uvjetima, zakonodavstvu ili novim saznanjima iz područja zaštite okoliša¹⁵⁰. Nakon usvajanja, Plan se objavljuje u Narodnim novinama i postaje obvezujući za sve relevantne dionike u Republici Hrvatskoj.

Pravna osnova za donošenje Plana sadržana je u Zakonu o zaštiti okoliša, koji propisuje načela, ciljeve i instrumente zaštite okoliša, te okvir za usklađivanje s međunarodnim obvezama i nacionalnim strateškim dokumentima¹⁵¹. Plan, kao i drugi strateški dokumenti kao što su izvješća, dostupni su na mrežnoj stranici Ministarstva zaštite okoliša i zelene tranzicije¹⁵².

¹⁴⁸ ibid.

¹⁴⁹ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o ustrojstvu i djelokrugu tijela državne uprave („Narodne novine“, broj: 57/2024.),

¹⁵⁰vidi mrežnu stranicu Ministarstva gospodarstva, poveznica: <https://mingo.gov.hr/pristup-informacijama-4924/savjetovanje-s-javnoscju/okoncana-savjetovanja/nacrt-plana-zastite-okolisa-republike-hrvatske-za-razdoblje-od-2016-do-2023-godine-09-11-2016-09-12-2016/2328>, posljednji put pristupljeno lipanj 2024.

¹⁵¹Environmental Implementation Review Europske komisije (2022), poveznica: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=comnat%3ASWD_2022_0258_FIN, na koji treba vezati dokument Europske Komisije (2022), Commission staff working document Environmental Implementation Review 2022, u kojem je sadržano izvješće RH za 2022. godinu, poveznica: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52022SC0258>, posljednji put pristupljeno lipanj 2024.

¹⁵²Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije, Dokumenti, poveznica: <https://www.haop.hr/hr/tematska-podrucja/integrirane-i-opce-teme/opce-teme/dokumenti>, posljednji put pristupljeno lipanj 2024.

5.3. PROGRAM ZAŠTITE OKOLIŠA NA REGIONALNOJ I LOKALNOJ RAZINI

Program zaštite okoliša (dalje: Program) predstavlja detaljan operativni dokument koji razrađuje mjere predviđene Nacionalnim planom zaštite okoliša. Program se donosi uzimajući u obzir specifične regionalne i lokalne karakteristike te posebnosti određenih područja.

Program uključuje:

- uvjete i mjere zaštite okoliša, s posebnim naglaskom na prioritetne mjere po sastavnicama okoliša i specifičnim prostornim cjelinama za koje se Program donosi;
- popis subjekata odgovornih za provedbu utvrđenih mjera te njihova ovlaštenja u vezi s provedbom mjera zaštite okoliša;
- sustav praćenja stanja okoliša i procjenu potrebe za uspostavljanjem dodatnih mreža za praćenje stanja okoliša u relevantnim područjima¹⁵³.

Program donose predstavnička tijela županija, Grada Zagreba i velikih gradova, uz prethodnu suglasnost Ministarstva nadležnog za zaštitu okoliša. Ova se suglasnost izdaje na temelju prethodno pribavljenih mišljenja nadležnih ministarstava i drugih državnih tijela o pitanjima koja su u njihovoj nadležnosti¹⁵⁴. Programi se moraju donijeti u roku od šest mjeseci nakon donošenja Nacionalnog plana zaštite okoliša i vrijede za razdoblje od četiri godine. Nakon usvajanja, Programi se objavljuju u službenim glasilima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave¹⁵⁵.

Pored Programa, zakonski okvir predviđa i druge ključne dokumente za provedbu održivog razvoja i zaštite okoliša, kao što su Strategija upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem

¹⁵³ članak 53.do 54. ZZO/13

¹⁵⁴ Program zaštite okoliša Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, poveznica: <https://mingo.gov.hr/o-ministarstvu-1065/djelokrug/uprava-za-procjenutu-utjecaja-na-okolis-i-odrzivo-gospodarenje-otpadom-1271/strategije-planovi-i-programi/operativni-program-zastita-okolisa/1275>, posljednji put pristupljeno lipanj 2024.

¹⁵⁵ članak 19. i 19.a 64. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi („Narodne novine“, broj: 33/2001., 60/2001., 129/2005., 109/2007., 125/2008., 36/2009., 36/2009., 150/2011., 144/2012., 19/2013., 137/2015., 123/2017., 98/2019. i 144/2020.)

te Plan intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora^{156,157}. Kao ogledni primjerak Programa zaštite okoliša može se uzeti onaj Grada Zagreba¹⁵⁸ i Osječko-baranjske županije¹⁵⁹.

5.4. IZVJEŠĆE O STANJU OKOLIŠA U RH

Izvješće o stanju okoliša Republike Hrvatske predstavlja ključni dokument za sveobuhvatnu analizu i praćenje stanja okoliša te napretka u ostvarivanju ciljeva utvrđenih strategijama i planovima održivog razvoja. Ovo izvješće, koje se podnosi u četverogodišnjim razdobljima, pruža detaljan pregled postignuća u zaštiti okoliša i ukazuje na ključne izazove s kojima se Republika Hrvatska suočava u ovom području¹⁶⁰.

Sadržaj Izvješća uključuje:

1. evaluaciju ostvarenja ciljeva definiranih Strategijom održivog razvoja i Nacionalnim planom zaštite okoliša;
2. sveobuhvatne podatke o stanju pojedinih sastavnica okoliša te identificiranih opterećenja koja utječu na njih;
3. integrirane teme i politike zaštite okoliša, uz dodatne podatke relevantne za unapređenje okolišne zaštite¹⁶¹.

Izvješće priprema Ministarstvo nadležno za zaštitu okoliša, koje ga zatim predlaže Vladi Republike Hrvatske. Nakon razmatranja i odobrenja, Vlada podnosi izvješće Hrvatskom saboru

¹⁵⁶ članak 55. do 57. ZZO/13

¹⁵⁷ Ministarstvo gospodarstva (2024), Akcijski program Strategije upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem: Program mjera zaštite i upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem RH do 2027., poveznica: https://mingo.gov.hr/UserDocsImages/Uprava_vodnoga_gospodarstva_i_zast_mora/Strategija_upravljanja_morem/Program%20mjera_2024.pdf, posljednji put pristupljeno lipanj 2024.

¹⁵⁸ Programa zaštite okoliša Grada Zagreba (2010), poveznica: <https://www.zagreb.hr/userdocsimages/arhiva/okolis/obavijesti/NP%20PZOGZ.pdf>, posljednji put pristupljeno lipanj 2024.

¹⁵⁹ Programa zaštite okoliša Osječko-baranjske županije („Županijski glasnik“, broj: 17/2005.), poveznica: <https://www.obz.hr/pdf/prostor/program-zastite-okolisa.pdf>, posljednji put pristupljeno lipanj 2024.

¹⁶⁰ članak 58. ZZO/13

¹⁶¹ Ministarstvo gospodarstva (2020), Izvješće o stanju okoliša, poveznica: <https://mingo.gov.hr/pristup-informacijama-4924/strategije-planovi-izvjesca-i-ostali-dokumenti/izvjesce-o-stanju-okolisa/5625>, posljednji put pristupljeno lipanj 2024.

na konačno razmatranje i usvajanje, čime se osigurava transparentnost i prilagodba okolišnih politika na nacionalnoj razini¹⁶².

Dodatno, Izvješće služi kao alat za usklađivanje domaćih politika s međunarodnim obvezama Republike Hrvatske, kao što su one iz Okvirne konvencije Ujedinjenih naroda o promjeni klime (UNFCCC)¹⁶³ i Direktive o očuvanju prirodnih staništa i divlje faune i flore („Službeni list Europske unije“, broj: L 206/7) (poznatija kao Direktiva o staništima).

5.5. PITANJA ZA PONAVLJANJE

- 1) Koji su ključni strateški dokumenti za održivi razvoj i zaštitu okoliša u Republici Hrvatskoj prema ZZO/13?
- 2) Što je Strategija održivog razvoja Republike Hrvatske i koja je njezina uloga?
- 3) Koji su osnovni ciljevi i mjere definirani u Strategiji održivog razvoja?
- 4) Navedite rok važenja Strategije održivog razvoja od njezinog usvajanja.
- 5) Koja su međunarodna načela i obveze uzeti u obzir pri izradi Strategije održivog razvoja Republike Hrvatske?
- 6) Što je Nacionalni plan zaštite okoliša i kako se on povezuje sa Strategijom održivog razvoja?
- 7) Koji su glavni ciljevi Nacionalnog plana zaštite okoliša?
- 8) Kako se osigurava provedba Nacionalnog plana zaštite okoliša i koliko dugo on vrijedi?
- 9) Što je Program zaštite okoliša na regionalnoj i lokalnoj razini i koje su njegove osnovne komponente?
- 10) Tko donosi Program zaštite okoliša i koja tijela moraju dati suglasnost prije njegovog usvajanja?
- 11) Kako se prati provedba Programa zaštite okoliša na lokalnoj razini?

¹⁶² članak 41. Zakona o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske („Narodne novine“, broj: 123/2017. i 151/2022.)

¹⁶³ Zakon o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske („Narodne novine“, broj: 123/2017. i 151/2022.), ukoliko želiš znati više o predmetnoj pristupi United nations framework Convention on climate change, poveznica:

https://unfccc.int/files/essential_background/background_publications_htmlpdf/application/pdf/conveng.pdf,

posljednji put pristupljeno lipanj 2024.

- 12) Koja su ključna izvješća povezana s Nacionalnim planom zaštite okoliša?
- 13) Koja je uloga Izvješća o stanju okoliša u Republici Hrvatskoj?
- 14) Što se analizira u Izvješću o stanju okoliša i koliko često se podnosi?
- 15) Kako se Izvješće o stanju okoliša koristi za usklađivanje domaćih politika s međunarodnim obvezama Republike Hrvatske?

5.6. ZAKLJUČAK POGLAVLJA

Strateški dokumenti za održivi razvoj i zaštitu okoliša u Republici Hrvatskoj, koji su regulirani ZZO/'13, čine ključni pravni okvir za planiranje i upravljanje politikama u zaštiti okoliša. Predmetni su usmjereni na sve razine vlasti, od nacionalne do lokalne, a u cilju postizanja održivog razvoja i zaštite okoliša, a njihova međusobna povezanost omogućuje konzistentno provođenje mjera i prilagodbu promjenama u okolišnim uvjetima. Najvažniji strateški dokument je Strategija održivog razvoja Republike Hrvatske, koja predstavlja najviši pravni akt za dugoročno planiranje održivog razvoja. Navedena postavlja smjernice za održivi gospodarski, socijalni i ekološki razvoj, te se temelji na usklađenju nacionalnih politika s međunarodnim obvezama, poput Deklaracije o okolišu i održivom razvoju iz Rija (1992.) i Europske strategije za održivi razvoj. Ključna uloga u provedbi strategije dodijeljena je Hrvatskom saboru i Vladi RH, koji osiguravaju financijska sredstva i prate realizaciju postavljenih ciljeva. Nacionalni plan zaštite okoliša, kao operativni dokument podređen Strategiji, omogućuje provedbu konkretnih mjera zaštite okoliša na nacionalnoj razini. Plan se donosi za razdoblje od osam godina, uz obaveznu reviziju svake četiri godine, kako bi se osigurala prilagodba novim saznanjima i promjenama u okolišnim uvjetima. Pravna osnova za donošenje Plana sadržana je u ZZO/'13, koji predviđa usklađivanje s međunarodnim obvezama i nacionalnim ciljevima održivog razvoja.

Na regionalnoj i lokalnoj razini, Program zaštite okoliša razrađuje mjere Nacionalnog plana, prilagođavajući ih specifičnim uvjetima pojedinih županija, gradova i općina. Ovaj dokument detaljno određuje odgovorne subjekte za provedbu mjera, te uspostavlja sustav praćenja i procjene stanja okoliša. Donošenje Programa unutar šest mjeseci od donošenja Nacionalnog plana obavezno je za sve jedinice lokalne i regionalne samouprave, čime se omogućuje efikasna implementacija mjera prilagođenih lokalnim potrebama.

Izvješće o stanju okoliša služi kao alat za evaluaciju uspješnosti provedenih mjera iz prethodnih dokumenata te pruža sveobuhvatnu analizu stanja okoliša u Republici Hrvatskoj. Ovo se izvješće podnosi u četverogodišnjim razdobljima i pruža detaljan pregled ostvarenja ciljeva, stanja okolišnih sastavnica i potencijalnih opterećenja. Osim navedenog, izvješće je usklađeno s međunarodnim obvezama, kao što su Okvirna konvencija Ujedinjenih naroda o promjeni klime i Direktiva o očuvanju prirodnih staništa i divlje faune i flore, čime se osigurava usklađenost domaćih politika s globalnim standardima.

Zaključno, sustav strateških dokumenata RH osigurava sveobuhvatan okvir za zaštitu okoliša i održivi razvoj. Uspjeh ovog sustava ovisi o međusobnoj povezanosti dokumenata, usklađivanju s međunarodnim propisima i aktivnom sudjelovanju svih razina vlasti. Na osnovu svega navedenog ostvaruje se kontinuirana zaštita okoliša, kroz prilagodbu zakonodavnom okruženju, što samo po sebi ima svrhu ostvarenja dugoročnih ciljeva održivog razvoja.

6. KLJUČNI INSTRUMENTI I MEHANIZMI ZA UČINKOVITU ZAŠTITU OKOLIŠA

6.1. NORME KAKVOĆE OKOLIŠA I TEHNIČKI STANDARDI ZAŠTITE OKOLIŠA

Standardi kakvoće okoliša i tehnički standardi zaštite okoliša predstavljaju ključne instrumente za očuvanje i unapređenje okoliša. Standardi kakvoće okoliša definiraju granične vrijednosti za pojedine sastavnice okoliša, poput zraka, vode i tla, te postavljaju obvezujuća pravila kojima se reguliraju emisije i druge aktivnosti koje mogu imati utjecaj na okoliš. Ove granične vrijednosti služe kao temeljni uvjeti za izdavanje okolišnih dozvola ili drugih relevantnih odobrenja u skladu s posebnim propisima¹⁶⁴. Posebna pažnja posvećuje se zaštiti osjetljivih i ugroženih područja, gdje se standardi dodatno reguliraju zakonom¹⁶⁵. U slučajevima gdje granične vrijednosti nisu posebno uređene zakonom, Vlada Republike Hrvatske ovlaštena je propisati ih uredbom, dok nadležni ministar može donijeti pravilnike za pojedine sastavnice okoliša¹⁶⁶. Ako standardi kakvoće nisu propisani, mogu se utvrditi u okviru postupka procjene utjecaja zahvata na okoliš ili prilikom izdavanja okolišne dozvole za postojeća postrojenja¹⁶⁷.

Tehnički standardi zaštite okoliša, definirani posebnim propisima, odnose se na specifične proizvode, postrojenja, uređaje i proizvodne postupke koji mogu predstavljati rizik za okoliš. Ovi standardi propisuju granične vrijednosti emisija i druge tehničke zahtjeve kako bi se smanjio rizik ili spriječila opasnost za okoliš. Primjeri ovih standarda uključuju Uredbu o tehničkim standardima za smanjenje emisija hlapivih organskih spojeva tijekom punjenja motornih vozila benzinom na benzinskim postajama¹⁶⁸ te Uredbu o tehničkim standardima za emisije hlapivih organskih spojeva koje nastaju skladištenjem i distribucijom benzina¹⁶⁹.

¹⁶⁴ članak 4., stavak 1., točka 43. vezano uz članak 61. ZZO/13

¹⁶⁵ Članak 3. do 6. ZZP

¹⁶⁶ Pravilnik o graničnim vrijednostima emisija otpadnih voda („Narodne novine“, broj: 26/2020.)

¹⁶⁷ vidi supra str. 14, bilj. 54.

¹⁶⁸ Uredba o tehničkim standardima zaštite okoliša za smanjenje emisija hlapivih organskih spojeva koje nastaju tijekom punjenja motornih vozila benzinom na benzinskim postajama („Narodne novine“, broj: 44/2016. i 107/2019.)

¹⁶⁹ Uredba o tehničkim standardima zaštite okoliša od emisija hlapivih organskih spojeva koje nastaju skladištenjem i distribucijom benzina („Narodne novine“, broj: 135/2006., 110/2007. i 80/2013.)

6.2. STRATEŠKI DOKUMENTI I NJIHOV UTJECAJ NA OKOLIŠ

Strateška procjena utjecaja na okoliš predstavlja ključni instrument zaštite okoliša kojim se procjenjuju potencijalni značajni utjecaji na okoliš proizašli iz provedbe strategija, planova i programa. Ova procjena služi kao temelj za promicanje održivog razvoja, osiguravajući da se okolišna kakvoća očuva na najvišoj mogućoj razini¹⁷⁰.

Strateška procjena je obvezna za:

- strategije, planove i programe, njihove izmjene i dopune, uključujući one financirane iz sredstava Europske unije, koje se donose na državnoj, regionalnoj ili lokalnoj razini u sektorima kao što su poljoprivreda, šumarstvo, ribarstvo, energetika, industrija, rudarstvo, promet, elektroničke komunikacije, turizam, prostorno planiranje, regionalni razvoj, gospodarenje otpadom i vodno gospodarstvo, kada ti dokumenti pružaju okvir za projekte koji podliježu procjeni utjecaja na okoliš;
- strategije, planove i programe za koje se prema posebnom zakonskom propisu iz područja zaštite prirode utvrdi da mogu imati značajan negativan utjecaj na ekološku mrežu¹⁷¹.

Postupak ocjene potrebe za strateškom procjenom provodi se za strategije, planove i programe koji se odnose na manja područja na lokalnoj razini, te za manje izmjene i dopune postojećih dokumenata. U ovom postupku, odluka se donosi na temelju pojedinačnih ispitivanja kako bi se utvrdilo zahtijeva li određeni dokument provođenje strateške procjene. Ukoliko se procjenom utvrdi potreba, provest će se postupak u skladu s relevantnim zakonskim odredbama¹⁷².

¹⁷⁰ članak 62. ZZO/'13

¹⁷¹ članak 63. ZZO/'13 vezan uz Uredbu o strateškoj procjeni utjecaja strategije, plana i programa na okoliš („Narodne novine”, broj: 3/2017.)

¹⁷² članak 64. ZZO/'13 i članak 6. i 23. ZZP

Financiranje strateških procjena i ocjena o potrebi strateške procjene osigurava se iz državnog proračuna, proračuna jedinica regionalne i lokalne samouprave, kao i iz drugih izvora u skladu sa zakonom^{173,174}.

6.3. SUSTAVNA OCJENA UTJECAJA ZAHVATA NA OKOLIŠ

Procjena utjecaja zahvata na okoliš predstavlja treći ključni instrument zaštite okoliša kojim se procjenjuju potencijalno značajni utjecaji planiranih zahvata na okoliš, s obzirom na njihovu prirodu, veličinu ili lokaciju. Ovim postupkom se prepoznaju, opisuju i procjenjuju mogući izravni i neizravni utjecaji zahvata na okolišne komponente kao što su zemljište, tlo, vode, more, zrak, klima, šume, te na stanovništvo, zdravlje ljudi, biljni i životinjski svijet. Cilj je osigurati primjenu načela predostrožnosti¹⁷⁵ u ranoj fazi planiranja zahvata, kako bi se negativni utjecaji sveli na najmanju moguću mjeru i time postigla najveća moguća očuvanost okoliša¹⁷⁶.

Procjena utjecaja zahvata na okoliš provodi se u okviru pripreme namjeravanog zahvata u skladu sa zakonskim odredbama i obuhvaća sljedeće korake:

- podnošenje zahtjeva za procjenu,
- razmatranje mišljenja nadležnih tijela i osoba određenih posebnim propisima, kao i mišljenja jedinica lokalne i regionalne samouprave na čijem području se zahvat planira ili bi mogao imati utjecaj,
- informiranje i sudjelovanje javnosti u postupku,
- donošenje rješenja o prihvatljivosti zahvata,
- integracija rezultata procjene utjecaja na okoliš u sadržaj dozvola za provedbu zahvata¹⁷⁷.

¹⁷³ članak 75. ZZO/'13

¹⁷⁴ vidi supra str. 44, bilj. 171.

¹⁷⁵ članak 10. ZZO/'13

¹⁷⁶ cf. ibid. članak 76.

¹⁷⁷ vidi supra str. 44 bilj. 171. i str. 14 bilj. 54.

Ako se procjenom utvrdi da zahvat može imati značajan negativan utjecaj na ekološku mrežu, postupak ocjene prihvatljivosti zahvata na ekološku mrežu provodi se u okviru procjene utjecaja na okoliš¹⁷⁸. U slučajevima gdje nema drugih pogodnih mogućnosti za provedbu zahvata, zahvat se može provesti jedino ako se utvrdi prevladavajući javni interes, uz obveznu provedbu kompenzacijskih mjera¹⁷⁹.

Postupak procjene utjecaja zahvata na okoliš započinje pisanim zahtjevom nositelja zahvata, koji mora sadržavati sljedeće informacije:

1. Podaci o nositelju zahvata i ovlašteniku (za pravne i fizičke osobe/obrtnike: naziv, sjedište, OIB, ime odgovorne osobe, kontakt podaci; za fizičke osobe: ime, prezime, adresa, kontakt podaci),
2. Podaci o lokaciji i zahvatu (naziv jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave gdje se nalazi lokacija zahvata, uključujući podatke o katastarskoj općini, te točan naziv zahvata),
3. Podaci o usklađenosti zahvata s važećom prostorno-planskom dokumentacijom, dokazano odgovarajućom potvrdom nadležnog tijela,
4. Odgovarajući akt nadležnog tijela o potrebi provedbe ocjene prihvatljivosti zahvata za ekološku mrežu, u skladu s posebnim propisom,
5. Studija o utjecaju zahvata na okoliš u pisanom obliku te u obliku optičkog ili elektromagnetskog medija, koja mora sadržavati odgovarajuću stručnu podlogu ako je određena potreba ocjene prihvatljivosti zahvata za ekološku mrežu¹⁸⁰.

Studija o utjecaju zahvata na okoliš je stručna podloga koja obuhvaća sve relevantne podatke, dokumentaciju, obrazloženja i opise u tekstualnom i grafičkom obliku. Također, studija sadrži prijedlog ocjene prihvatljivosti zahvata te mjere zaštite okoliša u odnosu na zahvat, uključujući po potrebi program praćenja stanja okoliša. Studija mora biti izrađena na temelju

¹⁷⁸ članak 4. stavak 1. točka 4. ZZO/'13 i članak 9. stavak 1. točka 7. vezana uz članak 12. ZZP

¹⁷⁹ članak 77. ZZO'13

¹⁸⁰ članak 4. stavak 1. točka 29. vezana uz članak 80.ZZO/'13 i članak 30. ZZP

najnovijih, vjerodostojnih i dostupnih podataka¹⁸¹. Ogladne primjerke Rješenja tada nadležnog ministarstva za djelokrug zaštite okoliša pogledajte u Prilogu 3. i 4.¹⁸².

6.4. ISHOĐENJE OKOLIŠNE DOZVOLE KROZ ODREĐENJE CILJEVA, OBVEZA, POSTUPAKA I NADZORA

Četvrti instrument zaštite okoliša jest okolišna dozvola, koja se izdaje s ciljem osiguravanja cjelovite zaštite okoliša kroz integrirano sprječavanje i kontrolu onečišćenja. Dozvola osigurava visoku razinu zaštite okoliša i postavlja uvjete za sprječavanje značajnog onečišćenja koje može nastati kao posljedica industrijskih aktivnosti. Prema ZZO/'13, operater je obavezan ishoditi okolišnu dozvolu prije početka rada postrojenja koje može uzrokovati različite emisije. Usklađenost s okolišnim dozvolama ima značajan utjecaj na smanjenje negativnih utjecaja industrijskih aktivnosti na okoliš, osobito u sektorima s visokim rizikom od zagađenja¹⁸³.

Vlada RH kao izvršna vlast, putem uredbi¹⁸⁴, pobliže određuje zahtjeve i kriterije za izdavanje okolišne dozvole, uključujući način dostavljanja podataka o praćenju emisija i sastavnica okoliša te uvjete za utvrđivanje ili izmjenu i dopunu tehnika zaštite okoliša¹⁸⁵. Ovaj okvir omogućuje prilagodbu dozvola najnovijim znanstvenim spoznajama i tehnološkim inovacijama, čime se unapređuje učinkovitost zaštite okoliša¹⁸⁶.

Operater je dužan osigurati cjelovitu zaštitu okoliša od štetnih utjecaja djelatnosti koje se obavljaju u postrojenju, što uključuje poduzimanje svih potrebnih mjera određenih posebnim propisima i aktima, korištenje najboljih raspoloživih tehnika, sprječavanje značajnijeg onečišćenja okoliša te odgovorno gospodarenje otpadom¹⁸⁷. Dosljedna primjena najboljih raspoloživih tehnika

¹⁸¹ vidi supra str. 14 bilj. 55.

¹⁸² vidi Prilog 3. i 4. na 107. i 108. stranici Priručnika

¹⁸³ članak 4. stavak 1. točka 35. vezano uz članak 95. stavak 1. ZZO/'13

¹⁸⁴ kao primjer se može uzet Uredba o okolišnoj dozvoli („Narodne novine“, broj: 8/2014. i 5/2018.)

¹⁸⁵ članak 95. stavak 5. ZZO/'13

¹⁸⁶ OECD (2017), Best Available Techniques (BAT) for Preventing and Controlling Industrial Pollution - Activity 1: Policies on BAT or similar concepts Across the World, OECD Series on Prevention and Control of Pollutant Releases, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/51381dbf-en>

¹⁸⁷ članak 96. ZZO/'13

(NRT) znatno smanjuje emisije štetnih tvari u okoliš i poboljšava održivost industrijskih procesa^{188,189}.

Okolišna dozvola izdaje se tek nakon donošenja rješenja o prihvatljivosti zahvata na okoliš, koje služi kao okvir za izdavanje dozvole. Zahtjev za izdavanje okolišne dozvole podnosi se nadležnom Ministarstvu, koje tijekom postupka ishodaženja dozvole razmatra primjedbe, prijedloge i mišljenja zainteresirane javnosti u skladu sa zakonskim odredbama¹⁹⁰. Zahtjev za ishodaženje okolišne dozvole mora biti podnesen u pisanom i elektroničkom obliku, a obuhvaća podatke o operateru, lokaciji i zahvatu te o ovlašteniku koji je izradio stručnu podlogu za ishodaženje dozvole¹⁹¹. Transparentnost u postupku ishodaženja dozvola ključna je za povećanje povjerenja javnosti i smanjenje sukoba interesa^{192,193}.

Sadržaj okolišne dozvole uključuje popis djelatnosti u postrojenju, mjere i uvjete za zaštitu okoliša, odredbe o tajnosti podataka, rokove za razmatranje mjera i uvjeta te obvezu upisa dozvole u Očevidnik okolišnih dozvola^{194,195}. Osim toga, okolišna dozvola obuhvaća mjere zaštite u postrojenju, granične vrijednosti emisija te obveze izvještavanja nadležnih tijela i javnosti¹⁹⁶. Praćenje usklađenosti s tim uvjetima ključan je element održivog upravljanja okolišem¹⁹⁷.

¹⁸⁸ članak 96. stavak 1. podstavak 3. vezano uz članak 99. stavak 3. podstavak 8. ZZO/'13

¹⁸⁹ Pettersson, M., and Patrik S. (2014), Industrial Pollution Control and Efficient Licensing Processes: The Case of Swedish Regulatory Design, *Sustainability* 6, no. 8: 5401-5422., <https://doi.org/10.3390/su6085401>

¹⁹⁰ članak 97. vezan uz članak 98. i 99. ZZO/'13

¹⁹¹ članak 99. ZZO'13

¹⁹² European Environmental Bureau (EEB)(2022), Transparency and participation in environmental decision making- Industrial Emissions Portal, poveznica: https://eeb.org/wp-content/uploads/2022/07/20220712-EEB-briefing-on-IEP_FIN.pdf, posljednji put pristupljeno lipanj 2024.

¹⁹³ Ruppel, O. C. and Houston, L. J. H. (2023), The Human Right to Public Participation in Environmental Decision-making: Some Legal Reflections. *Environmental Policy and Law*, vol. 53, no. 2-3, str. 125-138., <https://doi.org/10.3233/EPL-239001>

¹⁹⁴ članak 103. vezan uz članke 100. do 102. ZZO/'13

¹⁹⁵ cf. ibid. članak 119.

¹⁹⁶ članak 105. i 106. ZZO/'13

¹⁹⁷ članak 148. ZZO'13

Operater je obvezan dostavljati podatke o praćenju emisija i stanju okoliša Ministarstvu te izraditi i dostaviti temeljno izvješće o stanju tla i podzemnih voda prije ishoda dozvole¹⁹⁸. Ovo izvješće služi za usporedbu stanja okoliša tijekom i nakon prestanka djelatnosti¹⁹⁹.

Najbolje raspoložive tehnike (NRT) također su važan aspekt okolišne dozvole, a Ministarstvo prati njihov razvoj i obavještava javnost o novim saznanjima²⁰⁰. Ove tehnike često predstavljaju napredne tehnologije i metode upravljanja koje značajno smanjuju emisije i povećavaju učinkovitost resursa u industrijskim procesima^{201,202}. Odluke o Zaključcima o NRT-u²⁰³ (Prilog 5.)²⁰⁴.

U slučaju nezgode ili nesreće, operater je dužan bez odgađanja obavijestiti Ministarstvo i poduzeti mjere za ograničavanje posljedica, kao i sprječavanje daljnjih nezgoda²⁰⁵. Ako postrojenje ne posluje u skladu s uvjetima okolišne dozvole, operater mora poduzeti sve potrebne mjere kako bi uskladio rad postrojenja s uvjetima dozvole²⁰⁶.

Ministarstvo vodi očevidnik izdanih okolišnih dozvola i ima ovlast ukidanja dozvole u slučajevima kada operater postupi protivno zakonskim odredbama ili trajno prestane obavljati

¹⁹⁸ članak 4. stavak 1. točka 78. vezan uz članak 99. stavak 3. i 109. ZZO/13

¹⁹⁹ članak 111. ZZO/13

²⁰⁰ članak 113. ZZO/13

²⁰¹ Commission Implementing Decision of 9 December 2013 establishing the best available techniques (BAT) conclusions, under Directive 2010/75/EU of the European Parliament and of the Council on industrial emissions, for the production of chlor-alkali (notified under document C(2013) 8589) Text with EEA relevance („Službeni list EU“, broj: L 332/34)

²⁰² Komunikacija Komisije Smjernice Europske komisije koje se odnose na temeljna izvješća u skladu s člankom 22. stavkom 2. Direktive 2010/75/EU o industrijskim emisijama („Službeni list EU“, broj: C 136/03)

²⁰³ Ministarstvo gospodarstva, Objavljene Odluke o Zaključcima o NRT-u, poveznica:

<https://mingo.gov.hr/UserDocsImages/Okoli%C5%A1na%20dozvola/Osnovne%20informacije/Objavljene%20Odluke%20o%20Zaklju%C4%8Dcima%20o%20NRT.pdf>, posljednji put pristupljeno lipanj 2024.

²⁰⁴ vidi Prilog 5. na 109. stranici Priručnika

²⁰⁵ članak 116. ZZO/13

²⁰⁶ cf. ibid. članak 117.

djelatnost za koju je dozvola izdana²⁰⁷. Očevidnik okolišnih dozvola pri Ministarstvu gospodarstva²⁰⁸. Primjer Okolišne dozvole dostupan kao Rješenje u Prilogu 6.²⁰⁹.

6.5. PREVENCIJA VELIKIH NESREĆA POVEZANIH S OPASNIM TVARIMA

Peti instrument zaštite okoliša obuhvaća zakonske odredbe koje reguliraju sprječavanje velikih nesreća uzrokovanih opasnim tvarima. Ove odredbe temelje se na ZZO/'13 koji propisuje obveze operatera i nadležnih tijela u sprječavanju takvih incidenata. Vlada Republike Hrvatske donosi uredbe²¹⁰ kojima se detaljno propisuju pitanja vezana uz prevenciju i upravljanje velikim nesrećama, uključujući popis opasnih tvari, procedure za podnošenje obavijesti o prisutnosti opasnih tvari u postrojenju te vođenje očevidnika operatera i njihovih postrojenja koja mogu izazvati nesreće s domino-efektom²¹¹.

Operater je, sukladno Zakonu o zaštiti okoliša, dužan poduzeti sve nužne preventivne mjere za smanjenje rizika od nastanka velikih nesreća te za sprječavanje njihovog nastanka. Ove mjere uključuju izradu i provođenje planova zaštite, osiguranje odgovarajuće opreme i obuke osoblja, te stalno praćenje stanja opasnih tvari u postrojenju²¹². Nadalje, operater je obavezan obavijestiti Ministarstvo nadležno za zaštitu okoliša o svim dokaznim sredstvima kojima potvrđuje da su poduzete sve potrebne mjere u skladu s relevantnim zakonskim propisima i standardima zaštite²¹³.

Ministarstvo je nadležno za uspostavu i vođenje registra postrojenja u kojima su prisutne opasne tvari, kao i za vođenje očevidnika prijavljenih nesreća. Ovi registri omogućavaju brzu

²⁰⁷ članak 118. i 119. ZZO'13 vezano uz Pravilnik o očevidniku uporabnih dozvola kojima su utvrđeni objedinjeni uvjeti zaštite okoliša i rješenja o objedinjenim uvjetima zaštite okoliša za postojeća postrojenja („Narodne novine“, broj: 113/2008. i 80/2013.)

²⁰⁸Ministarstvo gospodarstva, Okolišne dozvole, poveznica: <https://mingo.gov.hr/o-ministarstvu-1065/djelokrug/uprava-za-procjenu-utjecaja-na-okolis-i-odrzivo-gospodarenje-otpadom-1271/okolisna-dozvola/okolisne-dozvole/5975>, posljednji put pristupljeno lipanj 2024.

²⁰⁹ vidi Prilog 6. na 110. stranici Priručnika

²¹⁰ Uredba o sprječavanju velikih nesreća koje uključuju opasne tvari („Narodne novine“, broj: 44/2014., 78/2015., 31/2017. i 45/2017., dalje: Uredba o sprječavanju velikih nesreća)

²¹¹ članak 120. ZZO'13

²¹² Uredba o sprječavanju velikih nesreća

²¹³ članak 121. ZZO'13

reakciju u slučaju incidenta i osiguravaju transparentnost u praćenju sigurnosnih mjera koje poduzimaju operateri²¹⁴. U okviru europskog zakonodavstva, Republici Hrvatskoj nameće se i obveza primjene najboljih dostupnih tehnika (BAT) kako bi se minimalizirali rizici od nesreća, što je usklađeno sa smjernicama Europske komisije²¹⁵.

Znanstvene studije također potvrđuju važnost implementacije rigoroznih sigurnosnih standarda i procedura u postrojenjima koja koriste opasne tvari. Na primjer, istraživanja pokazuju da pravilno upravljanje rizikom i adekvatna obuka osoblja značajno smanjuju vjerojatnost nesreća i njihovu štetu na okoliš²¹⁶. Stručni radovi dodatno naglašavaju potrebu za redovitom revizijom sigurnosnih protokola i ažuriranjem tehničke opreme u skladu s najnovijim tehnološkim dostignućima²¹⁷.

6.6. PROSTORNI PLANOWI KAO KLJUČNI INSTRUMENTI ZA INTEGRIRANU ZAŠTITU OKOLIŠA I ODRŽIVO PROSTORNO UREĐENJE

Prostorni planovi predstavljaju ključni instrument zaštite okoliša, služeći kao pravni okvir za regulaciju i planiranje aktivnosti koje mogu utjecati na okoliš. Njihova svrha je sprječavanje onečišćenja okoliša i smanjenje njegovih štetnih posljedica putem strateškog planiranja i uređenja prostora. U okviru prostornog planiranja, donose se odluke o lokacijama novih postrojenja, promjenama na postojećim postrojenjima te planiranju novih građevina, sve u skladu s principima održivog razvoja i prostornog uređenja^{218,219}.

²¹⁴ vidi supra str. 47, bilj. 186.

²¹⁵ vidi supra str. 48, bilj. 192.

²¹⁶ Fuk, B. (2024), Velike industrijske nesreće - uzroci i posljedice. Sigurnost, 66 (1), str.73-79.

²¹⁷Vasko, F. (2023), Posljedice industrijskih nesreća na okoliš i ljudsko zdravlje (Završni rad), Karlovac: Veleučilište u Karlovcu

²¹⁸ članak 133. ZZO/13

²¹⁹ Zakon o državnoj izmjeri i katastru nekretnina (Narodne novine“, broj: 112/2018. i 39/2022.) i Zakon o prostornom uređenju (Narodne novine“, broj: 153/2013., 65/2017., 114/2018., 39/2019., 98/2019. i 67/2023.)

Prilikom izrade prostornih planova, posebno se uzimaju u obzir udaljenosti između postrojenja i stambenih zona, javnih mjesta te ekološki značajnih područja²²⁰. Ove mjere imaju za cilj osigurati zaštitu okoliša i zdravlja ljudi, omogućujući nadležnim tijelima pravovremenu i učinkovitu reakciju u slučaju eventualnih incidenata ili šteta²²¹.

Informacijski sustav prostornog uređenja (ISPU), kojim upravlja Državna geodetska uprava, igra ključnu ulogu u provedbi prostornih planova²²². ISPU obuhvaća podatke u kartografskom i tekstualnom obliku, koje unose Područni uredi za katastar i nadležni Odjeli za katastar nekretnina. Ovaj sustav omogućuje transparentno praćenje i provedbu prostornih planova, te služi kao alat za koordinaciju između različitih nadležnih tijela i institucija. Prostorno planska dokumentacija Vukovarsko-srijemske županije²²³, dok se grafički prikaz Prostornog plana Grada Vukovara nalazi u Prilogu 7.²²⁴.

6.7. STRATEŠKO-PLANSKA DOKUMENTACIJA KROZ PREKOGRANIČNI UTJECAJ NA OKOLIŠ

Ako Ministarstvo nadležno za zaštitu okoliša, u postupku strateške procjene, procijeni da bi provedba strategije, plana ili programa mogla značajno utjecati na okoliš i/ili zdravlje ljudi u drugoj državi, ili ako država koja bi mogla biti izložena takvom utjecaju to zatraži, Ministarstvo je dužno prije donošenja odluke obavijestiti nadležno tijelo te države o nacrtu prijedloga strategije, plana ili programa²²⁵. U slučaju kada Ministarstvo ili nadležno upravno tijelo u županiji, nakon primitka zahtjeva za ocjenu potrebe procjene utjecaja zahvata na okoliš ili zahtjeva za procjenu utjecaja zahvata na okoliš, procijeni da bi zahvat mogao značajno utjecati na okoliš druge države, obvezno je dostaviti obavijest o tom zahtjevu nadležnom tijelu te države²²⁶. Ukoliko Ministarstvo

²²⁰ Uredba o informacijskom sustavu prostornog uređenja („Narodne novine“, broj:115/2015.)

²²¹ vidi supra str. 51, bilj. 218.

²²² Informacijski sustav prostornog uređenja, poveznica: <https://ispu.mgipu.hr/#/>, posljednji put pristupljeno lipanj 2024.

²²³ Vukovarsko-srijemska županija, Zavod za prostorno uređenje, Prostorni planovi gradova i općina, poveznica: <https://zpuvsz.hr/wp-content/uploads/PP/planovi/ppuog.htm>, posljednji put pristupljeno lipanj 2024.

²²⁴ vidi Prilog 7. na 111. stranici Priručnika

²²⁵ članak 134. ZZO/13

²²⁶ cf. ibid. članak 135.

procijeni da bi zahvat na teritoriju druge države mogao značajno utjecati na okoliš te države, ili na temelju obavijesti koju dostavi druga država, Ministarstvo će obavijestiti dotičnu državu o namjeri sudjelovanja u postupku procjene utjecaja zahvata na okoliš²²⁷.

Onda kada postoji procjena da bi emisije iz postrojenja mogle značajno utjecati na okoliš u drugoj državi, ili ako druga država to zahtijeva, Ministarstvo je dužno, istovremeno s provedbom postupka sudjelovanja javnosti u postupku ishođenja okolišne dozvole za postrojenje, dostaviti obavijest nadležnom tijelu te države o zahtjevu operatera za izdavanje okolišne dozvole^{228,229}.

Obavijest mora sadržavati sažeti opis zahtjeva operatera, informacije o postupku koji se provodi te rok u kojem druga država treba obavijestiti Ministarstvo nadležno za zaštitu okoliša o namjeri sudjelovanja u postupku okolišne dozvole²³⁰.

Nakon što je okolišna dozvola izdana, Ministarstvo je obavezno dostaviti zainteresiranoj državi obavijest o vrsti odluke donesene na temelju zahtjeva operatera, kao i obavijest o rješenju na temelju cjelokupnog ispitivanja provedenog u postupku²³¹. Prema ZZO/'13 u slučaju da Ministarstvo procijeni kako rad postrojenja na teritoriju druge države može prouzročiti štetu okolišu ili opasnost za ljudsko zdravlje te prirodna dobra, dužno je obavijestiti tu državu o namjeri sudjelovanja u postupku ishođenja okolišne dozvole²³². Ako Ministarstvo odluči sudjelovati u postupku ishođenja okolišne dozvole za postrojenje u drugoj državi, mora osigurati informiranje i sudjelovanje zainteresirane javnosti sukladno članku 137. i 138 ZZO/'13-a. U slučaju velike nesreće koja se dogodi na teritoriju Hrvatske, a koja može uzrokovati prekogranične učinke na zdravlje ljudi i okoliš u drugoj državi, Ministarstvo će putem nadležnog tijela državne uprave za

²²⁷ cf. ibid. članak 136.

²²⁸ U vezi predmetnog za one koje žele znati više pročitajte Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU, Stratešku dokumentaciju u vezi utjecaja na okoliš kroz buduće razdoblje programa Konkurentnosti i kohezije 2021.-2027. i Integriranog teritorijalnog programa 2021.-2027., poveznica: https://strukturnifondovi.hr/wp-content/uploads/2022/12/SPUO-paket_izvjesce-i-studija.zip, posljednji put pristupljeno lipanj 2024.

²²⁹ članak 134. ZZO/'13

²³⁰ članak 135. ZZO/'13

²³¹ Mihalinić, M. (2020), *Suvremena sigurnost, novi rizici i razvoj preventivnih modela kriznoga upravljanja u Republici Hrvatskoj*, (Doktorska disertacija), Zagreb: Sveučilište u Zagrebu Fakultet političkih znanosti

²³² članak 136. ZZO/'13

zaštitu i spašavanje obavijestiti tu državu te dostaviti nužne podatke kako bi se poduzele sve potrebne mjere²³³.

6.8. MJERE ZAŠTITE OKOLIŠA ZA ZAHVATE ZA KOJE NIJE PROPISANA OBVEZA PROCJENE UTJECAJA NA OKOLIŠ

Za zahvate koji nisu obuhvaćeni obvezom provedbe procjene utjecaja na okoliš, ali za koje je prema posebnim zakonima ili propisima potrebno utvrditi prihvatljivost zahvata i njegov potencijalni utjecaj na okoliš, mjere zaštite okoliša utvrđuju se putem elaborata zaštite okoliša. Elaborat mora sadržavati sve potrebne mjere i postupke koji će osigurati da zahvat ne ugrozi okoliš te da se poštuju načela održivog razvoja i zaštite okoliša²³⁴.

Nadležno tijelo, sukladno ZZO/'13, donosi potvrdu da su mjere navedene u elaboratu u skladu sa zakonskim okvirima i načelima zaštite okoliša. Potvrda služi kao pravno valjan dokument koji potvrđuje da predloženi zahvat neće imati značajan negativan utjecaj na okoliš, uz uvjet da se sve mjere zaštite okoliša provedu kako je navedeno u elaboratu. Izrada elaborata zaštite okoliša obvezna je za sve zahvate koji, iako nisu podložni procjeni utjecaja na okoliš, mogu imati potencijalno značajan utjecaj na okoliš i zahtijevaju dodatne mjere zaštite. U skladu s člankom 140. ZZO/'13, nadležno tijelo je odgovorno za pregled i izdavanje potvrde za elaborat, čime se osigurava usklađenost sa zakonom i relevantnim propisima.

Osim Zakona o zaštiti okoliša, primjenjuju se i drugi zakonski i podzakonski akti, poput Uredbe o procjeni utjecaja zahvata na okoliš, koja detaljno definira sadržaj i način izrade elaborata, kao i kriterije za izdavanje potvrde^{235,236}. Dodatno, stručni i znanstveni radovi često naglašavaju važnost izrade kvalitetnog elaborata zaštite okoliša kao ključnog instrumenta za prevenciju

²³³ cf. ibid. članak 139.

²³⁴ cf. ibid. članak 140.

²³⁵ Uredba o procjeni utjecaja zahvata na okoliš, loc.cit. (bilj.54.)

²³⁶ Primjer Elaborata zaštite okoliša, poveznica: <https://mingo.gov.hr/UserDocsImages/UPRAVA-ZA-PROCJENU-UTJECAJA-NA-OKOLIS-ODRZIVO-GOSPODARENJE->

[OTPADOM/Opuo/OPUO_2024/05_01_2024_Elaborat_crpljenje_ATC_Cerna.pdf](#), posljednji put pristupljeno lipanj 2024

potencijalnih rizika po okoliš, čak i kod manjih zahvata koji nisu podložni formalnoj procjeni utjecaja.

6.9. PITANJA ZA PONA VLJANJE

- 1) Što su norme kakvoće okoliša i tehnički standardi zaštite okoliša i koja je njihova uloga?
- 2) Tko je ovlašten propisati granične vrijednosti za sastavnice okoliša kada one nisu uređene zakonom?
- 3) Što su tehnički standardi zaštite okoliša i na koje se proizvode i postrojenja odnose?
- 4) Što je strateška procjena utjecaja na okoliš i koji su njeni glavni ciljevi?
- 5) Koji su dokumenti obavezni proći stratešku procjenu utjecaja na okoliš?
- 6) Kada se provodi postupak ocjene potrebe za strateškom procjenom?
- 7) Što obuhvaća procjena utjecaja zahvata na okoliš i koji su njeni ključni koraci?
- 8) Koji podaci moraju biti uključeni u zahtjev za procjenu utjecaja zahvata na okoliš?
- 9) Što je okolišna dozvola i koja je njezina svrha?
- 10) Koje su obveze operatera u vezi s ishođenjem i održavanjem okolišne dozvole?
- 11) Koja je uloga Ministarstva u vezi s izdavanjem i nadzorom okolišnih dozvola?
- 12) Što obuhvaća prevencija velikih nesreća povezanih s opasnim tvarima?
- 13) Kako prostorni planovi doprinose zaštiti okoliša i održivom prostornom uređenju?
- 14) Što su mjere zaštite okoliša za zahvate za koje nije propisana obveza procjene utjecaja na okoliš?
- 15) Koja je svrha elaborata zaštite okoliša i kako se provjerava njegova usklađenost sa zakonskim okvirima?

6.10. ZAKLJUČAK POGLAVLJA

Instrumenti i mehanizmi za učinkovitu zaštitu okoliša, definirani ZZO/13-a predstavljaju temeljni okvir za očuvanje okoliša u RH. Instrumenti, poput normi o kakvoći okoliša, tehnički standardi, strateške procjene, procjena utjecaja zahvata na okoliš i okolišnih dozvola, ključni su „alati“ za smanjenje negativnog utjecaja ljudskih aktivnosti na okoliš. Njihova primjena osigurava prevenciju, zaštitu i održivo korištenje sastavnica okoliša te pridonosi usklađenju nacionalnih

politika s europskim i međunarodnim politikama. Norme kakvoće okoliša i tehnički standardi definiraju granične vrijednosti emisija i postrojenja koja predstavljaju rizik za okoliš. Ove norme omogućuju kontrolu nad štetnim djelovanjem industrijskih postrojenja, proizvoda i drugih zahvata, smanjujući njihov negativan utjecaj na okoliš i zdravlje ljudi. Njihova provedba temelji se na nacionalnim zakonima i uredbama, dok se tehnički standardi redovito ažuriraju prema najnovijim tehnološkim saznanjima. Strateška procjena utjecaja na okoliš ključna je za analizu potencijalnih učinaka provedbe strategija, planova i programa na okoliš, što omogućuje prilagodbu aktivnosti ciljevima održivog razvoja. Postupak procjene provodi se u okviru velikih razvojnih projekata i sektorskih politika, osiguravajući usklađenost sa zakonodavnim okvirom RH i direktivama EU. Procjena utjecaja zahvata na okoliš i okolišne dozvole predstavljaju akte kojima se uređuju veliki infrastrukturni projekti kao što su ulaganja u izgradnju, dogradnju i rekonstrukciju postrojenja, odnosno sve oblike industrijskih aktivnosti. Procjena omogućuje detaljnu analizu potencijalnih štetnih utjecaja na okoliš i zdravlje ljudi, a okolišne dozvole postavljaju uvjete pod kojima se zahvati mogu provoditi. Opisanim se ispunjava okolišni standard, a same dozvole osiguravaju usklađenost s principima istoga pa samim time i održivog razvoja i ekološke odgovornosti. Prevencija velikih nesreća povezanih s opasnim tvarima dodatno je važan aspekt zaštite okoliša. Operateri su obvezni poduzeti sve potrebne mjere kako bi se smanjili rizici od nesreća i osigurala zaštita ljudi i okoliša. Znanstvene studije i europske smjernice jasno upućuju na važnost primjene najboljih raspoloživih tehnika (BAT) za smanjenje rizika u postrojenjima s opasnim tvarima. Prostorni planovi i strateški dokumenti igraju ključnu ulogu u integriranoj zaštiti okoliša. Planovi omogućuju kontrolu nad razvojnim projektima i aktivnostima koje mogu imati negativan utjecaj na okoliš, osiguravajući primjenu održivog prostornog uređenja. Kroz korištenje prostornih planova, nadležna tijela mogu upravljati razvojem na način koji smanjuje negativne utjecaje i osigurava zaštitu prirodnih resursa.

Zaključno, sveobuhvatna primjena navedenih instrumenata predstavlja ključan preduvjet za održivi razvoj i učinkovitu zaštitu okoliša u RH. Uspješna provedba zahtijeva kontinuiranu prilagodbu zakonskih okvira, sudjelovanje nadležnih tijela na svim razinama vlasti, te implementaciju znanstvenih spoznaja i najboljih raspoloživih tehnika (NRT). Strateški dokumenti, poput prostornih planova i okolišnih dozvola, omogućuju integrirani pristup koji doprinosi smanjenju negativnih utjecaja i jačanju ekološke održivosti.

7. SVEOBUHVAATNO PRAĆENJE OKOLIŠA: ZAKONSKE OBAVEZE, ANALIZE I UPRAVLJANJE

ZZO/'13 pod pojmom praćenje stanja okoliša propisuje sljedeća pitanja:

1. obuhvat praćenja stanja okoliša²³⁷,
2. obveze nositelja zahvata i operatera u vezi s praćenjem stanja okoliša²³⁸,
3. osnivanje referentnih centara²³⁹,
4. analizu podataka o praćenju stanja okoliša²⁴⁰.

Praćenje stanja okoliša podrazumijeva sustavno praćenje promjena u stanju okoliša i njegovih sastavnica. Predmetno podrazumijeva praćenje stanja okoliša kroz:

- 1) praćenje imisija, odnosno kvalitete zraka, voda, mora, tla, biljnoga i životinjskoga svijeta, kao i iskorištavanja mineralnih sirovina,
- 2) praćenje onečišćenja okoliša, odnosno emisija u okoliš,
- 3) praćenje utjecaja onečišćenja na zdravlje ljudi,
- 4) praćenje proizvodnje otpada i gospodarenje otpadom,
- 5) praćenje utjecaja važnih gospodarskih sektora na sastavnice okoliša²⁴¹.

Prikupljeni podaci nastali praćenjem stanja okoliša dostavljaju se nadležnim upravnim tijelima u županijama, Gradu Zagrebu i Ministarstvu u skladu sa zakonskim odredbama²⁴².

Nositelj zahvata za kojeg je u postupku procjene utjecaja na okoliš utvrđena obveza praćenja stanja okoliša, dužan je:

²³⁷ članak 141. vezan uz članak 142. ZZO/'13

²³⁸ cf. ibid. članak 142.

²³⁹ cf. ibid. članak 145.

²⁴⁰ cf. ibid. članak 146.

²⁴¹ cf. ibid. članak 141. stavak 2. podstavak 1.

²⁴² cf. ibid. članak 144.

1. provoditi mjerenja emisija putem stručnih i osposobljenih osoba i o tome voditi propisane evidencije,
2. sudjelovati u mjerenju emisija prema udjelu svog zahvata u onečišćenju okoliša,
3. sudjelovati u praćenju prirodnih i drugih pojava koje su posljedica onečišćenja okoliša²⁴³.

Operater, u skladu s okolišnom dozvolom izdanom za postrojenje, obvezan je:

1. osigurati mjerenje emisija iz postrojenja,
2. nadzirati utjecaj emisija na okoliš i voditi propisane evidencije,
3. sudjelovati u mjerenju emisija prema udjelu postrojenja u onečišćenju okoliša²⁴⁴.

Nositelj zahvata i operater dužni su osigurati financijska sredstva za praćenje stanja okoliša i odgovorni su za točnost dostavljenih podataka²⁴⁵.

Referentni centri osnivaju se s ciljem praćenja stanja okoliša, uspostave informacijskog sustava zaštite okoliša, te izvješćivanja i razmjene podataka unutar EIONET mreže. Prikupljeni podaci potrebni su za sudjelovanje u radu tematskih skupina Europske agencije za okoliš. Referentni centri također prikupljaju i analiziraju podatke o praćenju stanja okoliša te ih dostavljaju Ministarstvu²⁴⁶. Kao ogledni primjer odluke može se uzeti Odluka o određivanju Referentnog centra za more²⁴⁷. Predmetni zakonodavni okvir temelji se na metodološkim pristupima koji su dokazani u međunarodnim projektima kao što su projekti očuvanja bioraznolikosti u zaštićenim područjima, gdje je učinkovito upravljanje podacima ključno za održavanje dugoročnog praćenja²⁴⁸.

²⁴³ cf. ibid. članak 142. stavak 1. i 2.

²⁴⁴ cf. ibid. članak 142. stavak 3.

²⁴⁵ cf. ibid. članak 142. stavak 5. i 6.

²⁴⁶ cf. ibid. članak 145.

²⁴⁷ Odluka o određivanju Referentnog centra za more („Narodne novine“, broj: 91/2018.)

²⁴⁸ Urbano, F., Viterbi, R., Pedrotti, L. et al. (2024), Enhancing biodiversity conservation and monitoring in protected areas through efficient data management. *Environ Monit Assess* 196, 12, <https://doi.org/10.1007/s10661-023-11851-0>

Ministarstvo, sukladno zakonskim odredbama, provodi analizu podataka o emisijama i/ili imisijama te analizira izvješća o provedbi praćenja stanja okoliša. Ministarstvo može osigurati provjeru i usporedbu dostavljenih podataka putem dodatnog praćenja onečišćenja okoliša ili mjerenja emisija i/ili imisija, te može obvezati stručne osobe koje obavljaju poslove praćenja stanja okoliša na dodatne aktivnosti. Sredstva za ovu provjeru osiguravaju se iz državnog proračuna²⁴⁹. Korištenje naprednih tehnologija poput GPS telemetrije može značajno unaprijediti točnost i pouzdanost prikupljenih podataka, što je istaknuto u brojnim ekološkim studijama i istraživanjima²⁵⁰.

Za potrebe praćenja stanja okoliša, ovlaštenici imaju pravo koristiti zemljište u vlasništvu države ili jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, uključujući Grad Zagreb, uz minimalno ometanje redovne namjene tog zemljišta²⁵¹. Kada je potrebno provoditi praćenje stanja okoliša, smatra se da postoji interes države za izvlaštenje ili ograničenje vlasničkih i drugih stvarnih prava na nekretninama gdje se postavlja oprema za praćenje stanja okoliša^{252,253}.

7.1. PITANJA ZA PONAVLJANJE

- 1) Što podrazumijeva sustavno praćenje stanja okoliša prema ZZO/13?
- 2) Koje su ključne komponente koje se prate u okviru praćenja stanja okoliša?
- 3) Koje su obveze nositelja zahvata u vezi s praćenjem stanja okoliša?
- 4) Što je operator obvezan osigurati u skladu s okolišnom dozvolom u vezi s praćenjem stanja okoliša?
- 5) Koja je uloga referentnih centara u praćenju stanja okoliša?
- 6) Kako referentni centri doprinose radu Europske agencije za okoliš (EIONET mreže)?
- 7) Što je Ministarstvo ovlašteno raditi u vezi s analizom podataka o praćenju stanja okoliša?

²⁴⁹ članak 146. stavak 3. vezan uz stavak 2. i 3. ZZO/13

²⁵⁰ Hebblewhite, M., Haydon, D.T. (2010), Distinguishing technology from biology: a critical review of the use of GPS telemetry data in ecology, *Philosophical Transactions of the Royal Society B*, <https://doi.org/10.1098/rstb.2010.0087>

²⁵¹ članak 147. ZZO/13

²⁵² ibid.

²⁵³ Artiola, J.F., Pepper, I.L., Brusseau, M.L. (eds.) (2004), *Environmental Monitoring and Characterization*, Elsevier, Academic Press

- 8) Kako se financiraju dodatne aktivnosti praćenja onečišćenja okoliša koje Ministarstvo može naložiti?
- 9) Koje su mogućnosti korištenja zemljišta za potrebe praćenja stanja okoliša prema ZZO/13?
- 10) Što se smatra interesom države kada je potrebno provoditi praćenje stanja okoliša?

7.2. ZAKLJUČAK POGLAVLJA

Sveobuhvatno praćenje stanja okoliša, na način kako je to propisano ZZO/13, predstavlja ključni mehanizam za procjenu stanja okolišnih sastavnica i upravljanje rizicima od onečišćenja. Praćenje obuhvaća niz mjera, uključujući praćenje kvalitete zraka, vode, tla, gospodarenja otpadom i utjecaja gospodarskih sektora, čime se omogućuje pravovremeno otkrivanje promjena u okolišu te poduzimanje korektivnih mjera. Opisano postupanje predstavlja jednu od bitnih sastavnica u zaštiti okoliša i osiguravanju održivog razvoja, osobito u uvjetima sve veće industrijalizacije i ekološke prijete istom. Obveze nositelja zahvata i operatera osiguravaju odgovornost i financiranje praćenja okoliša što uključuje vođenje evidencija o emisijama i imisijama te provođenje mjerenja putem stručnih i osposobljenih osoba. Predmetnim se osigurava prikupljanje točnih podataka potrebnih za održavanje ekološke stabilnosti i smanjenje štetnih učinaka na okoliš. Osnivanje referentnih centara kao središnjih institucija za prikupljanje i analizu podataka o okolišu dodatno osigurava integritet podataka, uz omogućavanje sudjelovanja RH u europskim i međunarodnim inicijativama zaštite okoliša. Referentni centri doprinose uspostavi informacijskih sustava i razmjeni podataka u sklopu EIONET mreže, čime se RH aktivno UKLJUČILA u europski sustav zaštite okoliša i očuvanja bioraznolikosti. Ministarstvo nadležno za zaštitu okoliša ima važnu ulogu u analizi prikupljenih podataka, provjeri točnosti izvještaja i poduzimanju dodatnih aktivnosti u slučaju potrebe za daljnjim praćenjem. Korištenje naprednih tehnologija, poput GPS telemetrije, dodatno povećava preciznost i vjerodostojnost podataka, što potvrđuju znanstvene studije iz područja ekološkog praćenja i analize.

Sveobuhvatno praćenje stanja okoliša, kao dio zakonskih obaveza nositelja zahvata i operatera, predstavlja pravni temelj za učinkovito upravljanje okolišem i održivi razvoj. Integracija naprednih tehnoloških rješenja, međunarodna suradnja i jasna odgovornost svih sudionika u procesu praćenja ključni su za dugoročno očuvanje prirodnih resursa i ekoloških sastavnica u RH.

8. UPRAVLJANJE PODACIMA I IZVJEŠTAVANJE U INFORMACIJSKOM SUSTAVU ZAŠTITE OKOLIŠA

Za praćenje stanja okoliša, Zakon o zaštiti okoliša te relevantni podzakonski akti propisuju sljedeće ključne obveze i odredbe:

- 1) Svrha uspostave i način vođenja informacijskog sustava: Informacijski sustav zaštite okoliša (dalje: informacijski sustav) uspostavlja se radi integriranog upravljanja okolišem, uključujući zaštitu pojedinih sastavnica okoliša i upravljanje opterećenjima. Cilj sustava je olakšati izradu i praćenje provedbe dokumenata održivog razvoja i zaštite okoliša. Prema Uredbi o informacijskom sustavu zaštite okoliša, sustav je organiziran kao distributivni sustav koji obuhvaća više dislociranih, međusobno povezanih informacijskih podsustava i tematskih područja, što omogućuje efikasnu obradu i razmjenu podataka²⁵⁴. Navedena isto tako određuje strukturu, sadržaj, oblik, način rada, te način vođenja i održavanja informacijskog sustava²⁵⁵. Ovakav sustav omogućava prikupljanje podataka o okolišu koji se koriste za donošenje odluka i oblikovanje politika zaštite okoliša, što je podržano i u znanstvenim radovima koji istražuju upravljanje okolišnim informacijskim sustavima^{256,257}.
- 2) Obveza dostavljanja podataka za informacijski sustav: ZZO/13 propisuje da su tijela državne uprave, nadležna upravna tijela u županijama i Gradu Zagrebu, pravne osobe s javnim ovlastima te ovlaštenici koji obavljaju poslove praćenja stanja okoliša dužni dostavljati propisane podatke koji moraju biti točni, potpuni i vjerodostojni. Ovi podaci su podložni provjerama kako bi se osigurala njihova vjerodostojnost, potpunost

²⁵⁴ članak 148. ZZO/13 vezano uz Uredbu o informacijskom sustavu zaštite okoliša („Narodne novine“, broj: 68/2008. i 80/2013., dalje: Uredba ISZO),

²⁵⁵ članak 149. stavak 3. vezan uz stavak 1. ZZO/13

²⁵⁶ Mah, A. (2016), Environmental justice in the age of big data: challenging toxic blind spots of voice, speed, and expertise. *Environmental Sociology*, <https://doi.org/10.1080/23251042.2016.1220849>

²⁵⁷ Victor, V. & Farkas Maria, F. (2018), The Era of Big Data and Path towards Sustainability, *Innovation Management and Education Excellence through Vision 2020*, https://www.researchgate.net/publication/325996293_The_Era_of_Big_Data_and_Path_towards_Sustainability

i dosljednost²⁵⁸. Uredba ISZO precizira postupke i rokove za dostavu podataka te sankcije u slučaju nepridržavanja ovih obveza²⁵⁹. Znanstveni radovi naglašavaju važnost pouzdanosti i integriteta podataka u okolišnim informacijskim sustavima, što dodatno podupire ove zakonske zahtjeve²⁶⁰.

- 3) Registar onečišćavanja okoliša²⁶¹: ključni alat u upravljanju okolišem, koji prikuplja podatke o izvorima, vrsti, količini, načinu i mjestu ispuštanja, prijenosa i odlaganja onečišćujućih tvari i otpada. Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja zaduženo je za uspostavu, vođenje i održavanje ovog Registra. Obveznici, uključujući industrijske subjekte i druge relevantne dionike, moraju dostavljati ažurirane, točne i vjerodostojne podatke u skladu s propisanim rokovima²⁶². Podaci iz Registra koriste se za izradu izvješća i analiza koje pomažu u oblikovanju politika zaštite okoliša²⁶³. Znanstveni radovi također raspravljaju o važnosti transparentnosti i dostupnosti podataka o onečišćenju za javnost te njihovu ulogu u jačanju ekološke odgovornosti industrije²⁶⁴.
- 4) Izvješćivanje tijela Europske unije, međunarodnih tijela i organizacija: Zakonski okvir obvezuje tijela državne uprave, županijska upravna tijela, Grad Zagreb, javne znanstvene institute i druge relevantne subjekte na dostavu podataka Europskoj uniji i međunarodnim organizacijama u skladu s preuzetim obvezama Republike Hrvatske. Suradnja s Europskom agencijom za okoliš i izvještavanje prema zahtjevima EIONET mreže²⁶⁵ su ključni elementi ovih obveza. Podaci se dostavljaju u rokovima utvrđenim pravnom stečevinom Europske unije te drugim međunarodnim sporazumima, što

²⁵⁸ članak 150. ZZO/’13

²⁵⁹ Uredba ISZO

²⁶⁰ Pahl-Wostl, C. et al. (2013), Environmental flows and water governance: Managing sustainable water uses. Current Opinion in Environmental Sustainability, Volume 5, Issues 3–4, Pages 341-351, ISSN 1877-3435, <https://doi.org/10.1016/j.cosust.2013.06.009>

²⁶¹ Registar onečišćavanja okoliša, poveznica: <https://roo.azo.hr>, posljednji put pristupljeno lipanj 2024

²⁶² članak 151. ZZO/’13

²⁶³ cf. ibid. članak 152.

²⁶⁴ Mol, A. P. J. (2015), Transparency and value chain sustainability, Journal of Cleaner Production, 107, str. 154-161., <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2013.11.012>

²⁶⁵ EIONET mreža, poveznica: <https://cdr.eionet.europa.eu>, posljednji put pristupljeno lipanj 2024

omogućuje kontinuirano praćenje i unaprjeđenje politika zaštite okoliša²⁶⁶. Stručni radovi često naglašavaju važnost međunarodne suradnje u upravljanju okolišem, posebno u kontekstu usklađivanja standarda i praksi među državama članicama²⁶⁷.

8.1. PITANJA ZA PONAVLJANJE

- 1) Koja je svrha uspostave informacijskog sustava zaštite okoliša prema Zakonu o zaštiti okoliša?
- 2) Kako je organiziran informacijski sustav zaštite okoliša i što omogućuje njegova struktura?
- 3) Tko je obvezan dostavljati podatke za informacijski sustav zaštite okoliša?
- 4) Koje su ključne karakteristike podataka koji moraju biti dostavljeni u informacijski sustav zaštite okoliša?
- 5) Što je Registar onečišćavanja okoliša i koja je njegova uloga?
- 6) Koji su subjekti obvezni dostavljati podatke u Registar onečišćavanja okoliša?
- 7) Kako se koriste podaci iz Registra onečišćavanja okoliša?
- 8) Koja je uloga Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja u upravljanju Registrom onečišćavanja okoliša?
- 9) Koje su obveze Republike Hrvatske prema tijelima Europske unije i međunarodnim organizacijama u vezi s izvješćivanjem o okolišu?
- 10) Zašto je međunarodna suradnja važna u kontekstu upravljanja okolišem prema Zakonu o zaštiti okoliša?

8.2. ZAKLJUČAK POGLAVLJA

Upravljanje podacima i izvještavanje putem Informacijskog sustava zaštite okoliša (dalje: ISZO), po ZZO/13 i relevantnim podzakonskim aktima, predstavlja jedan od ključnih instrumenta za osiguranje održivog razvoja i zaštite okoliša u RH. Kroz uspostavu informacijskog sustava, omogućeno je prikupljanje, obrada i razmjena podataka potrebnih za donošenje strateških odluka

²⁶⁶ članak 153. vezan uz članak 152. ZZO/13

²⁶⁷ Elsässer, J.P. et al. (2022), Institutional interplay in global environmental governance: lessons learned and future research, *Int Environ Agreements*, vol. 22, str. 373–391., <https://doi.org/10.1007/s10784-022-09569-4>

u području okolišne politike. Integrirana mreža informacijskih podsustava omogućuje učinkovitu koordinaciju između različitih državnih tijela i dionika, čime se osigurava usklađenost nacionalnih politika s međunarodnim obvezama i standardima. Jedan od ključnih aspekata ovog sustava je obveza dostavljanja točnih i ažuriranih podataka od strane nositelja zahvata, industrijskih subjekata, te javnih i znanstvenih institucija. Ti podaci čine osnovu za izradu Registra onečišćavanja okoliša, koji služi praćenju radi smanjivanja emisija te transparentnosti pri upravljanju okolišnim resursima. Podaci iz Registra pomažu u oblikovanju ekoloških politika, omogućujući donošenje odluka temeljenih na znanstveno-stručnim utemeljenim analizama i informacijama, što je ključ za očuvanje okoliša. Tuzemno zakonodavstvo propisuje važnost međunarodne suradnje i usklađivanje istoga s europskim i globalnim standardima, što je omogućeno kroz obvezu dostavljanja podataka EU i drugim međunarodnim organizacijama. Prethodno ima za cilj jačanje transparentnosti, odgovornosti i ekološke svijesti na globalnoj razini, čime se dodatno osnažuju nacionalni naponi u zaštiti okoliša.

Upravljanjem podacima i izvještavanje putem ISZO-a ključno je za uspostavu učinkovitog sustava zaštite okoliša, kao i za postizanje dugoročnog održivog razvoja. Pouzdani i transparentni podaci omogućuju kvalitetno planiranje, provedbu i praćenje politika zaštite okoliša, dok usklađivanje s europskim i međunarodnim obvezama osigurava da Hrvatska ostane relevantan sudionik u globalnim ekološkim naporima.

9. TRANSPARENTNOST U PITANJIMA OKOLIŠA: INFORMIRANJE, SUDJELOVANJE I PRAVNA ZAŠTITA

9.1. INFORMIRANJE JAVNOSTI O OKOLIŠU

Sabor RH u svojstvu zakonodavca je glavom IX. ZZO/'13 utvrdio način informiranja javnosti o okolišu, koji modus operandi se treba povezati s ZPPI-om kao *lex specialis*om iz područja pristupa informacijama. Navedenim se osigurava pravni okvir za transparentno i odgovorno informiranje javnosti o pitanjima zaštite okoliša²⁶⁸.

Tijela javne vlasti dužna su osigurati pristup informacijama o okolišu koje posjeduju ili nadziru, što uključuje sve informacije koje se odnose na stanje okoliša, opterećenja na okoliš, kao i druge relevantne podatke. Informacije mogu biti u različitim oblicima, uključujući pisani, vizualni, slušni, elektronički ili drugi dostupni oblik²⁶⁹. Znanstveni radovi naglašavaju važnost transparentnosti u prikupljanju i dijeljenju informacija o okolišu, jer to omogućuje građanima sudjelovanje u donošenju odluka koje utječu na njihovu životnu sredinu²⁷⁰. Informacije moraju biti ažurirane i dostupne putem javnih objava, uključujući propise, međunarodne ugovore, strategije, planove i druge dokumente vezane uz okoliš²⁷¹.

Zahtjev za pristup informacijama može se podnijeti bilo kojem tijelu javne vlasti koje posjeduje tražene informacije. Nadležna tijela dužna su omogućiti pristup informacijama u roku od mjesec dana od podnošenja zahtjeva, osim u slučajevima kada je zahtjev preopćenit ili kada bi objava informacija mogla imati negativan učinak na okoliš²⁷². Odbijanje pristupa informacijama mora biti propisno obrazloženo, a podnositelj zahtjeva ima pravo na žalbu²⁷³.

²⁶⁸ članak 154. ZZO/'13

²⁶⁹ cf. *ibid.* članak 155. vezan uz članak 154.

²⁷⁰ Naranjo Zolotov, M. et al. (2018), E-participation adoption models research in the last 17 years: A weight and meta-analytical review, *Computers in Human Behavior*, vol. 81, str.350-365., ISSN 0747-5632, <https://doi.org/10.1016/j.chb.2017.12.031>

²⁷¹ članak 156. ZZO/'13

²⁷² cf. *ibid.* članak 157. vezan uz članak 156.

²⁷³ cf. *ibid.* članak 158.

Uredba o informiranju i sudjelovanju javnosti i zainteresirane javnosti u pitanjima zaštite okoliša također precizira obveze tijela javne vlasti u vezi s objavljivanjem informacija o postupcima strateških procjena i procjena utjecaja na okoliš, gdje se javnosti mora omogućiti uvid i sudjelovanje u najkraćem mogućem roku²⁷⁴. Znanstveni radovi podupiru ovu regulativu, ističući kako pravovremena i točna informacija o okolišu omogućuje kvalitetnije uključivanje javnosti u procese odlučivanja i smanjuje konfliktne situacije između građana i donositelja odluka²⁷⁵.

9.2. SUDJELOVANJE JAVNOSTI I ZAINTERESIRANE JAVNOSTI

Sudjelovanje javnosti i zainteresirane javnosti u postupcima koji se odnose na zaštitu okoliša uključuje pravo na pravodobno i učinkovito informiranje o mogućnosti sudjelovanja u procesima odlučivanja. Tijela javne vlasti obvezna su putem javnih obavijesti, oglasa i elektroničkih medija obavijestiti javnost o zaprimljenim zahtjevima, nacrtima strategija, planova i programa za koje se provodi strateška procjena. Minimalni rok za sudjelovanje javnosti ne smije biti kraći od 30 dana²⁷⁶. Primjer obavijesti o sudjelovanju javnosti nalazi se u Prilogu 8.²⁷⁷.

Pri donošenju odluka koje mogu značajno utjecati na okoliš, tijela javne vlasti dužna su razmotriti mišljenja, prijedloge i primjedbe javnosti. Nakon donošenja odluke, nadležno tijelo mora obavijestiti javnost o razlozima na kojima se odluka temelji i osigurati transparentan proces odlučivanja²⁷⁸. U slučajevima gdje sudjelovanje javnosti nije obvezno, tijela vlasti i dalje trebaju omogućiti javnosti da izrazi svoje stavove u vezi s donošenjem strategija, planova i programa koji mogu utjecati na okoliš²⁷⁹. Sudjelovanje javnosti isključeno je samo u slučajevima kada je u pitanju nacionalna sigurnost ili civilna zaštita²⁸⁰. Znanstveni radovi ukazuju na to da uključivanje javnosti

²⁷⁴ vidi supra str. 14, bilj. 53.

²⁷⁵ O'Faircheallaigh, C. (2010), Public participation and environmental impact assessment: Purposes, implications, and lessons for public policy making, Environmental Impact Assessment Review, vol.30, Issue 1, str.19-27., ISSN 0195-9255, <https://doi.org/10.1016/j.eiar.2009.05.001>

²⁷⁶ članak 162. vezan uz članak 161. i 160. ZZO/13

²⁷⁷ vidi Prilog 8. na 112. stranici Priručnika

²⁷⁸ članak 163. ZZO/13

²⁷⁹ cf. ibid. članak 164. do 166.

²⁸⁰ članak 12. vezano uz članak 1. stavak 4. i druge ZPPI-a

u ranoj fazi donošenja odluka može poboljšati kvalitetu odluka i povećati legitimnost javne politike zaštite okoliša²⁸¹.

9.3. PRISTUP PRAVOSUĐU

ZZO/13 predviđa da pravni interes za osporavanje odluka i postupaka vezanih uz zaštitu okoliša imaju fizičke i pravne osobe koje mogu dokazati da su pogođene ili potencijalno pogođene štetom u okolišu. Ovaj pravni interes priznaje se i udrugama civilnog društva koje djeluju u području zaštite okoliša, pod uvjetom da su registrirane najmanje dvije godine prije pokretanja postupka i da su aktivno sudjelovale u zaštiti okoliša²⁸².

Osobe koje ispunjavaju ove uvjete imaju pravo osporavati zakonitost odluka, radnji ili propusta tijela javne vlasti, kao i postupanja ili propuštanja postupanja od strane fizičkih i pravnih osoba koje djeluju u pitanjima zaštite okoliša²⁸³. Takve žalbe²⁸⁴ ili tužbe²⁸⁵ mogu se podnijeti Ministarstvu ili nadležnom sudu u roku od 30 dana od dana dostave ili objave odluke. U postupcima pred sudom, sud može naložiti poduzimanje mjera za zaštitu okoliša, obustavu štetnih djelatnosti, plaćanje naknade ili donošenje drugih odgovarajućih odluka sukladno zakonu²⁸⁶. Znanstveni radovi potvrđuju da je pristup pravosuđu ključan element u ostvarivanju prava na zaštitu okoliša, jer omogućuje građanima i organizacijama da ospore neodgovarajuće odluke i postupke koji štete okolišu²⁸⁷.

U sudskom postupku koji je hitan Sud može:

- naložiti operateru, onečišćivaču, odnosno tijelu javne vlasti da poduzme sve nužne mjere, uključujući i obustavu određenih djelovanja odnosno djelatnosti

²⁸¹ Beierle, T.C. (2002), The Quality of Stakeholder-Based Decisions, Risk Analysis, vol. 22, Issue 4, str. 739-749., <https://doi.org/10.1111/0272-4332.00065>

²⁸² članak 167. ZZO'13

²⁸³ cf. ibid. članak 168.

²⁸⁴ ibid.

²⁸⁵ cf. ibid. članak 169. stavak 2.

²⁸⁶ cf. ibid. članak 170.

²⁸⁷ Boer, B. (2015), Environmental Law Dimensions of Human Rights, Collected Courses of the Academy of European Law, Oxford University Press, ISBN: 9780198736141, <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780198736141.001.0001>

- obvezati operatera, odnosno onečišćivača na plaćanje odgovarajuće naknade Fondu za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost
- utvrditi nužne privremene mjere i naložiti operateru, onečišćivaču, odnosno tijelu javne vlasti njihovu provedbu
- donijeti neku drugu primjerenu odluku sukladno zakonu²⁸⁸.

9.4. PITANJA ZA PONAVLJANJE

- 1) Koji je pravni okvir za informiranje javnosti o pitanjima zaštite okoliša u Republici Hrvatskoj?
- 2) Koje su obveze tijela javne vlasti u vezi s omogućavanjem pristupa informacijama o okolišu?
- 3) U kojem roku tijela javne vlasti moraju omogućiti pristup informacijama o okolišu na zahtjev javnosti?
- 4) Što uključuje pravo javnosti na sudjelovanje u postupcima koji se odnose na zaštitu okoliša?
- 5) Kako tijela javne vlasti obavještavaju javnost o mogućnosti sudjelovanja u procesima odlučivanja o zaštiti okoliša?
- 6) Koje su obveze tijela javne vlasti nakon donošenja odluke koja može značajno utjecati na okoliš?
- 7) Kada je sudjelovanje javnosti u postupcima zaštite okoliša isključeno?
- 8) Koji subjekti imaju pravni interes za osporavanje odluka i postupaka vezanih uz zaštitu okoliša?
- 9) U kojem roku se mogu podnijeti žalbe ili tužbe protiv odluka vezanih uz zaštitu okoliša?
- 10) Koje mjere sud može naložiti u hitnim postupcima vezanim uz zaštitu okoliša?

²⁸⁸ članak 170. do 172. ZZO/’13

9.5. ZAKLJUČAK POGLAVLJA

Transparentnost u pitanjima zaštite okoliša u pozitivnopravnom okviru je element učinkovitije zaštite okoliša, koja uključuje informiranje, sudjelovanje javnosti i pravnu zaštitu. Pristup informacijama o okolišu omogućava javnosti da bude pravovremeno i na pravilan način obaviještena o stanju okoliša, planovima i postupcima vezanim uz okoliš, čime se omogućuje odgovorno sudjelovanje građana u donošenju odluka. Uredba o informiranju pruža dodatni okvir za osiguranje transparentnosti i pravodobno informiranje, što je bitno za povećanje ekološke svijesti i odgovornosti. Sudjelovanje javnosti u postupcima vezanim za zaštitu okoliša osnažuje demokratski proces, omogućuje građanima i udrugama da izraze svoje stavove i mišljenja te doprinosi legitimnosti odluka koje se donose. Uredbom se precizira procedure obavještavanja i rokove za sudjelovanje, omogućujući da javnost bude uključena na transparentan način. Navedena ima uporište u međunarodnopravnom okviru koji određuje standarde koje okoliš treba zadovoljiti, koji uključuje i Aarhušku konvenciju. Pristup pravosuđu osigurava građanima i organizacijama pravo da osporavaju odluke i postupke koji imaju negativan utjecaj na okoliš. Sudska zaštita, predviđena ZZO/13-om, omogućuje fizičkim i pravnim osobama te nevladinim organizacijama da podnesu tužbe protiv odluka ili propusta državnih tijela, kao i protiv djelatnosti operatera koji štete okolišu. Prethodno podrazumijeva provedbu načela odgovornosti i vladavine prava u pitanjima okoliša.

Sustav transparentnosti po pitanjima okoliša u RH temelji se na zakonskoj obvezi informiranja, sudjelovanja i pravne zaštite, čime se osigurava učinkovito upravljanje okolišnim pitanjima, sudjelovanje građana u donošenju odluka te mogućnost pravnog osporavanja neprimjerenih postupaka. Navedeni je podržan s aspekta međunarodnopravnog okvira glede standarda koje je potrebno zadovoljiti u vezi okoliša, čime se doprinosi usklađivanju tuzemnog zakonodavstva s europskopравnim, odnosno međunarodnopravnim izvorima.

10. ODGOVORNOST ZA ŠTETU U OKOLIŠU: PREVENTIVNE MJERE, SANACIJA I MEĐUNARODNA SURADNJA

10.1. UPRAVLJANJE RIZICIMA OPASNIH DJELATNOSTI U OKOLIŠU

Šteta u okolišu i prijeteća opasnost od štete mogu proizaći iz obavljanja djelatnosti koje predstavljaju značajan rizik za okoliš i ljudsko zdravlje. Prema ZZO/'13, takve djelatnosti smatraju se opasnim zbog načina na koji se njima upravlja, proizvodi, ili zbog tvari i sredstava koja se koriste u tim procesima²⁸⁹. Vlada RH nadležna je za definiranje popisa djelatnosti koje predstavljaju rizik za okoliš i/ili ljudsko zdravlje te za postavljanje kriterija prema kojima se procjenjuje prijeteća opasnost i utvrđuje šteta u okolišu²⁹⁰. Osim toga, Vlada RH propisuje najprikladnije mjere za otklanjanje štete u okolišu u skladu s principima održivosti i zaštite okoliša^{291,292}.

Djelatnosti čija je glavna svrha nacionalna obrana, međunarodna sigurnost ili zaštita od prirodnih katastrofa izuzete su od odredbi koje reguliraju odgovornost za štetu u okolišu. Ove djelatnosti nisu podložne standardnim mjerama odgovornosti zbog njihove specifične prirode i važnosti za nacionalnu sigurnost²⁹³.

Kada postoji povećan rizik od štete, Vlada može, na prijedlog Ministarstva, odlukom proglasiti određeno područje ugroženim okolišem. U tim područjima može se zabraniti izvođenje novih zahvata koji bi mogli dodatno povećati opterećenost okoliša. Ako se poboljšanje stanja okoliša ne može postići standardnim mjerama, Vlada može operaterima nametnuti strože obveze, uključujući obveze koje prelaze propisane granične vrijednosti emisija. U takvim slučajevima, Ministarstvo izdaje rješenje kojim utvrđuje konkretne obveze i rokove za njihovo izvršenje²⁹⁴.

²⁸⁹ članak 173. ZZO/'13

²⁹⁰ cf. ibid. članak 175.

²⁹¹ cf. ibid. 173. vezano uz Direktiva o odgovornosti za okoliš

²⁹² Seršić, M. (2008), Responsibility and Liability for the Pollution of the marine Environment: Responsibility of States and Civil Liability, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 58 (1-2), str. 263-291.

²⁹³ članak 174. ZZO/'13

²⁹⁴ cf. ibid. članak 175. i 176.

10.2. ODGOVORNOST ZA ŠTETU U OKOLIŠU I VRSTE ODGOVORNOSTI

Operater koji obavlja opasnu djelatnost s popisa djelatnosti ili aktivnosti navedenih u relevantnoj uredbi odgovoran je za štetu u okolišu i/ili prijeteću opasnost od štete, osim ako dokaže da dotična djelatnost nije bila uzrok štete ili opasnosti. Prema ZZO/13, operater odgovara po načelu objektivne odgovornosti, što znači da odgovornost postoji neovisno o njegovoj krivnji, sve dok se utvrdi uzročna veza između djelatnosti i nastale štete²⁹⁵.

Odgovornost operatera za štetu u okolišu također postoji kada je šteta uzrokovana nezakonitim ili nepravilnim djelovanjem, pri čemu se primjenjuje načelo odgovornosti za krivnju ili nemarnost. U slučajevima kada operater obavlja djelatnost koja nije navedena u uredbi Vlade, odgovornost za štetu u okolišu i/ili prijeteću opasnost od štete temelji se na načelu subjektivne odgovornosti, koja zahtijeva dokazivanje krivnje ili nemara operatera²⁹⁶.

ZZO/13- om su propisane i druge vrste odgovornosti koje mogu biti primjenjive u slučaju nastanka štete, uključujući odgovornost za neizravnu štetu te odgovornost prema načelu solidarnosti kada više operatera sudjeluje u uzrokovanju štete. Ove odredbe osiguravaju sveobuhvatan pravni okvir za zaštitu okoliša, uz naglasak na preventivne mjere i odgovornost za sprječavanje štete²⁹⁷. Nadovezujući se na predmetno treba ukazati na modalitete prevencije propisane Uredbom o sprječavanju velikih nesreća. U odnosu na odgovornost za prouzročenu štetu treba utvrditi objektivnu i subjektivnu odgovornost za štetu²⁹⁸ na koju okolnost treba izvršiti uvid u dvije Sudske odluke kojima je razložena jedna, odnosno druga odgovornost za štetu^{299,300}.

²⁹⁵ cf. ibid. članak 177.

²⁹⁶ cf. ibid. članak 178.

²⁹⁷ cf. ibid. članak 179. vezano uz Faure, M. G. (2009), *Environmental Liability, TORT LAW AND ECONOMICS*, Edward Elgar, ed., str. 247-286.

²⁹⁸ Bukovac Puvača, M. (2009), "Sive zone" izvanugovorne odgovornosti – područja moguće primjene pravila o odgovornosti na temelju krivnje i objektivne odgovornosti za štetu, *Zb. Prav. fak. Sveuč. Rij.* (1991) v. 30, br. 1, str. 221-243. i Zemskova, K. (2023), *Uzročna veza kao pretpostavka odgovornosti za štetu* (Diplomski rad), Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet,

²⁹⁹ Presuda Županijskog suda u Splitu, broj: Gž R-917/2018-2, poveznica: <https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80921e67&q=>, posljednji put pristupljeno lipanj 2024.

³⁰⁰ Presuda Općinskog suda u Čakovcu, broj: Pn-102/2016-20, poveznica: <https://sudskapraksa.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba807bf6b2&q=>, posljednji put pristupljeno lipanj 2024.

10.3. OSLOBAĐANJE OD ODGOVORNOSTI ZA ŠTETU U OKOLIŠU I OBVEZA SANACIJE: PRAVNA OSNOVA I OPERATIVNE MJERE

Operater se može osloboditi odgovornosti za štetu u okolišu i/ili prijeteću opasnost od štete ako dokaže da je šteta ili prijeteća opasnost nastala pod specifičnim okolnostima koje isključuju njegovu odgovornost. Prema Zakonu o zaštiti okoliša, operater neće biti odgovoran ako dokaže da je šteta uzrokovana:

- **Prirodnom pojavom** nepredvidivog i neizbježnog karaktera, koja se nije mogla spriječiti niti otkloniti, kao što su ekstremne vremenske nepogode ili prirodne katastrofe koje se smatraju izvan kontrolnog djelokruga operatera.
- **Ratnim stanjem ili drugim oružanim neprijateljstvom**, gdje se šteta događa uslijed vojnih operacija ili sukoba koji su izvan kontrole civilnih i komercijalnih subjekata.
- **Djelovanjem treće osobe**, čak i ako su poduzete sve primjerene mjere sigurnosti za sprečavanje takvih djelovanja, uključujući slučajeve sabotáže ili vandalizma.
- **Pridržavanjem obvezne naredbe ili upute** koja je potekla od tijela javne vlasti, pod uvjetom da ta naredba nije izdana nakon štetnog događaja koji je prouzročena djelatnošću operatera ili njegovim propustom³⁰¹.

U situacijama kada je šteta prouzročena djelovanjem treće osobe ili pridržavanjem obvezne naredbe javnog tijela, operater ima pravo na povrat troškova koji su nastali u vezi s poduzimanjem mjera za sprječavanje ili otklanjanje štete u okolišu³⁰².

Operater se također može osloboditi obveze podmirenja troškova sanacije štete ako dokaže da nije djelovao namjerno ili iz nepažnje te da je šteta nastala:

- Emisijom ili događajem koji je izrijekom dopušten odgovarajućim aktom i u skladu s uvjetima navedenim u tom aktu.

³⁰¹ članak 180. stavak 1. ZZO/13

³⁰² cf. ibid. stavak 2.

- Emisijom, djelatnošću ili korištenjem određenog proizvoda tijekom obavljanja djelatnosti za koju se na temelju tadašnjih znanstvenih i tehničkih saznanja nije smatralo vjerojatnim da će prouzročiti štetu u okolišu^{303,304}.

Operater koji obavlja opasnu djelatnost navedenu u relevantnoj uredbi obavezan je sanirati štetu u okolišu i otkloniti prijeteću opasnost od štete. Ako operater obavlja opasnu djelatnost koja nije određena propisom uredbi, i dalje je obavezan sanirati prouzročenu štetu i otkloniti prijeteću opasnost od štete. U slučaju da operater svojim djelovanjem ili propustom prouzroči prijeteću opasnost od štete, dužan je odmah poduzeti potrebne mjere za sprječavanje ili otklanjanje prijeteće opasnosti^{305,306}.

Nadležna tijela, u slučaju prijeteće opasnosti od štete, ovlaštena su od operatera zatražiti podatke, poduzimanje nužnih mjera sprječavanja nastanka štete, te izdati upute u vezi s tim mjerama. U slučaju kada se operater ne može identificirati, nadležna tijela mogu preventivne mjere osigurati putem trećih osoba^{307,308}.

10.4. OBVEZE OPERATERA I OVLASTI NADLEŽNIH TIJELA U SLUČAJU ŠTETE U OKOLIŠU

U slučaju nastanka štete u okolišu tijekom obavljanja djelatnosti, operater je dužan poduzeti nekoliko ključnih koraka kako bi osigurao pravodobno djelovanje i minimaliziranje štete. Prema ZZO/'13, operater ima sljedeće obveze:

³⁰³ cf. ibid. stavak 3.

³⁰⁴ Askounes Ashford, N. et. al. (2009), Reflections on environmental liability schemes in the United States and European union: limitations and prospects for improvement, presented on Conference on Environmental Liability, Piraeus Bar Association, Piraeus, Greece, poveznica: https://www.researchgate.net/publication/44035586_Reflections_on_Environmental_Liability_Schemes_in_the_United_States_and_European_Union_Limitations_and_Prospects_for_Improvement

³⁰⁵ članak 181.i 182. ZZO/'13

³⁰⁶ Wilde, M. (2013), Civil Liability for Environmental Damage. A Comparative Analysis of Law and Policy in Europe and the US - 2nd edition, Kluwer Law International, ISBN: 9789041132338

³⁰⁷ članak 183.i 184. ZZO/'13

³⁰⁸ Krämer, L., & Badger, C. (2024), Krämer's EU Environmental Law (9th ed.), Hart Publishing, poveznica: <https://www.perlego.com/book/4507353>

1. **Bez odgađanja obavijestiti nadležna tijela:** Operater je obavezan odmah, bez ikakvog odlaganja, obavijestiti nadležna tijela o nastaloj šteti u okolišu kako bi se moglo pristupiti hitnim mjerama za sanaciju i prevenciju daljnje štete. Ova obveza ima za cilj omogućiti nadležnim tijelima brzi pristup relevantnim informacijama kako bi se poduzele odgovarajuće mjere u zaštiti okoliša i zdravlja ljudi.
2. **Poduzeti sve dostupne mjere za nadzor i otklanjanje štete:** Operater mora poduzeti sve potrebne i dostupne radnje za nadzor, ograničavanje, otklanjanje, i stavljanje uzročnika štete pod nadzor. Ove mjere uključuju trenutačne aktivnosti s ciljem sprječavanja daljnjeg pogoršanja stanja okoliša, zaštite ljudskog zdravlja i života, te očuvanja funkcija okoliša. Ovaj korak uključuje poduzimanje svih mjera koje su provedive i neophodne za zaustavljanje širenja štete ili sprječavanje daljnje degradacije okoliša.
3. **Provođenje mjera otklanjanja štete prema uredbi:** Operater je obavezan provesti sve nužne mjere za otklanjanje štete u skladu s relevantnim uredbama. To podrazumijeva poštivanje svih propisa i standarda koje su nadležna tijela utvrdila za takve situacije, čime se osigurava da sanacija bude provedena na pravilan i učinkovit način³⁰⁹.

Nadležna tijela, u slučaju nastanka štete, imaju ovlasti zatražiti od operatera sljedeće:

1. **Dostava podataka o šteti:** Nadležna tijela mogu u svakom trenutku zatražiti od operatera sve relevantne podatke vezane za nastalu štetu. To uključuje informacije o opsegu štete, uzročnicima, te poduzetim ili planiranim mjerama za sanaciju.
2. **Poduzimanje mjera za otklanjanje štete:** Nadležna tijela mogu zahtijevati od operatera da poduzme specifične radnje kako bi se otklonila nastala šteta. Ovaj zahtjev uključuje izdavanje uputa ili naređenja za provođenje nužnih mjera za sanaciju, u skladu s posebnim propisima.
3. **Samostalno provođenje mjera:** Ako operater ne postupi prema izdanim uputama ili ne poduzme potrebne mjere, nadležna tijela imaju ovlast samostalno poduzeti sve

³⁰⁹ članak 308. ZZO/13

potrebne radnje za otklanjanje štete. To uključuje angažiranje trećih osoba ako operater ne djeluje u zadanom roku ili ako nije u mogućnosti provesti potrebne mjere³¹⁰.

Troškovi hitnog provođenja mjera za sprječavanje i ograničavanje štete, ako ih provode nadležna tijela putem trećih osoba, privremeno se namiruju iz državnoga proračuna ili proračuna jedinica lokalne i regionalne samouprave. Ti se troškovi naknadno naplaćuju od operatera koji je bio dužan provesti navedene mjere, čime se osigurava financijska odgovornost za sanaciju štete³¹¹ u okolišu^{312,313}.

10.5. UTVRĐIVANJE ODGOVORNOSTI I SANACIJA ŠTETE U OKOLIŠU

Središnje tijelo državne uprave, nakon provedenog očevida, dužno je identificirati operatera koji je prouzročio štetu u okolišu ili poduzeo radnje koje predstavljaju prijeteću opasnost za okoliš. Procjena značaja štete u okolišu ili prijeteće opasnosti provodi se putem ovlaštenog procjenitelja, u skladu s relevantnim zakonodavstvom i podzakonskim aktima. U situacijama kada nije moguće utvrditi identitet operatera, nadležno je tijelo dužno obavijestiti Ministarstvo unutarnjih poslova radi poduzimanja potrebnih mjera za identifikaciju odgovornog subjekta³¹⁴. Javnost pogođena štetom u okolišu, uključujući zainteresiranu javnost, ima pravo podnijeti prijavu štete nadležnom tijelu. Uz prijavu, potrebno je priložiti relevantne dokaze koji potkrepljuju tvrdnje o postojanju štete u okolišu. Nakon zaprimanja prijave, inspekcijske službe nadležnog tijela provest će očevid na lokaciji navedenoj u prijavi. Ako se nakon očevida utvrdi postojanje štete, operateru se daje mogućnost da se očituje o prijavi³¹⁵.

Prema ZZO/'13, operater je dužan u propisanom roku izraditi sanacijski program koji uključuje prijedlog mjera za otklanjanje štete u okolišu. Sanacijski program mora biti izrađen u

³¹⁰ *ibid.*

³¹¹ *vidi supra* str. 14, bilj. 56.

³¹² *cf. ibid.* članak 187. i 188.

³¹³ Voigt, C. (2021), International Environmental Responsibility and Liability, in Lavanya Rajamani, and Jacqueline Peel (eds), *The Oxford Handbook of International Environmental Law*, 2nd edn, Oxford Handbooks, <https://doi.org/10.1093/law/9780198849155.003.0058>

³¹⁴ članak 190. ZZO/'13

³¹⁵ *cf. ibid.* 191.

skladu s odredbama uredbi i pravilnika³¹⁶ koje donosi ministar nadležan za zaštitu okoliša. Nadalje, nadležna tijela za pojedine sastavnice okoliša dužna su osigurati izradu sanacijskog programa koji također mora dobiti suglasnost Ministarstva prije provedbe. Tijekom postupka ishođenja suglasnosti, određuju se konkretne mjere za sanaciju štete, mjere zaštite okoliša, te program praćenja stanja okoliša nakon završetka sanacije. Suglasnost za sanacijski program izdaje Ministarstvo na temelju mišljenja stručnog povjerenstva^{317,318}.

10.6. ODOBRENJE I PROVEDBA SANACIJSKOG PROGRAMA: ULOGE MINISTARSTVA I OPERATERA

Za svaki sanacijski program sukladno članku 195. ZZO/'13 obavezno je ishoditi suglasnost Ministarstva nadležnog za zaštitu okoliša. Suglasnost Ministarstva temelji se na mišljenju stručnog povjerenstva koje imenuje ministar. Ovo povjerenstvo procjenjuje predložene mjere za otklanjanje štete u okolišu, kao i dodatne mjere za zaštitu okoliša te praćenje stanja okoliša nakon provedene sanacije. Ministar donosi odluku o sastavu i broju članova stručnog povjerenstva, koje uključuje predstavnike nadležnih tijela za vodno gospodarstvo, zaštitu okoliša i prirode, kao i znanstvene i stručne djelatnike koje ministar odredi³¹⁹.

Zahtjev za izdavanje suglasnosti za sanacijski program mora biti podnesen u pisanom obliku, uz priloženi sanacijski program u pisanom obliku i na elektromagnetskom mediju (npr. CD, DVD). Također je potrebno priložiti podatke o nositelju izrade programa, uključujući identifikacijske podatke pravne ili fizičke osobe, kao i informacije o lokaciji nastale štete u okolišu³²⁰.

Nakon odobrenja sanacijskog programa, pristupa se sanaciji u skladu s utvrđenim mjerama. Provedbu sanacijskog programa i njegovo usklađivanje s izdanim suglasnostima nadzire osoba

³¹⁶ cf. ibid. 192. vezan uz članak 193. i Pravilnik o mjerama otklanjanja šteta u okolišu i sanacijskim programima („Narodne novine“, broj: 145/2008. i 80/2013.)

³¹⁷ cf. ibid. članak 194

³¹⁸ O predmetnoj problematici više u Holder, J. i Lee, M. (2007), *Environmental Protection, Law and Policy: Text and Materials (Law in Context)* 2nd Edition, Cambridge University Press Paperback, ISBN: 978-0521690263

³¹⁹ Pravilnik o Stručnom vijeću („Narodne novine“, broj: 121/2014),

³²⁰ članak 196. ZZO/'13

ovlaštena za stručne poslove izrade sanacijskih programa i nadzor nad njihovom provedbom. Povjerenstvo Ministarstva daje mišljenje o provedenoj sanaciji, na temelju kojeg Ministarstvo izdaje potvrdu o izvršenju sanacije³.

Ako operater ne izvrši sanaciju u skladu s odobrenim sanacijskim programom, Ministarstvo može angažirati treću osobu za provedbu programa. U tom slučaju, Republika Hrvatska ima pravo na naknadu svih troškova sanacije, što uključuje i pravo na založno pravo na nekretninama i pokretninama u vlasništvu operatera radi osiguranja naplate tih troškova^{321,322}.

10.7. FINANCIJSKA ODGOVORNOST OPERATERA ZA SANACIJU ŠTETE U OKOLIŠU I OSIGURANJE SREDSTAVA ZA OTKLANJANJE PRIJETEĆE OPASNOSTI

Operater je prema članku 199. stavku 1. i 2. ZZO/13 obvezan podmiriti sve troškove nastale prilikom poduzimanja mjera za otklanjanje prijetće opasnosti od štete i sanacije štete u okolišu. Ako se utvrdi da je operater odgovoran za štetu ili prijetću opasnost, dužan je nadoknaditi:

1. Troškove procjene štete i prijetće opasnosti;
2. Troškove utvrđivanja mjera za sanaciju u postupku izrade i odobravanja sanacijskog programa;
3. Troškove povrata okoliša u prvobitno stanje, ili sanacije posljedica štete, uključujući dopunske i kompenzacijske mjere;
4. Troškove mjera za sprječavanje i ublažavanje štete;
5. Troškove praćenja učinaka sanacije na okoliš.

U slučaju da šteta ne može biti sanirana odgovarajućim mjerama, operater je odgovoran za naknadu vrijednosti uništenog dobra, pri čemu se uzimaju u obzir ekonomska i ekološka

³²¹ cf. *ibid.* članak 197. do 198.

³²² Više o navedenom u

vrijednost. Onda kada naknada nije procjenjiva dostupnim metodama, visinu štete određuje sud, uzimajući u obzir troškove sanacije, rizik djelatnosti, stupanj odgovornosti i stečenu korist³²³.

Republika Hrvatska može podnijeti tužbu za naknadu troškova sanacije i sprječavanja štete, a nadležno tijelo ima pravo pokrenuti postupak za naplatu tih troškova u roku od pet godina od dana poduzimanja mjera ili utvrđenja odgovornosti operatera. Zakonom je propisano da operater i druge osobe moraju osigurati praćenje stanja okoliša nakon provedene sanacije te osigurati financijska sredstva za te aktivnosti³²⁴.

Operater je također obvezan osigurati sredstva za naknadu moguće štete putem osiguranja ili drugih zakonom predviđenih metoda. Ako operater ne osigura potrebna sredstva, nadležno tijelo može zahtijevati pokriće troškova iz operaterove imovine ili putem drugih primjerenih jamstava^{325,326}.

10.8. PRAVNA ODGOVORNOST ZA SANACIJU OKOLIŠA I POSTUPANJE KOD PREKOGRANIČNE ŠTETE

U slučaju kada se ne može utvrditi identitet onečišćivača okoliša, sredstva potrebna za sanaciju posljedica onečišćenja osiguravaju se iz proračuna jedinica lokalne ili područne (regionalne) samouprave, te iz državnoga proračuna Republike Hrvatske. Međutim, ako nadležno tijelo kasnije utvrdi identitet onečišćivača, taj subjekt postaje obvezan nadoknaditi sve troškove koje su država i jedinice lokalne i područne samouprave snosile u procesu sanacije³²⁷.

U slučaju štete u okolišu koja se dogodi na području Republike Hrvatske i koja može imati prekogranične učinke na drugu državu članicu Europske unije, Ministarstvo nadležno za zaštitu okoliša obvezno je putem tijela nadležnog za vanjske poslove dostaviti sve relevantne informacije

³²³ članak 200. do 201. ZZO/13

³²⁴ cf. ibid. članak 202. do 204.

³²⁵ cf. ibid. članak 205

³²⁶ o navedenome, a vezano uz europskopравни i međunarodnopravni kontekst pročitaj više u :Sands, P., et al. (2018), *Principles of International Environmental Law* (4th ed.), Cambridge: Cambridge University Press, ISBN: 9781108420952, <https://doi.org/10.1017/9781108355728>

³²⁷ članak 206. ZZO/13

o nastaloj šteti toj državi^{328,329}. Ako se utvrdi da je šteta u Republici Hrvatskoj uzrokovana izvan njezinih granica, država može o tome obavijestiti Europsku komisiju i sve druge zainteresirane države članice³³⁰.

Ministarstvo zaštite okoliša ili drugo nadležno tijelo za pojedine sastavnice okoliša ima ovlast izdati preporuke za donošenje mjera usmjerenih na sprječavanje ili otklanjanje štete. Također, mogu zatražiti nadoknadu troškova u vezi s poduzetim mjerama za sprječavanje ili otklanjanje štete³³¹.

10.9. PITANJA ZA PONAVALJANJE

- 1) Što se smatra opasnom djelatnošću prema ZZO/'13 i koje su njezine karakteristike?
- 2) Koje su obveze Vlade RH u vezi s upravljanjem rizicima opasnih djelatnosti u okolišu?
- 3) Koje su djelatnosti izuzete od odredbi koje reguliraju odgovornost za štetu u okolišu?
- 4) U kojim slučajevima Vlada može proglasiti određeno područje ugroženim okolišem?
- 5) Što znači načelo objektivne odgovornosti operatera prema ZZO/'13?
- 6) Kada se primjenjuje načelo subjektivne odgovornosti za štetu u okolišu?
- 7) Koje vrste odgovornosti mogu biti primjenjive u slučaju nastanka štete u okolišu?
- 8) Koje okolnosti mogu operatera osloboditi od odgovornosti za štetu u okolišu?
- 9) Koje mjere mora poduzeti operater u slučaju prijeteće opasnosti od štete u okolišu?
- 10) Koje su obveze operatera u slučaju nastanka štete u okolišu tijekom obavljanja djelatnosti?
- 11) Koje ovlasti imaju nadležna tijela u slučaju nastanka štete u okolišu?
- 12) Što obuhvaća sanacijski program i tko je odgovoran za njegovu izradu?
- 13) Kako se utvrđuje financijska odgovornost operatera za sanaciju štete u okolišu?
- 14) Što se događa ako operater ne izvrši sanaciju u skladu s odobrenim sanacijskim programom?

³²⁸ cf. ibid. članak 207.

³²⁹ više o predmetnoj problematici s aspekta međunarodnopravne zaštite pročitaj u Bell, S. et al. (2024), *Environmental Law* (10th edn), Oxford University Press, ISBN: 9780192847690 i Birnie, Boyle, and Redgwell's *International Law and the Environment* (4th edn), Oxford University Press, ISBN: 9780199594016, <https://doi.org/10.1093/he/9780199594016.001.0001>

³³⁰ cf. ibid. članak 208.

³³¹ ibid.

- 15) Kako se postupa u slučaju prekogranične štete u okolišu između država članica Europske unije?

10.10. ZAKLJUČAK POGLAVLJA

Odgovornost za štetu u okolišu propisanu ZZO/13-om predstavlja jedan od modaliteta upravljanja rizicima, kroz preventivne mjere i sanaciju štete. Temeljna načela uključuju objektivnu i subjektivnu odgovornost operatera za štetu u okolišu, pri čemu se posebna pažnja posvećuje upravljanju rizicima povezanim s opasnim djelatnostima. Operateri su dužni poduzeti mjere za sprječavanje prijeteće opasnosti i sanirati nastalu štetu, dok su nadležna tijela odgovorna za nadzor, praćenje i provođenje mjera sanacije, te imaju ovlasti zahtijevati hitne mjere i provedbu sanacijskih programa. Pravnim okvirom (tuzemnim i inozemnim) utvrđena je obveza operatera u vezi s upravljanjem okolišnim rizicima, od pravodobnog obavještanja nadležnih tijela o šteti do poduzimanja svih potrebnih mjera za nadzor i sanaciju štete. Važan aspekt ovih obveza uključuje izradu i provedbu sanacijskih programa, koji moraju biti odobreni od strane nadležnog Ministarstva na temelju stručnih mišljenja i procjena. Operater snosi financijsku odgovornost za sve troškove sanacije, uključujući praćenje stanja okoliša nakon provedbe sanacije, čime se osigurava cjelovita zaštita okoliša i sprječavanje daljnjih oštećenja. Isto tako moguće je i oslobađanje operatera od odgovornosti u izvanrednim slučajevima kao što su prirodne katastrofe, ratno stanje ili djelovanje treće osobe, ali samo pod strogim propisanim uvjetima i dokaznim postupkom koje prethodi predmetnom, s time da je teret dokazivanja na operateru. U opisanim slučajevima, ZZO/13 predviđa kompenzacijske mjere i postupke za nadoknadu troškova sanacije, što je ključno za održivost okolišnih politika. Međunarodna suradnja ima značajnu ulogu u pitanjima prekogranične štete, pri čemu nadležna tijela moraju pravovremeno obavještavati druge države i međunarodne organizacije o nastaloj šteti. Predmetnim se naglašava važnost transparentnosti i suradnje na međunarodnoj razini u cilju osiguravanja dosljedne zaštite okoliša. Tuzemnim pozitivnopravnim okvirom integriraju se preventivne mjere, odgovornost za štetu i sanaciju u okolišu, čime se osigurava pravni temelj za učinkovito upravljanje okolišnim rizicima i zaštitu okoliša na nacionalnoj i međunarodnoj razini.

11. FINANCIJSKI IZVORI I MODELI ZA ZAŠTITU OKOLIŠA

Sredstva za financiranje zaštite okoliša u Republici Hrvatskoj osiguravaju se iz različitih izvora, uključujući državni proračun, proračune jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, te Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost. Ovi izvori obuhvaćaju redovita proračunska sredstva koja se koriste za financiranje projekata i programa zaštite okoliša, kao i za provedbu zakonskih obveza na području zaštite okoliša³³².

Dodatno, sredstva se mogu pribaviti i iz privatnih izvora putem sustava koncesija, javno-privatnog partnerstva te drugih financijskih modela koji su uređeni odgovarajućim zakonodavstvom. Ovaj model omogućava privlačenje privatnog kapitala za projekte zaštite okoliša, čime se povećava obuhvat i učinkovitost u postizanju postavljenih ciljeva zaštite okoliša³³³.

ZZO/13 propisao je da su prikupljena sredstva strogo namjenska i koriste se isključivo za očuvanje, zaštitu i unapređenje stanja okoliša³³⁴. Upotreba ovih sredstava mora biti u skladu s nacionalnim strategijama i programima zaštite okoliša, što uključuje aktivnosti poput sprječavanja onečišćenja, održivog upravljanja prirodnim resursima, te poticanja energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije³³⁵.

Dodatno, Europska unija pruža financijsku podršku putem svojih fondova, kao što su Europski fond za regionalni razvoj (ERDF) i Kohezijski fond, koji su također dostupni za financiranje projekata zaštite okoliša. Korištenje ovih sredstava zahtijeva usklađenost s EU regulativama i nacionalnim strateškim prioritetima u području zaštite okoliša³³⁶.

³³² članak 209. stavak 1. ZZO/13

³³³ cf. ibid. stavak 2.

³³⁴ cf. ibid. stavak 3.

³³⁵ vidi supra str. 78, bilj. 329.

³³⁶ cf. ibid. stavak 3. i 4., više o navedenom djelokrugu vidi Lee, M. (2014), *EU Environmental Law, Governance and Decision-Making*, Hart Publishing, ISBN: 9781849467490

Uz državne i lokalne izvore, te sredstva iz EU fondova, moguće je koristiti i zelene obveznice kao dodatni financijski instrument za financiranje velikih infrastrukturnih projekata usmjerenih na zaštitu okoliša. Zelene obveznice omogućuju financiranje projekata s pozitivnim okolišnim učinkom, poput projekata za obnovljive izvore energije ili energetske učinkovitosti³³⁷.

11.1. PITANJA ZA PONAVLJANJE

- 1) Koji su glavni izvori financiranja za zaštitu okoliša u Republici Hrvatskoj prema ZZO/'13?
- 2) Kako sustav javno-privatnog partnerstva i koncesija doprinosi financiranju projekata zaštite okoliša?
- 3) Na koji način prikupljena sredstva za zaštitu okoliša moraju biti upotrijebljena prema ZZO/'13?
- 4) Koje fondove Europske unije Hrvatska koristi za financiranje projekata zaštite okoliša, i koji su uvjeti korištenja tih sredstava?
- 5) Na koji način zelene obveznice služe kao financijski instrument za projekte usmjerene na zaštitu okoliša?

11.2. ZAKLJUČAK POGLAVLJA

Financiranje zaštite okoliša u RH oslanja se na raznovrsne izvore, od državnog proračuna, proračuna jedinica lokalne i regionalne (područne) samouprave, do privatnih ulaganja putem koncesija i javno-privatnog partnerstva. Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost kao institucija značajan je za osiguravanje sredstava za projekte koji se odnose na zaštitu okoliša i energetska učinkovitost. Navedena su sredstva strogo namjenska sukladno ZZO/'13, koja se smiju koristiti isključivo za aktivnosti koje doprinose očuvanju okoliša, poput sprječavanja onečišćenja i promicanja održivog upravljanja resursima. Financiranje projekata iz privatnih izvora kroz

³³⁷ Gunningham, N., Sinclair, D. (2017), „8 Smart regulation“, poglavlje u *Regulatory Theory: Foundations and applications*, ANU Press, str. 133-148., <http://dx.doi.org/10.22459/RT.02.2017.08>

različite financijske modele omogućuje veću učinkovitost u provedbi projekata zaštite okoliša, dok potpora EU putem fondova poput Europskog fonda za regionalni razvoj (ERDF) i Kohezijskog fonda doprinose financiranju većih infrastrukturnih projekata usmjerenih na očuvanje okoliša. Pristup ovim sredstvima zahtijeva usklađivanje s tuzemnim i europskim pravnim okvirom. Dodatni financijski instrument predstavljaju zelene obveznice, koje sve više dobivaju na važnosti. Navedene omogućuju financiranje projekata koji imaju pozitivan utjecaj na okoliš, kao što su projekti usmjereni na obnovljive izvore energije i energetske učinkovitost. Korištenje zelenih obveznica doprinosi povećanju investicija u ekološki održive projekte, čime se jača kapacitet RH u suočavanju s ekološkim izazovima budućnosti.

ZZO/’13 je propisao namjenu prikupljenih sredstava, dok se kroz zaključke znanstvenih i stručnih radova prožima potreba za diversifikacijom financijskih izvora kako bi se osigurala dugoročna održivost i učinkovitost zaštite okoliša kako u RH tako i u drugim državama članicama EU.

12. KLJUČNI ASPEKTI POLITIKE ZAŠTITE OKOLIŠA

12.1. EKOLOŠKO UPRAVLJANJE I CERTIFIKACIJA (EMAS)

Pravne i fizičke osobe, uključujući obrtnike, imaju mogućnost dobrovoljno se uključiti u Sustav Zajednice za ekološko upravljanje i neovisno ocjenjivanje (EMAS), koji je uspostavljen Uredbom (EZ) br. 1221/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2009. godine³³⁸. U Republici Hrvatskoj provedbu ove Uredbe koordiniraju Inspekcija zaštite okoliša DIRH-a, Ministarstvo nadležno za djelokrug zaštite okoliša te Hrvatska akreditacijska agencija³³⁹.

Ministarstvo, prema ZZO/13, može dodijeliti priznanje „Priatelj okoliša“³⁴⁰ pravnim i fizičkim osobama koje proizvode, trguju ili distribuiraju proizvode, odnosno pružaju usluge koje imaju manje negativan utjecaj na okoliš tijekom cijelog životnog ciklusa proizvoda. Ovo priznanje pomaže u promicanju učinkovitog korištenja resursa i postizanju visokih standarda zaštite okoliša. Ministarstvo također aktivno promiče korištenje proizvoda i usluga koji su označeni ovim znakom zaštite okoliša³⁴¹.

Na razini Europske unije postoji i znak zaštite okoliša „EU Ecolabel“ koji se dodjeljuje pravnim i fizičkim osobama koje na tržište stavljaju proizvode ili pružaju usluge s manjim negativnim utjecajem na okoliš tijekom cijelog životnog ciklusa proizvoda³⁴². Ovaj znak pruža informacije potrošačima o ekološkim karakteristikama proizvoda, a dodjeljuje ga Ministarstvo u skladu s Uredbom (EZ) br. 66/2010. Nadzor nad korištenjem ovog znaka obavlja Ministarstvo, uz strogu usklađenost s navedenom uredbom³⁴³.

³³⁸ vidi supra str. 10, bilj. 31.

³³⁹ Uredba o dobrovoljnom sudjelovanju organizacija u sustavu za ekološko upravljanje i neovisno ocjenjivanje (EMAS) („Narodne novine“, broj: 131/2020.)

³⁴⁰ članak 213. ZZO/13 vezan uz Pravilnik o znaku zaštite okoliša "Priatelj okoliša" („Narodne novine“, broj: 91/2016.)

³⁴¹ cf. ibid. članak 214.

³⁴² cf. ibid. članak 215.

³⁴³ Uredba (EZ) br. 66/2010 Europskog Parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2009. o znaku za okoliš EU-a („Službeni list EU“, broj: L 027/1)

Dodatno, Zakon o zaštiti okoliša naglašava važnost sustavnog označavanja proizvoda i usluga koji zadovoljavaju visoke ekološke standarde, čime se potrošačima omogućuje informiran izbor. Korištenje ekoloških oznaka poput „Priatelj okoliša“³⁴⁴ i „EU Ecolabel“^{345,346} ne samo da doprinosi zaštiti okoliša nego i potiče konkurentnost proizvoda na tržištu^{347,348}.

12.2. DODJELA PRIZNANJA I NAGRADA VEZANIH UZ ZAŠTITU OKOLIŠA

Priznanja i nagrade za iznimna postignuća u području zaštite okoliša dodjeljuje Ministarstvo pravnim i fizičkim osobama koje su postigle značajne rezultate u očuvanju okoliša i promicanju održivog razvoja. Nagrade i priznanja dodjeljuju se za:

- **Preventivne mjere protiv onečišćenja okoliša:** Nagrađuju se napori usmjereni na sprječavanje zagađenja, čime se aktivno smanjuju negativni učinci na okoliš;
- **Primjena ekološki prihvatljivih rješenja u proizvodnim procesima:** Prepoznaju se najbolja dostupna tehnološka rješenja koja smanjuju okolišni otisak proizvodnje;
- **Razvojni i istraživački projekti usmjereni na zaštitu okoliša:** Nagrade se dodjeljuju za inovacije i istraživanja koja pridonose boljem razumijevanju i zaštiti okoliša;
- **Razvoj sustava obrazovanja i edukacije o zaštiti okoliša unutar odgojno-obrazovnog sustava:** Posebno se priznaju inicijative koje integriraju obrazovanje o okolišu u škole i druge obrazovne ustanove;
- **Osobni doprinos pojedinaca za unapređenje zaštite okoliša ili za međunarodnu suradnju:** Dodjeljuju se priznanja za značajan doprinos pojedinaca u promicanju zaštite okoliša, uključujući međunarodnu suradnju u ovom području;
- **Doprinos udruga u promicanju i unapređenju zaštite okoliša:** Udruga se nagrađuje za aktivno sudjelovanje u inicijativama i kampanjama za očuvanje okoliša;

³⁴⁴ vidi Prilog 9. na 113. do 114. stranici Priručnika

³⁴⁵ ibid.

³⁴⁶ Podaci o dodjeli oznake „EU Ecolabel“ zaključno s ožujkom 2024. dostupni na mrežnim stranicama: Europske komisije, Okoliš, Ecolabel, poveznica: https://environment.ec.europa.eu/topics/circular-economy/eu-ecolabel/business/ecolabel-facts-and-figures_en, posljednji put pristupljeno lipanj 2024.

³⁴⁷ vidi supra str. 81, bilj. 336.

³⁴⁸ Pravilnik o znaku zaštite okoliša Europske unije - EU Ecolabel („Narodne novine“, broj: 116/2016. i 28/2022.)

- **Posebni doprinosi u zaštiti okoliša:** Nagrade se također mogu dodijeliti za izvanredne doprinose koji nisu pokriveni drugim kategorijama, ali imaju značajan utjecaj na zaštitu okoliša³⁴⁹.

Ministar Pravilnikom o priznanjima i nagradama za dostignuća na području zaštite okoliša uređuje postupak, uvjete, vrste priznanja i nagrada, rokove za podnošenje prijedloga, te način rada povjerenstva koje odlučuje o dodjeli priznanja. Pravilnik je usklađen s odredbama ZZO/'13, koji osigurava pravnu osnovu i transparentnost u postupku dodjele nagrada i priznanja³⁵⁰.

12.3. OBVEZE PROIZVOĐAČA ZA EKOLOŠKO OZNAČAVANJE I ZAŠTITU POTROŠAČA

Proizvođač ili osoba koja stavlja proizvod na tržište, prema važećim propisima, obvezna je prije stavljanja proizvoda na tržište osigurati da ambalaža proizvoda ili prateća tehnička dokumentacija sadrži jasne upute koje informiraju potrošače o utjecaju proizvoda i ambalaže na okoliš. Upute moraju također sadržavati smjernice o pravilnom postupanju s proizvodom i ambalažom nakon upotrebe, kako bi se potrošači potaknuli na odgovorno ponašanje prema okolišu³⁵¹.

Država aktivno potiče i osigurava odgoj i obrazovanje usmjereno na zaštitu okoliša i održivi razvoj. U tom kontekstu, Ministarstvo, u suradnji s Ministarstvom znanosti i obrazovanja te uz podršku županija i Grada Zagreba, utvrđuje smjernice za obrazovne programe³⁵², usklađene sa Strategijom održivog razvoja Republike Hrvatske³⁵³.

³⁴⁹ članka 218. ZZO/'13

³⁵⁰ Pravilnik o priznanjima i nagradama za dostignuća na području zaštite okoliša („Narodne novine“, broj: 31/2010. i 80/2013.)

³⁵¹ članak 219. ZZO/'13 vezan uz odredbe Pravilnika o ambalaži i otpadnoj ambalaži, plastičnim proizvodima za jednokratnu uporabu i ribolovnom alatu koji sadržava plastiku („Narodne novine“, broj: 137/2023.)

³⁵² više o edukaciji vidi mrežnu stranicu Hrvatske udruge stručnjaka zaštite prirode i okoliša, poveznica: <https://huszpo-konferencija.com/o-konferenciji/>, posljednji put pristupljeno lipanj 2024.

³⁵³ cf. ibid. članak 220. vezan uz Strategiju održivog razvitka Republike Hrvatske („Narodne novine“, broj: 30/2009.)

Posebnim se propisima mogu uspostaviti poticajni sustavi, poput ekoloških naknada, jamstava, pologa ili povratnih naknada, čime se značajno doprinosi rasterećenju okoliša. Ovi sustavi obuhvaćaju olakšice za usluge i proizvode za koje je organiziran povrat ambalaže ili druga rješenja koja smanjuju negativne učinke na okoliš, čime se postiže izbjegavanje i smanjenje otpada³⁵⁴.

12.4. PITANJA ZA PONAVLJANJE

- 1) Koje su obveze proizvođača ili osobe koja stavlja proizvod na tržište u vezi s označavanjem ambalaže prema važećim propisima?
- 2) Što moraju sadržavati upute na ambalaži proizvoda ili pratećoj tehničkoj dokumentaciji u vezi s utjecajem proizvoda na okoliš?
- 3) Na koji način država potiče odgoj i obrazovanje usmjereno na zaštitu okoliša i održivi razvoj?
- 4) Koje institucije u suradnji s Ministarstvom znanosti i obrazovanja utvrđuju smjernice za obrazovne programe o održivom razvoju?
- 5) Koji su poticajni sustavi navedeni u tekstu koji se mogu uspostaviti posebnim propisima kako bi se smanjio negativan utjecaj na okoliš?

12.5. ZAKLJUČAK POGLAVLJA

Potrebno je navesti kako je u zaštiti okoliša potrebna diverzifikacija različitih instrumenata odnosno mehanizama kako bi se upravljalo okolišem te kako bi se ispunila norma glede ekološke odgovornosti za isto. Prvi ključni aspekt obuhvaća Sustav EU za ekološko upravljanje i neovisno ocjenjivanje (EMAS), koji omogućava pravnim i fizičkim osobama, uključujući obrtnike, da dobrovoljno implementiraju visok standard ekološkog upravljanja. EMAS pruža okvir za praćenje i poboljšanje ekoloških performansi, što je ključno za smanjenje negativnog utjecaja na okoliš. Provedba Uredbe (EZ) broj 1221/2009, koja regulira EMAS na razini EU, u RH je integrirana kroz različita upravna tijela svakog u svom djelokrugu, kao što su Inspekcija zaštite okoliša DIRH-a i

³⁵⁴ cf. ibid. članak 221. vezan uz Uredbu o gospodarenju otpadnom ambalažom („Narodne novine“, broj: 97/2015., 7/2020., 140/2020. i 84/2021.)

Ministarstva nadležnog za zaštitu okoliša, čime se osigurava usklađenost s europskim standardima. Ministarstvo ima važnu ulogu u promicanju proizvoda i usluga označenih ekološkim oznakama poput „Priatelj okoliša“ i „EU Ecolabel“. Oznake imaju za cilj informiranje potrošača o smanjenom negativnom utjecaju proizvoda na okoliš tijekom cijelog životnog ciklusa te omogućuju bolje razumijevanje ekoloških karakteristika proizvoda. Njihovo korištenje ne samo da doprinosi boljoj zaštiti okoliša nego također povećava konkurentnost proizvoda na tržištu, omogućujući kupcima da donose informirane odluke temeljene na ekološkim standardima. Ministarstvo pravnim i fizičkim osobama dodjeljuje priznanja za preventivne mjere protiv onečišćenja, ekološki prihvatljiva tehnološka rješenja u proizvodnji, inovacije u istraživačkim projektima te doprinos obrazovanju o zaštiti okoliša. Nagrade i priznanja služe kao motivacija za daljnje promicanje održivog razvoja i zaštite okoliša te jačaju svijest o važnosti očuvanja okoliša. Posebna pažnja posvećuje se obvezama proizvođača u vezi s ekološkim označavanjem i zaštitom potrošača. Proizvođači su dužni osigurati da ambalaža proizvoda ili prateća dokumentacija jasno informira potrošače o ekološkom utjecaju proizvoda, te kako pravilno postupati s proizvodom i ambalažom nakon njegove upotrebe. Sustav informiranja potrošača potiče odgovorno ponašanje i doprinosi smanjenju otpada. Uz to je potrebno navesti kako izrazit značaj ima sustav obrazovanja i edukacije o okolišu, koji RH aktivno potiče kroz suradnju Ministarstva nadležnog za zaštitu okoliša i Ministarstva znanosti i obrazovanja. Obrazovni su programi usklađeni sa Strategijom održivog razvoja RH, čime se osigurava dugoročna održivost ekoloških inicijativa i jačaju svijest budućih generacija o važnosti očuvanja okoliša. Poticajni sustavi, poput ekoloških naknada i povratnih naknada, doprinose dodatnom smanjenju negativnih učinaka na okoliš, posebno kroz smanjenje otpada i olakšice za povrat ambalaže. Istaknuti potiču odgovorno upravljanje resursima i stvaraju dodatne ekonomske mehanizme za rasterećenje okoliša.

Slijedom navedenog, cjeloviti sustav ekološkog upravljanja, certifikacije, priznanja i obrazovanja, zajedno s poticajnim mjerama za smanjenje negativnog utjecaja na okoliš, ključni su elementi politike zaštite okoliša u RH, dok integracija navedenih elemenata osigurava ne samo učinkovitu zaštitu okoliša, već i dugoročni održivi razvoj, sukladno europskim i međunarodnim standardima.

13. UPRAVNI I INSPEKCIJSKI NADZOR NAD ZAŠTITOM OKOLIŠA

13.1. UPRAVNI I INSPEKCIJSKI NADZOR

U sustavu nadzora nad zaštitom okoliša sukladno Glavi XIII. ZZO/’13 propisane su dvije vrste nadzora: **upravni i inspekcijski nadzor**.

Upravni nadzor obuhvaća nadzor nad primjenom Zakona o zaštiti okoliša i drugih relevantnih propisa, koji uređuju opća pitanja zaštite okoliša. Cilj je upravnog nadzora osigurati zakonitost rada nadležnih tijela i osoba koje imaju javne ovlasti u obavljanju poslova državne uprave vezanih uz zaštitu okoliša. Ovaj nadzor provode tijela državne uprave kako bi se osiguralo da sve odluke i aktivnosti u vezi sa zaštitom okoliša budu u skladu s važećim propisima³⁵⁵.

Inspekcijski se nadzor odnosi na aktivnosti usmjerene na sprječavanje, smanjenje, i uklanjanje onečišćenja okoliša. Nadzor provode inspektori zaštite okoliša DIRH-a³⁵⁶, koji su ovlašteni poduzimati sve potrebne mjere za očuvanje okoliša. Inspektori su zaduženi za provjeru usklađenosti s važećim propisima kroz pregled interne dokumentacije, nadzor emisija plinova, i provjeru primijenjenih tehnologija i tehnika koje operateri koriste prilikom obavljanja svojih djelatnosti³⁵⁷.

Inspektori zaštite okoliša DIRH-a pripremaju godišnji plan i program rada, usklađen s planovima drugih inspekcija, kako bi se omogućio koordinirani nadzor. Ovaj plan uključuje procjenu značajnih pitanja zaštite okoliša, definiranje geografskih područja nadzora, izradu registra postrojenja, i planiranje redovitih i izvanrednih inspekcijskih nadzora³⁵⁸. Nadzor postrojenja temelji se na procjeni rizika koje ona predstavljaju za zdravlje ljudi, materijalna dobra

³⁵⁵ članak 222. i 223. ZZO/’13

³⁵⁶ Zakon o Državnom inspektoratu („Narodne novine“, broj: 115/2018., 117/2021., 67/2023. i 155/2023.) vezano uz Uredbu o unutarnjem ustrojstvu Državnog inspektorata („Narodne novine“, broj: 97/2020., 119/2020. i 104/2021.)

³⁵⁷ cf. ibid. članak 224.

³⁵⁸ Godišnji plan rada Državnog inspektorata za 2024. godinu, KLASA: 011-02/23-02/17, URBROJ: 443-01-05-02-23-20 od 14. prosinca 2023., poveznica:

https://dirh.gov.hr/UserDocsImages/planovi/Godisnji%20plan%20rada%20DIRH-2024_za-objavu.pdf, posljednji put pristupljeno lipanj 2024.

i okoliš, pri čemu se visokorizična postrojenja nadziru jednom godišnje, dok se nisko rizična postrojenja nadziru jednom u tri godine³⁵⁹.

Tijekom inspekcijskog nadzora, inspektori imaju zadatak nadzirati provedbu mjera zaštite okoliša, usklađenost rada postrojenja s okolišnim dozvolama, i nadzor nad sigurnosnim mjerama. Inspektori su nakon provedenog nadzora obvezni sastaviti zapisnik i izvješće, koje sadrži sve relevantne informacije o činjeničnom stanju, poduzetim mjerama i eventualnim daljnjim koracima³⁶⁰. Ogladni primjerci DIRH-ovog rješenja i zapisnika o provedenom inspekcijskom nadzoru nalaze se u Prilogu 10. do 13., a primjer presude Upravnog suda u Osijeku nalazi se u prilogu 14.³⁶¹.

13.2. INSPEKCIJSKE, PREKRŠAJNE I KAZNENE MJERE

Ukoliko inspektori zaštite okoliša DIRH-a tijekom inspekcijskog nadzora utvrde kršenje odredbi ZZO/13 ili drugih propisa kojima se štiti određena sastavnica okoliša i/ili prirode, inspektor je dužan pokrenuti upravni postupak te naložiti nadziranoj osobi mjere za usklađivanje s odredbama zakona i propisima donesenim na temelju ZZO/13³⁶².

Zakon također propisuje ovlaštenja inspektora tijekom inspekcijskih nadzora, koja uključuju sljedeće mjere:

1. zabrana rada postrojenja i/ili obavljanja djelatnosti;
2. zabrana obavljanja radnji u proizvodnim procesima te zabrana postupanja s opasnim tvarima;
3. poduzimanje mjera u slučaju nesreće;
4. otklanjanje posljedica onečišćenja;
5. otklanjanje nepravilnosti u radu;

³⁵⁹ članak 227. ZZO/13

³⁶⁰ cf. ibid. članak 228.

³⁶¹ vidi Prilog 10. na 115. stranici, Prilog 11. na 116. i 117. stranici, Prilog 12. na 118. i 119. stranici, Prilog 13. na 120. i 121. stranici, Prilog 14. na stranici 122. do 127. Priručnika

³⁶² članak 230. ZZO/13

6. provedba mjera zaštite okoliša i praćenja stanja okoliša;
7. otklanjanje nezakonitosti i/ili nepravilnosti u postupanju;
8. izrada dokumenata i instrumenata zaštite okoliša;
9. donošenje dokumenata održivog razvoja i zaštite okoliša;
10. zabrana obavljanja stručnih poslova zaštite okoliša;
11. zabrana upotrebe znaka zaštite okoliša i brisanje iz sustava EMAS;
12. poduzimanje hitnih mjera³⁶³.

Ako se inspekcijским nadzorom utvrdi povreda Zakona o zaštiti okoliša ili propisa donesenih na temelju tog Zakona, Državni inspektorat je ovlašten poduzeti sljedeće mjere:

- podnošenje optužnog prijedloga prema Prekršajnom zakonu;
- podnošenje kaznene prijave nadležnom tijelu zbog počinjenja kaznenog djela;
- poduzimanje drugih mjera i izvršavanje radnji u skladu s ovlaštenjima propisanim Zakonom i posebnim propisima³⁶⁴.

Inspekcija zaštite okoliša po završetku svake godine izrađuje godišnje izvješće o radu, koje uključuje podatke o provedenim planovima i programima rada, poduzetim mjerama radi primjene propisa iz nadležnosti Ministarstva, te zajedničko izvješće o provedenim koordiniranim inspekcijским nadzorima i drugim aktivnostima u okviru međusobne suradnje s drugim inspekcijama u području okoliša. Izvješće DIRH-a objavljuje se na internetskoj stranici Ministarstva i Državnog inspektorata te se dostavlja Vladi na pregled³⁶⁵. Primjer Godišnjeg izvješća DIRH-a za 2023. dostupnog na mrežnoj stranici DIRH-a³⁶⁶ i Godišnje izvješće o provedbi programa DIRH-a 2021.-2024. za 2023.³⁶⁷.

³⁶³cf. ibid. članak 231. do 244.

³⁶⁴ cf. ibid. članak 258. i 258.a

³⁶⁵ cf. ibid. članak 256.

³⁶⁶Godišnje izvješće o radu DIRH-a za 2023., poveznica:

https://dirh.gov.hr/UserDocsImages/pristup_informacijama_izvjesca/Godi%C5%A1nje%20izvje%C5%A1%C4%87e%20o%20radu-Dr%C5%BEavnog-inspektorata-2023.pdf, posljednji put pristupljeno lipanj 2024.

³⁶⁷ Godišnje izvješće o provedbi programa DIRH-a 2021.-2024. za 2023., poveznica:

<https://dirh.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/GODISNJE-IZVJESCE-O-PROVEDBI-PROVEDBENOG-PROGRAMA-DIRH-2023--.pdf>, posljednji put pristupljeno lipanj 2024.

13.3. PITANJA ZA PONAVLJANJE

- 1) Koje su dvije vrste nadzora nad zaštitom okoliša propisane Glavom XIII. ZZO/'13?
- 2) Što obuhvaća upravni nadzor u sustavu zaštite okoliša i koja je njegova svrha?
- 3) Koje tijelo provodi inspekcijski nadzor u području zaštite okoliša i koje su aktivnosti uključene u taj nadzor?
- 4) Kako se planira godišnji plan i program rada inspekcije zaštite okoliša, te koji su ključni elementi koji se u tom procesu uzimaju u obzir?
- 5) Koje se vrste postrojenja nadziru godišnje, a koje se nadziru jednom u tri godine prema procjeni rizika?
- 6) Koje su ključne zadaće inspektora tijekom inspekcijskog nadzora postrojenja?
- 7) Koji su obavezni koraci koje inspektori moraju poduzeti nakon provedenog inspekcijskog nadzora?
- 8) Koje su mjere inspektori ovlaštenu poduzeti u slučaju kršenja propisa tijekom inspekcijskog nadzora?
- 9) Koje su ovlasti Državnog inspektorata u slučaju utvrđene povrede Zakona o zaštiti okoliša ili drugih relevantnih propisa?
- 10) Što uključuje godišnje izvješće Inspekcije zaštite okoliša i gdje se to izvješće objavljuje?

13.4. ZAKLJUČAK POGLAVLJA

Izrazit značaj u primjeni, odnosno poštivanju zakonodavnog okvira iz područja zaštite okoliša imaju upravni i inspekcijski nadzor. Upravni nadzor, koji provode tijela državne uprave, usmjeren je na osiguravanje zakonitosti rada nadležnih tijela i osoba s javnim ovlastima, a njegov cilj je osigurati da sve odluke i aktivnosti vezane uz zaštitu okoliša budu u skladu s važećim propisima. Inspekcijski nadzor, koji provode inspektori zaštite okoliša DIRH-a, ima za cilj nadzor nad operaterima koji obavljaju djelatnosti koje mogu utjecati na okoliš. Inspektori redovito provode kontrole usklađenosti rada postrojenja s važećim propisima, provjeravaju mjere zaštite okoliša, sigurnosne mjere, emisije iz postrojenja, te tehničke aspekte korištenih tehnologija. Navedeni postupak utemeljen je na procjeni rizika, čime se omogućava proaktivno sprječavanje onečišćenja, smanjenje štetnih utjecaja i provođenje sanacijskih mjera ondje gdje je to potrebno.

Opisane aktivnosti ključne su za očuvanje okoliša i zdravlja ljudi, a posebno je bitno da se nadzor provodi koordinirano s drugim inspekcijama kako bi se osigurao sveobuhvatan pristup. Izuzev preventivnih aktivnosti, inspektori su ovlašteni poduzimati i konkretne mjere u slučaju kršenja zakonskih odredbi, uključujući zabranu rada postrojenja, podnošenje optužnih prijedloga sukladno Prekršajnom zakonu³⁶⁸, kao i podnošenjem kaznenih prijava mjesno nadležnim općinskim, odnosno županijskim državnim odvjetništvima. Navedenim se želi osigurati usklađenosti s propisima te poduzeti sve mjere u cilju sankcioniranja prekršajnih, odnosno kaznenih djela, koja predstavljaju prijetnju okolišu. Godišnja izvješća o radu inspekcije, koja se objavljuju na mrežnim stranicama Ministarstva i Državnog inspektorata, omogućuju transparentnost u radu inspeksijskih tijela, kao i kontinuirano praćenje provedenih mjera i učinkovitosti nadzora. Navedena pružaju ključne podatke o broju inspeksijskih nadzora, prekršajima te provedenim mjerama sanacije, čime se dodatno osnažuje odgovornost inspeksijskih tijela i povjerenje javnosti u sustav zaštite okoliša. Tako utvrđen sustav kroz usporedni upravni i inspeksijski nadzor, omogućuje održavanje i očuvanje okoliša, sukladno nacionalnim i međunarodno preuzetim obvezama RH.

³⁶⁸ Prekršajni zakon („Narodne novine“, broj: 107/2007., 39/2013., 157/2013., 110/2015., 70/2017., 118/2018. i 114/2022.)

14. PREKRŠAJNA DJELA PO ZAKONU O ZAŠTITI OKOLIŠA

ZZO/'13 propisuje različita prekršajna djela koja se odnose na nepridržavanje odredbi vezanih uz zaštitu okoliša, a koja mogu počinuti pravne i fizičke osobe. Prekršajna djela uključuju niz radnji i propusta koji predstavljaju kršenje zakonskih obveza, odnosno predmetnog propisa na osnovu kojeg činjenja, odnosno propuštanja je propisano izricanje sankcija od nadležnog tijela ovisno o visini i vrsti prekršajnog djela³⁶⁹. Prekršaj se počinje utvrđivati kada inspeksijski nadzor otkrije povredu odredbi Zakona ili propisa donesenih na temelju njega. Državni inspektorat tada može podnijeti optužni prijedlog prema Prekršajnom zakonu ili kaznenu prijavu nadležnom tijelu, ovisno o težini i prirodi povrede³⁷⁰.

Neki od ključnih prekršaja vezanih uz povredu ZZO/'13 odnose se na obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša bez ispunjavanja zakonom propisanih uvjeta ili bez potrebne suglasnosti nadležnog tijela. Također, pravne osobe koje u istom postupku djeluju kao ovlaštenici i nositelji zahvata, ili ne dostave vjerodostojne podatke unutar propisanog roka u registar onečišćavanja okoliša, mogu biti kažnjene³⁷¹. Budući da je ZZO/'13 propisao obvezu izrade planova i programa u skladu s tehničkim standardima zaštite okoliša, njegovo propuštanje, odnosno neispunjenje smatrat će se počinjenjem prekršajnog djela. Ujedno neispunjavanje prethodno navedene obveze u rokovima za prilagodbu postrojenja, također predstavlja prekršajno djelo. Posebno su bitne one odredbe koje određuju obvezu pravovremene i potpune dostave podataka o emisijama, odnosno prijavljivanje nepredviđenih događaja koji mogu i/ili imaju negativan utjecaj na okoliš, tj. jednu od njegovih sastavnica³⁷².

Neispunjavanje obveze osiguravanja dostupnosti podataka o potrošnji goriva i emisijama CO₂ na prodajnim mjestima, kao i nepravilna uporaba oznaka i simbola u promotivnim materijalima, također se smatra prekršajem³⁷³. Teži prekršaji uključuju neishođenje potrebnih okolišnih dozvola, neprovođenje ili nepravovremenu primjena mjera radi sprječavanja onečišćenja

³⁶⁹ članak 258. ZZO/'13

³⁷⁰ cf. ibid. 258. vezano uz članak 258.a

³⁷¹ cf. ibid. članak 259.

³⁷² cf. ibid. članak 259. do 2660.

³⁷³ cf. ibid. članak 261.

tijekom rada postrojenja te neobavještanje nadležnih tijela o prisutnosti opasnih tvari. Uz to, nepridržavanje obveza mjerenja emisija, vođenja očevidnika, te sudjelovanja u praćenju prirodnih pojava koje su posljedica onečišćenja, također podliježe kaznenim mjerama³⁷⁴. Prekršaji se mogu odnositi i na neishođenje potrebnih suglasnosti za Politiku sprječavanja velikih nesreća ili izvješća o sigurnosti za postrojenja koja sadrže opasne tvari, kao i na neprovođenje nužnih mjera za otklanjanje štete u okolišu³⁷⁵.

Za svaki od navedenih prekršaja predviđene su novčane kazne koje se razlikuju ovisno o težini prekršaja i statusu počinitelja (pravna ili fizička osoba). Primjerice, za pravne osobe koje su počinile prekršaj po ZZO/'13 može biti izrečena kazna u novčanom iznosu od 50.000,00 kuna (6.636,14 eura) do 900.000,00 kuna (119.450,53 eura), dok se za odgovorne osobe u tim pravnim subjektima kazne kreću od 3.000,00 kuna (398,17 eura) do 15.000,00 kuna (1.990,84 eura). Fizičke osobe koje obavljaju djelatnosti kao obrtnici također mogu biti kažnjene, ovisno o prirodi prekršaja³⁷⁶. Primjer presude Visokog prekršajnog suda RH vezano uz pitanje gospodarenja otpadom vezanog uz zaštitu okoliša³⁷⁷.

14.1. PITANJA ZA PONAVLJANJE

- 1) Koja su ključna prekršajna djela koja se odnose na povrede Zakona o zaštiti okoliša (ZZO/'13) i tko može biti počinitelj tih djela?
- 2) Kakve su posljedice nepridržavanja obveza o dostavi vjerodostojnih podataka unutar roka u registar onečišćavanja okoliša prema ZZO/'13?
- 3) Koje su novčane kazne predviđene za pravne i fizičke osobe u slučaju prekršaja prema odredbama ZZO/'13?
- 4) Na koji način Državni inspektorat poduzima pravne radnje u slučaju otkrivanja povrede odredbi ZZO/'13 tijekom inspekcijskog nadzora?

³⁷⁴ cf. ibid. članak 262.

³⁷⁵ ibid.

³⁷⁶ članak 259 do 266. ZZO/'13

³⁷⁷ vidi Prilog 15. na stranici 128. do 131. Priručnika

- 5) Koje su obveze pravnih osoba vezane uz ishođenje okolišnih dozvola i prijavljivanje opasnih tvari kako bi izbjegle prekršaje prema ZZO/13?

14.2. ZAKLJUČAK POGLAVLJA

Pri određivanju primjene pozitivnih propisa mora se naglasiti kako jako bitnu ulogu imaju i prekršajne odredbe kojima se propisuju sankcije za određeno činjenje, nečinjenje odnosno propuste fizičke i pravne osobe kojima se ne poštuje zakonska norma. Prekršajna djela podrazumijevaju propuste kao što su neispunjavanje tehničkih standarda zaštite okoliša, nepravovremena dostava podataka o emisijama te obavljanje stručnih poslova bez potrebnih suglasnosti. Pri čemu je potrebno istaknuti kako je provedba inspekcijskog nadzora, kako u prevenciji oštećenja okoliša tako i u utvrđivanju da je prekršajno djelo počinjeno. Onda kada DIRJ utvrdi povredu odredbi pozitivnih propisa iz područja zaštite okoliša, ima mogućnost podnijeti optužni prijedlog radi počinjenja prekršajnog djela ili kaznenu prijavu mjesno nadležnom općinskom, odnosno županijskom državnom odvjetništvu, ovisno o težini povrede zakonodavnog okvira.

Za prekršajna djela propisane su kazne za pravne osobe u iznosu od 50.000,00 kuna (6.636,14 eura) do 900.000,00 kuna (119.450,53 eura), dok su kazne za odgovorne osobe unutar tih pravnih osoba određene u iznosu od 3.000,00 kuna (398,17 eura) do 15.000,00 kuna (1.990,84 eura). Navedene imaju za cilj odvraćanje od nepoštivanja zakonskih obveza i poticanje odgovornog ponašanja prema okolišu. Fizičke osobe koje obavljaju djelatnosti isto kao i druge fizičke i pravne osobe mogu biti kažnjene po pozitivnim propisima za prekršajno djelo, što pokazuje široki obuhvat zakonskih odredbi. Bitno je naglasiti kako prekršajna sankcija ovisi o težini prekršaja, a zakonodavni okvir predviđa stroge mjere u slučajevima neprovođenja potrebnih mjera za sprječavanje onečišćenja ili neispravnog vođenja podataka o emisijama. Pravilna primjena zakonskih mjera i sankcija ključna je za održavanje integriteta sustava zaštite okoliša te osigurava da se svi akteri, bilo da su pravni subjekti ili fizičke osobe, pridržavaju propisa koji štite okoliš. Sukladno svemu navedenom, zakonodavnim se okvirom osigurava odgovornost i dosljednost u postupanju prema okolišu, s naglaskom na preventivne mjere, pravovremenu prijavu podataka i primjenu okolišnih dozvola.

15. KAZNENA DJELA PROTIV OKOLIŠA

Kaznena djela protiv okoliša predstavljaju širok spektar nezakonitih aktivnosti koje ozbiljno ugrožavaju prirodni okoliš, a kao takve, sankcionirane su Kaznenim zakonom Republike Hrvatske. Prethodno navedena određena su člancima od 193. do 214. Kaznenog zakona³⁷⁸, odnose se na različite oblike onečišćenja i štetnih radnji koje negativno utječu na okoliš, zdravlje ljudi i ekosustave.

Kazneno djelo onečišćenja okoliša ispunjeno je (počinjeno) ispuštanjem opasnih tvari ili ionizirajućeg zračenja u zrak, tlo, vodu ili more, može prouzročiti trajno ili značajno narušavanje kakvoće tih prirodnih resursa, ugroziti život ili zdravlje ljudi. KZ predviđa kazne za počinitelje ovih djela, koje uključuju zatvorsku kaznu, posebno ako su djela počinjena s namjerom ili iz nehaja³⁷⁹. Za razliku od kojeg kazneno djelo ispuštanja onečišćujućih tvari s plovnih objekata podrazumijeva činidbu ispuštanja onečišćujućih tvari s pomorskog objekta u kopnene vode ili more, čime se pogoršava kakvoća zaštićenog dobra (vode/morske vode). Počinitelji kaznenog djela po članku 194. KZ-a podliježu strožim kaznama koje podrazumijevaju i kaznu zatvora do tri, odnosno jednu godinu ukoliko je djelo počinjeno iz nehaja. Navedenom kaznenopravnom politikom Zakonodavac je imao na umu prevenciju, odnosno osiguranje/zaštitu vodenih resursa i ekosustava u cjelini.

Nadalje, u cilju prevencije onečišćenja/zagađenja/oštećenja ozonskog sloja Zakonodavac je propisao da će svatko tko u proizvodnji ili logistikom omogućiti prometovanje ili korištenje tvari koje po svom sastavu ili svojstvima mogu oštetiti navedeni sloj biti kažnjen kao po članku 194. KZ-a³⁸⁰. Pri promišljanju kaznenopravne politike Zakonodavac se glede predmetnog kaznenog djela vodio mišlju dalekosežnosti posljedice na cijeli ekosustav koja može biti prouzročena opisanim djelom.

³⁷⁸ Kazneni zakon („Narodne novine“, broj: 25/2011., 144/2012., 56/2015., 61/2015., 101/2017., 118/2018., 126/2019., 84/2021., 114/2022., 114/2023., 36/2024., dalje: KZ)

³⁷⁹ članak 193. KZ-a

³⁸⁰ cf. ibid. 195.

Ugrožavanje okoliša otpadom, kako je propisano člankom 196. KZ-a, obuhvaća nezakonite aktivnosti poput odlaganja, skladištenja ili prometa opasnim otpadom, koje predstavljaju ozbiljnu prijetnju za okoliš i zdravlje ljudi. Zakon strogo sankcionira ove radnje, predviđajući kazne zatvora do pet godina za najteže oblike prekršaja, čime se naglašava važnost odgovornog postupanja s otpadom i zaštite javnog zdravlja.

Slično tome, članak 197. KZ-a bavi se rukovanjem opasnim postrojenjima i tvarima, gdje nepoštivanje sigurnosnih mjera može imati ozbiljne posljedice po okoliš i zdravlje ljudi. Ova odredba propisuje stroge kazne kako bi se osiguralo pridržavanje propisanih standarda sigurnosti i smanjenje rizika od ekoloških katastrofa. Po pitanju zaštite od nestručnog rukovanja ili neovlaštenog rukovanja radioaktivnim tvarima, Zakonodavac je propisao kazneno djelo po članku 198. kojim se navedeno smatra kaznenim djelom počinjenim nezakonitim rukovanjem ili odlaganjem opasnih materijala čime se ugrožava ne samo okoliš već i cjelokupni živi svijet. Nadalje, članci 199. i 200. KZ-a posvećeni su zaštiti prirode, posebno zabranjujući uništavanje zaštićenih dijelova prirode i staništa, kao i nezakonito unošenje divljih svojti ili genetski modificiranih organizama (GMO) u ekosustav. Ovi su zakonski propisi ključni za očuvanje biološke raznolikosti i prevenciju ekološke štete koja bi mogla imati dugoročne negativne posljedice.

U cilju očuvanja biljnih i životinjskih vrsta, Zakonodavac je odredio kaznena djela kao što su protuzakoniti lov i ribolov, mučenje ili ubijanje životinja te pustošenje šuma³⁸¹. Predmetna kaznena djela, iako ponekad podcijenjena, imaju značajan utjecaj na bioraznolikost i ekološku ravnotežu, stoga su strogo definirana i sankcionirana kako bi se spriječile trajne štete. Konačno, člankom 214. KZ-a predviđeno je teže kažnjavanje za najteža kaznena djela protiv okoliša, posebno u slučajevima gdje su posljedice po ljudsko zdravlje i okoliš izuzetno teške. Istim se osigurava sveobuhvatan pravni okvir za zaštitu okoliša, s ciljem odvraćanja od nezakonitih radnji koje mogu ozbiljno ugroziti prirodne resurse i zdravlje ljudi. Propisane kazne nisu usmjerene samo na posebnu prevenciju prema potencijalnim počiniteljima, već i na opću prevenciju, tako da se kažnjavanjem pojedinca šalje jasna poruka svima da moraju postupati odgovorno prema okolišu. Ova kaznenopravna politika temelji se na interdisciplinarnom pristupu koji promiče održivost i

³⁸¹ članak 203. do 208. KZ-a

očuvanje prirodnih resursa za buduće generacije. Primjer presude Županijskog suda u Zagrebu kojim se potvrđuje osuđujuća presuda za kazneno djelo protiv okoliša³⁸².

15.1. PITANJA ZA PONAVLJANJE

- 1) Koje su nezakonite aktivnosti definirane kao kaznena djela protiv okoliša prema Kaznenom zakonu Republike Hrvatske i kako su sankcionirane?
- 2) Na koji se način kvalificira kazneno djelo ispuštanja opasnih tvari u prirodne resurse poput zraka, tla, vode ili mora, te koje su moguće kazne za počinitelje?
- 3) Kako Kazneni zakon Republike Hrvatske sankcionira radnje koje ugrožavaju okoliš otpadom, te koje su predviđene kazne za teže prekršaje u vezi s nezakonitim odlaganjem opasnog otpada?
- 4) Kakve su kaznene mjere propisane za neovlašteno rukovanje opasnim i radioaktivnim tvarima te koje su posljedice takvih radnji na okoliš i zdravlje ljudi?
- 5) Kako su članci 199. i 200. Kaznenog zakona Republike Hrvatske usmjereni na očuvanje bioraznolikosti, te koje radnje poput nezakonitog lova, ribolova i pustošenja šuma predstavljaju kaznena djela?

15.2. ZAKLJUČAK POGLAVLJA

Kaznenopravni sustav RH ima ključnu ulogu u zaštiti okoliša, a KZ obuhvaća niz odredbi usmjerenih na sankcioniranje djelatnosti koje ugrožavaju okoliš, zdravlje ljudi i cjelokupni ekosustav. Kaznena djela (dalje: Kd) protiv okoliša, definirana u člancima 193. do 214. KZ-a, koji uključuju različite radnje koje mogu prouzročiti značajne ekološke štete, kao i ozbiljne posljedice za zdravlje ljudi. Zakonodavac je predvidio stroge kazne, uključujući zatvorske kazne, za počinitelje Kd-ova, s posebnim naglaskom na sprječavanje teških posljedica i ponavljanja istih. Jedno od Kd je onečišćenje okoliša koje se počini ispuštanjem opasnih tvari ili ionizirajućeg zračenja u zrak, vodu, tlo ili more, čime se može trajno ili značajno narušiti kakvoća tih resursa ili ugroziti život i zdravlje ljudi. Kazne za takva djela ovise o tome je li kazneno djelo počinjeno

³⁸² vidi Prilog 16. na stranici 132. do 134. Priručnika

namjerno ili iz nehaja. Posebno su stroge sankcije propisane za onečišćenje mora, primjerice ispuštanjem onečišćujućih tvari s plovnih objekata, koje dovodi do pogoršanja kvalitete voda. Zakonodavac je jasno definirao odgovornost za ove radnje kako bi osigurao očuvanje ključnih prirodnih resursa, poput vode, što je osobito važno za ekološku ravnotežu i zaštitu okoliša u cjelini. Usporedo s tim, Zakonodavac je usmjerio svoju pažnju na sprječavanje onečišćenja ozonskog sloja, koji ima ključnu ulogu u zaštiti Zemlje od štetnog UV zračenja. Kaznena djela vezana uz oštećenje ozonskog sloja odnose se na nezakonitu proizvodnju, promet ili korištenje tvari koje mogu prouzročiti štetu tom sloju, čime se ozbiljno ugrožava ekosustav na globalnoj razini. Stroge kazne koje prate takve radnje naglašavaju potrebu za odgovornim ponašanjem prema okolišu. Osim Kd-ova vezanih uz onečišćenje okoliša, KZ propisuje i postupanje s opasnim otpadom. Nezakonito odlaganje, skladištenje ili promet opasnim otpadom, kao i nepoštivanje sigurnosnih mjera pri rukovanju opasnim tvarima, predstavljaju Kd-ove koji podliježu kaznenoj odgovornosti. Opisano postupanje ozbiljno ugrožava javno zdravlje i okoliš, zbog čega KZ predviđa stroge zatvorske kazne, osobito u slučajevima gdje su posljedice značajne. KZ-om je propisana odgovornost za nezakonito rukovanje opasnim postrojenjima i tvarima, kao i za nepoštivanje sigurnosnih standarda u rukovanju radioaktivnim tvarima. Počinitelji navedenih Kd-ova suočavaju se s visokim kaznama jer takve radnje mogu prouzročiti ozbiljne i dugoročne ekološke katastrofe, a posljedice mogu zahvatiti i ljudsku populaciju.

Kaznenopravni okvir za zaštitu okoliša u RH temelji se na kombinaciji preventivnih i represivnih mjera, usmjerenih na odvraćanje od nezakonitih aktivnosti koje ugrožavaju okoliš i zdravlje ljudi. Navedeni pruža sveobuhvatan alat za sankcioniranje počinitelja koji djeluju protivno propisima, s naglaskom na odgovorno postupanje prema prirodnim resursima. Kaznenopravna odgovornost ne odnosi se samo na specifične počinitelje, već ima širi društveni učinak kroz opću prevenciju, usmjerenu na promicanje održivosti i očuvanje prirodnih resursa za buduće generacije.

16. GRAĐANSKOPRAVNA ZAŠTITA OKOLIŠA

Građanskopravna zaštita okoliša ima ključnu ulogu u zaštiti okolišnih prava u RH, pri čemu susjedska prava, odgovornost za štetu te pravni mehanizmi zaštite vlasništva zauzimaju središnje mjesto. Ovi mehanizmi postaju osobito važni u slučajevima kada dolazi do sukoba interesa između susjeda, osobito kada radnje jednog vlasnika nekretnine uzrokuju štetu ili značajno ometaju drugog vlasnika. Navedeni se najčešće manifestiraju kroz imisije, gdje jedna nekretnina negativno utječe na drugu, stvarajući štetu koja može uključivati onečišćenje zraka, vode, buke ili vibracija³⁸³.

16.1. SUSJEDSKA PRAVA I POVREDA VLASNIŠTVA

ZV-om su susjedska prava određena kao prava koja ograničavaju vlasnika jedne nekretnine u korist vlasnika susjedne nekretnine. Navedena uključuju obvezu vlasnika da trpi određene aktivnosti susjeda, poput emisije buke, mirisa ili ispuštanja tvari. Predmetno podrazumijeva da vlasnici moraju koristiti svoja prava na način koji ne uzrokuje štetu drugima, posebno susjedima³⁸⁴. Građanskopravna zaštita okoliša kroz institute susjedskih prava omogućuje vlasnicima nekretnina da podnesu tužbe u svrhu zaštite od imisija koje prelaze zakonom dopuštenu mjeru. Zaštita se provodi putem negatorne tužbe, kojom vlasnik oštećene nekretnine može zahtijevati od suda da naloži uklanjanje izvora štetnih imisija³⁸⁵. ZV omogućuje takvu zaštitu, osobito u slučajevima gdje imisije značajno narušavaju susjedovu nekretninu³⁸⁶. ZOO-om je propisana imovinska šteta za

³⁸³ članak 100. do 113. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima („Narodne novine“, broj: 91/1996., 68/1998., 137/1999., 22/2000., 73/2000., 114/2001., 79/2006., 141/2006., 146/2008., 38/2009., 153/2009., 90/2010., 143/2012. i 152/2014., dalje: ZV) vezano uz članak 214. do 246. i članak 1045. do 1110. Zakona o obveznim odnosima („Narodne novine“, broj: 35/2005., 41/2008., 125/2011., 78/2015., 29/2018., 126/2021., 114/2022., 156/2022., 145/2023. i 155/2023, dalje: ZOO).

³⁸⁴ članak 100. ZV-a

³⁸⁵ Rožac, D. (2022), Negatorna tužba kao oblik sudske zaštite od nedopuštenih imisija s posebnim osvrtom na zaštitu okoliša i životne sredine, Zbornik radova sa VII. Međunarodne znanstveno-stručne konferencije SKEI 2022, Veleučilišne „Lavoslav Ružička“ u Vukovaru: Vukovar, ISBN: 978-953-7734-41-1, str. 277-285., poveznica: <https://www.vevu.hr/wp-content/uploads/2022/05/Zbornik-radova-SKEI-2022.pdf>, pristupljeno lipanj 2024.

³⁸⁶ članak 110. ZV-a vezano uz Rožac, D. (2022), Negatorna tužba kao oblik sudske zaštite od nedopuštenih imisija s posebnim osvrtom na zaštitu okoliša i životne sredine, Zbornik radova sa VII. Međunarodne znanstveno-stručne konferencije SKEI 2022, Veleučilišne „Lavoslav Ružička“ u Vukovaru: Vukovar, ISBN: 978-953-7734-41-1, str. 277-285., poveznica: <https://www.vevu.hr/wp-content/uploads/2022/05/Zbornik-radova-SKEI-2022.pdf>, pristupljeno lipanj 2024.

izvanugovornu odgovornost za štetu koja podrazumijeva među ostalim i štetu prouzročenu povredom susjedskih prava, odnosno štetnim imisijama kao izvorom štete za koji se može tražiti naknada, štiteći time interese susjeda i omogućujući smanjenje štetnih utjecaja na okoliš³⁸⁷.

16.2. ODGOVORNOST ZA ŠTETU PROUZROČENU POVREDOM PRAVA VLASNIŠTVA

Odgovornost za štetu prouzročenu povredom vlasničkih prava kroz imisije propisana je ZV-om vezanim uz ZOO. Vlasnici nekretnina koji ne poduzmu odgovarajuće mjere kako bi spriječili štetne imisije mogu biti odgovorni za nadoknadu štete³⁸⁸. Prekomjerne imisije, poput ispuštanja štetnih tvari ili buke koja prelazi dopuštene granice, daju pravo oštećenom vlasniku da traži naknadu štete. Posebno su važni slučajevi kada pravne osobe, poput industrijskih postrojenja, uzrokuju prekomjerne imisije koje mogu dovesti do značajnog onečišćenja okoliša. Unatoč tome što takve aktivnosti mogu biti odobrene od nadležnih tijela, vlasnici susjednih nekretnina i dalje imaju pravo na naknadu prekomjerne štete³⁸⁹. Ekološka tužba također predstavlja korisno pravno sredstvo u takvim situacijama, omogućujući vlasnicima da zatraže uklanjanje izvora opasnosti i zaštitu okoliša. Ovi mehanizmi pravne zaštite jasno odražavaju potrebu za održivom regulacijom odnosa između vlasnika nekretnina kako bi se osigurala zaštita okoliša i prava susjeda³⁹⁰. Primjer presude i rješenja Županijskog suda u Rijeci radi prestanka uznemiravanja imisijama³⁹¹.

³⁸⁷ članak 1046. do 1048. vezano uz Odsjek 2. ZOO-a i Glavu 5. ZV-a

³⁸⁸ odsjek 2. ZOO-a vezan uz Glavu 5. ZV-a i uz Rožac, D. (2022), Negatorna tužba kao oblik sudske zaštite od nedopuštenih imisija s posebnim osvrtom na zaštitu okoliša i životne sredine, Zbornik radova sa VII. Međunarodne znanstveno-stručne konferencije SKEI 2022, Veleučilišne „Lavoslav Ružička“ u Vukovaru: Vukovar, ISBN: 978-953-7734-41-1, str. 277-285., poveznica: <https://www.vevu.hr/wp-content/uploads/2022/05/Zbornik-radova-SKEI-2022.pdf>, pristupljeno lipanj 2024.

³⁸⁹ članak 110. ZV-a vezano uz članak 177. do 179. ZZO/13 i odjeljak 1. do odjeljka 4. ZOO-a

³⁹⁰ Šago, D. (2013), Ekološka tužba kao instrument građanskopravne zaštite okoliša, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 50 (4), str. 895-915., poveznica: <https://hrcak.srce.hr/111470>, pristupljeno lipanj 2024.

³⁹¹ vidi Prilog 17. na stranici 135. do 139. Priručnika

16.3. PITANJA ZA PONAVLJANJE

- 1) Koja su prava i obveze vlasnika nekretnina prema Zakonu o vlasništvu u vezi sa susjedskim pravima, posebno u kontekstu imisija poput buke, mirisa ili ispuštanja tvari?
- 2) Kako se kroz građanskopravnu zaštitu okoliša provodi zaštita od imisija koje prelaze zakonom dopuštenu mjeru, te koji je pravni mehanizam dostupan oštećenim vlasnicima nekretnina?
- 3) Koje su posljedice za vlasnike nekretnina koji ne poduzmu odgovarajuće mjere za sprječavanje štetnih imisija prema Zakonu o vlasništvu i Zakonu o obveznim odnosima?
- 4) Kako pravne osobe, poput industrijskih postrojenja, mogu biti odgovorne za prekomjerne imisije, te koja su prava susjednih vlasnika nekretnina u takvim slučajevima?
- 5) Na koji način ekološka tužba može pomoći vlasnicima nekretnina u uklanjanju izvora opasnosti i zaštiti okoliša, te kako se primjenjuje u praksi?

16.4. ZAKLJUČAK POGLAVLJA

Građanskopravna zaštita okoliša kroz susjedska prava pruža važne pravne mehanizme za zaštitu vlasnika nekretnina od štetnih utjecaja koji dolaze od susjeda. Prekomjerne imisije mogu uzrokovati ozbiljne ekološke štete, a pravni instituti poput negatorne tužbe i ekološke tužbe osiguravaju da vlasnici imaju pravo zahtijevati uklanjanje izvora štete i naknadu za pretrpljene štete. Navedeni pravni mehanizmi temelje se na odredbama ZV-u te ZOO-u vezanim uz ZZO/13, čime se jamči cjelovita zaštita okoliša i interesa vlasnika nekretnina.

17. ZAKLJUČAK

Priručnik predstavlja sveobuhvatan prikaz razvoja pravnog okvira zaštite okoliša u RH, s posebnim osvrtom na temeljne odredbe, načela i ciljeve zaštite okoliša te primjenu međunarodnih i europskih pravnih normi. Temeljni akt za donošenje Zakona o zaštiti okoliša je Ustav Republike Hrvatske, koji u članku 3. propisuje očuvanje prirode i čovjekova okoliša kao jednu od najviših vrednota ustavnog poretka. Navedenim se naglašava važnost pravnog okvira u području zaštite okoliša, koji se razvijao kroz vremensko razdoblje od trideset dvije godine i nekoliko ključnih faza. Prvi važan korak bilo je donošenje Deklaracije o zaštiti okoliša 1992. godine, koja je deklaratorni akt usvojen s ciljem usmjeravanja nacionalne politike prema očuvanju okoliša. Iako deklaratornog karaktera, Deklaracija je označila opredjeljenje države za uspostavu ravnoteže između ekoloških i gospodarskih interesa, što je kasnije bilo polazišna osnova za donošenje prvog Zakona o zaštiti okoliša 1994. godine. ZZO/'94 bio je prvi korak ka uspostavi modernog pravnog sustava zaštite okoliša u RH, koji je obuhvatio ključna područja poput gospodarenja otpadom, zaštite prirodnih resursa i uvođenje mehanizama nadzora. Temeljna načela zaštite okoliša definirana su ZZO/'13-om, koja uključuju načelo održivog razvoja, predostrožnosti, očuvanja prirodnih dobara, zamjene štetnih aktivnosti, otklanjanja štete na izvoru, cjelovitog pristupa i suradnje. Načelo održivog razvoja postavlja ravnotežu između gospodarskih, ekoloških i sociokulturnih interesa, omogućavajući očuvanje resursa za buduće generacije, dok načelo predostrožnosti osigurava prevenciju i minimiziranje rizika od štetnih posljedica na okoliš. Načelo onečišćivač plaća osigurava da troškove sanacije onečišćenja snosi onaj tko ga je uzrokovao, čime se osnažuje pravni okvir odgovornosti i potiče odgovorno ponašanje. Jedna od mnogih karakteristika tuzemnog pravnog okvira je sustav zaštite okoliša utemeljen na integraciji europske pravne stečevine (*acquis communautaire*), koja je bila nužna pri zatvaranju pregovornog područja pri ulasku RH u EU. Implementacijom direktiva i uredbi EU-a, poput Direktive o procjeni utjecaja određenih projekata na okoliš, Direktive o sudjelovanju javnosti u donošenju odluka te Uredbi o ekološkom znaku i sustavu upravljanja okolišem (EMAS), tuzemni pravni okvir postao usklađen s najvišim europskim standardima. Direktive definiraju ciljeve koje sve države članice EU moraju postići, dok uredbe imaju izravnu primjenu u državama članicama EU. Predmetnim je osigurana dosljedna i učinkovita provedba politike zaštite okoliša, što doprinosi postizanju održivog razvoja. U Priručniku se obrađuju pojedine sastavnice okoliša: zrak, vodu, tlo, šume, more, bioraznolikost

i krajobraz. Svaka od sastavnica okoliša (zaštićenog dobra) zahtijeva specifične mjere zaštite, od očuvanja kvalitete zraka i voda do sprječavanja degradacije tla i šuma. Zakon o zaštiti zraka i Zakon o vodama pružaju posebne odredbe za zaštitu ovih sastavnica, dok zakoni poput Zakona o šumama i Zakona o poljoprivrednom zemljištu osiguravaju očuvanje prirodnih resursa kroz praćenje stanja i provođenje specifičnih mjera sanacije i obnove. Za istaknuti je važnost zaštite od raznih opterećenja okoliša, uključujući buku, svjetlosno onečišćenje, kemikalije, genetski modificirane organizme (GMO) te ionizirajuće zračenje. Primjena mjera u cilju zaštite pojedine sastavnice ključna je za smanjenje rizika za zdravlje ljudi i očuvanje ekosustava te je regulirana posebnim zakonima, poput Zakona o zaštiti od buke, Zakona o GMO-ima i Zakona o radiološkoj i nuklearnoj sigurnosti. Pozitivnopravni okvir uz sve navedeno uključuje i mjere za sprječavanje i kontrolu onečišćenja te zbrinjavanje otpada kroz sustav gospodarenja otpadom, koji je ključan za smanjenje negativnog utjecaja na okoliš.

Sudjelovanje javnosti u pitanjima okoliša osigurano je kroz pravo na pristup informacijama, mogućnost sudjelovanja u procesu donošenja odluka te pravo na pravosudnu zaštitu. Opisanim se jača demokratski proces i transparentnost u upravljanju okolišem, omogućujući građanima da aktivno sudjeluju u zaštiti prirodnih resursa i donošenju ključnih odluka koje utječu na okoliš.

Sukladno svemu navedenom potrebno je ukazati kako je pravni okvir za zaštitu okoliša u RH razvijen i usklađen s međunarodnopravnim i europskopравnim zakonodavnim okvirom što podrazumijeva usklađenost sa supranacionalnim standardima. Međutim, zbog rastućih izazova, poput klimatskih promjena i degradacije resursa, nužna je stalna prilagodba zakonskih rješenja i integracija najboljih praksi iz EU-a (Suda EU, Europskog suda za ljudska prava) i svijeta. Za očekivati je daljnje ulaganje resursa (ljudskih potencijala, znanja, iskustva i financijskih sredstava) u jačanje institucionalnih kapaciteta i osiguravanje provedbe zakona, kako bi se postigli ciljevi održivog razvoja i osigurao dugoročni prosperitet za sadašnje i buduće generacije.

18. PRILOZI

Prilog 1. Nacionalni plan djelovanja na okoliš, Dodatak II: Popis propisa i međunarodnih ugovora vezanih uz zaštitu okoliša, Opći (lex generalis tuzemni propisi)

Nacionalni plan djelovanja na okoliš

Dodatak II: POPIS PROPISA I MEĐUNARODNIH UGOVORA VEZANIH UZ ZAŠTITU OKOLIŠA

PROPISI MINISTARSTVA ZAŠTITE OKOLIŠA I PROSTORNOG UREĐENJA

OPĆI

Zakon o zaštiti okoliša (Narodne novine 82/94, 128/99)

Plan intervencija kod iznenadnog onečišćenja mora u Republici Hrvatskoj (Narodne novine 8/97)

Plan intervencija u zaštiti okoliša (Narodne novine 82/99, 86/99, 12/01, 14/01)

Uredba o standardima kakvoće mora na morskim plažama (Narodne novine 33/96)

- Uredba o standardima kakvoće tekućih naftnih goriva (Narodne novine 76/97, 66/99)
- Uredba o uvjetima za izdavanje suglasnosti za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša (Narodne novine 7/97)
- Uredba o informacijskom sustavu zaštite okoliša (Narodne novine 74/99, 79/99)
- Pravilnik o katastru emisije u okoliš (Narodne novine 36/96)
- Pravilnik o priznanjima i nagradama za dostignuća na području zaštite okoliša (Narodne novine 1/99)
- Pravilnik o iskaznici inspektora zaštite okoliša (Narodne novine 97/98)
- Naputak o obrascu, sadržaju i način uvođenja očevidnika o obavljenim inspekcijskim pregledima inspektora zaštite okoliša (Narodne novine 79/95)
- Popis pravnih osoba kojima je izdana suglasnost za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša (Narodne novine 15/98, 3/99, 4/00)
- Pravilnik o procjeni utjecaja na okoliš (Narodne novine 59/00)

Dio NN: Službeni

Vrsta dokumenta: Ostalo

Izdanje: NN 46/2002

Broj dokumenta u izdanju: 925

Donositelj: Vlada Republike Hrvatske

Datum tiskanog izdanja: 29.4.2002.

ELI: /eli/sluzbeni/2002/46/925

ISPIŠI

[Prikaz na čitavom ekranu](#)

Izvor: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2002_04_46_925.html (30.6.2024.)

Prilog 2. Suglasnost za obavljanje stručnih poslova

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO ZAŠTITE OKOLIŠA
I ENERGETIKE
10000 Zagreb, Rađnička cesta 80
tel: +385 1 3717 111, faks: +385 1 3717 149
Uprava za procjenu utjecaja na okoliš i
održivo gospodarenje otpadom
Sektor za procjenu utjecaja na okoliš
KLASA: UP/I 351-02/17-08/38
URBROJ: 517-06-2-1-1-17-2
Zagreb, 14. veljače 2018.

Z. I. METIS d.o.o.
Uprava
ZAPRIMLJENO
dana 18-02-2018
sat i minuta _____
paraf _____

Ministarstvo zaštite okoliša i energetike na temelju odredbe članka 42. Zakona o zaštiti okoliša („Narodne novine“, broj 80/13, 153/13 i 78/15), povodom zahtjeva pravne osobe METIS d.o.o., Kukuljanovo 414, Kukuljanovo, za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša, donosi

SUGLASNOST

- I. Pravnoj osobi METIS d.o.o., Kukuljanovo 414, Kukuljanovo, izdaje se suglasnost za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša:
 1. Izrada studija o značajnom utjecaju strategije, plana ili programa na okoliš (u daljnjem tekstu: strateška studija) uključujući i dokumentaciju potrebnu za ocjenu o potrebi strateške procjene te dokumentaciju za određivanje sadržaja strateške studije,
 2. Izrada studija o utjecaju zahvata na okoliš, uključujući i dokumentaciju za provedbu postupka ocjene o potrebi procjene utjecaja zahvata na okoliš te dokumentacije za određivanje sadržaja studije o utjecaju na okoliš,
 3. Izrada dokumentacije vezano za postupak izdavanja okolišne dozvole uključujući izradu Temeljnog izvješća,
 4. Izrada programa zaštite okoliša,
 5. Izrada izvješća o stanju okoliša,
 6. Izrada izvješća o sigurnosti,
 7. Izrada elaborata o zaštiti okoliša koji se odnose na zahvate za koje nije propisana obveza procjene utjecaja na okoliš,
 8. Izrada sanacijskih elaborata, programa i sanacijskih izvješća,
 9. Izrada i /ili verifikacija posebnih elaborata, proračuna i projekcija za potrebe sastavnica okoliša,
 10. Izrada izvješća o proračunu (inventaru) emisija stakleničkih plinova i drugih emisija onečišćujućih tvari u okoliš,

Stranica 1 od 2

11. Procjena šteta nastalih u okolišu uključujući i prijeteće opasnosti,
12. Obavljanje stručnih poslova za potrebe Registra onečišćavanja okoliša,
13. Obavljanje stručnih poslova za potrebe sustava upravljanja okolišem i neovisnog ocjenjivanja,
14. Izrada elaborata o usklađenosti proizvoda s mjerilima u postupku ishođenja znaka zaštite okoliša „Prijatelj okoliša“ i znaka EU Ecolabel,
15. Izrada elaborata o utvrđivanju mjerila za određenu skupinu proizvoda za dodjelu znaka zaštite okoliša Prijatelj okoliša.

- II. Suglasnost iz točke I. ove izreke izdaje se na razdoblje od tri godine.
- III. Ovo rješenje upisuje se u očevidnik izdanih suglasnosti za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša koji vodi Ministarstvo zaštite okoliša i energetike.
- IV. Uz ovo rješenje prileži popis zaposlenika ovlaštenika: voditelja stručnih poslova u zaštiti okoliša i stručnjaka.

O b r a z l o ž e n j e

Pravna osoba, METIS d.d., Kukuljanovo 414, Kukuljanovo, je podnijela 29. studenoga 2017. godine zahtjev za izdavanje suglasnosti za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša sukladno članku 41. Zakona o zaštiti okoliša („Narodne novine“, broj 80/13, 153/13 i 78/15).

Uz zahtjev METIS d.d., je sukladno članku 20. Pravilnika o uvjetima za izdavanje suglasnosti pravnim osobama za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša („Narodne novine“, broj 57/10, u daljnjem tekstu: Pravilnik), dostavio sljedeće dokaze: Izvadak iz sudskog registra; preslike diploma i potvrde Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje za zaposlene stručnjake: Domagoja Kriškovića dipl.ing.preh.tehn., Daniele Krajina, dipl.ing.biol.-ekol. Ivane Dubovečak, dipl.ing.biol.-ekol. i Morane Belamarić Šaravanja, dipl.ing.biol., univ.spec.oecoinf., opis radnog iskustva zaposlenika; popis radova u čijoj su izradi sudjelovali uz preslike naslovnih stranica iz kojih je razvidno svojstvo u kojem su sudjelovali; ovjerenu izjavu o raspolaganju radnim prostorom i odgovarajućom opremom te kopiju ugovora o zakupu poslovnog prostora.

U postupku je obavljen uvid u zahtjev i priloženu dokumentaciju te je utvrđeno da stručnjak Morana Belamarić Šaravanja dipl.ing.biol., ispunjava propisane uvjete za voditelja stručnih poslova za sve vrste poslova osim izrade izvješća o sigurnosti, kao i da Domagoj Krišković dipl.ing.preh.tehn. zadovoljava za poslove izrade sanacijskih elaborata, programa i sanacijskih izvješća, izradu dokumentacije vezane za postupak izdavanja okolišne dozvole uključujući izradu Temeljnog izvješća, izradu izvješća o proračunu (inventaru emisija stakleničkih plinova i drugih emisija onečišćujućih tvari u okoliš, obavljanje stručnih poslova za potrebe Registra onečišćavanja okoliša te izrade elaborata u postupcima ishođenja znaka Prijatelj okoliš i EU Ecolabel kao voditelj prema članku 7. Pravilnika – najmanje pet godina radnog iskustva za navedene grupe poslova iz točke I izreke ovog rješenja, ispunjava uvjete. Zahtjev za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša iz točke I. izreke ovog rješenja je osnovan za navedene poslove.

Prilog 3. Rješenje Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO GOSPODARSTVA I
ODRŽIVOG RAZVOJA

KLASA: UP/I-351-03/19-08/26
URBROJ: 517-03-1-2-20-25
Zagreb, 12. kolovoza 2020.

Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja na temelju odredbe članka 89. stavaka 1. i 2. Zakona o zaštiti okoliša („Narodne novine“, broj 80/13, 153/13, 78/15, 12/18 i 118/18) i odredbe članka 21. stavka 1. Uredbe o procjeni utjecaja zahvata na okoliš („Narodne novine“, broj 61/14 i 3/17), povodom zahtjeva nositelja zahvata Grad Rab, Trg Municipium Arba 2, Rab, za procjenu utjecaja na okoliš uređenja plaža Dumići na otoku Rabu, donosi

R J E Š E N J E

- I. Namjeravani zahvat – uređenja plaže Dumići na otoku Rabu, nositelja zahvata Grad Rab, Trg Municipium Arba 2, Rab, temeljem studije o utjecaju na okoliš koju je izradio u lipnju 2019. godine, a dopunio u studenom 2019. godine te u ožujku 2020. godine ovlaštenik Rijekaprojekt d.o.o. iz Rijeke – prihvatljiv je za okoliš, uz primjenu zakonom propisanih i ovim Rješenjem utvrđenih mjera zaštite okoliša (A).**

A. MJERE ZAŠTITE OKOLIŠA

A.1. MJERE ZAŠTITE OKOLIŠA TIJEKOM PRIPREME I GRAĐENJA

Opće mjere

- A.1.1. U okviru izrade Glavnog projekta izraditi elaborat u kojem će biti prikazan način na koji su u Glavni projekt ugrađene mjere zaštite okoliša iz ovog Rješenja. Elaborat mora izraditi pravna osoba koja ima suglasnost za obavljanje odgovarajućih stručnih poslova zaštite okoliša, u suradnji s projektantom.
- A.1.2. Izraditi privremena prometna rješenja za komunikaciju vozila i pješaka postojećom obalnom prometnicom koja mora biti u funkciji tijekom izgradnje.
- A.1.3. Zbog izvođenja građevinskih radova u morskom dijelu dio akvatorija označiti signalnim bovama i ostalom propisanim pomorskom signalizacijom.
- A.1.4. Prije početka radova u svrhu smanjenja utjecaja na morski promet prijaviti radove lučkoj kapetaniji kako bi se regulirali pristupni morski putevi i kretanja plovila.
- A.1.5. Nije dozvoljeno izvođenje radova sukladno odluci jedinice lokalne samouprave kojom se regulira zabrana izvođenja radova tijekom turističke sezone.
- A.1.6. Nije dozvoljeno deponiranje građevinskog materijala izvan granica gradilišta.
- A.1.7. Sve površine gradilišta i ostale zone privremenog utjecaja uslijed građenja, sanirati nakon završetka radova.

Stranica 1 od 13

Izvor: https://mzozt.gov.hr/UserDocsImages/UPRAVA-ZA-PROCJENU-UTJECAJA-NA-OKOLIS-ODRZIVO-GOSPODARENJE-OTPADOM/Puo/26_08_2020_Rjesenje_Dumici_Rab.pdf (30.6.2024.)

Prilog 4. Nacrt Rješenje Ministarstva zaštite okoliša i zelene tranzicije

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO ZAŠTITE OKOLIŠA
I ZELENE TRANZICIJE

KLASA: UP/I-351-03/23-08/19

URBROJ: 517-05-1-2-24-33

Zagreb, 4. srpnja 2024.

Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije, OIB: 59951999361, na temelju odredbe članka 89. stavka 1. Zakona o zaštiti okoliša („Narodne novine“, broj 80/13, 153/13, 78/15, 12/18 i 118/18) i članka 21. stavka 2. Uredbe o procjeni utjecaja zahvata na okoliš („Narodne novine“, broj 61/14 i 3/17), povodom zahtjeva nositelja zahvata Knauf Insulation d.o.o., Varaždinska 140, Novi Marof, OIB: 36020246002, za procjenu utjecaja na okoliš nove proizvodne linije u postojećem postrojenju za proizvodnju kamene vune Knauf Insulation d.o.o. u Novom Marofu, Varaždinska županija, donosi

NACRT RJEŠENJA

- I. Namjeravani zahvat – nova proizvodna linije u postojećem postrojenju za proizvodnju kamene vune Knauf Insulation d.o.o. u Novom Marofu, Varaždinska županija, nositelja zahvata Knauf Insulation d.o.o., Varaždinska 140, Novi Marof, temeljem studije o utjecaju na okoliš koju je izradio u veljači 2024. godine ovlaštenik IVICOM Consulting d.o.o. iz Zagreba – prihvatljiv je za okoliš uz primjenu zakonom propisanih i ovim rješenjem utvrđenih mjera zaštite okoliša (A) i provedbu programa praćenja stanja okoliša (B).

A. MJERE ZAŠTITE OKOLIŠA

A.1. MJERE ZAŠTITE OKOLIŠA TIJEKOM PRIPREME I GRADENJA

Opće mjere zaštite

- A.1.1. U okviru Glavnog projekta izraditi elaborat u kojem će biti prikazan način na koji su u Glavni projekt ugrađene mjere zaštite okoliša i program praćenja stanja okoliša iz ovoga Rješenja. Elaborat mora izraditi pravna osoba koja ima suglasnost za obavljanje odgovarajućih stručnih poslova zaštite okoliša u suradnji s projektantom.
- A.1.2. Pravovremeno informirati zainteresiranu javnost o izgradnji planiranog zahvata.
- A.1.3. Prije početka izvođenja građevinskih radova izraditi projekt organizacije gradilišta kojim će se unaprijed:
- odrediti prostor za smještaj, kretanje i pranje kotača građevinskih vozila i druge mehanizacije prije uključivanja na javnu prometnu mrežu,
 - odrediti prostor za skladištenje i manipulaciju tvarima štetnim za okoliš te

1

Izvor: https://mzozt.gov.hr/UserDocsImages/UPRAVA-ZA-PROCJENU-UTJECAJA-NA-OKOLIS-ODRZIVO-GOSPODARENJE-OTPADOM/Puo/05_07_2024_Nacrt_rjesenja_KNAUF.pdf (4.8.2024.)

Prilog 5. Objavljene Odluke o Zaključcima o NRT-u

Objavljene Odluke o Zaključcima o NRT-u

Europska Komisija donijela je sljedeće Odluke o Zaključcima o NRT-u:

<i>Provedbena Odluka Komisije</i>	<i>Datum objave u službenom listu EU</i>
Odluka o Zaključku o NRT-u za proizvodnju stakla (http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32012D0134)	08.03.2012.
Odluka o Zaključku o NRT-u za proizvodnju željeza i čelika (http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32012D0135)	08.03.2012.
Odluka o Zaključku o NRT-u za štavljenje kože (http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32013D0084)	16.02.2013.
Odluka o Zaključku o NRT-u za proizvodnju cementa, vapna i magnezijevog oksida (http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32013D0163)	09.04.2013.
Odluka o Zaključku o NRT-u za proizvodnju klorinih lužina (http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32013D0732)	11.12.2013.
Odluka o Zaključku o NRT-u za proizvodnju celuloze, papira i kartona (http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32014D0687)	30.09.2014.
Odluka o Zaključku o NRT-u za rafiniranje mineralnih ulja i plina (http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32014D0738)	28.10.2014.
Odluka o Zaključku o NRT-u za proizvodnju ploča na osnovi drva (http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32015D2119)	24.11.2015.
Odluka o Zaključku o NRT-u za zajedničke sustave obrade otpadnih voda i plinova te upravljanja njima u kemijskom sustavu (http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32016D0902)	09.06.2016.
Odluka o Zaključku o NRT-u za industrije obojenih metala (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2016.174.01.0032.01.ENG&toc=OJ.L:2016:174:TOC)	30.06.2016.
Odluka o Zaključku o NRT-u za intenzivan uzgoj peradi ili svinja (http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2017.043.01.0231.01.ENG&toc=OJ.L:2017:043:FULL)	21.02.2017.
Odluka o Zaključku o NRT-u za velike uređaje za loženje (http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1503383091262&uri=CELEX:32017D1442)	17.8.2017.
Odluka o Zaključku o NRT-u za proizvodnju baznih organskih kemikalija (http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32017D2117)	07.12.2017
Odluka o Zaključku o NRT-u za obradu otpada (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2018.208.01.0038.01.ENG&toc=OJ.L:2018:208:TOC)	17.8.2018
Odluka o Zaključku o NRT-u za prehrambenu industriju, industriju pića i mliječnu industriju (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32019D2031)	04.12.2019.

Izvor: <https://mzoe.gov.hr/o-ministarstvu-1065/djelokrug-4925/okolis/okolisna-dozvola/osnovne-informacije-o-postupku-izdavanja-okolisne-dozvole/objavljene-odluke-o-zakljuccima-o-nrt-u/1461> (30.6.2024.)

Prilog 6. Rješenje o Okolišnoj dozvoli

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO GOSPODARSTVA I
ODRŽIVOG RAZVOJA

Uprava za procjenu utjecaja na okoliš
i održivo gospodarenje otpadom
Sektor za procjenu utjecaja na okoliš

KLASA: UP/I-351-02/22-45/14
URBROJ: 517-05-1-3-1-23-31

Zagreb, 16. listopada 2023.

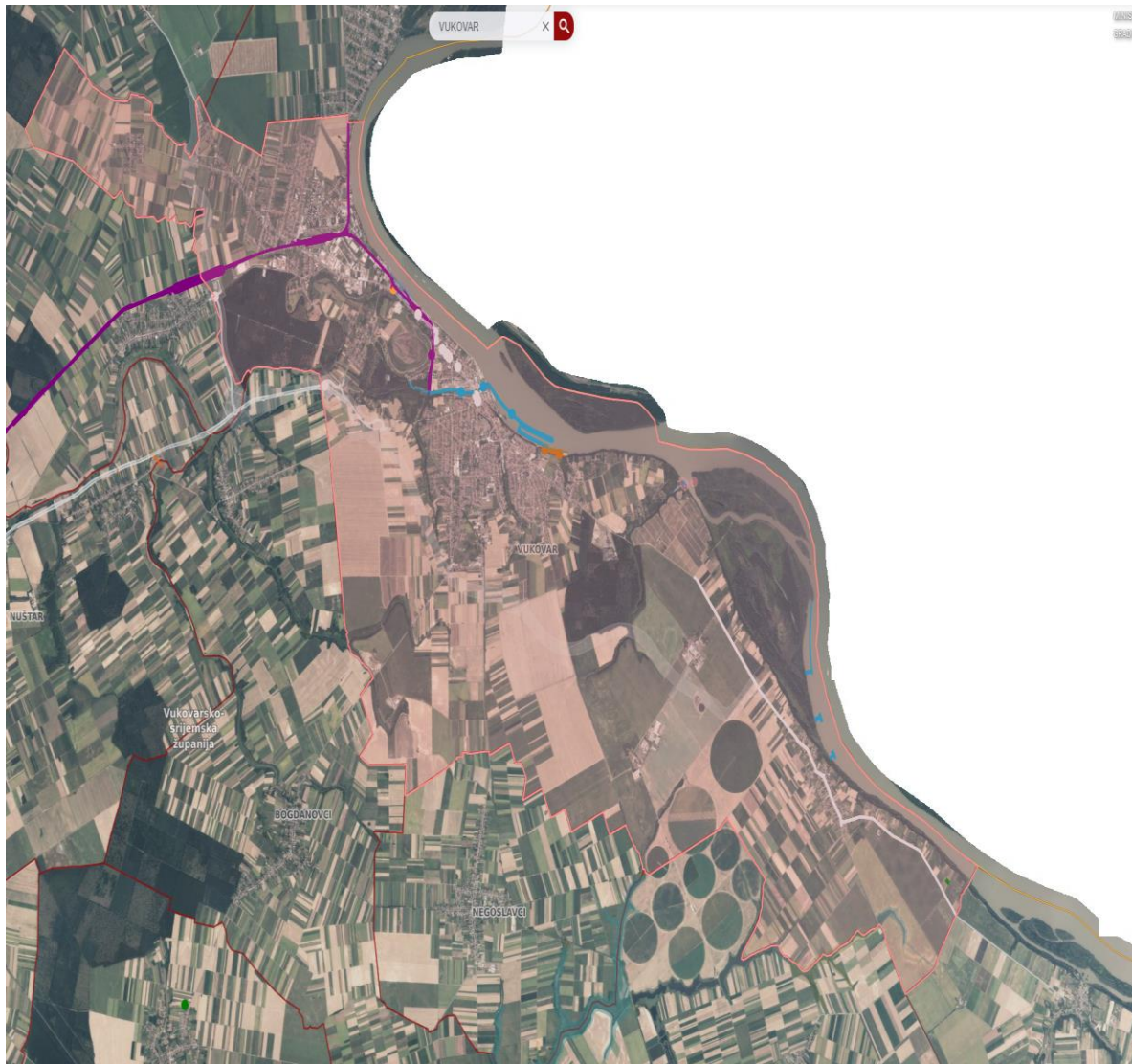
Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, OIB: 19370100881, na temelju članka 97. stavka 1. Zakona o zaštiti okoliša („Narodne novine“, br. 80/13, 153/13, 78/15, 12/18 i 118/18) i točke 6.6. (c) Priloga I. Uredbe o okolišnoj dozvoli („Narodne novine“, br. 8/14 i 5/18), povodom zahtjeva operatera SVINJOGOJSKA FARMA LIPOVAČA – PRKOS d.o.o. iz Erduta, Pustara Lipovača 1, OIB: 63053507049, radi ishođenja okolišne dozvole za postrojenje Farma svinja Orlovnjak, donosi

RJEŠENJE O OKOLIŠNOJ DOZVOLI

- I. Za postrojenje Farma svinja Orlovnjak, operatera SVINJOGOJSKA FARMA LIPOVAČA – PRKOS d.o.o. sa sjedištem u Erdutu, Pustara Lipovača 1, utvrđuje se okolišna dozvola u točkama II.1. – II.4. izreke ovog rješenja. Glavna djelatnost postrojenja je: 6.6. Intenzivan uzgoj peradi ili svinja s više od: (c) 750 mjesta za krmače.
- II.1. Uvjeti dozvole navedeni su u obliku knjige koja prileži ovom rješenju i sastavni je dio izreke rješenja.
- II.2. U ovom rješenju nema zaštićenih odnosno tajnih podataka u vezi rada predmetnog postrojenja.
- II.3. Rok za razmatranje uvjeta dozvole ovog rješenja određen je razlozima za primjenu odredbi članka 114. stavak 1. Zakona o zaštiti okoliša.
- II.4. Ovo rješenje upisuje se u očevidnik okolišnih dozvola.

Izvor: [https://mingo.gov.hr/UserDocsImages/Okoli%C5%A1na%20dozvola/OD-novo/20.10.2023.%20-%20RJE%C5%A0ENJE%20Ministarstva%20od%2016.%20listopada%202023.%20godine%20\(farma%20orlovnjak\).pdf](https://mingo.gov.hr/UserDocsImages/Okoli%C5%A1na%20dozvola/OD-novo/20.10.2023.%20-%20RJE%C5%A0ENJE%20Ministarstva%20od%2016.%20listopada%202023.%20godine%20(farma%20orlovnjak).pdf) (30.6.2024.)

Prilog 7. Prostorni plan Grada Vukovara

Izvor: <https://ispu.mgipu.hr/> (30.6.2024.)

Prilog 8. Obavijest o sudjelovanju javnosti

KLASA: 351-03/2019-04/5
URBROJ: 2196/1-14-01-19-3
U Vukovaru, 01. ožujka 2019. godine

Služba za prostorno planiranje, gradnju i zaštitu okoliša Vukovarsko-srijemske županije, Odsjek za zaštitu okoliša i prirode, na temelju odredbe čl. 26. u svezi s odredbom čl. 10. Zakona o općem upravnom postupku ("Narodne novine", broj 47/09) i Odluke Ministarstva zaštite okoliša i energetike KLASA: UP/I-351-03/18-08/06, URBROJ: 517-03-1-3-1-19-10 od 11. veljače 2019. godine, u skladu s odredbama članka 16. Uredbe o okolišnoj dozvoli ("Narodne novine", broj 08/14 i 05/18) i čl. 17. st. 2. Uredbe o informiranju i sudjelovanju javnosti i zainteresirane javnosti u pitanjima zaštite okoliša ("Narodne novine", broj 64/08), daje sljedeću

O B A V I J E S T

o provođenju javne rasprave u postupku ishoda Okolišne dozvole za odlagalište otpada Kraplja u Gunji, operatera Gunjanska čistoća d.o.o. iz Gunje

I.

Stručna podloga zahtjeva za ishoda Okolišne dozvole sa priložima Stručne podloge i ne tehnički sažetak predmetne Stručne podloge, broj projekta: 18-225/18 – revizija B, siječanj 2019. godine, izrađena od "Maxicon" d.o.o. iz Zagreb, Kružna 22, za nositelja zahvata "Gunjanska čistoća d.o.o." iz Gunje, Vladimira Nazora 97 (u daljnjem tekstu: Stručna podloga), upućuje se na javnu raspravu.

II.

Javna rasprava u trajanju od trideset (30) dana provoditi će se **od 15. ožujka 2019. godine do 15. travnja 2019. godine.**

III.

Za vrijeme trajanja javne rasprave javnosti će biti omogućen uvid u Stručnu podlogu i ne tehnički sažetak Stručne podloge u prostorijama Općine Gunja na adresi Vladimira Nazora 97 u Gunji, svakog radnog dana u vremenu od 08:00 do 14:00 sati.

IV.

Ne tehnički sažetak Stručne podloge biti će objavljen na internetskim stranicama Ministarstva zaštite okoliša i energetike (www.mzoe.hr) za vrijeme trajanja javne rasprave.

V.

Javno izlaganje o Stručnoj podlozi održati će se **28. ožujka 2019. godine s početkom u 11:00 sati u prostorijama Općine Gunja u Gunji, Vladimira Nazora 97.** Na javnom izlaganju bit će prisutni predstavnici nositelja zahtjeva, ovlaštenika koji je izradio Stručnu podlogu i drugi koji će neposredno davati odgovore i raspravljati o pitanjima koje tom prilikom postavlja nazočna javnost i zainteresirana javnost.

Izvor: <https://vuszh.hr/download/obavijest-o-provođenju-javne-rasprave-u-postupku-ishoda-okolisne-dozvole-za-odlagaliste-otpada-kraplja-u-gunji-operatera-gunjanska-cistoca-d-o-o-iz-gunje/?wpdmdl=23121&refresh=66d716eae7dcc1725372138> (30.6.2024.)

Pravilnik o znaku zaštite okoliša "Prijatelj okoliša"

GRAFIČKI PRIKAZ ZNAKA PRIJATELJ OKOLIŠA

Izvor: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2016_10_91_1940.html (30.6.2024.)

PRILOG II.

OBLIK ZNAKA ZA OKOLIŠ EU-a

Znak za okoliš EU-a ima sljedeći oblik:

Znak:

Neobvezna oznaka s poljem za tekst (operater može uporabiti ovo polje za tekst na način utvrđen relevantnim mjerilima za skupinu proizvoda):

Na proizvodu mora biti naveden i registracijski broj znaka za okoliš EU-a. Taj se broj navodi u sljedećem obliku:

EU Ecolabel: xxxx/yyyy/zzzzz

Gdje se xxxx odnosi na zemlju registracije, yyy se odnosi na skupinu proizvoda i zzzzz se odnosi na broj koji je dodijelilo nadležno tijelo.

Znak, neobvezna oznaka s poljem za tekst i registracijski broj otiskuju se ili u dvije boje (Pantone 347 zelena za lišće i stabljiku cvijeta, simbol „EUR“, internetska adresa i kratica EU, a Pantone 279 za sve druge elemente, tekst i okvir), ili crno na bijelom ili bijelo na crnom.

Izvor: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010R0066&from=hr>

(30.6.2024.)

Prilog 10. Zapisnik inspekcijskoga nadzora

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO ZAŠTITE OKOLIŠA
I ENERGETIKE
10000 Zagreb, Radnička cesta 80
tel: +385 1 3717 111, faks: +385 1 3717 149

UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE
Sektor inspekcijskog nadzora zaštite okoliša
Služba inspekcijskog nadzora zaštite okoliša – PJ Rijeka
51 000 Rijeka, Blaža Polića 2/I

KLASA: 351-02/18-03/600
UR. BROJ: 517-08-1-4-18-2
Viškovo, 3. kolovoza 2018.

Z A P I S N I K

o obavljenom inspekcijskom nadzoru trgovačkog društva EKOPPLUS, društvo s ograničenom odgovornošću za gospodarenje otpadom, skraćeni naziv: EKOPPLUS d.o.o., sa sjedištem na adresi Viškovo, Marčelji, Pogled 2/4; MBS: 040161049 Trgovačkog suda u Rijeci; OIB:10434882946, na lokaciji županijskog centra za gospodarenje otpadom Primorsko – goranske županije Marišćina, Viškovo, Marčelji, Pogled 2/4,(dalje u tekstu ŽCGO). Nadzor je započeo u 8:30 sati, prethodno je najavljen usmeno telefonskim putem.

Predmet nadzora: postupanje po zaprimljenoj prijavi koja se odnosi na pojavu smrada u zraku

Nadzor obavila:

1. mr.sc. Blanka Kralj-Bilen – viša inspektorica zaštite okoliša

Nadzoru nazočni:

1. Sanjin Vičević, dipl. ing. str., inženjer zaštite na radu, odgovorna osobe za gospodarenje otpadom

Osoba ovlaštena za zastupanje:

1. Josip Dedić, predsjednik uprave, adresa prebivališta Opatija, Ulica Dr. Andrije Mohorovičića 34, OIB: 26610021303, zastupa pojedinačno i samostalno s danom 1. studenim 2016.

Inspektor zaštite okoliša obavlja nadzor na temelju članka 224. Zakona o zaštiti okoliša (NN RH broj 80/13, 78/15), članka 141. Zakona o održivom gospodarenju otpadom (NN RH broj 94/13, 73/17), članka 125. Zakona o zaštiti zraka (NN RH broj 130/11, 47/14, 61/17), članka 31. Zakona o zaštiti od svjetlosnog onečišćenja (NN RH broj 114/11) i drugih propisa donesenih na temelju tih zakona. Nazočni su sukladno odredbi članka 52. i 70. i drugim odredbama Zakona o općem upravnom postupku (NN RH broj 47/09) upozoreni na prava koja imaju u postupku, osobito na pravo da se izjasne o svim činjenicama i okolnostima koje su utvrđene od strane službene osobe koja provodi pregled te na odgovornost u slučaju davanja lažne izjave. Također su sukladno odredbi članka 303. stavak 2. a u vezi stavka 1. Kaznenog zakona upozoreni da su dužni govoriti istinu te su upozoreni na kaznenu i materijalnu odgovornost za davanje lažne izjave. Nazočni su također upoznati s odredbama članka 158. Zakona o prekršajima (NN br. 107/07 i 39/13, 157/13), da prilikom ispitivanja i uzimanja izjava koje se mogu koristiti kao dokazi u prekršajnom postupku, imaju pravo uzeti branitelja koji može biti nazočan njegovu ispitivanju.

Izvor: <https://www.ekoplus.hr/novosti/4-8-2018/Zapisnik%20%C5%BDCGO%203.8.18.pdf>

(30.6.2024.)

Prilog 11. Rješenje DIRH-a kojim se obustavlja postupak nadzora

REPUBLIKA HRVATSKA
DRŽAVNI INSPEKTORAT
PODRUČNI URED
ISPOSTAVA U

KLASA: UP/I-
URBROJ: .

Državni inspektorat, Područni ured , Ispostava u lu na temelju članka 46. stavak 5. Zakona o općem upravnom postupku („Narodne novine“, broj 47/09) donosi

RJEŠENJE

Obustavlja se postupak protiv trgovačkog društva u postupku pokrenutom po službenoj dužnosti vezano za objekt l, a zbog nepostojanja pravne pretpostavke za vođenje postupka.

Obrazloženje

Viša sanitarna inspektorica je dana , provela kontrolu izvršenja rješenja u maloprodajnom objektu i tom prilikom je utvrdila da je rješenje provedeno na način

1. da su mjere zaštite od buke provedene postavljanjem rashladnog uređaja koji emitira manju razinu buka,
2. da je mjerenjem buke od strane pravne osobe ovlaštene za poslove zaštite od buke izvještaj broj utvrđena sukladnost s akustičnim zahtjevima i odredbama Zakona o zaštiti od buke („Narodne novine“ broj 30/09, 55/13, 153/13, 41/16, 114/18).

Temeljem utvrđenog činjeničnog stanja i temeljem članka 46. stavak 5 Zakona o općem upravnom postupku („Narodne novine“, broj 47/09) riješeno kao u izreci ovoga rješenja.

UPUTA O PRAVNOM LJEKU:

Protiv ovog rješenja može se izjaviti žalba Državnom inspektoratu, Sektoru za drugostupanjski postupak, Zagreb, Šubićeva 29, u roku od 15 dana od dana primitka ovog rješenja. Žalba se predaje neposredno ili se šalje poštom ovom tijelu, a može se izjaviti i na zapisnik.

Ovo rješenje oslobođeno je plaćanja upravne pristojbe na temelju članka 9. stavka 2. točke 60. Zakona o upravnim pristojbama („Narodne novine”, broj 115/2016), a eventualno izjavljivanje žalbe podliježe plaćanju upravne pristojbe u iznosu od 35,00 kn temeljem Tarifnog broja 3. stavak 1. Uredbe o tarifi upravnih pristojbi („Narodne novine”, broj 8/2017).

Viša sanitarna inspektorica

DOSTAVITI:

1. Pismohrana, ovdje.

Prilog 12. Zapisnik o izvršenom inspekcijskom pregledu DIRH-a

REPUBLIKA HRVATSKA
DRŽAVNI INSPEKTORAT
PODRUČNI URED
ISPOSTAVA U

KLASA: UP/I-

URBROJ:

ZAPISNIK o izvršenom inspekcijskom pregledu

Sastavljen u prostorijama objekta
koji posluje u sastavu trgovačkog društva
dana godine u sati u predmetu kontrole izvršenja rješenja, a na temelju nadležnosti
iz članka 6. i 61.- 66., i 88. Zakona o Državnom inspektoratu („Narodne novine“, br. 115/18) i članka
18. Zakona o zaštiti od buke („Narodne novine“ br. 30/09, 55/13, 153/13, 41/16, 114/18).

Pregled je izvršio Viša sanitarna inspektorica:

U ime stranke nazočni: dielatnica, broj osobne iskaznice

Ostali nazočni:

Stranka u smislu odredbi članka 30. i 52. Zakona o općem upravnom postupku („Narodne novine“ br. 47/09) ima pravo sudjelovati u svim fazama postupka i pravo izjasniti se o svim okolnostima i činjenicama koje su utvrđene od strane sanitarnog inspektora Državnog inspektorata.

Nalaz:

Dana godine obavljena je kontrola izvršenja rješenja u prostorijama objekta
koji posluje u sastavu i.

Dana godine izvršena je službena kontrola prostora, prostorija, opreme i pribora u
i tom je prilikom sanitarna inspektorica
utvrdila da nisu provedene mjere zaštite od buke u maloprodajnom objektu

Radi navedenog je izdana upravna mjera kojom se naređuje provođenje mjera zaštite od buke
i mjerenja buke okoliša od strane ovlaštene pravne osobe za poslove zaštite od buke s rokom za
izvršenje 30 dana.

Dana se obratilo s zahtjevom za produženjem roka radi toga što izvođač radova nije uspio otkloniti
nedostatke te je odobren novi rok izvršenja Nadalje trgovačko društvo se obratilo s
zahtjevom za produženjem roka izvršenja dana r potrebni dijelovi koji se trebaju ugraditi
nisu dobavljeni, zahtjev je prihvaćen i rok je produžen do

U objektu su poduzete mjere zaštite od buke na način da je kompresor rashladne komore koji
je dominantni izvor buke u objektu zamijenjen drugim uređajem koji emitira znatno nižu buke,
postavljen je u kućište te je nakon toga provedeno mjerenje buke okoliša.

Pređoćen je Izvještaj o mjerenu buke okoliša broj _____ od _____
ispitnog laboratorija
iz kojeg je razvidno da izmjerena razina buke ne prekoraćuje dopuštene razine u dnevnim i
noćnim uvjetima te je time rješenje provedeno.

Zapisnik je pročitau stranci i na isti stranka izjavljuje:
Zapisnik je sastavljen u 2 primjerka, od kojih se jedan ostavlja stranci.

Dovršeno dana _____ godine, u _____ sati.

Potpis stranaka:

Potpis službene osobe:

Viša sanitarna inspektorica

Izvor: Osobno pribavljen tijekom izvršenja radnih zadataka kod poslodavca (30.6.2024.)

REPUBLIKA HRVATSKA
DRŽAVNI INSPEKTORAT
PODRUČNI URED
ISPOSTAVA U

KLASA: UP/I-
URBROJ:

Viša sanitarna inspektorica Državnog inspektorata, Područni ured , Ispostava u
sukladno članku 70. Zakona o državnom inspektoratu („Narodne novine“,
broj 115/18) i članku 18. Zakona o zaštiti od buke (“Narodne novine” broj 30/09, 55/13,
153/13, 41/16, 114/18), u upravnom postupku pokrenutom po službenoj dužnosti, a u
predmetu otklanjanja sanitarno-tehničkih nedostataka u maloprodajnom objektu
koja posluje u sastavu trgovačkog društva
donosi:

R J E Š E N J E

NAREĐUJE SE trgovačkom društvu
da u svome objektu

izvrši sljedeće:

1. provede mjere zaštite od buke
2. provede mjerenje buke okoliša od strane ovlaštene pravne osobe za poslove zaštite od buke

Rok za izvršenje rješenja je **30 dana**.

Žalba ne odgađa izvršenje rješenja.

O b r a z l o ž e n j e

Dana godine izvršena je službena kontrola prostora, prostorija, opreme i pribora u i tom je prilikom sanitarni inspektor utvrdio sljedeće nedostatke. nisu provedene mjere zaštite od buke u maloprodajnom objektu

Obzirom da su gore navedeni nedostaci u suprotnosti je s odredbama članka 4. Zakona o zaštiti od buke (“Narodne novine” broj 30/09, 55/13, 153/13, 41/16, 114/18) i članka 2. Pravilnika o djelatnostima za koje je potrebno utvrditi provedbu mjera za zaštitu od buke (

„Narodne novine“ broj 91/07), to je u smislu odredbe članka 18. stavak 1. točka 2. Zakona o zaštiti od buke („Narodne novine“ broj 30/09, 55/13, 153/13, 41/16, 114/18) riješeno kao u izreci ovoga rješenja.

UPUTA O PRAVNOM LIJEKU:

Protiv ovog rješenja može se izjaviti žalba Državnom inspektoratu Republike Hrvatske, Šubićeva 29, Zagreb, u roku od 15 dana od dana primitka ovog rješenja. Žalba se predaje neposredno ili se šalje poštom ovom tijelu, a može se izjaviti i na zapisnik.

Ovo rješenje oslobođeno je plaćanja upravne pristojbe na temelju članka 9. stavka 2. točke 60. Zakona o upravnim pristojbama („Narodne novine“, broj 115/2016), a eventualno izjavljivanje žalbe podliježe plaćanju upravne pristojbe u iznosu od 35,00 kn temeljem Tarifnog broja 3. stavak 1. Uredbe o tarifi upravnih pristojbi („Narodne novine“, broj 8/2017).

Viša sanitarna inspektorica

DOSTAVITI:

1.

2. Pismohrana, ovdje.

08-04-2020

REPUBLIKA HRVATSKA
UPRAVNI SUD U OSIJEKU
Trg Ante Starčevića 7/II

Poslovni broj: 6 Usl -20

U IME REPUBLIKE HRVATSKE

PRESUDA

Upravni sud u Osijeku, po sudu _____, uz sudjelovanje zapisničarke _____, u upravnom sporu tužitelja _____, kojeg zastupa _____, protiv tuženika Ministarstva zaštite okoliša i energetike Republike Hrvatske, Samostalnog sektora za pravne poslove, Zagreb, Radnička cesta 80, kojeg zastupaju službene osobe Jelena Marić, Višnja Grgasović, Snježana Madrunić, radi utvrđivanja naknade na emisiju u okoliš ugljikovog dioksida, 18. ožujka 2020.,

presudio je

- I. Odbija se tužbeni zahtjev za poništenje rješenja Ministarstva zaštite okoliša i energetike Republike Hrvatske, Samostalnog sektora za pravne poslove KLASA: UP/II- 51- _____, URBROJ: _____, 127. veljače 2019.
- II. Odbija se zahtjev tužitelja za naknadu troška spora.

Obrazloženje

Osporavanim rješenjem tuženika, označenim u točki I. izreke presude, odbijena je žalba tužitelja izjavljena protiv rješenja Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost KLASA: UP/I-351-02/18-11/809, URBROJ: 563-06-3/128-18-1 od 19. prosinca 2018.

Navedenim prvostupanjskim rješenjem, pod točkom I. izreke utvrđeno je da je tužitelj obveznik plaćanja, po konačnom obračunu za 2017. godinu, s osnova plaćanja naknade na emisiju u okoliš ugljikovog dioksida (CO₂) te ima sveukupnu obvezu u iznosu od 63.831,56 kn. Pod točkom II. izreke tužitelj kao obveznik plaćanja, za više obračunati iznos od 27.228,36 kn po privremenom obračunu za 2017. godinu, ima pravo na povrat sredstava pod uvjetom da je akontacijske rate podmirio u cijelosti. Pod točkom III. izreke utvrđuje se da je tužitelj, po privremenom obračunu za 2019. godinu s osnova plaćanja naknade za emisiju u okoliš ugljikovog dioksida (CO₂), ima obvezu u iznosu od 63.831,56 kn. Pod točkom IV. izreke utvrđuje se da se na iznos naknada iz točaka I., II. i III. ne obračunava porez na dodanu vrijednost. Prema točki V. izreke naknada iz točke III. izreke, unmanjena za više obračunati iznos iz točke II. izreke, plaća se u korist računa Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost prema propisanom rasporedu obročne otplate. Prema točki VI. izreke tužitelju kao obvezniku plaćanja naknade iz točke III. izreke, na temelju podataka o stvarno emitiranim količinama emisije, utvrdit će se konačni obračun predmetne naknade za 2019. godinu rješenjem koje će Fond donijeti tijekom 2020. godine. Prema točki VII. izreke žalba ne odgaga izvršenje rješenja.

Tužitelj u tužbi osporava zakonitost rješenja tuženika u bitnome navodeći da je Upravni sud u Osijeku prethodno donio presuda poslovni broj: Usl-1397/2018-6 od 22. veljače 2019.

kojom je poništio rješenje tuženika od 20. rujna 2018. i prvostupanjskog tijela od 27. lipnja 2018. te predmet vratio na ponovni postupak. Taj odvojeni postupak odnosio se na naknadu za emisiju u okoliš ugljikovog dioksida (CO₂) po konačnom obračunu za 2015. godinu i akontaciju za 2017. godinu što ima izravan utjecaj na prvostupanjsko rješenje u ovom sporu. Smatra da treba pričekati ponovno rješavanje tuženika i prvostupanjskog tijela u tom odvojenom postupku. Naglašava da je tuženik u jednom od svojih rješenja odnosno onome od 12. travnja 2018. izrazio mišljenje da se sav proizvedeni CO₂ u staklenicima tužitelja ne ispušta u atmosferu jer se dio njega koristi u svrhu poticanja fotosinteze biljaka uzgajanih u kontroliranim uvjetima staklenika pa je ostalo otvoreno pitanje koji postotak proizvedenog CO₂ dospije u atmosferu. To je bio razlog poništenja prvostupanjskog rješenja koje se odnosilo na konačni obračun naknade za emisiju za 2015. i privremeni obračun naknade za 2017. godinu. Međutim, tuženik je u kasnijim rješenjima odustao od ovog svog shvaćanja i prihvatio razloge prvostupanjskog tijela da nije od utjecaja to što tužitelj dio CO₂ koristi u tehnologiji proizvodnje u kontroliranim uvjetima staklenika pa se taj dio ne ispušta u atmosferu. U nastavku tužbe tužitelj opisuje tehnološki proces obogaćivanja zraka CO₂ kako bi se pospješio i ubrzao razvoj biljaka u stakleniku. U vezi toga i utvrđivanja postotka ispuštenog CO₂ u atmosferu, predlaže provesti kombinirano vještačenje vještaka strojarke struke i zaštitu okoliša te saslušati zakonskog zastupnika tužitelja.

Nadalje ističe kako je iz opisanog procesa razvidno da tužitelj svu proizvedenu količinu CO₂ koristi u tehnologiji proizvodnje u svrhu ishrane biljaka putem nadzemnih dijelova, odnosno njegovom primjenom potiče intenzitet fotosinteze uzgajanih biljaka, a krajnji proizvod tehnološkog procesa je organska tvar i kisik, kao i da ne onečišćuje atmosferu, već pozitivno utječe na istu stvaranjem značajnih količina kisika. Tužitelj dopušta postojanje mogućnosti da određeni postotak proizvedenog CO₂ ipak dospije u atmosferu, ali da se radi o eventualno 20% proizvedenog CO₂. Smatra kako se obračun naknade temelji na podacima iz Registra onečišćenja okoliša za 2017. godinu, a koje je podatke sam prijavio. Količina proizvedenog CO₂ nema nikakve veze s obračunom naknade, nego isključivo ispuštena (emiirana) količina. Koristena formula je pogrešna, promašena i nepravedna te postoji velika razlika između proizvedenog CO₂ i ispuštenog CO₂ u atmosferu. Inzistirao je da djelatnici Fonda utvrde stanje u njegovoj poslovno-organizacijskoj jedinici jer nije imao mogućnosti samostalno utvrditi točan postotak ispuštanja CO₂ u atmosferu što zahtjeva znatna financijska sredstva. Drži daje ispunio svoju zakonsku obvezu i unio izračunate količine u Bazu Registra onečišćenja okoliša samo iz razloga što su zakonski i podzakonski propisi arhaični i ograničeni, ne predviđaju nikakve kriterije kojima bi se korigirao ovakav način obračuna. Uložio je znatna financijska sredstva u tehnologiju pa smatra da bi ga trebalo nagraditi jer istovremeno proizvodi hranu, kisik i električnu energiju. Stoga smatra da su tuženik i prvostupanjsko tijelo morali utvrditi točne količine ispuštenog CO₂, a što tužitelj samostalno nije mogao učiniti. Predlaže Sudu poništiti osporavano i prvostupanjsko rješenje uz dosudu troška upravnog spora.

Tuženik u odgovoru na tužbu u cijelosti ostaje kod navoda iz obrazloženja osporavanog akta, te se u odnosu na tužbene navode poziva na odredbu članka 4. stavka 3. Pravilnika o načinu i rokovima obračunavanja i plaćanja naknade na emisiju u okoliš ugljikovog dioksida („Narodne novine“ 77/07., dalje u tekstu Pravilnik), na članak 4. stavak 1. točku 5. Uredbe o jediničnim naknadama, korektivnim koeficijentima i pobližim kriterijima i mjerilima za utvrđivanje naknade na emisiju u okoliš ugljikovog dioksida („Narodne novine“ 73/07. i 48/09., dalje u tekstu Uredba), te na Pravilnik o registru onečišćavanja okoliša („Narodne novine“ 87/15.). Navodi da prema istome obveznici prijavljuju podatke koristeći korisnički račun za pristup aplikaciji ROO te da je tužitelj dostavio podatke o ispuštanjima CO₂ na obrascu PI-Z-3, pa da nije razvidno iz kojih razloga tužitelj smatra da je propisanim načinom obračuna prisiljen obračunavati samo proizvedene, a ne ispuštene količine CO₂, kada iz odredbi Pravilnika, Zakona i obrasca PI-Z-3 jasno proizlazi da se obračun iznosa naknade za prethodno

obračunsko razdoblje između ostaloga utvrđuje na temelju podataka o godišnjoj količini emisije odnosno ispuštanja CO₂ iz prethodnoga obračunskog razdoblja, a koje podatke je tužitelj sam prijavio. Smatrajući da predmet ovog spora nisu ranija rješenja tuženika na koja se tužitelj poziva, predlaže Sudu odbiti tužbeni zahtjev za poništenje ovdje osporavanog rješenja od 27. veljače 2019.

Sud je u ovom sporu održao raspravu u prisutnosti opunomoćenika tužitelja i službenih osoba tuženika te je na takav način strankama, u skladu s člankom 6. stavkom 1. Zakona o upravnim sporovima („Narodne novine“ 20/10., 143/12., 152/14., 94/16. – Odluka i Rješenje Ustavnog suda RH i 29/17., dalje u tekstu: ZUS), prije donošenja presude, pružena mogućnost izjasniti se o navodima protivne stranke te o svim činjenicama i pravnim pitanjima koja su predmet upravnog spora.

U dokaznom postupku Sud je izvršio uvid u svu dokumentaciju koja prileži sudskom spisu i spisu upravnog postupka koji je dostavljen uz odgovor na tužbu.

Tužbeni zahtjev nije osnovan.

Prema odredbi članka 13. stavka 2. Zakona o Fondu za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost („Narodne novine“ 107/03. i 144/12.), obveznici plaćanja naknada iz stavka 1. točke a. ovoga članka su pravne i fizičke osobe koje u okviru svoje djelatnosti imaju u vlasništvu ili koriste pojedinačni izvor emisije CO₂, SO₂ i NO₂.

Odredbom članka 2. alinejom 16. Uredbe, propisano je da su pojedinačni stacionarni izvori emisije CO₂ tehnološki procesi, industrijski pogoni, uređaji i objekti iz kojih se ispušta CO₂ u zrak u količini većoj od 30 tona godišnje.

Uredba o izmjeni Uredbe o jediničnim naknadama, korektivnim koeficijentima i približim kriterijima i mjerilima za utvrđivanje naknade na emisiju u okoliš ugljikovog dioksida („Narodne novine“ 2/18.) mijenja navedenu odredbu tako da propisuje količinu veću od 450 tona godišnje.

U skladu s odredbom članka 3. Pravilnika, osnovica za obračun naknade je godišnja količina emisije CO₂ u tonama, prema podacima iz Katastra emisija u okoliš (stavak 1.). Stavak 2. propisuje da će, za obveznike plaćanja naknade koji nisu u propisanom roku dostavili podatke o emisijama ili su dostavili nepotpune podatke u Katastar emisija u okoliš, Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost (u daljnjem tekstu: Fond) izračunati godišnju količinu emisije CO₂ temeljem drugih izvora podataka, na način propisan Pravilnikom o katastru emisija u okoliš („Narodne novine“ 36/96.).

U međuvremenu su na snagu stupili Pravilnik o registru onečišćavanja okoliša („Narodne novine“ 35/08., na snazi od 5. travnja 2008.) te je s danom stupanja na snagu toga Pravilnika prestao važiti Pravilnik o katastru emisija u okoliš („Narodne novine“ 36/96), kao i Pravilnik o registru onečišćavanja okoliša („Narodne novine“ 87/15., na snazi od 15. kolovoza 2015.) koji su uveli informacijski sustav Registra onečišćavanja okoliša, a isti sadrži podatke o obvezniku dostave podataka te ispuštanju onečišćujućih tvari u zrak, vode i/ili more i tlo te nastanku, odnosno gospodarenju otpadom.

Prema članku 4. stavku 3. Pravilnika obračun iznosa naknade za prethodno obračunsko razdoblje utvrđuje se na temelju podataka o godišnjoj količini emisije CO₂ iz prethodnoga obračunskog razdoblja te iznosa jedinične naknade i korektivnih poticajnih koeficijenata propisanih Uredbom o jediničnim naknadama, korektivnim koeficijentima i približim kriterijima i mjerilima za utvrđivanje naknade na emisiju u okoliš ugljikovog dioksida.

Na temelju navedenih propisa i dostavljenih podataka od strane tužitelja prvostupajnsko tijelo utvrdilo je količine emisije u okoliš ugljikovog dioksida i korektivni poticajni koeficijent te izračunalo tužitelju obvezu plaćanja predmetne naknade prema iznosima i razdobljima određenim u izreci prvostupajnskog rješenja.

Medu strankama je prvenstveno sporno može li tužitelj smanjiti svoju obvezu iz razloga što dio CO₂ iz tehnologije proizvodnje koristi u svrhu policanja fotosinteze biljaka uzgajanih u kontroliranim uvjetima staklenika.

Na raspravi u ovom sporu tuženik se detaljno očitovao o tome navodeći da se u ovom slučaju radi o ispuštanju CO₂ od izgaranja u postrojenju koje kao gorivo koristi plin. Izgaranjem nastaje CO₂ na koji se plaća naknada od strane operatera postrojenja. Uredbom o jediničnim naknadama korektivnim koeficijentima i približim kriterijima i mjerilima za utvrđivanje naknade na emisiju u okoliš ugljikovog dioksida je predviđeno da se naknada može smanjiti ako operater postrojenja financira mjere za smanjenje emisija i provodi ih. Mogu se uzeti u obzir mjere koje će dovesti do toga da se smanji emisija ugljikovog dioksida koji će se ispustiti u atmosferu. Takva mjera može biti mjera energetske učinkovitosti gdje ovdje nije potrebna količina plina za izgaranje pa je i manja emisija. Mjere obnovljivih izvora energije su npr. ugradnja solarnih panela ili promjene goriva da umjesto plina izgara biogorivo. To dovodi do smanjenja plina za izgaranje i manje emisija ugljikovog dioksida. U ovom slučaju bila je predložena mjera da se ugljikov dioksid hvata na ispustu i preusmjerava u staklenik te time pospešuje rast rajčica koje su jednogodišnje biljke. To ne može biti mjera koja bi se mogla priznati kao mjera za smanjenje emisija CO₂ jer CO₂ koji se ugradi u stabljike rajčica se nakon njezine sječe ispušta u atmosferu, a što se događa unutar jedne godine. Stoga na kraju te godine sav CO₂ koji se ispustio u staklenik, onaj koji se nije ugradio i onaj koji se ugradio, završi u atmosferi. Kao trajno zbrinjavanje CO₂ iz energetskih ili industrijskih postrojenja priznato je hvatanje na ispustu i spremanje CO₂ u geološke strukture i to one koje se nalaze na 800m ispod površine. Na toj i većoj dubini CO₂ postaje tekući i ugrađuje se s vremenom u stijene. Za takvu lokaciju operater mora imati dozvolu i mjerne instrumente na površini kako bi se pratilo dolazi li do ispuštanja ili curenja CO₂ jer u tom slučaju za takvo ispuštanje CO₂ mora platiti naknadu. Osim toga mora se imati i financijsko jamstvo za navedeno geološko skladištenje. Iz navedenog se vidi važnost kontrole svakog ispuštanja CO₂ u atmosferu. Nadalje, Republika Hrvatska kao stranka Okvirne konvencije UN-a o promjeni klime („Narodne novine“ - međunarodni ugovori 2/96, dalje u tekstu UNFCCC), Kyotskog protokola („Narodne novine“ - međunarodni ugovori 5/07.) na godišnjoj osnovi prati emisije stakleničkih plinova i priprema nacionalni inventar antropogenih emisija iz izvora i uklanjanja ponorima svih stakleničkih plinova koji nisu pod nadzorom temeljem Montrealskog protokola, koristeći usporedive metodologije prihvaćene od strane konferencije stranaka UNFCCC i Kyotskog protokola. Uredba o praćenju emisija stakleničkih plinova, politike i mjere za njihovo smanjenje u Republici Hrvatskoj („Narodne novine“ 5/17.) propisuje obvezu i postupke praćenja emisija koji obuhvaćaju procjenu i izvješćivanje o svim antropogenim emisijama i ponorima te mjerama za njihovo smanjenje. Inventar emisija se izrađuje u skladu s UNFCCC smjernicama za izvješćivanje o godišnjim inventarima koje su prihvaćene Odlukom konferencije stranaka 24/CP.19. Pri izradi proračuna emisija stakleničkih plinova koristi se metodologijama u, za stranke obveznim uputama, međuvladinog panela o promjeni klime: „2006. IPCC Guidelines for national greenhouse gas inventories i IPCC Good practice guidance and uncertainty management in national greenhouse gas inventories“. Nadalje, od uvođenja godišnjih tehničkih revizija nacionalnih inventara od strane stručnog revizorskog tima UNFCCC, Republika Hrvatska je do sada prošla 12 revizija. Revizije u državi 2004., 2008., 2012. i 2018. godine te centralizirane revizije u ostalim godinama. Isto tako, ako se revizija obavlja u državi dolazi sedmeročlani tim za reviziju UNFCCC i tijekom tjedan dana sa svim stručnjacima iz svih sektora koji su izvori emisija, preispituje svaki podatak iz inventara. Dakle, uputama je točno određeno na koji način država obračunava CO₂ koji se ugrađuje u jednogodišnje biljke tijekom jedne godine što se ne može mijenjati niti se takvo što može uzimati kao mjera za trajno uklanjanje CO₂ iz atmosfere. Naime, riječ je o jednogodišnjim biljkama te nakon njihove sječe CO₂ odlazi u atmosferu. Također, Republika Hrvatska, kao stranka UNFCCC i Kyotskog protokola, izvješćuje o mjerama

za smanjenje stakleničkih plinova i prema utvrđenim pravilima u kojima nema ove mjere. Ugrađivanjem u biomasu, kao trajno spremanje CO₂, može se prihvatiti pošumljavanje i ugrađivanje CO₂ u šumsku masu. Metoda pospješivanja fotosinteze biljaka u staklenicima se primjenjuje u mnogim državama uključujući Kraljevinu Nizozemsku, koju je tužitelj naveo kao primjer. Iz izvješće o inventaru emisija stakleničkih plinova Kraljevine Nizozemske proizlazi kako je izrađen sukladno gore navedenim uputama i smjernicama za izvješćivanje te ne obračunava ponor emisija u jednogodišnjim nasadima. Također, iz dvogodišnjeg izvješća o mjerama smanjenja emisija Kraljevine Nizozemske pospješivanje fotosinteze biljaka u staklenicima se ne spominje kao mjera smanjenja emisija, iako Kraljevina Nizozemska ima niz mjera koje primjenjuje na sektor poljoprivrede. Republika Hrvatska je pravno obvezna primjenjivati europsku regulativa i Kyotski protokol na način kako je izvršeno mjerenje u provedenom postupku. Kada tome ne bi bilo tako, Republika Hrvatska bi bila izložena jasnim sankcijama. Drugim riječima, člankom 18. Kyotskog protokola propisani su postupci i mehanizmi vezani za pridržavanje obveza, dodatno razrađeni Odlukom 27/CMP.1., a koja se primjenjuje u slučaju da inventar emisija stakleničkih plinova nije izrađen sukladno propisanim pravilima. Kao konzekvenca neispunjenja obveza Kyotskog protokola stranci se može uskratiti pravo na korištenje fleksibilnih mehanizama Kyotskog protokola, a to u slučaju Republike Hrvatske znači suspenziju trgovanja emisijskim jedinicama. To nadalje znači da operateri uključeni u sustav trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih plinova (ETS sustav) ne bi mogli kupovati jedinice na međunarodnom tržištu koje su znatno jeftinije (25 centi) u odnosu na tržišnu cijenu (24 eura po toni CO₂) u iznosima s kojima mogu pokrivati svoje emisije stakleničkih plinova iz postrojenja. Nadalje, u okviru EU zakonodavstva u slučaju da Republika Hrvatska ne izrađuje inventar prema odredbama Uredbe (EU) broj 525/2013 o mehanizmu za praćenje i izvješćivanje o emisijama stakleničkih plinova i za izvješćivanje o drugim informacijama u vezi klimatskih promjena na nacionalnoj i na razini EU, Uredbe komisije (EU) 749/2014 o strukturi, formatu, postupcima podnošenja i pregledu informacija koje države članice dostavljaju u skladu s Uredbom (EU) 525/2013, na Republiku Hrvatsku bi se primjenjivala povreda prava EU. Ne otklanjanje nesukladnosti u konačnici također može završiti s primjenom mehanizma sankcija.

U odnosu na sporno pitanje ovaj Sud smatra da je tuženik jasno i argumentirano objasnio radi čega je tužitelj obvezan na plaćanje naknade za CO₂ koji je nastao izgaranjem prirodnog plina u kogeneracijskom postrojenju i kotlovima, a što je prijavljeno u Registar onečišćavanja okoliša. Naime, činjenica da jedan dio CO₂ tužitelj koristi kako bi pospješio fotosintezu biljaka u stakleniku ne mijenja na stvari da sav taj CO₂ završi u atmosferi i doprinosi klimatskim promjenama. Jedan dio odmah je: staklenik nije hermetički zatvoren, a drugi dio nakon ubiranja plodova i čupanja biljki iste te godine. Budući da biomasa na zemljištu pod jednogodišnjim usjevima sakuplja/gubi CO₂ na godišnjoj razini, ne postoji dugoročno skladištenje ugljika, te se zaliha ugljika u toj biomasi ne obračunava. Drugim riječima, iako tužitelj koristi CO₂ nastao izgaranjem plina za pospješivanje fotosinteze biljaka u stakleniku, sav CO₂ u okviru jedne godine završi u atmosferi pa se navedeno ne može smatrati mjerom smanjenja emisija CO₂. Takvo mišljenje temelji se na metodama koje su pobliže pojašnjene u Izvješću o inventaru stakleničkih plinova na području Republike Hrvatske za razdoblje 1990-2017.

Upravo iz tih razloga odnosno što pospješivanje fotosinteze jednogodišnjih biljaka u stakleniku nije određena mjerom smanjivanja emisije CO₂, Sud nije prihvatio dokazne prijedloge tužitelja u pogledu utvrđivanja postotka ispuštenog CO₂ u atmosferu kod tehnološkog procesa usmjeravanja proizvedenog CO₂ u staklenik za ishranu biljaka.

U odnosu na ostale prigovore tužitelja valja naglasiti da se rješenje tuženika od 12. travnja 2018. te presude ovog Suda poslovni brojevi: UsI-1597/2018-6 od 22. veljače 2019. i UsI-1485/2018 od 06. ožujka 2019. ne odnose na upravne akte koji su predmetom ocjene zakonitosti u ovom sporu niti Sud nalazi da isti predstavljaju prethodno pitanje bez kojeg se ne

bi mogli utvrditi potrebni podaci potrebni za konačni obračun predmetne naknade za 2017. godinu, uvjetni povrat sredstava ili privremeni obračun iste naknade za 2019. godinu za koju će se tek donijeti novo rješenje s konačno utvrđenom naknadom.

Slijedom svega navedenog, Sud zaključuje kao tužitelj nije dokazao nezakonitost postupanja tuženika prilikom donošenja osporavanog akta te je na temelju članka 57. stavka 1. ZUS-a odlučeno kao u točki I. izreke presude. Budući da prema članku 79. stavku 4. ZUS-a stranka koja izgubi spor u cijelosti snosi sve troškove spora, odlučeno je kao u točki II. izreke presude.

U Osijeku 18. ožujka 2020.

Sudac

UPUTA O PRAVNOM LIJEKU:

Protiv ove presude dopuštena je žalba Visokom upravnom sudu Republike Hrvatske. Žalba se podnosi putem ovog Suda, u dovoljnom broju primjeraka za sud i sve stranke u sporu, u roku od 15 dana od dana dostave presude. Žalba odgađa izvršenje pobijane presude.

Za točnost ispravka, ovlaštenu službenik
Kristina Miselić

Izvor: Osobno pribavljen tijekom izvršenja radnih zadataka kod poslodavca (30.6.2024.)

REPUBLIKA HRVATSKA

Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske
Zagreb

Broj: GŽ-278/2020

U IME REPUBLIKE HRVATSKE

PRESUDA

Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske u vijeću sastavljenom od sudaca: Jasne Momirović, kao predsjednice vijeća, te Katice Lučić i Mladena Genca, kao članova vijeća, uz sudjelovanje sudske savjetnice Ivane Vorel Mikša kao zapisničarke, u prekršajnom postupku protiv okrivljene pravne osobe K. d.o.o. i okrivljene odgovorne osobe D. B., zbog prekršaja iz članka 167. stavka 1. točke 19. i stavka 2. Zakona o gospodarenju otpadom („Narodne novine“ broj: 84/21.), odlučujući o žalbi okrivljene pravne osobe K. d.o.o. i okrivljene odgovorne osobe D. B., podnesenoj po braniteljici M. Š., odvjetnici u G., protiv presude Općinskog suda u Bjelovaru, Stalne službe u Garešnici, broj: 45. Pp G-642/2019 od 29. siječnja 2020., na sjednici vijeća održanoj 13. prosinca 2022.

presudio je:

- I. U povodu žalbe okrivljene pravne osobe K. d.o.o. i okrivljene odgovorne osobe D. B., a po službenoj dužnosti, preinačuje se pobijana presuda u pravnoj oznaci djela činjenično opisanog u izreci i novčanoj kazni, tako da se djelo okrivljenika pravilno pravno označava kao prekršaj iz članka 167. stavka 1. točke 19. i stavka 2. Zakona o gospodarenju otpadom te se okrivljenoj pravnoj osobi K. d.o.o., na temelju istog pravnog propisa, izriče novčana kazna u iznosu od 20.000,00 (dvadesettisuća) kuna/2.654,46 eura [1] (dvijetisućešestopedesetčetiri eura i četrdesetšest centi), a okrivljenoj odgovornoj osobi D. B., uz primjenu članka 37. Prekršajnog zakona („Narodne novine“ broj: 107/07., 39/13., 157/13., 110/15., 70/17. i 118/18.), u iznosu od 5.000,00 (pettisuća) kuna/663,61 eura (šestošezdesettri eura i šezdesetjedan cent).
- II. Izrečene novčane kazne okrivljenici su dužni platiti u roku od 30 (trideset) dana, računajući od primitka ove presude, s tim da će se, u skladu s člankom 152. stavkom 3. Prekršajnog zakona, novčane kazne smatrati u cijelosti plaćenima ako u navedenom roku okrivljenici plate dvije trećine izrečenih novčanih kazni.
- III. Odbija se kao neosnovana žalba okrivljene pravne osobe K. d.o.o. i okrivljene odgovorne osobe D. B. i u pobijanom, a nepreinačenom dijelu potvrđuje pobijana presuda.
- IV. Na temelju članka 138. stavak 2. točka 3c. Prekršajnog zakona, okrivljena pravna osoba K. d.o.o. i okrivljena odgovorna osoba D. B. su obvezani naknaditi trošak žalbenog postupka u paušalnom iznosu od 300,00 (tristo) kuna/39,82 eura (tridesetdevet eura i osamdesetdva centa)¹, svaki u roku od 30 (trideset) dana, računajući od primitka ove presude.

Obrazloženje

1. Pobijanom prvostupanjskom presudom okrivljenici su proglašeni krivima i kažnjeni novčanim kaznama i to okrivljena pravna osoba K. d.o.o. u iznosu od 150.000,00 (stopedesettisuća) kuna, a okrivljena odgovorna osoba D. B. u iznosu od 25.000,00 (dvadesetpettisuća) kuna, zbog prekršaja iz članka 170. stavka 1. točke 14. i stavka 2. Zakona o održivom gospodarenju otpadom („Narodne novine“ broj: 94/13., 73/17., 14/19. i 98/19.), činjenično opisanog u izreci.

2. Istom presudom okrivljenici su obvezani naknaditi troškove postupka u paušalnom iznosu od 400,00 (četiristo) kuna, svaki.

3. Protiv navedene presude okrivljenici su pravodobno podnijeli žalbu iz svih žalbenih osnova.

4. Žalitelji predlažu da se iz razloga navedenih u žalbi ista prihvati.

5. Žalba je neosnovana.

6. Odlučujući u okviru žalbenih navoda i članka 202. stavka 1. Prekršajnog zakona („Narodne novine“ broj: 107/07., 39/13., 157/13., 110/15., 70/17. i 118/18.), ovaj sud je utvrdio da u predmetu nisu počinjene bitne povrede odredaba prekršajnog postupka iz članka 195. stavak 1. točka 6., 7., 9. i 10. Prekršajnog zakona i da u predmetu nije nastupila zastara prekršajnog progona, a na što ovaj sud pazi po službenoj dužnosti.

7. Međutim, novim Zakonom o gospodarenju otpadom („Narodne novine“ broj: 84/21.), koji je stupio na snagu 31. srpnja 2021., dakle nakon počinjenja prekršaja i donošenja pobijane presude, za predmetni prekršaj je u članku 167. stavku 1. točki 19. i stavku 2., a koji predstavlja pravni kontinuitet u odnosu na prekršaj opisan u članku 170. stavku 1. točki 14. i stavku 2. ranijeg Zakona o održivom gospodarenju otpadom, propisana blaža kazna za počinitelje (u rasponu od 20.000,00 kuna do 200.000,00 kuna za pravnu osobu i u rasponu od 10.000,00 kuna do 100.000,00 kuna za odgovornu osobu, u odnosu na prethodno propisane kazne u rasponu od 150.000,00 kuna do 400.000,00 kuna za pravnu osobu i u rasponu od 50.000,00 kuna do 100.000,00 kuna za odgovornu osobu) te je, u skladu s člankom 3. stavkom 2. Prekršajnog zakona, po službenoj dužnosti, primijenjen novi propis kao propis blaži za okrivljenike.

8. Okrivljenici neosnovano ističu kako se prvostupanjskom presudom okrivljenoj odgovornoj osobi D. B. stavlja na teret obavljanje djelatnosti u svojstvu odlagatelja otpada, a što on nije, jer je on odgovorna osoba u okrivljenoj pravnoj osobi. Naime, iz prvostupanjske presude jasno proizlazi da je okrivljeni D. B. direktor, odnosno odgovorna osoba odlagatelja otpada, te je u tom svojstvu i proglašen krivim i kažnjen.

9. Neosnovan je i žalbeni navod da je prvostupanjski sud prekoračio optužni prijedlog dodavanjem u izreku presude da su okrivljenici obavljali djelatnost zbrinjavanja otpada na način koji nije dopušten važećom dozvolom za gospodarenje otpadom jer dio na koji okrivljenici upiru žalbom nije dio izreke, koja sadrži potpun činjenični opis djela za koje se okrivljenici optužuju, već je dio pravnog opisa djela.

10. Nadalje, u odnosu na žalbeni navod da prvostupanjski sud u obrazloženju pobijane presude tereti okrivljenike za povredu Ustava RH, koje povrede nisu obuhvaćene optužnim prijedlogom, ističe se da je ponašanje okrivljenika u konkretnom slučaju, ponašanje kojim se povređuje ili ugrožava javni poredak, društvena disciplina i društvene vrijednosti zajamčene i zaštićene Ustavom RH, međunarodnim pravom i zakonima, čija zaštita nije moguća bez prekršajno pravnog sankcioniranja te da iz sadržaja normi koje se odnose na predmetni prekršaj proizlazi da se njima osigurava pravilno funkcioniranje javnog poretka, društvene discipline i društvenih vrijednosti, čije bi kršenje moglo ugroziti, odnosno povrijediti pravilno i zakonito funkcioniranje društva i vladavinu prava, kao i odgovarajuće postojeće ekonomske i pravne odnose između pravnih subjekata pa, u tom kontekstu, takvim ponašanjem okrivljenika povrijeđen je i Ustav RH, a djelo nije beznačajno, posebno imajući u vidu i subjektivni stav počinitelja prema počinjenom prekršaju, čiji značaj okrivljenici umanjuju te djelo ne priznaju, kao i raspon zakonom propisanih kazni za navedeni prekršaj.

11. Također, neosnovano okrivljenici u bitnom ponavljaju navode svoje obrane te osporavaju činjenično stanje utvrđeno u prvostupanjskom postupku, jer su, u svojoj usmenoj obrani pred sudom, priznali sve odlučne činjenice koje se odnose na počinjenje prekršaja za koji se terete, a okolnost da nisu premašili ukupni kapacitet odlagališta, nego su zbrinuli veću količinu otpada od dozvoljene samo po 4 ključna broja, ne može se smatrati beznačajnim niti ih može ekskulpirati od odgovornosti, kako im je to već odgovorio i prvostupanjski sud, na način s kojim je suglasan i ovaj sud, a čiji zaključak okrivljenici nisu doveli u sumnju niti sada u žalbi te, suprotno navodima žalbe, nije bilo potrebno ispitivanje više inspektorice zaštite okoliša, jer je činjenično stanje dovoljno utvrđeno. Naime, žalitelji niti u žalbi nisu osporavali odlučnu činjenicu, da djelatnost gospodarenja otpadom, u smislu zbrinjavanja istog odlaganjem, nisu obavljali u skladu s izdanom dozvolom. Pritom valja naglasiti, da se, suprotno njihovom stavu koji iznose u žalbi i prekoračenje količine zbrinutog otpada, smatra načinom na koji su okrivljenici zbrinuli otpad protivno važećoj dozvoli.

12. Stoga je prvostupanjski sud, na temelju provedenog dokaznog postupka, imao dovoljno osnova za zaključak da su okrivljenici počinili prekršaj za koji se pobijanom presudom terete i, slijedom toga, pravilno ih proglasio krivima i kaznio.

13. Ispitujući pobijanu presudu u odnosu na odluku o izrečenim kaznama, ovaj sud je ocijenio da je prvostupanjski sud uzeo u obzir sve okolnosti koje se odnose na prirodu i težinu počinjenog prekršaja, stupanj odgovornosti okrivljenika, kao i ostale okolnosti odlučne za odmjeravanje kazni te je za svoju odluku o visini izrečenih novčanih kazni dao je valjane razloge, koje u cijelosti prihvaća i ovaj Sud. Međutim, kako je djelo okrivljenika pravno označeno po blažem propisu, ovaj sud je preinačio odluku o izrečenoj novčanoj kazni tako da je okrivljenoj pravnoj osobi izrekao kaznu u iznosu sada važećeg zakonskog minimuma, a okrivljenoj odgovornoj osobi je ublažio novčanu kaznu na iznos ispod zakonom propisanog posebnog minimuma novčane kazne te smatra da će se takvim novčanim kaznama postići svrha kažnjavanja i okrivljenici ubuduće kloniti činjenja ovakvih ili sličnih prekršaja.

14. Stoga ovaj Sud smatra da će se izrečenim novčanim kaznama postići svrha kažnjavanja i utjecati na okrivljenike da se ubuduće klone činjenja ovakvih ili sličnih prekršaja, odnosno da će se izrečenim novčanim kaznama postići kako opća, tako i posebna svrha izricanja prekršajnih sankcija, dakle svrha specijalne i generalne prevencije.

15. Također, žalitelji se upozoravaju na mogućnost plaćanja dvije trećine izrečenih novčanih kazni, u skladu s odredbom članka 152. stavka 3. Prekršajnog zakona.

16. Odluka o troškovima prvostupanjskog postupka također je na zakonu osnovana i odgovarajuće obrazložena, a njihova visina ukazuje se primjerenom, s obzirom na Rješenjem o određivanju paušalnog iznosa za troškove prekršajnog postupka („Narodne novine“, broj: 18/13), propisani raspon troškova u paušalnom iznosu od 100,00 do 5.000,00 kuna.

17. Paušalni iznos troškova žalbenog postupka temelji se na odredbi članka 138. stavka 2. točke 3.c) Prekršajnog zakona, koji propisuje da troškovi prekršajnog postupka obuhvaćaju paušalni iznos troškova prekršajnog postupka Visokog prekršajnog suda Republike Hrvatske kada je donio odluku kojom je pravomoćno utvrđena prekršajna odgovornost okrivljenika, ako je odlučivao o žalbi tužitelja i okrivljenika ili samo o žalbi okrivljenika i određen je u okvirima određenim Rješenjem o određivanju paušalnog iznosa za troškove prekršajnog postupka („Narodne novine“ broj: 18/13), a s obzirom na složenost i trajanje postupka pred ovim sudom.

18. Slijedom navedenog, trebalo je odlučiti kao u izreci.

U Zagrebu 13. prosinca 2022.

Zapisničarka:

Ivana Vorel Mikša, v.r.

Predsjednica vijeća:

Jasna Momirović, v.r.

Presuda se dostavlja Općinskom sudu u Bjelovaru, u 5 otpravaka: za spis, okrivljenike, braniteljicu i tužitelja.

[1] Fiksni tečaj konverzije – 7,53450

Izvor: <https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80ded6ce&q=prekršaja>
(30.6.2024.)

Prilog 16. Presuda Županijskog suda u Zagrebu

1 Poslovni broj: 8 Kž-55/2023-3

REPUBLIKA HRVATSKA
ŽUPANIJSKI SUD U ZAGREBU
Trg Nikole Šubića Zrinskog 5

Poslovni broj: 8 Kž-55/2023-3

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E P R E S U D A

Županijski sud u Zagrebu, kao drugostupanjski sud, u vijeću sastavljenom od sutkinja toga suda Sonje Brešković Balent, kao predsjednice vijeća te Gordane Mihele Grahovac i Mirjane Rigljan kao članica vijeća, uz sudjelovanje Jasmine Šarić kao zapisničarke, u kaznenom predmetu protiv 1. optuženog R. H. i dr. zbog kaznenog djela protiv okoliša iz članka 196. stavak 2. Kaznenog zakona („Narodne novine“ broj: 125/11. i 144/12. – dalje u tekstu: KZ/11.) i dr., odlučujući povodom žalbe državnog odvjetnika podnesene protiv presude Općinskog suda u Vinkovcima broj 24 K-238/2019-21 od 1. rujna 2022., u sjednici vijeća održanoj 4. srpnja 2023.,

presudio je

Odbija se žalba državnog odvjetnika kao neosnovana te se potvrđuje prvostupanjska preuda.

Obrazloženje

1. Pobijanom presudom Općinskog suda u Vinkovcima broj 24 K-238/2019-21 od 1. rujna 2022., proglasio je krivim 1. optuženog R. H. da je počinio kazneno djelo protiv okoliša – ugrožavanjem okoliša otpadom opisano i kažnjivo po članku 196. stavak 2. KZ/11. i kazneno djelo krivotvorenja - poticanjem na krivotvorenje službene ili poslovne isprave opisano u članku 279. stavak 1. i 2. u vezi sa člankom 37. KZ/11. te III. optuženo trgovačko društvo K. H. d.o.o. da je počinilo kazneno djelo protiv okoliša – ugrožavanjem okoliša otpadom opisano i kažnjivo po članku 196. stavak 2. KZ/11. u vezi sa člankom 3. stavak 2. Zakona o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela („Narodne novine“ broj: 151/03., 110/07., 45/11. i 143/12.) te je na temelju članka 51. stavak 1. KZ/11. 1. optuženom R. H. utvrđena za kazneno djelo ugrožavanja okoliša otpadom iz članka 196. stavak 2. KZ/11. kazna zatvora u trajanju šest mjeseci, a za kazneno djelo poticanja na krivotvorenje službene ili poslovne isprave iz članka 279. stavak 1. i 2. u vezi sa člankom 37. KZ/11. utvrđena mu je kazna zatvora u trajanju šest mjeseci. Na temelju odredbe članka 51. stavak 2. KZ/11. u vezi sa člankom 44. stavak 1. i 2., člankom 41. i člankom 47. stavak 1. i 2. KZ/11. 1. optuženi R. H. je osuđen na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju jedanaest mjeseci. Na temelju članka 56. stavak 2. i 3. KZ/11. 1. optuženom R. H. je izrečena uvjetna osuda tako da se izrečena jedinstvena kazna zatvora u trajanju jedanaest mjeseci neće izvršiti ako 1. optuženi R. H. u roku dvije godine ne počinu novo kazneno djelo.

2. Treće optuženo trgovačko društvo K. H. d.o.o. Županja je na temelju članka 41., 47. i 196. stavak 2. KZ/11. u vezi sa člankom 5., 8. i 10. Zakona o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela osuđeno na novčanu kaznu u iznosu 100.000,00 (stotinu tisuća kuna) koju je dužno platiti u roku od 30 dana od pravomoćnosti presude, u protivnom će se novčana kazna naplatiti prisilino.

3. Na temelju članka 148. stavak 1. Zakona o kaznenom postupku („Narodne novine“ broj: 152/08., 76/09., 80/11., 121/11., 91/12., 143/12., 56/13., 147/13., 152/14., 70/17. i 126/09. - dalje u tekstu ZKP/08.) u vezi sa člankom 145. stavak 2. točka 1. i 6. ZKP/08. 1. optuženi R. H. te 3. optužena pravna osoba K. H. d.o.o. Ž. dužni su platiti troškove kaznenog postupka i to solidarno na ime putnih troškova svjedoka iznos od 420,00 kuna, te na ime paušala svatko od njih iznos od po 1.000,00 kuna i to u roku od 15 dana od dana pravomoćnosti presude, dok će se o troškovima izgubljene zarade svjedoka odlučiti naknadno, posebnim rješenjem, kada se pribave podaci o visini ovih troškova.

4. Na temelju odredbe članka 453. točka 3. ZKP/08. 2. optuženi N. H. je oslobođen optužbe da bi počinio kazneno djelo ugrožavanja okoliša otpadom, opisano i kažnjivo po članku 196. stavak 2. KZ/11. i kazneno djelo poticanja na krivotvorenje službene ili poslovne isprave opisano u članka 279. stavak 1. i 2. u vezi sa člankom 37. KZ/11.

5. Protiv presude žalbu je podnio državni odvjetnik u odnosu na oslobađajući dio presude zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja (članak 470. stavak 2. ZKP/08.) s prijedlogom da drugostupanjski sud pobijanu presudu preinači i 2. optuženog N. H. proglasi krivim za počinjena kaznena djela.

6. Drugo optuženi N. H. je putem branitelja J. B., odvjetnika u V., podnio odgovor na žalbu s prijedlogom da drugostupanjski sud odbije žalbu državnog odvjetnika kao neosnovanu i u odnosu na 2. optuženika potvrdi prvostupanjsku presudu.

7. U skladu s odredbom članka 474. stavak 1. ZKP/08., spis je, prije dostave sucu izvjestitelju, dostavljen Županijskom državnom odvjetništvu u Zagrebu.

8. Žalba državnog odvjetnika nije osnovana.

9. Pobijajući presudu zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja državni odvjetnik tvrdi da je prvostupanjski sud iz provedenih dokaza izveo pogrešne zaključke o bitnim činjenicama i to prvenstveno u odnosu na dokaze o nezakonitom zbrinjavanju otpada 3. optuženog trgovačkog društva K. H. d.o.o. Naime, iz kronologije postupanja u inspekcijskom nadzoru Službe inspekcijskih poslova u području zaštite zraka, ozonskog sloja i klimatskih aktivnosti, Uprave za inspekcijske poslove Ministarstva zaštite okoliša i prirode, Klasa: 351-02/14-19/113 od 31. prosinca 2014. proizlazi da se 2. optuženi N. H. obvezao dostaviti dokumentaciju kojom je trebao dokazati predaju predmetnog otpada, ali da je dostavio samo dio tj. račune, ali bez popratne dokumentacije – otpremnica, radnih naloga, cestarine i dr., a koja bi potvrdila predaju otpada.

10. Protivno istaknutim žalbenim navodima državnog odvjetnika, iz predmetne kronologije, koja se u spisu nalazi na listu 4 spisa, jasno proizlazi da se 2. optuženi N. H., direktor pravne osobe K. H. d.o.o., 22. prosinca 2014. obvezao u roku dva dana za predmetni otpad dostaviti fakture i radne naloge vezano uz otpad predan tvrtci R. G. d.o.o., međutim, ne i da je on osobno dostavio ikakvu dokumentaciju, već proizlazi da su 29. prosinca 2014. elektronskim putem inspektor dostavljena četiri računa i to jedan od tvrtke R. G. d.o.o., a tri od tvrtke K. d.o.o. iz D. S. Dakle, nije sporno da je 2. optuženi N. H. komunicirao s inspektorom zaštite okoliša, da se obvezao dostaviti traženu dokumentaciju, ali iz predmetne kronologije ne proizlazi da ju je upravo on i dostavio.

11. Kada se istaknute činjenice iz materijalne dokumentacije povežu s ostalim provedenim dokazima, prvenstveno iskazima odgovornih osoba trgovačkog društva R. G. d.o.o. F. A. i D. Z., a djelomično i iskazom L. Š., proizlazi da su D. Z. i L. Š. prateće listove za otpad koji trgovačko društvo R. G. d.o.o. Zagreb nikada nije preuzelo od trgovačkog društva K. H. d.o.o. Ž., potpisali i ovjerali samo na traženje 1. optuženog R. H. Prema rezultatima provedenih dokaza, a kako je to prvostupanjski sud detaljno objasnio, isključivo na temelju traženja 1. optuženog R. H. su D. Z. i L. Š., odgovorne osobe trgovačkog društva R. G. d.o.o., donijeli odluku o krivotvorenju poslovne dokumentacije. Na stvaranje njihove odluke o počinjenju kaznenog djela niti na koji način nije sudjelovao 2. optuženi N. H., što ukazuje da je kazneno djelo poticanja odgovornih osoba trgovačkog društva R. G. d.o.o. na krivotvorenje poslovne isprave – dokumentacije o zbrinjavanju opasnog otpada u tom trgovačkom društvu, počinio samo 1. optuženi R. H.

12. Nadalje, nije u pravu žalitelj kada tvrdi da je 2. optuženi N. H. bio svjestan situacije u kojoj se našlo društvo otkrivanjem ilegalnog odlaganja tolike količine i vrste otpada i mogućnošću gubitka dozvole bavljenja djelatnošću i otuda proizlazi samo njegovo pokušavanje prikrivanja takvih radnji kod dostave dokumentacije, kao i da je znao što mu prokurist čini sa 96 tona otpada imajući u vidu kako je riječ, o može se reći, obiteljskom poslu u kojem su upravo samo članovi obitelji ujedno i članovi uprave društva koje se bavi isključivo zbrinjavanjem otpada i kojima zasigurno nije bilo nepoznata problematika otpada kojega se društvo trebalo na način opisan u optužnici riješiti.

13. Činjenica što je 2. optuženi N. H. direktor tvrtke K. H. d.o.o., što je potpisao Ugovor o poslovnoj suradnji na poslovima skupljanja i zbrinjavanja opasnog i neopasnog otpada od 1. kolovoza 2014. i Ugovora o najmu radnog stroja, kao i što je kontaktirao sa inspektorom zaštite okoliša su indiciji koji upućuju da je donosio poslovne odluke u trgovačkom društvu K. H. d.o.o., iz čega se, doista, može izvesti zaključak, a kako to tvrdi državni odvjetnik, da 2. optuženi N. H. nije

mogao ne znati što se događa sa skoro 95 tona inkriminiranog otpada. Međutim, da bi počinio kazneno djelo ugrožavanja okoliša otpadom iz članka 196. stavak 2. KZ/11. bilo je potrebno utvrditi da je upravo on naredio odlaganje predmetnog otpada na nepoznati deponij, a što se iz provedenih dokaza ne može sa sigurnošću zaključiti. Činjenica što su 1. i 2. optuženici srodnici, odnosno što su u radu tvrtke K. H. d.o.o. uključeni članovi iste obitelji, ne znači nužno da je upoznat sa svim što se događa u tvrtki, da se u toj tvrtki više i nesmetanije komunicira nego u nekom drugom trgovačkom društvu gdje članovi nisu rodbinski povezani. Osim toga, ponovo se ističe, i da je 2. optuženik znao za nepropisno odlaganje otpada, to ne mora značiti da je upravo takav način odlaganja otpada i naredio.

14. Nadalje, treba istaći da su prema zapisniku o obavljenom inspekcijskom nadzoru pravne osobe K. H. d.o.o. Ž. od 27. studenog 2014. odgovorne osobe za gospodarenje otpadom u ovom trgovačkom društvu A. M. i 1. optuženi R. H. Internim aktima tvrtke u djelokrug rada 2. optuženog N. H. nije dodijeljena dužnost odgovorne osobe za gospodarenje otpadom, što također upućuje na zaključak da prema svojim dužnostima u tvrtki 2. optuženi N. H. nije morao sudjelovati u zbrinjavanju inkriminiranog otpada. Osim toga, prema izvodu iz Sudskog registra u inkriminirano vrijeme je odgovorna osoba u pravnoj osobi K. H. d.o.o. bila i K. H. koja ne da samo nije obuhvaćena inkriminacijom, a po istom principu koji žalitelj navodi u žalbi, je mogla biti obuhvaćena, već nije ni ispitana u svojstvu svjedoka na okolnost inkriminacije i poslovanja trgovačkog društva u kojem je direktorica.

15. Slijedom navedenog, s obzirom da državni odvjetnik nije osnovano osporio prvostupanjsku presudu, a ovaj drugostupanjski sud ispitujući istu po službenoj dužnosti u smislu odredbe članka 476. stavak 1. i 2. ZKP/08. nije utvrdio da bi prvostupanjski sud počinio bitne povrede odredaba kaznenog postupka, niti da bi bio povrijeđen kazneni zakon na štetu optuženika pa je na temelju članka 482. ZKP/08 odlučeno kao u izreci ove presude.

U Zagrebu 4. srpnja 2023.

PREDSJEDNICA VIJEĆA:

Sonja Brešković Balent, v.r.

Izvor: <https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80e59255&q=> (30.6.2024.)

Prilog 17. Presuda i Rješenje Županijskog suda u Rijeci

Republika Hrvatska
Županijski sud u Rijeci
Žrtava fašizma 7
51000 Rijeka

Poslovni broj: GŽ-2452/2020-3

U IME REPUBLIKE HRVATSKE

PRESUDA

i

RJEŠENJE

Županijski sud u Rijeci u vijeću sastavljenom od sutkinja Ivanke Maričić-Orešković predsjednice vijeća, Lidije Oštarić Pogarčić sutkinje izvjestiteljice i članice vijeća i Branke Ježek Mjedenjak članice vijeća, u pravnoj stvari tužitelja I. J., iz U., OIB:..., zastupanog po punomoćnicima odvjetnicima iz Zajedničkog odvjetničkog ureda G. V., M. I., I. B. K., V. V. i A. A., odvjetnicima iz P., protiv tuženika G. G., OIB:..., zastupanog po punomoćnici M. F.-G., odvjetnici iz B., radi prestanka uznemiravanja (zabrana imisija), otklanjanje opasnosti od štete, odlučujući o žalbama stranaka podnesenim protiv presude Općinskog suda u Pazinu, Stalna služba u Bujama-Buie poslovni broj P-48/2019-71 od 21. veljače 2020., na sjednici vijeća održanoj 19. listopada 2022.,

presudio je

Odbija se žalba tužitelja kao neosnovana i presuda Općinskog suda u Pazinu Stalne službe u Bujama-Buie poslovni broj P-48/2019-71 od 21. veljače 2020. potvrđuje u točki II i IV izreke.

riješio je

Uvažanjem žalbi stranaka ukida se citirana presuda u točki I, III, V i VI izreke i u tom dijelu predmet vraća sudu prvog stupnja na ponovno suđenje.

Obrazloženje

1. Citiranom presudom u točki I izreke naloženo je tuženiku da prestane uznemiravati tužitelja u vlasništvu nekretnine kč. br. ...zgr, k.o. U., na način da sa svoje nekretnine k.č. br. ...zgr. k.o. U., više na odašilje štetne imisije dim i buku na nekretninu tužitelja, te tuženiku naloženo da ukloni uzrok tih štetnih utjecaja koji dolaze sa njegove nekretnine.

2. Točkom II izreke odbijen je zahtjev tužitelja u odnosu na štetne imisije, topline i neugodnog mirisa, dok je točkom III izreke odbijen dio zahtjeva za uklanjanje dimnjaka i nape te izmještanja kuhinjskih uređaja, štednjaka i dr. postavljene u prostor ispred prozora na zid tužitelja u prizemlju.

3. Točkom IV izreke odbijen je zahtjev tužitelja da se tuženiku naloži da ukloni izvor opasnosti koji prijete od plinskih boca i uređaja postavljenih u prostoriji iza zida i prozora objekta tužitelja, kao i na samom zidu tužitelja, u prizemlju objekta u K. bb, te tako ukloni opasnost nastanka znatne štete i opasnost po zdravlje i život tužitelja.

4. Točkom V izreke naloženo je tuženiku naknaditi tužitelju troškove postupka u iznosu od 7.932,00 kn u roku od 15 dana, dok je točkom VI izreke odlučeno da u preostalom dijelu svaka stranka snosi svoje troškove.

5. Protiv te presude žalbu podnose obje stranke svaka u dijelu u kojem nije uspjela u sporu te odluke o troškovima postupka pozivajući se na sve zakonske žalbe razloge iz čl. 353. st. 1. Zakona o parničnom postupku („Narodne novine“ br. 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 28/13, 89/14, 70/19 80/22 dalje ZPP), uz prijedloge da se presuda preinači sukladno žalbenim navodima, podredno ukine i predmet vrati sudu prvog stupnja na ponovno suđenje.

6. Tuženik nije odgovorio na žalbu tužitelja, dok je tužitelj odgovorio na tuženikovu žalbu i predlaže da se ista odbije i presuda u dosuđujućem dijelu potvrdi.

7. Žalba tuženika je osnovana, dok je žalba tužitelja djelomično osnovana.

8. Predmet spora je zahtjev tužitelja da ga tuženik prestane uznemiravati u vlasništvu njegove nekretnine na način da sa iste odašilje štetne imisije (dim, buka, toplina, čađ i neugodan miris) nalog tuženiku da otkloni uzrok štetnih imisija te izvor opasnosti kako je to navedeno u tužbenom zahtjevu i izreci pobijane presude.

9. Po provedenom postupku sud prvog stupnja utvrđuje sljedeće:

- tužitelj je vlasnik nekretnine kč. br.k.o. U. a tuženik G. G. je vlasnik susjedne nekretnine kč. br.k.o. U.,

- tužitelj u prizemlju objekta obavlja trgovačku djelatnost u okviru obrta I. mješovite robe dok se na katu objekta nalaze studio-apartmani I. u kojima obavlja ugostiteljsku djelatnost smještaja, za čije obavljanje je ishodio od Ureda državne uprave u Istarskoj županiji, Službe za gospodarstvo Ispostava Umag, odgovarajuće dozvole za rad, tuženik u objektu koji je u njegovu vlasništvu u prizemlju obavlja ugostiteljsku djelatnost P.-B. S. V. za koje ima također odgovarajuće odobrenje za rad ali su po inspekcijskom nadzoru 2016. utvrđene povrede iz čl. 15. Zakona o ugostiteljskoj djelatnosti ("Narodne novine" broj 85/15), naloženo poduzimanje Zakonom propisanih mjera te je podnesen optužni prijedlog i donijeto rješenje o otklanjanju nepravilnosti,

- stranke su nadležnom Uredu podnijele zahtjev za izdavanje rješenje o izvedenom stanju za poslovne objekte na njihovom nekretninama koji su prekinuti do pravomoćnog okončanja ovog postupka te postupka Ovr-2799/16,

- između stranaka u istim stranačkim ulogama vođen je kod suda prvog stupnja postupak poslovni broj Psp-49/16 radi smetanja posjeda u kojem je tužitelj pravomoćno odbijen sa zahtjevom za pružanje posjedovne zaštite,

- u predmetu Ovr-2799/16 tuženiku je kao protivniku osiguranja izrečena novčana kazna u iznosu od 10.000,00 kn i nalog da postupi po rješenju donesenom u tom postupku 27. svibnja 2016. uz prijetnju izricanja novčane kazne u iznosu od 30.000,00 kn, jer mu je naloženo da obustavi rad i korištenje motorizirane nape sa odušnikom i otvorom na katu zgrade u K. bb kao i korištenje dimnjaka, po kojoj mjeri nije postupio,

- prema nalazu i mišljenju vještaka ing. M. U. ne postoji projektna izvedbena dokumentacija ventilacije iz koje bi se moglo vidjeti i usporediti izvedeno stanje sa projektiranim, da radovi nisu izvršeni skladno pravilima struke jer su izmiješane ventilacijske cijevi pravokutnog i okruglog promjera, spojevi cijevi nisu lemljeni te nisu napravljeni otvori za ispuštanje kondenzata na ventilacijskim cijevima, tako da postoji neugodan miris. Miješanje pravokutnih i okruglih cijevi za ventilaciju razlog je za povećanu turbulenciju zraka u ventilacijskim cijevima što pojačava razinu buke, a izmjerena buka ispred i u apartmanu tužitelja prekoračuje najviše dopuštene razine buke prema Pravilniku o najvišim dopuštenim razinama buke u sredini u kojoj ljudi rade i borave ("Narodne novine" broj 145/04). Problemi bi se riješili izradom adekvatnog projekta ventilacije od strane ovlaštenog projektanta gdje bi se točno dimenzionirale cijevi, ventilator i njegova snaga, visina do te buke koja bi trebala biti u dozvoljenim granicama, a time bi se očito smanjila i imisija neugodnih mirisa.

10. Iz nalaza i mišljenja vještaka građevinske struke dip. ing. A. B. utvrđuje da sporni dimnjak nije izgrađen u skladu s pravilima struke jer da konstrukcija dimnjaka ne osigurava dugotrajnu mehaničku otpornost i stabilnost na način da predvidiva djelovanja ne prouzroče rušenje dimnjaka ili njegovog dijela te deformacije nedopuštenog stupnja, eventualnim rušenjem dimnjaka zbog propusta u solidnosti građenja može doći do ugrožavanja objekta kako tužitelja tako i ostalih u okruženju oslobađanjem dimnih plinova i negorivih čestica, a onečišćuje se zrak u neposrednom okruženju iznad prihvatljivih uvjeta. U odnosu na krušnu peč da ne prouzroči rušenje ili oštećenje dimnjaka, požar, da ne proizvodi buku preko dozvoljene razine, da uslijed odvođenja (oslobađanja) dimnih plinova iz ložišta, ne bi bila ugrožena higijena i zdravlje ljudi iz okoliša te da se izbjegnu moguće ozljede korisnika. Za veći dimnjak na objektu tuženika da bi trebalo provjeriti njegovu statičku sigurnost i pouzdanost zbog visine, odnosno izuzetne vitkosti koju drži samo njegova vlastita težina, tako da zaključuje da dimnjak ne zadovoljava obzirom na položaj i visinu, bitne zahtjeve za građevinu u pogledu mehaničke otpornosti i stabilnosti jer

moguća vremenska djelovanja (kiša, vjetar, led, potres) mogu prouzročiti njegovo urušenje i ugrožavanje ljudi i okolnih objekata što se može otkloniti odgovarajućom stručnom izvedbom.

11. Napu u objektu tuženika prema nalazu vještaka je mogla biti postavljena bez glavnog projekta i građevinske dozvole, ali uz poštivanje pravila o zaštiti od buke, koja bi se mogla riješiti zamjenom kanala, postavom prigušnih komponenti, za što bi najbolji put bio izreda projekta koji bi obuhvatio sve potrebne zahtjeve kako bi buka bila u dozvoljenim granicama.

12. Prihvaćajući opisane nalaze i mišljenja vještaka sud prvog stupnja zaključuje kako dimnjaci (veći i manji) na zgradi tuženika imaju takva svojstva zbog kojih su izvor imisija na nekretnini tužitelja. Veći dimnjak koji služi za potrebe krušne peći je izgrađen bez projektne dokumentacije, ispušta velike količine dima i čađe, pa proizlazi da je sagrađen protivno pravilima građevinske struke. Kako iz nalaza i mišljenja vještaka građevinske struke utvrđuje da iz toga dimnjaka suklja čađavi dim zaključuje kako to onemogućava normalno uživanje tužiteljeve nekretnine. U odnosu na napu iz nalaza vještaka te neposrednim opažanjem zaključuje kako uzrokuje buku koja premašuje dozvoljena ograničenja te na takav način remeti uživanje nekretnine tužitelja. Međutim, da je tužitelj tražio otklanjanje štetnih imisija-dima ali ne i čađe, a da će otklanjanjem dima u mjeri koja je takva da je dim crn i neprimjeren, biti zadovoljena svrha zaštite koju tužitelj zahtijeva, jer ukoliko bude doveden u zadovoljavajuće okvire neće više biti prekomjernih imisija. Upravo zbog čađe da je dim prekomjeren ali da se poduzimanjem odgovarajućih mjera može svesti u zadovoljavajuće okvire kada više ne bi bilo prekomjernih imisija pa da stoga nema uvjeta za rušenje dimnjaka jer postoji način njegova dodatna osiguranja i takvo rješenje prolaza dima i krutih čestica pepela i čađi da ne bi predstavljale štetu za okolinu, pa odbija dio tužbenog zahtjeva radi uklanjanja dimnjaka i nape.

13. Sud prvog stupnja nadalje odbija i dio zahtjeva koji se odnosi na uklanjanje štetnih imisija u odnosu na toplinu jer da takve imisije nisu tijekom postupku uočene niti utvrđene. Odbija i dio zahtjeva u odnosu na prekomjerne neugodne mirise jer da tužitelj na kojem je teret dokaza nije dokazao da se radi o prekomjerno neugodnim mirisima s obzirom da tužitelj na te okolnosti nije predložio odgovarajuće vještačenje kako bi se bez dvojbe to moglo utvrditi. Dio zahtjeva za uklanjanje nape odbija jer da je utvrđeno koje bi sve radnje tuženik trebao poduzeti da bi se uklonili izvori buke prema nalazima vještaka (adekvatna izrade projektne ventilacije od strane ovlaštenog projektanta kojom bi se točno dimenzirane cijevi, ventilator i njegova snaga, visina odušnika iznad krova građevine kada bi se buka svela u dozvoljene granice a za pretpostaviti i imisija neugodnih mirisa).

14. Sud prvog stupnja odbija i preostali dio zahtjeva koji se odnosi na uklanjanje izvora opasnosti koja prijete od plinskih boca i uređaja postavljenih u prostoriji iza zida i prostora objekta tuženika kao i samom zidu jer da je tuženik za potrebe pizzerije-restorana postavio obične kućne plinske boce a da dokazni postupak (odgovarajuće vještačenje) ne potvrđuje da bi te boce predstavljale neposrednu opasnost za tužitelja i njegovu nekretninu. Isto tako da u odnosu na dio zahtjeva za izmještanje kuhinjskih uređaja i štednjaka niti jednim dokazom nije utvrđeno da bi se radilo o stvarima koje bi bile uzrok prekomjernih imisija, koje tuženik koristi za njegovo redovno poslovanje.

15. Stoga pozivajući se na odredbu čl. 110. st. 1. i 2. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima ("Narodne novine" 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 90/10, 143/12, 152/14, 81/15, 94/17 - dalje: ZV) donosi pobijanu presudu kojom djelomično usvaja a djelomično odbija tužbeni zahtjev, te odlučuje o troškovima postupka primjenom odredbe čl. 154. st. 2. ZPP-a.

16. Donošenjem pobijane presude počinjena je apsolutno bitna procesna povreda iz odredbe čl. 354. st. 2. toč. 11. ZPP-a na koju stranke ukazuju u žalbama, ali iz razloga koji će se iznijeti.

17. Naime, da bi sud mogao odlučiti valjano o tužbenom zahtjevu isti mora biti određen, odnosno odrediv sukladno odredbi čl. 186. st. 1. u vezi s čl. 106. st. 2. ZPP-a, što u odnosu na tužbeni zahtjev tužitelja nije ispunjen. Naime, tužitelj tužbenim zahtjevom predlaže da se tuženiku naloži da ga prestane uznemiravati u vlasništvu njegove nekretnine na način da na istu ne odašilje štetne imisije (dim, buku, toplinu i neugodan miris) i da mu se naloži da otkloni uzrok tih štetnih utjecaja koji dolaze na njegove nekretnine, posebice da odstrani napu i dimnjak te izmjesti kuhinjske uređaje štednjake i drugo postavljanje u prostor ispod prozora na zidu tužitelja u prizemlju. Navedeni zahtjev je u dijelu kojim tužitelj predlaže da se tuženiku naloži otkloniti uzrok štetnih utjecaja odnosno imisija neodređen odnosno neodrediv pa je sukladno odredbi čl. 109.

ZPP-a u daljnjem tijeku postupka u prvom redu potrebno tužitelja pozvati da ispravi, odnosno uredi tužbeni zahtjev da točno navede radnje koje bi isti trebao poduzeti, kako bi se za slučaj prihvaćanja isti mogao izvršiti, odnosno provesti ovrha. To je moguće jedino ukoliko se navedu radnje koje tuženik radi otklanjanja uzroka štetnih imisija mora poduzeti. Takav zahtjev tužitelj je mogao precizirati tek po provedenom vještačenju, što je propustio učiniti, a sud prvog stupnja ga na to pozvati, kako bi o zahtjevu mogao odlučiti. Stoga će u daljnjem tijeku postupka u prvom redu primjenom odredbe čl. 109. ZPP-a i odgovarajućih upozorenja i uputa iz te odredbe pozvati tužitelja da uredi tužbeni zahtjev, pa ukoliko tužitelj postupi po nalogu suda o zahtjevu tužitelja donijeti novu odluku. Naime, proizlazilo bi da je tuženik sazidao krušnu peć u svom objektu i postavio ventilacijske cijevi, sazidao manji i veći dimnjak i ostalo, što bi prema tvrdnjama tužitelja predstavljalo izvor štetnih imisija.

18. Iz dosada provedenih dokaza ovom sudu bila bi prihvatljiva utvrđenja suda prvog stupnja s obzirom na rezultate vještačenja kao i preostalog dokaznog postupka, da sa nekretnine tuženika dolazi do štetnih imisija na nekretninu tužitelja. Ovo iz razloga što proizlazi utvrđenim da je dimnjak za potrebe krušne peći izgrađen bez odgovarajuće projektne dokumentacije zbog čega ispušta veće količine dima i čađe. Nadalje bilo bi prihvatljivo da napa na nekretnini tuženika uzrokuje buku koja premašuje dozvoljena ograničenja i da je time onemogućeno normalno uživanje nekretnine tužitelja. S obzirom na dosadašnja utvrđenja moglo bi se zaključiti da bi se radilo o prekomjernim štetnim imisijama, pored utvrđenja o načinu korištenja i djelatnosti koje stranke obavljaju u svojim objektima kao i način izvedbe instalacija za potrebe te djelatnosti.

19. Naime, stranke žive i imaju u vlasništvu objekte te obavljaju djelatnosti u centru U. kao turističkog mjesta. U takvim uvjetima uobičajeno je da na manjim prostorima i u ulicama jedan do drugog postoje objekti u kojima se obavljaju razne djelatnosti pa neminovno dolazi do određenih imisija iz pojedinih poslovnih prostora u vidu mirisa, dima, buke i ostalog. Međutim zaštitu sud pruža vlasniku susjedne nekretnine jedino ukoliko se radi o prekomjernim imisijama.

20. Prema odredbi čl. 110. st. 1. ZV-a nitko se ne smije služiti niti koristiti nekretninu na način da zbog toga na tuđu nekretninu slučajno ili po prirodnim silama dospiju dim, neugodni mirisi, čađa, otpadne vode, potresi buka i sl., ako su prekomjerni s obzirom na namjenu kakva je primjerena toj nekretnini s obzirom na mjesto i vrijeme, ili izazivaju znatniju štetu, ili su nedopušteni na temelju odredba

posebnog Zakona (prekomjerne posredne imisije), dok prema st. 2. istog članka vlasnici nekretnina koji su izloženi prekomjernim posrednim imisijama su ovlašteni od vlasnika nekretnine s koje one potječu zahtijevati da otkloni uzroke tih imisija i naknadi štetu koju su nanijele, kao i da ubuduće propušta činiti na svojoj nekretnini ono što je uzrokom prekomjernih imisija, dok ne poduzme sve mjere koje su potrebne da onemoguće prekomjerne imisije.

21. Sukladno citiranoj zakonskoj odredbi vlasnik nekretnine na koju dopijevaju prekomjerne posredne imisije ovlašten je zahtijevati od vlasnika nekretnina od koje potječu te imisije otklanjanje uzroka tih imisija i naknadu štetu, kao i buduće propuštanje činjenja onog što je uzrokom tih imisija dok ne poduzme mjere potrebne za onemogućavanje istih, ali istom odredbom nije propisano i pravo na zabranu od uznemiravanja kao u slučaju neposrednih imisija sukladno odredbi čl. 110. st. 4. ZV-a.

22. Kao što je prethodno istaknuto i prema mišljenju ovoga suda s obzirom na rezultate provedenog dokaznog postupka radilo bi se o prekomjernim imisijama jer je suprotno žalbenim tvrdnjama tuženika sud prvog stupnja svoja utvrđenja o prekomjernim imisijama u vidu dima i buke utvrdio na temelju rezultata provedenih vještačenja a u koju su svrhu uz nalaz vještaka priložena i odgovarajuća mjerenja izvršena od strane nadležnih institucija. Samo konstatacija sudaca prilikom očevida na licu mjesta da se prilikom ulaska osjeti nelagodan miris ne bi mogao biti osnov za prihvaćanje tužbenog zahtjeva u odnosu na imisiju prekomjernog mirisa, već bi i to valjalo objektivno utvrditi odgovarajućim vještačenjem. Naime, doživljaj mirisa kao ugodnog ili neugodnog kod svake osobe je drugačiji, pa tako miris koji je uobičajeno prisutan kod ugostiteljskih objekata (pizzerija odnosno restorana) za nekog može biti ugodan a za nekog neugodan ali u svakom slučaju neminovno dolazi do širenja određenih mirisa, pa je stoga bilo potrebno objektivno utvrditi da se i u tom smislu radi o prekomjernim imisijama, što i prema mišljenju ovoga suda tužitelj na kojem je teret dokaza, s obzirom na rezultate dosadašnjeg postupka nije dokazao. U odnosu na imisije prekomjerne topline ne proizlazi utvrđenim da bi do istih dolazilo jer vještačenje niti drugi dokazi ne potvrđuju da bi se prekomjerna toplina širila prema nekretnini tužitelja.

23. Stoga je prema ocijeni ovoga suda pravilno sud prvog stupnja primijenio materijalno pravo kada je odbio dio zahtjeva tužitelja koji se odnosi na štetne imisije topline i neugodnog mirisa te da se tuženiku naloži ukloniti izvor opasnosti koji prijeti od plinskih boca i uređaja koji su

postavljeni u prostoriji iza zida i prozora objekta tužitelja, kao i samom zidu tužitelja u prizemlju objekta i tako otkloni opasnost nastanka znatne štete i opasnost po zdravlje i život tužitelja, jer dokazni postupak ne potvrđuje da bi u prostorijama tuženika bile postavljene plinske boce i uređaji koji bi predstavljali opasnost za tužiteljev objekt odnosno za njegov život i zdravlje. Ovo osobito iz razloga koji sud utvrđuje da je tuženik u međuvremenu prešao na korištenje plinskih boca koje se inače koriste za domaćinstvo.

24. U odnosu na tvrdnje tužitelja da nije bilo razloga ne ocijeniti njegov iskaz prilikom utvrđenja određenih odlučnih činjenica, valja istaći da je doista tužitelj saslušan na ročištu na koje tuženik nije pristupio, ali uz suglasnost njegova punomoćnika. Nadalje proizlazi da je nakon toga održano još nekoliko ročišta na koje

su stranke mogle biti pozvane radi saslušanja, odnosno tuženik je mogao ustrajati kod prijedloga za saslušanjem kako bi se utvrdile sve sporne činjenice važne za donošenje odluke pa i saslušanjem stranaka, kako to propisuje odredba čl. 264. ZPP-a, ukoliko je to smatrao potrebnim, ali tako nije postupio.

25. Slijedom iznesenog sud prvog stupnja će u daljnjem tijeku postupka sukladno iznesenom u prvom redu pozvati tužitelja da precizira tužbeni zahtjev, ocijeniti o kakvim se imisijama radi te u okviru tužbenog zahtjeva odrediti i utvrditi mjere koje tuženik mora poduzeti kako bi se onemogućile prekomjerne imisije, te u okviru rezultata dokaznog postupka o zahtjevu tužitelja donijeti novu odluku. Ovisno o konačnom ishodu postupku odlučiti će ponovno i o troškovima cjelokupnog postupka.

26. Stoga je primjenom odredbe čl. 368. st. 1. i čl. 369. st. 1. ZPP-a odlučeno kao u izreci.

U Rijeci 19. listopada 2022.

Predsjednica vijeća
Ivanka Maričić-Orešković

Izvor: <https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80da4a1d&q=> (30.6.2024.)

LITERATURA

KNJIŠKI IZVORI

1. Andročec, D. (2017), Analiza utjecaja politike zaštite okoliša EU na politiku zaštite okoliša Republike Hrvatske (Diplomski rad), Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli,
2. Artiola, J. F., Pepper, I.L., Brusseau, M.L. (eds.) (2004), Environmental Monitoring and Characterization, Elsevier, Academic Press,
3. Askounes Ashford, N. et. al. (2009), Reflections on environmental liability schemes in the United States and European union: limitations and prospects for improvement, presented on Conference on Environmental Liability, Piraeus Bar Association, Piraeus, Greece, poveznica:
https://www.researchgate.net/publication/44035586_Reflections_on_Environmental_Liability_Schemes_in_the_United_States_and_European_Union_Limitations_and_Prospects_for_Improvement,
4. Beierle, T.C. (2002), The Quality of Stakeholder-Based Decisions, Risk Analysis, vol. 22, Issue 4, str. 739-749., <https://doi.org/10.1111/0272-4332.00065>,
5. Bell, S. et al. (2024), Environmental Law, Oxford University Press, ISBN: 9780192847690,
6. Birnie, P. et al. (2021), International Law and the Environment (4th edn), Oxford University Press, ISBN: 9780199594016,
<https://doi.org/10.1093/he/9780199594016.001.0001>,
7. Blagojević, M. (2019), Politika zaštite okoliša (Diplomski rad), Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli,
8. Boer, B. (2015), Environmental Law Dimensions of Human Rights, Collected Courses of the Academy of European Law, Oxford University Press, ISBN: 9780198736141,
<https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780198736141.001.0001>,
9. Bukovac Puvača, M. (2009), “Sive zone” izvanugovorne odgovornosti – područja moguće primjene pravila o odgovornosti na temelju krivnje i objektivne odgovornosti za štetu, Zb. Prav. fak. Sveuč. Rij. (1991) v. 30, br. 1, str. 221-243.,

10. Drljača, M. (2012), Koncept održivog razvoja i sustav upravljanja, Međunarodni skup Nedelja kvaliteta, Kvalitet i izvrsnost, Vol 1, Br. 1-2, FQCE-Fondacija za kulturu kvaliteta i izvrsnost, Beograd, str. 20-26. i 110.,
11. Duić, D. i Ćemalović, U. (2022), Zakonodavstvo zaštite okoliša i održivi ekonomski razvoj u EU, Pravni fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, str. 7 -210.,
12. Elsässer, J.P. et al. (2022), Institutional interplay in global environmental governance: lessons learned and future research, *Int Environ Agreements*, vol. 22, str. 373–391., <https://doi.org/10.1007/s10784-022-09569-4>,
13. Environmental Monitoring and Assessment (2020), United Nation environment program, poveznica: <https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/32022/ESSFEN.pdf?sequence=1&isAllowed=y>,
14. European Environmental Bureau (EEB) (2022), Transparency and participation in environmental decision making- Industrial Emissions Portal, poveznica: https://eeb.org/wp-content/uploads/2022/07/20220712-EEB-briefing-on-IEP_FIN.pdf,
15. Faure, M. G. (2009), Environmental Liability, *TORT LAW AND ECONOMICS*, Edward Elgar, ed., str. 247-286.,
16. Fuk, B. (2024), Velike industrijske nesreće - uzroci i posljedice. *Sigurnost*, 66 (1), str. 73-79.,
17. Gaur, A. et al. (2022), 22 - Circular system of resource recovery and reverse logistics approach: key to zero waste and zero landfill, *Advanced Organic Waste Management*, Elsevier, str. 365-381.,
18. Gudelj, I., et. al. (2013), The need for integrated approach to environmental protection in the republic of Croatia, *The holistic approach to environment*, 3 (1), str. 41-51.,
19. Gunningham, N., Sinclair, D. (2017), poglavlje „8 Smart regulation“, *Regulatory Theory: Foundations and applications*, ANU Press, str. 133-148., <http://dx.doi.org/10.22459/RT.02.2017.08> ,
20. Hebblewhite, M., Haydon, D.T. (2010), Distinguishing technology from biology: a critical review of the use of GPS telemetry data in ecology, *Philosophical Transactions of the Royal Society B*, <https://doi.org/10.1098/rstb.2010.0087>,

21. Holder, J. i Lee, M. (2007), Environmental Protection, Law and Policy: Text and Materials (Law in Context) 2nd Edition, Cambridge University Press Paperback, ISBN: 978-0521690263,
22. Klepač Pogrmilović, B., (2005), Prilagodba hrvatskoga prava pravu Europske unije, Anali Hrvatskog politološkog društva, 2 (1), str. 165-183.,
23. Krämer, L., & Badger, C. (2024), Krämer's EU Environmental Law (9th ed.), Hart Publishing, poveznica: <https://www.perlego.com/book/4507353>,
24. Lay, V. i Pudak, J. (2014), Civilno društvo i udruge na području zaštite okoliša u Hrvatskoj 1989. - 2014., Ekonomska i ekohistorija, 10 (1), str. 26-40.,
25. Kulin, J., & Johansson Sevä, I. (2019), The Role of Government in Protecting the Environment: Quality of Government and the Translation of Normative Views about Government Responsibility into Spending Preferences. International Journal of Sociology, 49(2), str. 110-129., <https://doi.org/10.1080/00207659.2019.1582964>,
26. Lee, M. (2014), EU Environmental Law, Governance and Decision-Making, Hart Publishing, ISBN: 9781849467490,
27. Lončarić-Horvat, O. et al. (2003), Pravo okoliša, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu,
28. Mah, A. (2016), Environmental justice in the age of big data: challenging toxic blind spots of voice, speed, and expertise. Environmental Sociology, <https://doi.org/10.1080/23251042.2016.1220849>,
29. Mihalinić, M. (2020), Suvremena sigurnost, novi rizici i razvoj preventivnih modela kriznoga upravljanja u Republici Hrvatskoj, (Doktorska disertacija), Zagreb: Sveučilište u Zagrebu Fakultet političkih znanosti,
30. Minivodič za poslovnu zajednicu Zaštita okoliša (2021), Institut za razvoj i međunarodne odnose, poveznica: <https://www.mingo.hr/public/Poduzetnistvo/107-vodic-zastita-okolisa-lowresfinalweb.pdf>,
31. Mol, A. P. J. (2015), Transparency and value chain sustainability, Journal of Cleaner Production, 107, str. 154-161., <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2013.11.012>,
32. Naranjo Zolotov, M. et al. (2018), E-participation adoption models research in the last 17 years: A weight and meta-analytical review, Computers in Human Behavior, vol. 81, str. 350-365., ISSN 0747-5632, <https://doi.org/10.1016/j.chb.2017.12.031>,

33. Nekić, B. i Krajnović, A. (2014), Politika zaštite okoliša u RH nakon pristupanja Europskoj uniji, *Tranzicija*, 16 (34), str. 39-58.,
34. O'Faircheallaigh, C.(2010), Public participation and environmental impact assessment: Purposes, implications, and lessons for public policy making, *Environmental Impact Assessment Review*, vol.30, Issue 1, str. 19-27.,ISSN 0195-9255, <https://doi.org/10.1016/j.eiar.2009.05.001>,
35. OECD (2017), Best Available Techniques (BAT) for Preventing and Controlling Industrial Pollution - Activity 1: Policies on BAT or similar concepts Across the World, *OECD Series on Prevention and Control of Pollutant Releases*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/51381dbf-en>,
36. Ofak, L. (2018), Usklađivanje hrvatskoga zakonodavstva s pravom EU-a u području zaštite voda s posebnim osvrtom na sudjelovanje javnosti i pristup pravosuđu, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, 39 (1), str. 269-296.,
37. Pahl-Wostl, C. et al. (2013), Environmental flows and water governance: Managing sustainable water uses. *Current Opinion in Environmental Sustainability*, Volume 5, Issues 3–4, str. 341-351., ISSN 1877-3435, <https://doi.org/10.1016/j.cosust.2013.06.009>,
38. Pettersson, M., and Patrik S. (2014), Industrial Pollution Control and Efficient Licensing Processes: The Case of Swedish Regulatory Design, *Sustainability* 6, no. 8, str. 5401-5422., <https://doi.org/10.3390/su6085401>,
39. Pinto-Bazurco, J. F. (2020), The Precautionary Principle STILL ONLY ONE EARTH: Lessons from 50 years of UN sustainable development policy, *International Institute for Sustainable Development*, str. 1 - 7.,
40. Proso, M. (2015), Građanskopravna odgovornost u području zaštite okoliša, *Zbornik radova Pravnoga fakulteta u Splitu*, god. 52, 3/2015., str. 705-719.,
41. Rožac, D. (2022), Negatorna tužba kao oblik sudske zaštite od nedopuštenih imisija s posebnim osvrtom na zaštitu okoliša i životne sredine, *Zbornik radova sa VII. Međunarodne znanstveno-stručne konferencije SKEI 2022, Veleučilišne „Lavoslav Ružička“ u Vukovaru: Vukovar*, ISBN: 978-953-7734-41-1, str. 277-285., poveznica: <https://www.vevu.hr/wp-content/uploads/2022/05/Zbornik-radova-SKEI-2022.pdf>,

42. Ruppel, O. C. and Houston, L. J. H. (2023), The Human Right to Public Participation in Environmental Decision-making: Some Legal Reflections. *Environmental Policy and Law*, vol. 53, no. 2-3, str. 125-138., <https://doi.org/10.3233/EPL-239001>,
43. Sands, P., et al. (2018), *Principles of International Environmental Law* (4th ed.), Cambridge: Cambridge University Press, ISBN: 9781108420952, <https://doi.org/10.1017/9781108355728>,
44. Seršić, M. (2008), Responsibility and Liability for the Pollution of the marine Environment: Responsibility of States and Civil Liability, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, 58 (1-2), str. 263-291.,
45. Šago, D. (2013), Ekološka tužba kao instrument građanskopravne zaštite okoliša, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, 50 (4), str. 895-915., poveznica: <https://hrcak.srce.hr/111470>,
46. The European environment - state and outlook 2020 Knowledge for transition to a sustainable Europe (2019), European Environment Agency, poveznica: <https://www.eea.europa.eu/soer/publications/soer-2020>,
47. Urbano, F., Viterbi, R., Pedrotti, L. et al. (2024), Enhancing biodiversity conservation and monitoring in protected areas through efficient data management. *Environ Monit Assess* 196, 12, <https://doi.org/10.1007/s10661-023-11851-0>,
48. Vasko, F. (2023), *Posljedice industrijskih nesreća na okoliš i ljudsko zdravlje (Završni rad)*, Karlovac: Veleučilište u Karlovcu,
49. Victor, V. & Farkas Maria, F. (2018), *The Era of Big Data and Path towards Sustainability, Innovation Management and Education Excellence through Vision 2020*, poveznica: https://www.researchgate.net/publication/325996293_The_Era_of_Big_Data_and_Path_towards_Sustainability,
50. Voigt, C. (2021), International Environmental Responsibility and Liability, in Lavanya Rajamani, and Jacqueline Peel (eds), *The Oxford Handbook of International Environmental Law*, 2nd edn, Oxford Handbooks, <https://doi.org/10.1093/law/9780198849155.003.0058>,
51. Wilde, M. (2013), *Civil Liability for Environmental Damage. A Comparative Analysis of Law and Policy in Europe and the US - 2nd edition*, Kluwer Law International, ISBN: 978904113233,

52. Zemskova, K. (2023), Uzročna veza kao pretpostavka odgovornosti za štetu (Diplomski rad), Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet.

POZITIVNO PRAVNI IZVORI

1. Commission Implementing Decision of 9 December 2013 establishing the best available techniques (BAT) conclusions, under Directive 2010/75/EU of the European Parliament and of the Council on industrial emissions, for the production of chlor-alkali (notified under document C(2013) 8589) Text with EEA relevance („Službeni list EU“, broj: L 332/34),
2. Commission's proposal to the Gothenburg European Council (2001), Communication from the Commission A Sustainable Europe for a Better World: A European Union Strategy for Sustainable Development (COM/2001/0264 final), poveznica: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A52001DC0264>,
3. Deklaraciju o zaštiti okoliša u Republici Hrvatskoj („Narodne novine“, broj: 34/1992.),
4. Direktiva 2000/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2000. o uspostavi okvira za djelovanje Zajednice u području vodne politike („Službeni list Europske unije“, broj: L 327/1),
5. Direktiva 2001/42/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 27. lipnja 2001. godine o procjeni učinaka određenih planova i programa na okoliš („Službeni list EU“, broj: L 197/30),
6. Direktiva 2003/35/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 26. svibnja 2003. o osiguravanju sudjelovanja javnosti u izradi određenih planova i programa koji se odnose na okoliš i o izmjeni direktiva Vijeća 85/337/EEZ i 96/61/EZ s obzirom na sudjelovanje javnosti i pristup pravosuđu („Službeni list Europske unije“, broj: L 156/17),
7. Direktiva 2004/35/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 21. travnja 2004. godine o odgovornosti za okoliš u pogledu sprječavanja i otklanjanja štete na okolišu („Službeni list EU“, broj: L 143/56),
8. Direktiva 2008/50/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 21. svibnja 2008. o kvaliteti zraka i čistom zraku za Europu („Službeni list Europske unije“, broj: L 152/1),
9. Direktiva 2010/75/EU Europskog Parlamenta i Vijeća od 24. studenoga 2010. o industrijskim emisijama (integrirano sprečavanje i kontrola onečišćenja) („Službeni list EU“, broj: L 334/17),

10. Direktiva 2011/92/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o procjeni učinaka određenih javnih i privatnih projekata na okoliš (kodifikacija) („Službeni list EU“, broj: L 26/1),
11. Direktiva 2014/52/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 16. travnja 2014. o izmjeni Direktive 2011/92/EU o procjeni utjecaja određenih javnih i privatnih projekata na okoliš („Službeni list EU“, broj: L 124/1),
12. Direktiva Vijeća 92/43/EEZ od 21. svibnja 1992. o očuvanju prirodnih staništa i divlje faune i flore („Službeni list Europske unije“, broj: L 206/7),
13. European Commission (2001), “A Sustainable Europe for a Better World: A European Union Strategy for Sustainable Development”, COM (2001) 264 final, Brussels,
14. Europska komisija (2019), Dokument Za Razmatranje: O Održivoj Europi Do 2030. COM(2019), poveznica: https://commission.europa.eu/document/download/3dab8f75-8c9d-4cf2-b215-d9098e69b654_hr?filename=rp_sustainable_europe_hr_v2_web.pdf,
15. Izvješće Konferencije Ujedinjenih naroda o okolišu i razvoju (1992), Rio de Janeiro, sv. I., Rezolucije usvojene na Konferenciji (publikacija Ujedinjenih naroda, prodajni br. E.93.I.8 i ispravak), rezolucija 1, aneks I.,
16. Komunikacija Komisije Smjernice Europske komisije koje se odnose na temeljna izvješća u skladu s člankom 22. stavkom 2. Direktive 2010/75/EU o industrijskim emisijama („Službeni list EU“, broj: C 136/03),
17. Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja (2024), Akcijski program Strategije upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem: Program mjera zaštite i upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem RH do 2027., poveznica: https://mingo.gov.hr/UserDocsImages/Uprava_vodnoga_gospodarstva_i_zast_mora/Strategija_upravljanja_morem/Program%20mjera_2024.pdf,
18. Nacionalni plan djelovanja na okoliš („Narodne novine“, broj: 46/2002.),
19. Odluka o objavljivanju mnogostranih međunarodnih ugovora kojih je Republika Hrvatska stranka na temelju notifikacija o sukcesiji („Narodne novine“, Međunarodni dio, broj: 12/1993.),
20. Odluka o određivanju Referentnog centra za more („Narodne novine“, broj: 91/2018.),
21. Plan intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora („Narodne novine“, broj: 92/2008. i 80/2013.),

22. Pravilnik o ambalaži i otpadnoj ambalaži, plastičnim proizvodima za jednokratnu uporabu i ribolovnom alatu koji sadržava plastiku („Narodne novine“, broj: 137/2023.),
23. Pravilnik o graničnim vrijednostima emisija otpadnih voda („Narodne novine“, broj: 26/2020.),
24. Pravilnik o mjerama otklanjanja šteta u okolišu i sanacijskim programima („Narodne novine“, broj: 145/2008. i 80/2013.),
25. Pravilnik o očevidniku uporabnih dozvola kojima su utvrđeni objedinjeni uvjeti zaštite okoliša i rješenja o objedinjenim uvjetima zaštite okoliša za postojeća postrojenja („Narodne novine“, broj: 113/2008. i 80/2013.),
26. Pravilnik o priznanjima i nagradama za dostignuća na području zaštite okoliša („Narodne novine“, broj: 31/2010. i 80/2013.),
27. Pravilnik o Stručnom vijeću („Narodne novine“, broj: 121/2014),
28. Pravilnik o znaku zaštite okoliša Europske unije - EU Ecolabel („Narodne novine“, broj: 116/2016. i 28/2022.),
29. Pravilnik o znaku zaštite okoliša "Priatelj okoliša" („Narodne novine“, broj: 91/2016.),
30. Prekršajni zakon („Narodne novine“, broj: 107/2007., 39/2013., 157/2013., 110/2015., 70/2017., 118/2018. i 114/2022.),
31. Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske („Narodne novine“, broj: 30/2009.),
32. UNECE (2008), Guidance on Public Participation in Environmental Decision-Making, ECE/CEP/AC.13/2008/5, poveznica:
<https://unece.org/fileadmin/DAM/env/documents/2008/ece/cep/ac.13/ece.cep.ac.13.2008.5.e.pdf>,
33. United nations framework Convention on climate change, poveznica:
https://unfccc.int/files/essential_background/background_publications_htmlpdf/application/pdf/conveng.pdf,
34. Uredba (EZ) br. 66/2010 Europskog Parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2009. o znaku za okoliš EU-a („Službeni list EU“, broj: L 27/1),
35. Uredba (EZ) br. 166/2006 Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavljanju Europskog registra ispuštanja i prijenosa zagađivala i koja izmjenjuje i dopunjuje Direktive Vijeća 91/689/EZ („Službeni list Europske unije“, broj: L 33/1),

36. Uredba (EZ) br. 401/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2009. o Europskoj agenciji za okoliš i Europskoj informacijskoj i promatračkoj mreži za okoliš (kodifikacija) („Službeni list Europske unije“, broj: L 126/13),
37. Uredba (EZ) br. 1221/2009 Europskog Parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2009. o dobrovoljnom sudjelovanju organizacija u sustavu upravljanja okolišem i neovisnog ocjenjivanja Zajednice (EMAS) te stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 761/2001 i odluka Komisije 2001/681/EZ i 2006/193/EZ („Službeni list EU“, broj: L 342/1),
38. Uredba (EU) 2016/1628 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. rujna 2016. o zahtjevima koji se odnose na ograničenja emisija plinovitih i krutih onečišćujućih tvari i homologaciju tipa za motore s unutarnjim izgaranjem za necestovne pokretne strojeve, te o izmjeni i stavljanju izvan snage Direktive 97/68/EZ („Službeni list Europske unije“, broj: L 252/53),
39. Uredba o dobrovoljnom sudjelovanju organizacija u sustavu za ekološko upravljanje i neovisno ocjenjivanje (EMAS) („Narodne novine“, broj: 131/2020.),
40. Uredba o gospodarenju otpadnom ambalažom („Narodne novine“, broj: 97/2015., 7/2020., 140/2020. i 84/2021.),
41. Uredba o informacijskom sustavu prostornog uređenja („Narodne novine“, broj: 115/2015.),
42. Uredba o informacijskom sustavu zaštite okoliša („Narodne novine“, broj: 68/2008. i 80/2013.),
43. Uredba o informiranju i sudjelovanju javnosti i zainteresirane javnosti u pitanjima zaštite okoliša („Narodne novine“, broj: 64/2008. i 80/2013.),
44. Uredba o izradi i provedbi dokumenata Strategije upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem („Narodne novine“, broj: 112/2014., 78/2015., 39/2017. i 112/2018.),
45. Uredba o kakvoći mora za kupanje („Narodne novine“, broj: 73/2008. i 80/2013.),
46. Uredba o odgovornosti za štete u okolišu („Narodne novine“, broj: 31/2017. i 50/2020.),
47. Uredba o okolišnoj dozvoli („Narodne novine“, broj: 8/2014. i 5/2018.),
48. Uredba o procjeni utjecaja zahvata na okoliš („Narodne novine“, broj: 61/2014. i 3/2017.),
49. Uredba o sprječavanju velikih nesreća koje uključuju opasne tvari („Narodne novine“, broj: 44/2014., 78/2015., 31/2017. i 45/2017.),
50. Uredba o strateškoj procjeni utjecaja strategije, plana i programa na okoliš („Narodne novine“, broj: 3/2017.),

51. Uredba o tehničkim standardima zaštite okoliša za smanjenje emisija hlapivih organskih spojeva koje nastaju tijekom punjenja motornih vozila benzinom na benzinskim postajama („Narodne novine“, broj: 44/2016. i 107/2019.),
52. Uredba o tehničkim standardima zaštite okoliša od emisija hlapivih organskih spojeva koje nastaju skladištenjem i distribucijom benzina („Narodne novine“, broj: 135/2006., 110/2007. i 80/2013.),
53. Uredba o unutarnjem ustrojstvu Državnog inspektorata („Narodne novine“, broj: 97/2020., 119/2020. i 104/2021.),
54. Ustav Republike Hrvatske („Narodne novine“, broj: 56/1990., 135/1997., 8/1998., 113/2000., 124/2000., 28/2001., 41/2001., 55/2001., 76/2010., 85/2010. i 5/2014.),
55. Zakon o državnoj izmjeri i katastru nekretnina (Narodne novine“, broj: 112/2018. i 39/2022.),
56. Zakon o Državnom inspektoratu („Narodne novine“, broj: 115/2018., 117/2021., 67/2023. i 155/2023.),
57. Zakon o Fondu za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost („Narodne novine“, broj: 107/2003. i 144/2012.),
58. Zakon o genetski modificiranim organizmima („Narodne novine“, broj: 126/2019.),
59. Zakon o gospodarenju otpadom („Narodne novine“, broj: 84/2021. i 142/2023.),
60. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o ustrojstvu i djelokrugu tijela državne uprave („Narodne novine“, broj: 57/2024.),
61. Zakon o kemikalijama („Narodne novine“, broj: 18/2013., 115/2018. i 37/2020.),
62. Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi („Narodne novine“, broj: 33/2001., 60/2001., 129/2005., 109/2007., 125/2008., 36/2009., 36/2009., 150/2011., 144/2012., 19/2013., 137/2015., 123/2017., 98/2019. i 144/2020.),
63. Zakon o obveznim odnosima („Narodne novine“, broj: 35/2005., 41/2008., 125/2011., 78/2015., 29/2018., 126/2021., 114/2022., 156/2022., 145/2023. i 155/2023),
64. Zakon o općem upravnom postupku („Narodne novine“, broj: 47/2009. i 110/2021.),
65. Zakon o poljoprivrednom zemljištu („Narodne novine“, broj: 20/2018., 115/2018., 98/2019. i 57/2022.),
66. Zakon o potvrđivanju Konvencije o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša („Narodne novine“, broj: 1/2007.),

67. Zakon o potvrđivanju Konvencije o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica („Narodne novine“, Međunarodni dio, broj: 6/1996.),
68. Zakon o potvrđivanju Konvencije o prekograničnim učincima industrijskih nesreća („Narodne novine“, Međunarodni dio, broj: 7/1999.),
69. Zakon o potvrđivanju Konvencije o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša („Narodne novine“, Međunarodni dio, broj: 1/2007.),
70. Zakon o potvrđivanju Okvirne konvencije Ujedinjenih Naroda o promjeni klime („Narodne novine“, Međunarodni dio, broj: 2/1996.),
71. Zakon o potvrđivanju Pariškog sporazuma („Narodne novine“, Međunarodni dio, broj: 3/2017.),
72. Zakon o potvrđivanju Protokola o strateškoj procjeni okoliša uz Konvenciju o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica („Narodne novine“, Međunarodni dio, broj: 7/2009.),
73. Zakon o potvrđivanju (ratifikaciji) dopune Montrealskog protokola o tvarima koje oštećuju ozonski omotač („Narodne novine“, Međunarodni dio, broj: 11/1993.),
74. Zakon o potvrđivanju izmjene Montrealskog protokola o tvarima koje oštećuju ozonski omotač („Narodne novine“, Međunarodni dio, broj: 8/1996.),
75. Zakon o potvrđivanju izmjene Montrealskog protokola o tvarima koje oštećuju ozonski omotač („Narodne novine“, Međunarodni dio, broj: 10/2000.),
76. Zakon o potvrđivanju Izmjene Montrealskog protokola o tvarima koje oštećuju ozonski omotač („Narodne novine“, Međunarodni dio, broj: 12/2001.),
77. Zakon o potvrđivanju izmjene Montrealskog protokola o tvarima koje oštećuju ozonski omotač („Narodne novine“, Međunarodni dio, broj: 7/2018.),
78. Zakon o pravu na pristup informacijama („Narodne novine“, broj: 25/2013., 85/2015. i 69/2022.),
79. Zakon o prostornom uređenju (Narodne novine“, broj: 153/2013., 65/2017., 114/2018., 39/2019., 98/2019. i 67/2023.)
80. Zakon o radiološkoj i nuklearnoj sigurnosti („Narodne novine“, broj: 141/2013., 39/2015., 130/2017., 118/2018., 21/2022. i 114/2022.),

81. Zakon o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske („Narodne novine“, broj: 123/2017. i 151/2022.),
82. Zakon o šumama („Narodne novine“, broj: 68/2018., 115/2018., 98/2019., 32/2020, 145/2020., 101/2023. i 36/2024.),
83. Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima („Narodne novine“, broj: 91/1996., 68/1998., 137/1999., 22/2000., 73/2000., 114/2001., 79/2006., 141/2006., 146/2008., 38/2009., 153/2009., 90/2010., 143/2012. i 152/2014.),
84. Zakon o vodama („Narodne novine“, broj: 66/2019., 84/2021. i 47/2023.),
85. Zakon o zaštiti od buke („Narodne novine“, broj: 30/2009., 55/2013., 153/2013., 41/2016., 114/2018. i 14/2021.),
86. Zakon o zaštiti od svjetlosnog onečišćenja („Narodne novine“, broj: 14/2019.),
87. Zakon o zaštiti okoliša („Narodne novine“, broj: 82/1994. i 128/1999.),
88. Zakon o zaštiti okoliša („Narodne novine“, broj: 110/2007. i 80/2013.),
89. Zakon o zaštiti prirode („Narodne novine“, broj: 80/2013., 15/2018., 14/2019., 127/2019. i 155/2023.),
90. Zakon o zaštiti zraka („Narodne novine“, broj: 127/2019. i 57/2022.).

SUDSKA PRAKSA

1. Presuda Općinskog suda u Čakovcu, broj: Pn-102/2016-20, poveznica: <https://sudskapraksa.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba807bf6b2&q=>,
2. Presuda Suda EU, broj: C-127/02 - Waddenvereniging and Vogelsbeschermingvereniging, poveznica: <https://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?jsessionid=B9E1594D0CF54B01C858F2A6E74AD2F4?text=&docid=49452&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1791428>,
3. Presuda Županijskog suda u Splitu, broj: GŽ R-917/2018-2, poveznica: <https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionText?id=090216ba80921e67&q=>.

MREŽNI IZVORI

1. EIONET mreža, poveznica: <https://cdr.eionet.europa.eu>,
2. Europska agencija za okoliš, poveznica: https://environment.ec.europa.eu/law-and-governance/environmental-implementation-review_en?prefLang=hr&etrans=hr,
3. Environmental Implementation Review Europske komisije (2022), poveznica: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=comnat%3ASWD_2022_0258_FIN,
4. Europska Komisija, Commission staff working document Environmental Implementation Review 2022, u kojem je sadržano izvješće RH za 2022. godinu, poveznica: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52022SC0258>,
5. Europska Komisija, Holistički pristup Unije održivom razvoju, poveznica: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/sustainable-development-goals/eu-whole-government-approach_hr,
6. Europska Komisija, Okoliš, Ecolabel, poveznica: https://environment.ec.europa.eu/topics/circular-economy/eu-ecolabel/business/ecolabel-facts-and-figures_en,
7. Godišnje izvješće o radu DIRH-a za 2023. , poveznica: https://dirh.gov.hr/UserDocsImages/pristup_informacijama_izvjesca/Godi%C5%A1nje%20izvje%C5%A1%C4%87e%20o%20radu-Dr%C5%BEavnog-inspektorata-2023.pdf,
8. Godišnji plan rada Državnog inspektorata za 2024. godinu, KLASA: 011-02/23-02/17, URBROJ: 443-01-05-02-23-20 od 14. prosinca 2023. , poveznica: https://dirh.gov.hr/UserDocsImages/planovi/Godisnji%20plan%20rada%20DIRH-2024_za-objavu.pdf,
9. Hrvatski Sabor, Saziv V., sjednica 25, Konačan prijedlog Zakona o zaštiti okoliša, poveznica: <https://edoc.sabor.hr/NewReports/GetReport.aspx?reportType=1&id=8011&loggedInUser=False>,
10. Hrvatska udruge stručnjaka zaštite prirode i okoliša, poveznica: <https://huszpo-konferencija.com/o-konferenciji/>,
11. Informacijski sustav prostornog uređenja, poveznica: <https://ispu.mgipu.hr/#/>,
12. Izvješće o stanju okoliša Ministarstvo gospodarstva, poveznica:

<https://mingo.gov.hr/pristup-informacijama-4924/strategije-planovi-izvjesca-i-ostali-dokumenti/izvjesce-o-stanju-okolisa/5625>,

13. Ministarstva gospodarstva, Nacrt plana zaštite okoliša Republike Hrvatske za razdoblje od 2016. do 2023. godine, poveznica: <https://mingo.gov.hr/pristup-informacijama-4924/savjetovanje-s-javnoscu/okoncana-savjetovanja/nacrt-plana-zastite-okolisa-republike-hrvatske-za-razdoblje-od-2016-do-2023-godine-09-11-2016-09-12-2016/2328>,
14. Ministarstvo gospodarstva, Okolišne dozvole, poveznica: <https://mingo.gov.hr/o-ministarstvu-1065/djelokrug/uprava-za-procjenu-utjecaja-na-okolis-i-odrzivo-gospodarenje-otpadom-1271/okolisna-dozvola/okolisne-dozvole/5975>,
15. Ministarstvo gospodarstva, Propisi uz područja zaštite mora, poveznica: <https://mingo.gov.hr/o-ministarstvu-1065/djelokrug/uprava-vodnoga-gospodarstva-i-zastite-mora-2033/zakoni-i-propisi-7482/propisi-iz-podrucja-zastite-mora/5341>,
16. Ministarstvo gospodarstva, Objavljene Odluke o Zaključcima o NRT-u, poveznica: <https://mingo.gov.hr/UserDocsImages/Okoli%C5%A1na%20dozvola/Osnovne%20informacije/Objavljene%20Odluke%20o%20Zaklju%C4%8Dcima%20o%20NRT.pdf>,
17. Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije, Dokumenti, poveznica: <https://www.haop.hr/hr/tematska-podrucja/integrirane-i-opce-teme/opce-teme/dokumenti>,
18. Nacionalna lista pokazatelja Hrvatske agencije za okoliš i prirodu (2018), poveznica: https://www.haop.hr/sites/default/files/uploads/dokumenti/06_integrirane/dokumenti/nlp-.pdf,
19. Primjer Elaborata zaštite okoliša, poveznica: https://mingo.gov.hr/UserDocsImages/UPRAVA-ZA-PROCJENU-UTJECAJA-NA-OKOLIS-ODRZIVO-GOSPODARENJE-OTPADOM/Opuo/OPUO_2024/05_01_2024_Elaborat_crpljenje_ATC_Cerna.pdf, https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwixrZ3ZtaCIAxW_A9sEHVuNAXgQFnoECBUQAQ&url=https%3A%2F%2Fmingo.gov.hr%2FUserDocsImages%2FUPRAVA-ZA-PROCJENU-UTJECAJA-NA-OKOLIS-ODRZIVO-GOSPODARENJE-OTPADOM%2FOpuo%2FOPUO_2024%2F05_01_2024_Elaborat_crpljenje_ATC_Cerna.pdf&usg=AOvVaw1GVDPQG-WH-JZSrF4CgjCG&opi=89978449

20. Programa zaštite okoliša Grada Zagreba (2010), poveznica: <https://www.zagreb.hr/userdocsimages/arhiva/okolis/obavijesti/NP%20PZOGZ.pdf>,
21. Program zaštite okoliša Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, poveznica: <https://mingo.gov.hr/o-ministarstvu-1065/djelokrug/uprava-za-procjenu-utjecaja-na-okolis-i-odrzivo-gospodarenje-otpadom-1271/strategije-planovi-i-programi/operativni-program-zastita-okolisa/1275>,
22. Programa zaštite okoliša Osječko-baranjske županije („Županijski glasnik“, broj: 17/2005.), poveznica: <https://www.obz.hr/pdf/prostor/program-zastite-okolisa.pdf>,
23. Registar onečišćavanja okoliša, poveznica: <https://roo.azo.hr>,
24. Vukovarsko-srijemska županija, Zavod za prostorno uređenje, Prostorni planovi gradova i općina, poveznica: <https://zpuvsz.hr/wp-content/uploads/PP/planovi/ppuog.htm>.